

KISAS-I ENBİYÂ

Sündüz ÖZER

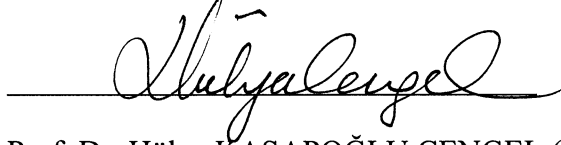
Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Türk Dili Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2010

KABUL VE ONAY

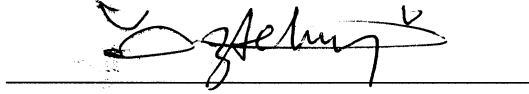
Sündüz ÖZER tarafından hazırlanan 'Kıyas-ı Enbiyâ' başlıklı bu çalışma, 26.04.2010 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

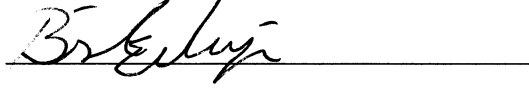
Prof. Dr. Hülya KASAPOĞLU ÇENGEL (Başkan)

Prof. Dr. Ülkü ÇELİK ŞAVK

Dr. Özge ÖZTEKİN

Dr. Binnur ERDAĞI DOĞUER

Dr. Bülent GÜL (Danışman)

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. İrfan ÇAKIN
Enstitü Müdürü

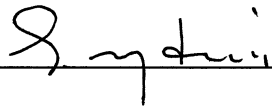
BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezinin kağıt ve elektronik kopyalarının Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezinin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim sadece Hacettepe Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezinin yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezinin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

26,04,2010

Sündüz ÖZER

ÖZET

ÖZER, Sündüz. *Kıssas-ı Enbiyâ*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2010.

Bu tezde, 14. yüzyılda Eski Anadolu Türkçesi döneminde Arapçadan Türkçeye çevrilmiş eserlerden biri olan “Kıssas-ı Enbiyâ”nın 110-165. sayfaları incelenmiştir.

“Peygamberler Hikâyeleri” anlamına gelen “Kıssas-ı Enbiyâ”lar, 14. yüzyılda, Anadolu’da Türkçeye çevrilen türlerin en önemlilerindedir. Bu tezde incelenen ve bu türün Anadolu’daki ilk örneği olan “Kıssas-ı Enbiyâ”, Aydınoglu Mehmet Bey’in isteğiyle Türkçeye, Salebî’nin, kısaca “Kıssas-ı Enbiyâ” olarak bilinen eserinden çevrilmiştir. Eserin orijinal adı, “Kitâbu ‘Araisi’l-Mecâlis fi Kassasi’l-Enbiyâ”dır.

Bu tezde, Eski Anadolu Türkçesinin söz varlığı açısından önemli olan 950 sayfalık bu eserin 55 sayfası (110-165. ss)’nin dil incelemesi, yazı çevrimi ve dizini yapılmıştır.

Bu çalışmada, Eski Anadolu Türkçesinin yanı sıra, eserin Arap ve Fars dillerinin etkisini taşıdığı ve bunun da Türk yazma geleneğinin bir devamı olarak görülebileceği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Sözcükler

Türk, yazım, geleneği.

ABSTRACT

ÖZER, Sündüz. *Kıssas-ı Enbiyâ*, Master's Thesis, Ankara, 2010

In this thesis, an old book called “Kıssas-ı Enbiyâ” which was translated into old Anatolian Turkish from Arabic in the 14 th century.

“Kıssas-ı Enbiyâ” s which means “Prophets Stories” is one of the most important Works of this kind. “Kıssas-ı Enbiyâ” was translated into Turkish from Salebi's book which shortly called “Kıssas-ı Enbiyâ” and it was the first example of its kind. The original name of the book is “Kitâbu ‘Araisi'l-Mecâlis fi Kassasi'l-Enbiyâ”.

This thesis includes the linguistic analysis, alphabet conversion and endexing of the 55 pages of the 950 pages long book (pp. 110-165).

It has been concluded in this study that besides old Anatolian Turkish this book has the influence of Arabic and Persian languages and it can be regarded as a continuation of Turkish writing tradition.

Key Words

Turkish, writing, tradition.

İÇİNDEKİLER

KABUL ONAY	i
BİLDİRİM	ii
ÖZET	iii
İNGİLİZCE ÖZET	iv
İÇİNDEKİLER	v
KISALTMALAR	viii
ÖNSÖZ	ix
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	6
1. YAZIM ÖZELLİKLERİ	6
1.1 Eski Anadolu Türkçesinde Türkçe Sözcüklerin Yazımı	6
1.1.1. Ünlülerin Yazılışı	6
1.1.2. Ünsüzlerin Yazılışı	8
1.2. Arapça ve Farsça Sözcüklerin Yazımı	10
İKİNCİ BÖLÜM	11
1. SES BİLGİSİ	11
1.1. ÜNLÜLER	11
1.1.1. Ünlü Değişimi	11
1.1.1.1. Kısalma	11
1.1.1.2. Yuvarlaklaşma	13
1.1.1.3. Düzleşme	14
1.1.1.4. Öndamaksıllaşma	14
1.1.1.5. Artdamaksıllaşması	14
1.1.2. Ünlü Düşmesi	14
1.1.3. Ünlü Türemesi	15
1.1.4. Ünlü Daralması	15
1.1.5. Aşınma	16

1.1.6. Ünlü Uyumu	16
1.1.5.1. Damak Uyumu	16
1.1.5.2. Dudak Uyumu	16
1.2. ÜNSÜZLER	20
1.2.1. Ünsüz Değişimi	20
1.2.2. Ötümlüleşme	22
1.2.2.1. Ünlülerarası Ötümleşme	22
1.2.2.2. Asli Uzun Nedeniyle Ötümlüleşme	22
1.2.3. Ünsüz Düşmesi	23
1.2.4. Ünsüz Türemesi	24
1.2.5. Ünsüz Tekleşmesi	24
1.2.6. Ünsüz Uyumu	24
1.2.7. Hece Yutumu (Haplologie)	25
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	26
1. BİÇİM BİLGİSİ	26
1.1. ADLAR	26
1.1.1. Çokluk Ekleri	26
1.1.2. İyelik Ekleri	26
1.1.3. Ad Çekim Ekleri	27
1.2. SIFATLAR	29
1.2.1. Sıfatlarda Karşılaştırma	29
1.2.2. Sıfatlarda Pekiştirme	29
1.3. ZAMİRLER	30
1.3.1. Kişi Zamirleri	30
1.3.2. İşaret Zamirleri	30
1.3.3. Dönüşlülük Zamiri	30
1.3.4. Aitlik Eki	30
1.4. İLGEÇLER	30
1.5. BAĞLAÇLAR	31

1.6. FİLLER	31
1.6.1. Fiil Çekimi	31
1.6.1.1. Şahıs Ekleri	32
1.6.1.2. Haber Kipleri	32
1.6.1.2.1. Belirli Geçmiş Zaman	32
1.6.1.2.2. Belirsiz Geçmiş Zaman	32
1.6.1.2.3. Geniş Zaman	32
1.6.1.2.4. Şimdiki Zaman	33
1.6.1.2.5. Gelecek Zaman	33
1.6.1.3. Dilek Kipleri	33
1.6.1.3.1. İstek	33
1.6.1.3.2. Şart	33
1.6.1.3.3. Emir	33
1.6.1.3.4. Gerekliklik	34
1.7. BİRLEŞİK FİLLER	35
1.8. FİLDE ÇATI	35
1.9. FİİLİMSİLER	36
1.9.1. Zarf Fiiller (Ulaş – Gerundium)	36
1.9.2. Sıfat Filler (Ortaç – Partisip)	37
1.9.2.1. Geniş Zaman Sıfat Fiilleri	37
1.9.2.2. Geçmiş Zaman Sıfat Fiilleri	37
1.9.2.3. Gelecek Zaman Sıfat Fiilleri	37
1.7.2.3. Gelecek Zaman Sıfat Fiilleri	37
METİN	38
DİZİN	82
KAYNAKÇA	240
EK.....	242
ÖZGEÇMİŞ.....	243

KISALTMALAR

- A : Arapça
F : Farsça
bkz. : Bakınız
TDK : Türk Dil Kurumu
Yay. :Yayımları
TDAD:Türk Dili Araştırmaları Dergisi
TDAY:Türk Dili Araştırmaları Yıllığı
DTCF:Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi
AÜ :Ankara Üniversitesi
TKAE:Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü
TDED:Türk Dili Edebiyatı Dergisi

ÖNSÖZ

Türkiye Türkçesinin tarihsel devrelerinden ilkinin oluşturan Eski Anadolu Türkçesi'ne ait metinler üzerinde bugüne kadar birçok çalışma yapılmıştır. Bu eserin ses ve biçim özellikleri ile söz varlığının ortaya konulması amacıyla bir bölümü üzerinde başladığımız bu çalışma, üç bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde Salebî'nin, orijinal adı "Kitâbu 'Araisi'l fi Kassasi'l-Enbiyâ" olan Arapça eserinin Eski Anadolu Türkçesine yapılmış çevirilerinden TDK Kütüphanesi 145 numarada kayıtlı olan çevirisinin 110 – 165. sayfaları arasını kapsayan 55 sayfanın yazı çevrimi yapılmıştır. Yazı çevrimi yapılırken, yanlışlıklar düzeltilmiş, bu düzeltmelerin bizce önemli görülenleri dipnotla açıklanmıştır.

İkinci bölümde, ses ve biçim özellikleri üzerinde durulmuştur. Ses ve biçim özellikleri incelenirken, eserde geçen bütün örnekler yerine, bir veya birkaç örnek alınmıştır.

İncelemenin dördüncü ve son bölümünü oluşturan "Dizin"de ise sözcükler, ekleriyle birlikte alfabetik sıraya konmuş ; metinde geçtikleri bağlam da göz önünde bulundurularak ,Tarama Sözlüğüne göre anlamları verilmiştir.

Bu çalışmaya uzun zaman önce değerli hocam Prof. Dr. Talat TEKİN ile başlamıştım. Geçirdiğim ciddi rahatsızlık nedeni ile çalışmamı yarım bırakmak zorunda kaldım. Benim bulunduğum durumu da kapsayan aftan yararlanarak çalışmama devam ettim.

Bu çalışmanın hazırlanmasında engin bilgilerinden yararlandığım değerli hocalarım Prof. Dr. Talat TEKİN, Prof. Dr. Ülkü ÇELİK ŞAVK ve Prof.Dr.Emine Yılmaz'a;gülen yüzüyle bana destek olan Prof.Dr. Hülya KASAPOĞLU ÇENGEL hocama; bu çalışmayı yapmam için gerekli ortamı sağlayan,yakınlık ve desteklerini gördüğüm hocalarım Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Başkanı Prof. Dr. Bilge ERCİLASUN ve Prof. Dr. Tulga OCAK'a; kıymetli zamanını,emeğini ve dostluğunu esirgemeyen danışman hocam Dr. Bülent GÜL'e, arkadaşım Dr. Binnur ERDAĞI'ya; ilgi ve sabırlarını esirgemeyen eşim ve çocuklarıma teşekkür ederim.

Sündüz ÖZER

GİRİŞ

Eski Anadolu Türkçesi, Türkiye Türkçesi'nin tarihi dönemlerinden ilkinin oluşturmaktadır. Batı Türkçesi'nin kuruluş devresi sayılabilen Eski Anadolu Türkçesi özellikle Türkçe bakımından kendisinden sonraki iki evreden çok farklıdır. 11. yüzyıldan sonra Anadolu bölgesine gelip yerleşen ve Anadolu Selçuklu Devleti'ni kuran Oğuzlar tarafından oluşturulup geliştirilen Türk yazı dili, taşıdığı dil özellikleri göz önünde bulundurularak devrelere ayrılmıştır. Eski Anadolu Türkçesi bu devrelerden ilkidir. 13. yüzyıldan 15. yüzyılın sonuna kadar devam etmiştir. 15. yüzyılın ikinci yarısı bir geçiş dönemi olmakla birlikte, Eski Anadolu Türkçesi'nin özellikleri 16. ve 17. yüzyıllar boyunca da devam etmiştir.

Eski Anadolu Türkçesi terimi yerine Altosmanische ve Eski Türkiye Türkçesi ifadeleri de kullanılmıştır¹. Altosmanische terimi Anadolu dışındaki Osmanlı eserlerini karşılamadığı için bu terimin Tarihi Türkiye Türkçesi şeklinde kullanılması ileri sürülmüştür. Bu yazı dilinin Anadolu sahası dışında da kullanıldığını düşünenler Eski Türkiye Türkçesi terimini kullanmışlardır. Her iki terim de yaygınlık kazanmamış, Eski Anadolu Türkçesi teriminin bu dönemi daha iyi yansıttığı görüşü benimsenmiştir².

Anadolu'ya gelirken edebî geleneklerini de birlikte getiren Oğuzların, yazılı bir edebiyatları olmadığı için Anadolu'da Türkçe bir yazı dili kurmaları kolay olmamıştır. Siyasî varlıkları 11. yüzyıldan 13. yüzyılın sonlarına kadar devam eden Anadolu Selçuklu Devleti'nde resmî dil Arapça, edebiyat dili ise Farsça'dır. Oğuzcanın yazı dili olması 13. yüzyıldan sonra gerçekleşmiştir.

Eski Anadolu Türkçesi, Oğuzcanın ilk kez yazıya geçirilmiş şeklidir. Bu yönüyle Eski Anadolu Türkçesi'nin Türk dili tarihinde önemli bir yeri vardır³.

Eski Anadolu Türkçesi teriminin ancak Selçuklu Dönemi Türkçesi'ni karşılayabileceğini düşünen Faruk Kadri Timurtaş, bu yazı dilini şöyle sınıflandırmıştır:

¹ Bkz. ŞAHİN, Hatice, "Eski Anadolu Türkçesi", Ankara 2009, Akçağ Yayınları, s. 13.

² Bkz. TİMURTAŞ, Faruk Kadri, "Eski Türkiye Türkçesi", İstanbul 1977, s. 8.

³ Bkz. ŞAHİN, a.g.e., s. 13.

A.Tarihi Türkiye Türkçesi(13.-20. Yüzyıllar)

1. Eski Anadolu (Türkiye) Türkçesi (13.-15. Yüzyıllar)

a) Selçuklu Türkçesi (13.yüzyıl)

b) Eski Osmanlıca(14.-15.yüzyıllar)

2. Osmanlı Türkçesi (16.-20.yüzyıllar)

a) Klasik (Orta) Osmanlıca (16.-19. yüzyıllar)

b) Yeni Osmanlıca (19.yüzyıl ortası -20.yüzyıl başı)

3. Modern (Yeni) Türkiye Türkçesi (20.yüzyıl)

a)Yazı dili (Yeni Türkçe)

b)Anadolu Halk Ağızları⁴

Eski Anadolu Türkçesi kesin çizgilerle birbirinden ayıramayan, birbirinin devamı niteliğinde üç devrede incelenebilir:

1. Selçuklu Dönemi Türkçesi

2. Beylikler Dönemi Türkçesi

3. Osmanlıcaya Geçiş Dönemi Türkçesi⁵

1. Selçuklular Dönemi Türkçesi

Oğuzlar 10.yüzyılda Sirderya, Maverâünnehir, Harezm ve Horasan bölgelerine kadar uzandılar ve Büyük Selçuklu Devleti'ni kurdular. Kaşgarlı Mahmut, Divân-ı Lügat'ı-Türk adlı eserinde Oğuzcanın bazı fonetik ve morfolojik özelliklerini belirtmiştir.

Kaşgarlı'nın eserinde belirttiği özellikler, Oğuzcanın o dönemde Karahanlı Türkçesiyle benzerlikler gösterdiğini kanıtlamaktadır. Eski Anadolu Türkçesi'nin ilk dönemlerinde yazılmış olan ve karışık dilli eserler olarak adlandırılan bazı eserlerde de bu benzerlik görülmektedir.

⁴ Bkz. TİMURTAŞ, Faruk Kadri, "Tarih İçinde Türk Edebiyatı", İstanbul 1981, Vilayet Yayınları, s. 54.

⁵ Bkz. ŞAHİN, a.g.e., s. 14.

Bu dönemde yazılmış eserlerden bazıları şunlardır: Ahmet Fakih'in Çarhnâme ve Kitab u Evsaf-ı Mesâcidi'ş-şerife'si, Mevlana'nın ve Sultan Veled'in eserleri, Şeyyad Hamza'nın Yūsuf u Zelihâ'sı, Yunus Emre'nin Dīvân'ı ve Risâletü'n-Nushiyye'si, Dede Korkut Hikayeleri, Battal Gazi Hikayeleri vb.⁶

2. Beylikler Dönemi Türkçesi

Beylikler Dönemi, Anadolu'nun siyasi tarihinde Selçuklu Devleti'nin yıkılmasıyla Osmanlı Devleti'nin kurulmasına kadar geçen dönemdir. 13. yüzyıl sonları ile 15. yüzyıl başlarını içine alır. Oğuzca artık yazı dili olma yoluna girmiş, bu dönemde olgunlaşmıştır.

Anadolu beylerinden Karamanoğlu Mehmet Bey gibi diğer beylerin de Türkçeye önem vermeleri, bu dönemde eser bolluğu yaşanmasına neden olmuştur. Bu döneme ait bazı eserler şunlardır: Tez konumuz olan Sa'lebî'nin Arāyisü'l-mecâlis adlı eserinden çevrilen Kısas-ı Enbiyâ, Aşık Paşa'nın Garibnâme'si, Hoca Mes'ud'un Süheyl ü Nevbahar'ı vb.⁷

3. Osmanlıcaya Geçiş Dönemi Türkçesi

Beyliklerin, yerini Osmanlı Devleti'ne bırakmasıyla, 15. yüzyılın ortalarına kadar devam eden bu dönemde, bilimde ve edebiyatta da devletin gelişimine paralel gelişmeler olmuştur. Bu durum aynı zamanda Arapça ve Farsçanın da kullanımını yaygınlaştırmıştır. Türk edebiyatı dil açısından büyük bir gerileme göstermiştir.

Bu dönemin bazı eserleri şunlardır: Ahmedî'nin İskendernâme'si, Şeyhî'nin Harnâmesi, Süleyman Çelebi'nin Mevlid'i vb.⁸

⁶ Bkz. TİMURTAŞ, Faruk Kadri, "Eski Anadolu Türkçesi", Ankara 1992, Türk Dünyası El Kitabı Cilt 2, ss. 120-145

⁷ Bkz. KORKMAZ, Zeynep, "Anadolu Yazı Dilinin Tarihi Gelişmesinde Beylikler Devri Türkçesinin Yeri", Ankara, 1995, TDK Yayınları, ss. 420-421.

⁸ Bkz. ÖZKAN, Mustafa, "Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi" İstanbul 1995, Filiz Kitabevi, s. 74.

Kısas-ı Enbiyâ

14. yüzyılda Anadolu’da Arapçadan çevrilen türlerin en önemlisi, bu çalışmanın da konusu olan “Kısas-ı Enbiyâ”lardır. “Kısas-ı Enbiyâ”lar, İslâmiyet’in ilk yüzyıllarından itibaren, Kur’an tefsirlerine dayanılarak genişletilmiş ve zamanla ayrı bir tür olarak ortaya çıkmış eserlerdir.

Kışaşu’l-Enbiyâ/Kışaş-ı Enbiyâ, peygamberlerin yaşamlarını ve onlara uymayanların Tanrı tarafından cezalandırılışını anlatan eserlerin adıdır. Bu eserlerin ilk örnekleri Arap ve Fars edebiyatlarında görülür.

Türk Edebiyatında adı geçen “Kısas-ı Enbiyâ”lar Kısâî ve Salebî’nin “Kısasü’l-Enbiyâ” adlı eserlerinin çevirileridir. Hıristiyanlığın ve Museviliğin kutsal kitaplarındaki bu hikâyelerin, Araplar arasında yayılmış olduğu düşünülmektedir⁹.

İslamiyetle birlikte hikâyelerin taşıdığı anlam değişmiştir. Bu hikâyelere Hz.Muhammed’in yaşamından kesitler de eklenir. İslamiyet öncesi ve sonrası tüm peygamberleri ve kavimlerini yansıtan “Kısas-ı Enbiya”nın insanlık tarihinin bir parçası olduğu düşünülmektedir.

Sa’lebî Kısas-ı Enbiya yazarı ünlü bir tefsir bilginidir. En önemli iki eseri El-keşfü’l-beyan ‘an tefsîrû’l-ğur’ân ve Kitabu ara’isi’l-mecalis fi kışaşi’l-enbiyâ’dır.

Sa’lebî’nin Kısas-ı Enbiya’sının Eski Anadolu Türkçesi döneminde yapılmış çevirilerinin bulunması eserin Anadolu ‘da çok tanınan, çok okunan bir eser olduğunu göstermektedir¹⁰.

Bu çalışmada bir bölümü incelenen “Kısas-ı Enbiyâ”, Salebî’nin eserinin çevirisidir. Bu eserin Türkiye Kütüphanelerinde bulunan çevirileri şunlardır:

⁹ Bkz. YILMAZ, Emine-DEMİR, Nurettin, “Sa’lebî’nin Kitabu’Ara’İsi’l-Mecalis Fi Kıyasi’l-Enbiyasının Anadolu Sahasında Yapılmış Çevirileri” adlı makale, Ankara, 2009, ss. 357-362.

¹⁰ Bkz. YILMAZ-DEMİR, a.g.e., ss. 357-362.

- 1- Bursa Ulu Cami Nüshası
- 2- Yozgat Maarif Kütüphanesi Nüshası
- 3- Türk Dil Kurumu Kütüphanesi Nüshası

Konumuz olan türcüme, Türk Dil Kurumu Kütüphanesi, 145 numarada kayıtlı olan nüshadır. Bu türün Anadolu'daki ilk örneği olan 950 sayfalık bu mensur eserin çevirmeni ve çoğaltanı bilinmemektedir.

Türk dilinin tarihsel gramerinin yazılabilmesi için Türkçenin eski dönemlerine ait belli başlı eserlerin dilbilimsel açıdan incelenmesine gereksinim vardır. Bu inceleme çalışmaları ile elde edilen bulgular o dönemin dil özelliklerinin ortaya çıkmasına katkı sağlamaktadır.

Eser üzerinde günümüze kadar çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde bir gelenek şeklinde sürdürülmüş olan yüksek lisans çalışmaları ile eserin 360 sayfalık bölümünün yazı çevrimi ve sözlüğü yapılmıştır.

Türk Dil Kurumu nüshasının 1-51. sayfaları Özlem Kalay (H.Ü., Ankara, 1992): 54-109. sayfaları Binnur Erdağı (H.Ü. Ankara, 1993): 154-204. sayfaları Arzu Oyarkılıçgil, (H.Ü. Ankara, 1994): 203-260. sayfaları Nesrin Bayraktar (H.Ü., Ankara, 1996): 400-450. sayfaları da Bülent Gül (H.Ü., Ankara 1998) tarafından yüksek lisans tezi olarak hazırlanmıştır.

Prof.Dr. Emine Yılmaz ve Prof.Dr. Nurettin Demir tarafından TDK nüshası ile Tarama Sözlüğü arasında, söz varlığı açısından karşılaştırma çalışması yapılmış, eserin Türkçenin söz varlığına katkısı kanıtlanmıştır.

Prof. Dr. Nurettin Demir ve Prof. Dr. Emine Yılmaz yürütücülüğünde yapılmakta olan bir proje ile de, nüshanın tamamı çok yakın zamanda yayımlanacaktır.

İNCELEME BİRİNCİ BÖLÜM

1. YAZIM ÖZELLİKLERİ

1.1 Eski Anadolu Türkçesinde Sözcüklerin Yazımı

Eski Türk yazı geleneğini devam ettiren Eski Anadolu Türkçesi'nin, Uygur imlası ve Arap - Fars yazım sisteminden de geniş ölçüde etkilendiği düşünülmektedir (Bkz. Şahin 2009:37).

Üzerinde çalıştığımız metinde de Türkçe sözcüklerde harf ve hareke kullanımı konusunda Arap-Fars yazım sisteminin etkisiyle bir tutarsızlık görülmektedir.

اُچماغا	uçmağa (111 – 15)	اُچماق	uçmak (111 – 15)
اُیتدی	eyitdi (114 – 5)	اُیتدی	eyitdi (114 – 6)
اُچدی	içdi (113 – 14)	اُچدی	içdi (114 – 2)

Bu durum verilen örneklerde görüldüğü gibi kalıplaşmış olması gereken eklerde de özellikle bilinen geçmiş zaman 3. Tekil kişi ekinde gerçekleşmiştir.

اُیتدی	eyitdi (114 – 5)	اُیتدی	eyitdi (114 – 6)
اُتورتدی	oturtdı (159 – 8)	اُتورتدی	kağıdı (159 – 9)
اُیوزوندک	yiryüzindeki (151 – 4)	اُونا	evine (147 – 10)
		اُیندک	içinde (142 – 14)

Ek eylem çekiminde de değişik biçimler görülmektedir. Bu dönemde dar ve vurgusuz orta hece düşmesinin başlamış olmasının yanı sıra düşmediği durumlarda kök ünlü, ya hareke ile ya hem harf hem hareke ile ya da bir

koruyucu ünsüz –y–(ى) olarak yazılmaktadır. Nadir olarak da kök ünlü, esreli elif (ي) ile yazılmaktadır:

قَرِيْدٌ kızığıdı (153 – 4) وَارِدِيْ vardı (112 – 1)
 دَالِدُرِرْدِيْ daldurırdı (144 – 15) قَبِيْعُوْ جِلْسِيْ اِبْنِيْ kapucularındanıdı (112-2)

اَعْمَاَجِرًا Ablatif eki hem nun (ن) ile hem de tenvin (") ile yazılmaktadır:
 اَعْمَاَجِرًا ağaçdan (114 – 3), بِنْتَانٌ benden (115 – 1)

1.1.1. Ünlülerin Yazılışı

Eserde /a/ ünlüsü söz başında üstünlü elif (أ): söz içinde uzun ise üstünlü elif (أُ), kısa ise üstün (اَ): söz sonunda ise, uzun ise (أُ) üstünlü elif, kısa ise güzel he (هَ) veya üstün (اَ) ile gösterilmektedir.

اَغْرِيْسَا ağrısa (110 – 4) فَاسِيْدٌ fāsīd (110 – 14)
 عَوْرَتِيْ avrat (110 – 7) هَوَاْ Havvā (110 – 7)
 اُحْمَاَقْدَا uçmağda (111 – 9)

Söz başındaki uzun /a/ için nadiren medli elif (آ) kullanımının yanı sıra, kısa /a/ için de medli elif kullanıldığı görülmektedir.

آدَمُ Ādem (110 – 2) آدِيْ adı (110 – 8)
 آتَاْسِيْ atası (114 – 8) آلَدِيْ aldı (163 – 5)

Kapalı /é/ ünlüsü, önseste esreli elif (إ): iç seste esre (إِ) ile gösterilmektedir :

اِيْ iy (160 – 7) يَدِرُوْ yidiler (114 – 7)
 دِدِرُوْ didiler (114 – 6) وِرْوُرُوْ virür (113 – 2)

/e/ ünlüsü söz başında üstünlü elif (اِ) ve elif (ا) ile gösterilmiştir.

Söz içinde genellikle üstün (َ) ile, bazen de üstünlü elif (اِ) ile, söz

sonunda ise he (ه) ile ve üstünlü elif (اِ) ile gösterilmiştir:

أَيْكُودًا	eyegüden (110-10)	فَرِيضَةً	ferište (111-4)
نَسْنَادًا	nesneden (110-8)	دَفَّةً	deve (112-1)
دُقَامِسًا	degülmise (111-3)	كُتْرَةً	göstere (112-13)

/ı/ ve /i/ ünlüleri söz başında esreli elif (اِ) ile ve işaretli olarak; söz içinde ye (ي) esre () ; söz sonunda ise ye (ي) veya esreli ye (يِ) ile bazen de () ile yazılmıştır.

إِشْبُو	işbu (113-12)	إِلْنَدَةً	ilinde (115-13)
إِسْرِدِي	esridi (114-3)	إِكِي	iki (114-12)
إِأَقْدِي	açdı (114-15)	دِيسَةً	dise (113-14)

/o/,/ö/,/u/,/ü/ ünlüleri söz başında ötreli elif (اِ) ve ötreli elif –vav (اَو) ile; söz içinde ötre (اِ), ötreli vav (اَو), söz sonunda ise vav (و) veya (وِ) ile (وِ) gösterilir:

أَوْلًا	oldı (114-15)	أَزْوَنًا	uzun (114-10)
أَقَامُوا	şamu (124-5)	دُرُلُو	dürlü (124-1)
أَتْرُو	ötürü (124-1)	أَوْنًا	on (114-11)

1.1.2. Ünsüzlerin Yazılışı

Geniz n'si /ك/ harfiyle gösterilmektedir:

أَكَا	aşa (113 -4)	أَغْرُوكَ	ağzı (113 - 5)
يَكِي	yeşi (112) - 5)	سِنُوكَ	senü (111 - 2)

“Taşrı” sözcüğündeki geniz n'si istisnadır. Bu sözcükteki geniz n'si eski Türk yazım sisteminin etkisiyle nun – kef (- نَك) ile yazılmaktadır:

تَشْرِي Taşrı (110 - 2)

Eserde /k/ ve /g/ harfleri için tek harf, /ك/ / kullanılmaktadır:

نَتَكِمُ	nitekim (111 – 9)	كُنْشَرِدِي	gösterdi (111 – 14)
كُرْكَالْسِيَدِسْ	görklüsiydi (113 – 1)		

Türkçe sözcüklerde /p/ ünsüzünün / پ / ya da / ب / ile yazılması konusunda düzensizlik görülmektedir:

قَبُوبِلُونَدَا	kapucularından (112 – 2)	طَيْرَتِي	toprak (110 – 12)
قَبُوبِلَر	kapucular (112 – 3)		
يِيُوبِ	ziyüp (113 – 13)		

Zarf fiil eki –up / –üp de / ب / ile yazılmaktadır:

بَلَبْ	bulup (111 – 14)	دَنْبْ	dönüp (128 – 13)
--------	------------------	--------	------------------

/ç/ ünsüzünün yazımında aynı karışıklık görülmektedir:

اُحْمَاقْ	uçmak (111 – 15),	اُحْمَا	uçmağa (111 – 15),
اَغَاقْ	ağaç (112 – 13),	كُرْجَا	gerçek (165 – 9),
جَاقْ	geçiçek (165 – 7),	سَاقْ	saçın (115 – 1).

/s/ ünsüzü, art ünlülü sözcüklerde de / س / sin ile yazılmıştır:

سَكْتَدِ	sanıtdı (115 – 4)	سَاقْ	saçın (115 – 1)
سَتَشَرِسْ	sataşdı (115 – 1)	قَرَشُو سِنَا	karşusına (113 – 7)

/t/ ünsüzünün Arap alfabesinde hem ince hem kalın şekilleri bulunduğundan, eserde /ت/ ve /ط/ harflerinin kullanımında da karışıklık görülmektedir:

طَشْرَا	taşra(131-12)	طَغْلَرْدَا	tağlarda
دَتْدَا	dutındı(126-7)	هَاتَا	hattâ

Bazı edat, bağlaç ve ek eylemlerin, kendinden önceki sözcükle birlikte yazıldıkları görülmektedir:

أُنْكَلاُ anuñıla (112 – 6)	بَنْدَا نَمْ benden mi (115 – 1)
دَلِرْدِكُمْ dilerdiküm (115 – 3)	إِبْلِيسُ دُرُورُ İblis -durur (113 – 7)

Eserin yazımında harf ve hareke yanlışlıkları ve eksiklikleri görülmektedir: özellikle sözcüklerin son harfleri çoğunlukla harekesizdir:

كَنْدُ kendü (112 – 2)	أَنْدَا and (112 – 2)
بَلِغْتْ beligin (112 – 2)	يَمِيشْ yimiş (115 – 6)

1.2. Arapça ve Farsça Sözcüklerin Yazımı

Arapça ve Farsça sözcükler, genellikle kendi özgün yazımlarını korurlar.

ضَعِيفَا za'îf	(←	ضَعِيفُو zā'îf)
هَيْلَا hīyle	(←	هَيْلُو hīle)
رُصْوَا rüsvāy	(←	رُصْوُو rüsvā)
هَادِيسْ hadîs	(←	هَادِيسْ hadîs)
أَشِكَارْ āşikāre	(←	أَشِكَارْ āşikār).

Fakat, aşağıdaki sözcükte olduğu gibi farklı yazılımlar da görülmektedir:

canavar	(←	cān-aver)
---------	----	-----------

İKİNCİ BÖLÜM

1. SES BİLGİSİ

1.1. ÜNLÜLER

1.1.1. Ünlü Değişimi

1.1.1.1. Kısalma :

Bilindiği gibi Ana Türkçedeki aslı uzun ünlüler Eski Anadolu Türkçesinde büyük bir olasılıkla kısalmıştır. Metnimizdeki şu kelimelerin yazımına bakılarak ünlü uzunluğunun bunlarda korunduğu söylenebilir:

آ	ad (110 – 7)
صَارُو	şaruv (111 – 4)
اود	odı (150 – 4)
آي	ay (144 – 7)
سوت	süt (163 – 10)

Ancak uzun ünlülü olmayan bazı sözcüklerin de medli elif (ĩ) ile yazıldığı görülmektedir:

آنك	anuñ (165 – 10)
آتس	atası (163 – 1)
الدى	aldı (163 – 5)

1.1.1.2. Yuvarlaklaşma:

Sözcük kök ve gövdelerinde b, v, m, p dudak ünsüzleri komşuluğundaki dar ı / i ünlüleri yuvarlaklaşmıştır. Eski Anadolu Türkçesindeki bu yuvarlaklaşma eğilimi nedeniyle dudak ünsüzü bulunmayan eklerde ve sözcüklerde de yuvarlaklaşma gerçekleşmiştir:

Eski Türkçede –sız /-siz şeklinde görülen olumsuz sıfat yapan ek, Eski Anadolu Türkçesi'nde –suz/-süz biçiminde görülür:

arısuz(157-6) ekinsüz (160-7)
assısuz(144-13) yimişsüz(160-7)

Eski Türkçede sıfat türetme eki olan –lığ/-lig ekinin sonundaki –ğ/-g sesi Eski Anadolu Türkçesi'nde düşmüş, düşerken de ekin ünlüsünü yuvarlaklaştırmıştır:

bağlu (149-12) < bağlğ tatlu(154-1) < tatıglğ
görklü (129-8) < körklüg

Sözcüklerin ilk hecesinde bulunan yuvarlak ünlü etkisiyle ikinci hecedeki düz dar ünlü yuvarlaklaşmıştır:

bulut (120-2) < bulıt yürü- (138-5) < yorı-

1.1.1.3. Düzleşme:

- mı/-mi soru eki düzleşerek –mı/-mi olmuştur:

yıgmadım mı (114-12) eyitmedüm mi (114-12)

- Eski Türkçede yuvarlak ünlülü bazı sözcüklerin ünlüleri düzleşmiştir:

içün(110-13) < üçün depecük(160-3) < töpü

- 2. hecedeki yuvarlak ünlü düzleşme eğilimi göstermektedir:

qoyın (123 – 13) ~ koyun (129 – 8)

- duğ / –dük belirli geçmiş zaman ortacı bir sözcükte düzleşmiştir:

gördiginden (137 – 4)

- 3. kişi iyelik ekinde düzleşme görülmektedir:

سُوَيْدًا suyından (137 – 9)
سُوزًا sözün (145 – 5)

- Edilgenlik, dönüşlülük ve işteşlik eklerinin bağlayıcı ünlüleri düzleşme eğilimi göstermektedir:

يَلْوَرِ شَبَّ يalvarışup (119 – 7)
دَتِنْدَلَر dutındılar (126 – 7)

1.1.1.4. Öndamaksıllaşma:

Eski Türkçede art ünlülü olan bazı sözcüklerde öndamaksıllaşma görülmektedir:

eyitdi (110 – 2) < ayıt –
يُرُود yürü-(138-5) < yorı-
يِنَا yine (165-3) < yana

1.1.1.5. Artdamaksıllaşması:

Yalnız şu sözcükte gerçekleştiği kabul edilmektedir:

تَنْكِرُ Tanrı (113 – 13) < Teñri

1.1.2. Ünlü Düşmesi

- a) Bazı sözcüklerin orta hecelerindeki dar ve vurgusuz ünlü, sözcük ünlüyle başlayan bir ek, özellikle iyelik eki aldığı anda genellikle düşer:

أُغْلُ oğlı (159 – 9) < oğulı
أَيْدُر eydür (161 – 1) < ayıtur
بُرُونِيْلَا burniyle (165 – 7) < buruniyle

b) Ünlü düşmesi, i–eyleminde de görülür:

أُولِمَشِدِ olmuşdı (136 – 5) < olmuş idi
 دِرْلِرْدِ dirlerdi (139 – 9) < dirler idi
 دُوْغَرْسَا doğarsa (140 – 9) < doğar ise

i– eyleminin hikaye çekiminde /i/ ünlüsü düşerken, –y– koruyucu ünsüzünün de kullanılmadığı durumlar görülmektedir.

بَاقْدِيدِ baqıdıdı (142 – 8) < baqıdı idi
 گِيبِيدِ gibidi (115 – 7) < gibi idi

1.1.3. Ünlü Türemesi:

Arapça ve Farsça sözcüklerde, iki ünsüz arasında ünlü türemesi görülmektedir:

زِكْرٌ zikir (116 – 5) < zikr
 مِهْرٌ mihir (110 – 5) < mihr
 هِجْرٌ hicir (130 – 15) < hicr

1.1.4. Ünlü Daralması:

Eski Türkçede yuvarlak ünlülü olan bazı sözcüklerin ünlülerinin daraldığı görülmektedir:

يِلْدُزُ yılduz (140 – 6) < yulduz
 اِمْدِ imdi(113-2) < amtı

Eski Türkçedeki kapalı e (è) sesi metnimizde esreli elif veya esre ile gösterildiği için “i” olarak okunmuştur:

اِرْتَا ırte (132 – 1)
 اِتْمَدِي itmedi (132 – 6)
 اِي iy (132 – 6)
 اِيْجِه gice (132 – 2)
 اِدْدِك didügi (132 – 10)

1.1.5. Aşınma:

kendüzi	<	kendi özi
nit-	<	ne et-
neçün	<	ne için

1.1.6. Ünlü Uyumu

1.1.6.1. Damak Uyumu :

Damak uyumu, Türkçenin bütün dönemlerinde olduğu gibi Eski Anadolu Türkçesinde de hemen hemen tamdır.

Arapça, Farsça sözcüklerin de geniş ölçüde uyuma girdiği, bu sözcüklere eklenen eklerden anlaşılmaktadır:

نَسْنَدًا	nesneden (110 – 8)
قِشَاشَلَر	kışaşlar (110 – 14)
حُلُقُك	hulkuş (112 – 11)

1.1.6.2. Dudak Uyumu :

Bilindiği gibi, Eski Anadolu Türkçesinde dudak uyumu yoktur. Eski Türkçede dudak uyumunun bulunduğu eylem çatıları ile dudak uyumuna giren bazı eklerin uyumdan çıktığı görülmektedir. Ancak uyumlu şekillerin bulunduğu örnekler de vardır.

Şu ekler daima düz ünlülüdür.

–dı / –di belirli geçmiş zaman kişi eki:

دُردِ	durdı (112 – 1)
گوردِ	givürdi (112 – 5)

–mış / –miş belirsiz geçmiş zaman eki:

قویمیشدی	koymışdı (113 – 1)
دوغمیش	doğmış (144 – 4)

-ğı / -gi , -kı / -ki ilgi eki:

أَوَّلِكِي	evvelki (139 – 7)
إِلْرُكِي	ilerüki (140 – 5)
يَاغَاغِي	yañağı (160 -13)
سَوْرَاغِي	sonrağı (120 – 7)

-mış / -miş belirsiz geçmiş zaman sıfat fiil eki:

سُوَانَمِشْ	şuvanmış (136- 9)
أَلْدُرْمِشْ	öldürmıŝ (132 – 10)
أَلْشُدْرْمِشْ	ulaşdurmıŝ (132 – 11)

-ıcaĸ / -iceĸ zarf fiil eki:

أَلْحَقْ	alıcaĸ (122 – 15),
أَلْحَقْ	çıkıcaĸ (127 – 9),
أَلْحَقْ	geçiceĸ (165 – 7).

-lıĸ / -lik Eski Türkçede dudak uyumuna giren bu ekin ünlüsü düzleşme eğilimi göstermektedir:

أَلْغِنَا	ğullığına (140 – 3)
أَلْهَسْكَدَلِكْ	eksükligi (118 – 9)

-ğıl / -gil 2. tekil kişi emir kipi eki:

أَلْغِي	getürgil (130 – 5)
أَلْغِي	olğıl (151 – 1)
أَلْغِي	dutğıl (151 – 1)

Şu ekler daima yuvarlak ünlülüdür:

-uŋ / -üŋ, -nuŋ / -nüŋ tamlayan durum eki:

أَلْقَوْ مِنْكَ	ğavmınuŋ (120 – 8)
أَلْبُرُوْكَ	bularuŋ (121 – 15)
أَلْكُنْأَلْكَ	kendünüŋ (130 – 1)

-dum / -düm belirli geçmiş zaman 1. tekil kişi eki:

اِشْتَدُّمُ işitdüm (114 – 9)
يَقْلَمُمُ yığmadum (114 – 12)

-duḡ / -düḡ belirli geçmiş zaman 2. tekil kişi eki:

يُرْدِمُزْدُكُ yaradılmazduḡ (111 – 3)
يُرْدِلْدُكُ yaradılduḡ (114 – 6)

-duḡ / -dük belirli geçmiş zaman 1. çoḡul kişi eki:

سَوَّلَشْرُدُكُ söyleşürdük (143 – 7)
بَلُرْدُكُ bilürdük (143 – 13)

-duḡ / -dük belirli geçmiş zaman sıfat-fiil eki:

كُشْرَدُكُ gösterdüḡidi (143 – 13)
دَیْدُغِنْدُكُ dapduḡından (145 – 6)
دَدُكْدُكُ didükden (151 – 3)

-duḡuz / -duḡüz belirli geçmiş zaman 2. çoḡul kişi eki:

يَقْلُدُكُ yıķduḡuz (135 – 7)

-ur / -ür geniş zaman eki:

وَرُورُ virür (113 – 2)
قَالُورُ ḡalur (113 – 2)

-sun / -sün 3. tekil kişi emir:

دَشْرُسُونُ deḡşürsün (162 – 15)

-alum / -elüm 1. çoḡul kişi emir:

وَرَلُمُ varalum (122 – 1)
دُونْدُرَلُمُ döndürelüm (122 – 1)

-u / -ü zarf-fiil eki:

دِيُو diyü (124 – 1)
سِنِيُو sinayu (110 – 7)

-up / -üp zarf fiil eki:

يَلْوَرُوبْ yalvarup (127 – 5)
دِرْجَنْبْ dirgenüp (127 – 12)
قَلْبْ kılup (129 – 2)

-dur / -dür ettirgenlik eki:

دَوْلَنْدُرْدِي dölendürdi (110 – 2)
اِشْتَدُرْدِي işitdürdüñ (161 – 2)

-dur / -dür ek eylemi:

كَيْمْدُرْ kimdür (111 – 2)
اَغْجَادُرْ ağacıdur (111 – 12)

-lu / -lü sıfat eki:

گُورْكَلُو görklü (129 – 8)
صِفَاتَلُو sıfatlu (163 – 2)
حُرْمَتَلُو hürmetlü (160 – 7)

-suz / -süz sıfat eki:

عَمَلْ سِنْ amelsüz (117 – 7)
اَكْسِسْزْ eginsüz (160 – 7)

Ayrıca bazı sözcüklerde ilk hecedeki yuvarlak ünlünün etkisiyle ikinci hecedeki düz dar ünlüde uyuma girme eğilimi görülmektedir:

يُورْدِي yürürdi (110 – 2) ~ yorırdı
اوتُرْدِي oturdı (117 – 7) ~ otırdı

1.2. ÜNSÜZLER

1.2.1. Ünsüz Değişimi

1) $d > y$: Eski Türkçenin sözcük içi ve sözcük sonundaki /d/ sesleri /y/ ye dönüşmüştür:

ayak (112 – 2)	أَيْاقُ	<	adağ
ķaygu (113 – 8)	قَيْغُ	<	ķadgu

2) $t \rightarrow d$:-

a) Bu değişim genellikle ön ünlülü sözcüklerde görölmektedir:

deve (128 – 8)	دَوَفُ	<	tivi
dürlü (110 – 5)	دُرُلُو	<	türlüg
daşara (112 – 6)	دَŞَرَا	<	taşara
dün (121 – 7)	دُنْ	<	tün

b) Art ünlülü sözcüklerde ise bu bakımdan karışıklık vardır.

Şu örneklerde korunmuştur:

طُونُ	Ṭonı (114 – 15)	طُقُونُ	ṭokuzuncı (117 – 11)
طَاغَا	Ṭağa (116 – 14)	طَاŞَا	ṭaşıla (141 – 13)

$t \sim d$ nöbetleşmesi görölmektedir:

طُلُنْدِي	ṭolundı (144 – 6) ~	dolıncı (144 – 6)	دُلُنْدِي
طَŞَرَا	ṭaşıra (121 – 13) ~	daşıara (112 – 6)	دَŞَرَا

3) $-t > -d$:- Söz içi $t > d$ değişimi zarf-fiil eki $-madın / -medin < -matın / -metin$ 'de görölmektedir:

اِنْمَدِي inmedin (162 – 10) < inmetin.

- 4) k- > g- : Eski Türkçe söz başı k ünsüzünün yazıdan anlaşılacakla birlikte, genellikle ötümlüleştiği kabul edilmektedir.

كَلْدُ	geldi (124 – 9)	<	kel-
كُنْأ	günine (111 – 6)	<	kün
كُونُل	gönlü (113 – 10)	<	könlü
كُونُك	gök (144 – 2)	<	kök

Ancak kendü (كَنْدُ), kişi (كِنْشِي), kim (كِم), kimse (كِمْسَا), kez (كَز) sözcüklerinin başındaki /k/ ünsüzünün, bugünkü söylenişine bakarak korunduğu kabul edilmiştir.

- 5) -k- > -ğ- : dağı (117 – 13) دَاغِي

- 6) b-> v-, -b-< -v-, -b <-v-:

- a) Eski Türkçe söz başı b- ünsüzü yalnız şu sözcüklerde v- olmuştur:

وَر	var- (157 – 5)	<	bar-
وَر	var (113 – 2)	<	bar
وَر	vir- (144 – 2)	<	bir-

- b) Eski Türkçede söz içi ve söz sonundaki -b-, -b ünsüzü -v-, ‘ye dönüşmüştür:

اَوُ ev (146 – 8) < eb

بُولُقُ yavlağ (129 – 10) < yablağ

Eklerde b- > v- değişimi görülmektedir: Çekimli fiillerde kişi eki görevini üstlenen “ben” ve “biz” zamirleri de ekleşerek -van / -ven, -vuz / -vüz biçimini almış;iki vokal arasında sızıcılışma olmuştur:

أَعْلَرُونَ	ağlarvan (112 – 11)	< ağlar ben
قَرِشُرُونَ	karışurven (130 – 4)	< karışur ben
يِيَاوُزُ	yiyevüz (147 – 4)	< yiye biz1
كَلَوُزُ	gelevüz (147 – 4)	< gele biz

Eski Türkçe bol- eyleminin önsesindeki b- ünsüzü, v- üzerinden düşmüştür:

اُولُ ol- (140 – 13) < bol-

1.2.2. Ötümlüleşme

1.2.2.1. Ünlülerarası Ötümleşme:

a) k > ğ, k > g:

أَزُولُفُنْدَا	uzunluğundan (126 – 9)	< uzunluk
أَيَاغُ	ayağı (112 – 2)	< ayakı
سِنَادُغُ	sınaduğın (111 – 8)	< sinaduğın
أَوْلُغُ	olmağı (111 – 14)	< olmağı

b) t > d : Sözcük sonundaki –t ünsüzü sözcük ünlüyle başlayan bir ek aldığıında d'ye dönüşür:

يَرْدَلِدِي	yaradıldı (110 – 12)	< yarat-
كِدِسَرُ	gidiser (112 – 11)	< git-

1.2.2.2. Asli Uzunluk Nedeniyle Ötümlüleşme:

Asli uzun ünlü ile kurulmuş ötümsüz p, t, k, k ve ç ünsüzleri ötümlüleşerek sırasıyla b, d, ğ, g ve c'ye dönüşürler:

سُدُونِي	südünü (133 – 6)	أَغْجِدُزُ	ağacıdur(111-12)
أُودَهْ	oda (152 – 11)	أَتَلَدُغُ	ulaşduğı(111-14)
آدِ	adı (110 – 7)	أُولُيَلِغُ	velilige(115-15)

1.2.3. Ünsüz Düşmesi :

1) -ğ / -g > Ø

اولۇ ulu (134 – 10) < uluğ
 دیرى diri (145 – 14) < dirig
 ایش iş (147 – 11) < işig

sıfat eki -lığ / lig'de:

اولى evlü (115 – 15) < evlig
 اسلو uslu (118 – 13) < usluğ
 یغمرلو yağmurlu (120 – 4) < yağmurluğ
 صفتلو sıfatlı (163 – 2) < sıfatluğ

2) Şu eklerin başındaki ğ- / g- düşmüştür:

-ınca / -ince < -ğınça / -ginçe
 ورمینچا virmeyince (158 – 3)
 diledügince (124-15)

3) b- > Ø :

Eski Türkçenin bol- eyleminin söz başı b- sesi, v- üzerinden düşmüştür:
 bol- > ol- (165 – 7) اول

4) -b > Ø = -v:

Eski Türkçenin “suv” sözcüğünde ise: sözcüğün yalın kullanımında -v sesinin düştüğü, su (160 – 11) sözcük çekimine girdiğinde -v sesinin düşmesi sonucu /u/ sesinin uzaması nedeniyle bir diftonglaşma olduğu görülmektedir:

Suyun (161 – 10) سۇيۇق

Metinde -v'nin düşmediği durumlarda vardır:

suvları (161 – 6) سۇلار

1.2.4. Ünsüz Türemesi:

Bu konuda yardımcı –y– sesinden söz edilebilir. Türkçenin yapısı gereği, ünlüyle biten bir köke, yine ünlüyle başlayan bir ek geldiğinde, araya –y– yardımcı sesi girmektedir:

بَلْتَايَ baltayı (147 – 8),
 دِيْبُ diyüp (144 – 15),
 اِكْيَا ikiye (144 – 7).

1.2.5. Ünsüz Tekleşmesi :

a) –şs– > –ss– > –s– :

دَغُلْمِيسَا degülmise (111 – 3) < degülmişse

b) –kk– > k– :

حَقَّقِيُونُ haqqıçun > haqıyıçun (146 – 12)

1.2.6. Ünsüz Uyumu:

Ötümsüz bir ünsüzle biten kök ve gövdelere gelen eklerin başındaki ötümlü ünsüzler, uyuma girmemektedir:

يَيْتْدِي eyitdi (114 – 3) eyitdi (110-1)
 اُتْمَقْدَانْ uçmağdan (112 – 5) toprağdan(110-12)
 اُتْمَقْدَانْ çıkdı (112 – 7)

Metinde, /k/ ve /k/ ünsüzlerinden sonra gelen /c/ ünsüzünün uyuma girdiği görülmektedir:

يَاشَادُكْچَا yaşaduğça((110-11) كُجْرُوكْچَا geçdükçe(110-11)

Bu durum, belki de eklerin kalıplaşması ile ilgili bir yazım kuralı nedeniyledir.

1.2.7. Hece Yutumu (Haplologie):

Bu ses olayına metindeki tek örnek yardımcı eylem olarak kullanılan “durur”dur. Yavaş yavaş ekleşmeye başlayan bu eylemin –durur biçiminin yanı sıra, –dur biçimi de kullanılmaktadır:

يُقَدِّرُ yokdurur (162 – 14)

يُقَدِّرُ yokdur (149 – 13)

يَكْمُرُ kim-durur(143-5)

أَعْبُدُ ağacıdur(111-10)

يَقْنُودُ kayguludur(133-14)

يَكْمُرُ kimdür(143-6)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

1. BİÇİM BİLGİSİ

1.1. ADLAR

1.1.1. Çokluk Eki : Çokluk eki -lar / -ler biçimindedir:

عَوْرَاتُهُ, avratlar (110 – 13)

أَرْوَاحُهُ, erenler (137 – 9)

قُنُوقُهُ, konuklara (158 – 1)

Eski çokluk eki -an / -en ile kurulmuş eren, oğlan sözcükleri tekilleşmiştir:

أَرْوَاحُهُ, erenler (140 – 14)

أَوْلَادُهُ, oğlanların (131 – 11)

أَوْلَادُهُ, oğlancuklar (159 – 15)

1.1.2. İyelik Ekleri : İyelik ekleri bu dönemde 1. ve 2. kişi tekil ve çoğul şekillerinde her zaman yuvarlak bağlayıcı ünlülü, 3. kişi tekil ve çoğul şekillerinde ise hep düz ünlülüdür:

1. tekil kişi : -m, -(u)m / -(ü)m:

يُزْمِي, yüzümü (144 – 10)

حَالِمٌ, hālüm (144 – 10)

2. tekil kişi : -η: -(u)η / -(ü)η:

يَلْدَا شِدْكَ, yoldaşuη (162 – 12)

قَاتُنْدَا, қатуηda (162 – 14)

3. tekil kişi : -ı / -i, -sı / -si:

قِيُوسِنَا, kuyusına (128 – 10)

يِيرِنَا, yirine (128 – 14)

يُؤْرَسِنُكَ, yöresinüη (160 – 3)

1. çoğul kişi : -muz / -müz, -(u)muz / -ü(müz):

أَوْصِرْنَا evümüz (131 - 14)
أَوْلَادِنَا oğlanlarımız (131 - 9)

2. çoğul kişi : -ņuz / -ņüz, -(u)ņuz / -(ü)ņüz:

دَابَدْنَا dapduņuz (145 - 7)
أَتَانَا atalaruņuz (145 - 7)

3. çoğul kişi : -ları / -leri :

دَابَدُوا dapdukları (146 - 4)
يَيْسِرُوا yiyesileri (147 - 4)

1.1.3. Ad Çekim Ekleri:

1) Tamlayan Durumu (Genitif):

-uņ / -üņ, -nuņ / -nüņ:

أَنْكَ anuņ (112 - 1)
أَدْمُكَ Ādemüņ (112 - 3)
بِسْرِكْ sizüņ (113 - 9)

2) Yönelme Durumu (Datif) : Son sesi ünlü olan sözcüklerde araya -y- koruyucu ünsüzü girer. Sözcük 3. tekil kişi iyelik eklerinden birini almışsa oraya adıl n'si girer:

-a / -e :

حَاجَا ḥacca (162 - 3)
دَرِيْنَا dereye (160 - 14)
أَوِنَا evine (162 - 11)

3) Bulunma Durumu (Lokatif) :

–da / –de:

بُونْدَا bunda (154 – 15)

اِيْنْدَا içinde (141 – 9)

4) Çıkma Durumu (Ablatif) :

–dan / –den:

كَاوْمِنْدَا kavmindan (128 – 4)

سُوْفَرَا sovuğdan (129 – 5)

يُوْزُوْكْدَنْ yüzükden(121-6)

Çıkma durumu ekinin arkaik biçimi –dın ,yaña zarfından önce kullanılmıştır:

Şamdın yaña(153-4,8)(156-7)(160-10)

5) Belirtme Durumu (Akuzatif) :

Eserde belirtme durumunun üç biçimi görülmektedir:

- a) Eski –(ı)ğ / –(i)g biçiminden –ğ ve –g’lerin düşmesiyle meydana gelmiş olan ek, sözcüğün yalın haline ünsüz ile bitiyorsa –ı / –i: ünlü ile bitiyorsa araya –y– koruyucu ünsüzü alarak gelir. 3. kişi iyelik eklerinden sonra ise adıl n’si ile birlikte kullanılır:

اِنَان anı (134 – 9)

كَاوْمِي kavımı (136 – 3)

دَوِي deveyi (137 – 14)

كَاوْمِيْنِيْن kamasını (137 – 15)

- b) 3. kişi iyelik eklerinden sonra gelen –n:

سِنَادِيْن sinaduğın (111 – 8)

يَمِيْشِيْن yemişin (111 – 13)

c) Eksiz akuzatif :

زُرِّيَّتُمْ
zürriyetüm (160 – 7)

6) Eşitlik Durumu (Ekvatif) : –ça / –çe:

دِيلِنَا dilinçe (139 – 5)
أَرْدِنَا ardınça (156 – 15)
سَوْنِنَا soñınça (158 – 7)

7) Araç Durumu (Enstrümental) :

Bu durum, bağlama ilgeci olan ile'nin ekleşmiş biçimleri ile kullanılır:

بِنُؤْمِلُهُ benümle (110 – 9) < benüm ile

أَنُؤِجِلُهُ anuñıla (110 – 9) < anuñ ile

Eski araç durumu eki –n, metinde görülmektedir:

يَالُنُؤُوزِنُ yaluñuzın (119 – 9)

وَأُنُؤُوتِنُ vaktın (119 – 12)

1.2. SIFATLAR

1.2.1. Sıfatlarda Karşılaştırma : Sıfatlarda karşılaştırma, –rağ / –rek ekiyle yapılmaktadır:

يَغْرَاقُ yigrek (133 – 7)

1.2.2. Sıfatlarda Pekiştirme : Sıfatlarda pekiştirme ilk hece tekrarı yoluyla yapılmaktadır:

صَبَّ صَرُ صَبَّ صَرُ şapşaru (135 – 10)

قَبَّ قَزُّ قَبَّ قَزُّ kıp kızıl (135 – 10)

قَبَّ قَرَّا قَبَّ قَرَّا kapkara (135 – 11)

1.3. ZAMİRLER

1.3.1. Kişi Zamirleri :

بِن	ben (112 – 4)	بِرْ	biz (164 – 9)
سِن	sen (112 – 9)	سِرْ	siz (113 – 9)
اُول	ol (113 – 1)		

1.3.2. İşaret Zamirleri :

بُو	bu (144 – 7)
شُو	şu (112 – 11)
اُول	ol (153 – 12)
شُول	şol (113 – 8)
اِشْبُو	işbu (110 – 7)
بَلَرْ	bular (162 – 8)

1.3.3. Dönüşlülük Zamiri : Kendi ve kendüz sözcüğüdür:

كُنْدُزُونُزْ	kendüzünüz (133 – 13)
كُنْدِرْ	kendiler (132 – 7)
كُنْدُزُزْ	kendüzü (123 – 8)

1.3.4. Aitlik Eki : -kı / ki, -ğı :

اَوَّلْكِ	evvelki (139 – 7)
اِلْرُكِي	ilerüki (140 – 5)
يَاڭَاغْ	yañağı (160 -13)
سُونْغِي	sonrağı (120 – 7)

1.4. İLGEÇLER

بِلَهْ	bile (127 – 5)
اِلَهْ	ile (127 – 5)
قَدَارْ	kadardar (142 – 2)
اِچِنْ	için (142 -5)

mı / mi soru ilgeci :

كَلِمًا geldi mi (164 – 3)
نَمْرُودًا mı (145 – 8)

1.5. BAĞLAÇLAR

دَاخِي dağı (132 – 10) وَ ve (135 – 11)
پَس pes (136 – 3) كِم kim (144 – 1)
قَاچَان kaçan (135 – 15)

1.6. FİLLER

1.6.1. Fiil Çekimi :

1.6.1.1. Şahıs Ekleri :

1. Tekil Kişi : –van / –ven, –ın / –in, –em :

أَعْلَرُوتْ ağlarvan (113 – 9)
قَاچَمَزِينْ kaçmazın (115 – 2)
كُتْسَرُم gösterem (112 – 14)

2. Tekil Kişi : –sın / –sin:

قَاچَارْسِينْ kaçarsın (115 – 1)

3. Tekil Kişi : Eksiz veya –dur / –dür, –durur / –dürür:

أَيْتَدِي eyitdi (114 – 8)
قَلِمِشْدُر kılmışdur (111 – 14)

1. Çoğul Kişi : -vuz / -vüz, -uz / -üz:

كَلِمِيُوزُ gelmeyüz (114 – 6)

يِيَاوُزُ yiyevüz (147 – 4)

2. Çoğul Kişi : -sız / -siz, -ıuz / -üz, -uı / -üı:

يِيْمِزْسِزُ yimezsiz (147 – 5)

كَتِرُوكُ getürün (147 – 13)

يِيْقَدُوْغُزُ yıķduıuz (135 – 7)

3. Çoğul Kişi : -lar / -ler:

اَيْتِدِلِرُ eyitdiler (147 – 12)

كُرْدِرُ gördiler (147 – 10)

1.6.1.2. Haber Kipleri :

1.6.1.2.1. Belirli Geçmiş Zaman : -dum / -düm, -duı / -düı, -dı / di: -duķ /

-dük, -duıuz / -düüz, -dılar / -diler:

كُرْمَدُمُ görmedüm (112 – 9)

بِلُرْدُكُ bilürdük (143 – 13)

يِرُدْمُرْدُكُ yaradılmazduı (111 – 3)

يِيْقَدُوْغُزُ yıķduıuz (135 – 7)

بِزِدُ bezedi (110 – 6)

اَلْدَانْدِلِرُ aldandılar (113 – 14)

1.6.1.2.2. Belirsiz Geçmiş Zaman : -mıı / -miı (-dur / -dür / -durur / -dürür):

سُوْنَمِشُ suvanmıı (136 – 9)

كِلْمِشَلَرْدُرُ kılmıılardur (158 – 9)

1.6.1.2.3. Geniş Zaman: Geniş zamanın olumlusu -ur / -ür, -ar / -er, olumsuzu

-maz / -mez ekleriyle yapılmaktadır:

كَلُرُ kıur (139 -8)

دُوْغُرُ doğur (140 – 6)

سُوْمِزِنُ sevmez (144 – 6)

1.6.1.2.4. **Şimdiki Zaman:** Şimdiki zaman bazen istek, bazen de geniş zaman ekleriyle anlatılmaktadır:

دَپَرَسْ سِنْ daparsın (145 – 8)
 اَيْدُرْسْ سِنْ eydürsin (145 – 9)
 اَعْرَزْ ağrır (146 – 10)

1.6.1.2.5. **Gelecek Zaman:**

-ısar / -ıser :

كِدِسْ gidiser (112 – 11)
 اُولِسْ olısar (112 – 12)

1.6.1.3. **Dilek Kipleri:**

1.6.1.3.1. **İstek :** İstek eki –a / –e, –ğay / ğey ve daha sonraki –ğa / –ge ekinden gelmektedir. Fakat gelecek zamanla ilgisi yoktur. Fonksiyon değişikliğine uğramıştır:

كُنْتَرَا göstere (146 – 5)
 بَتْرَا سِنْ bitüresin (141 – 2)
 بِلْدُرَا bildüre (146 – 5)
 اُولَمْ olam (110 – 9)
 uşadam (146 – 13)

1.6.1.3.2. **Şart :** –sa / –se:

دَوَغْرَسَا doğarsa (140 – 9)
 كُرْسَا görse (140 – 10)

1.6.1.3.3. **Emir :** Emir kipi için her şahsa ayrı köklerden gelen ekler kullanılmaktadır:

1. Tekil Kişi : –ayın / –eyin / –ayım :

كَلَاغُزْلَايَايْمْ kılağuzlayayım (112 – 15)
 كُرَيْيْنْ göreyin (141 – 5)
 وَرَايْنْ varayın (141 – 5)

2. Tekil Kişi : -gıl / -gil (Bazen de eksiz):

أَلْفِیْلُ alğıl (113 – 5)
 دَكْرٌ dek dur (110 – 15)
 یَغِیْلُ yigil (113 – 2)
 سَیْلًا söyleme (143 – 6)

3. Tekil Kişi : -sun / -sün :

كِرْمَسُوْتُ girmesün (137 – 9)
 كَلْمَسُوْتُ gelmesün (157 – 4)
 كَلْسُوْتُ gelsün (159 – 14)

1. Çoğul Kişi : -alum / -elüm :

یَقَالُمُ çıkalum (131 – 12)
 رِیْلُمُ girelüm (131 – 13)

2. Çoğul Kişi : -ıñ, -ıñ / -iñ / -uñ / -üñ:

كَلْمَاً gelmeñ (114 – 6)
 كَرْمَاً görüñ (134 – 10)
 وِرْمَاً virmeñ (133 – 13)

3. Çoğul Kişi : -sunlar / -sünler:

كُرْمَسُوْتُلَرُ görsünler (131 – 12)

1.6.1.3.4. Gereklilik :

Bu kip, “gerek” sözcüğü ile birlikte ifade ediliyor :

أَعْلَمُ كَرْمَاً eyleyem gerek (158 – 1)
 أَعْلَمُ كَرْمَاً عَسْكَ كَرْمَاً eksük gerekdür (141 – 15) (142 – 1)

1.7. BİRLEŞİK FİLLER

Birleşik eylem yapan yardımcı eylemler:

eyle- yardımcı eylemiyle yapılan lar:

هَلَاكَ أَيْلَيْتُ helāk eyleyen(123-1)

يُتَلِّقُ أَيْلَيْتُ putlar eyleyüp(144-12)

نَذَرَ أَيْلَيْتُ nezār eyleyüp(149-5)

سَأَعَ أَيْلَيْتُ sağ eyledi(155-11)

kıl- yardımcı eylemiyle yapılan lar:

كُرِّبَ قَلْبِي hadīs kıldı(116-2)

حِيلَةَ قَلْبِي hīle kıldı(112-5)

هَلَاكَ قَلْبِي helāk kıla(121-5)

بُتْسَانَ قَلْبِي botsān kıldı(152-15)

ol- yardımcı eylemiyle yapılan lar:

مُتَشَتِّلِقُ أَوْلَسُونُ muştılıq olsun(158-6)

هَلَاكَ أَوْلَسُونُ helāk olan(122-9)

حَيْرَانَ أَوْلَسُونُ hayrān olup(148-10)

بَيْلَةَ أَوْلَسُونُ böyle olsa (132-7)

vir- yardımcı eylemiyle yapılan lar:

بُيِّنَ وَرَمَلِي boyun virmedi(129-15)

رِزْقَ وَرَمَلِي rızq viridi(144-2)

1.8. FİLDE ÇATI

Ettirgenlik:

بَلَدْرُ لَزِي bildüreler(157-12)

بَغَزَ لَتْرُ وَاغِنَا boğazlatduğına(132-6)

Edilgenlik:

بِلِينُورُ bilünür(111-12)

بِرَغْلِدُ وَاغِنَا bırakıldığında(152-11)

Dönüşlülük:

أَلْدُرُ نَزَلَرُ aldandılar(113-14)

أَرِنَسَا arınsa(140-11)

1.9. FİİLİMSİLER

1.9.1. Zarf Fiiller (Ulaç – Gerundium) :

1) -a / -e :

حَافَا çıka (112 – 6)

كِرِعَ gire (112 – 2)

دُتَا كَوَجَ duta koç (119 – 4)

2) -u / -ü :

دِيُو diyü (113 – 13)

يُغُرُو yügürü (160 – 13)

اِسْتِيُو isteyü (153 – 7)

3) -ınca / -ince :

كَلِنَا gelince (147 – 3)

اَلْدَرَمِينَا öldürmeyince (133 – 15)

4) -ıcağ / -icek :

اَلْحَقْ olıcağ (122 – 15)

چِخْیَاÇ çıkıcağ (127 – 9)

5) -iken / -ken :

اَلْكَرْمِشِكَنَ öğrenmişiken (117 – 12)

كِدْرَمَنَ gideriken (124 – 7)

6) -up / -üp :

كِرِبْرِبَ kıgırup (140 – 3)

اَيْرُوبَ ayırup (140 – 11)

7) -ıban / -iben/-uban :

يَرُولُبَا yaruluban (127 – 11)

8) -madın / -medin :

اغْتَدَى inmedin (162 – 10)

1.9.2. Sıfat Filler (Ortaç – Partisip) :

1.9.2.1. Geniş Zaman Sıfat Fiilleri :

-an / -en :

قَتَلَ kılan (140 – 3)
أَلْدَرَأْتُهُ öldüren (138 – 13)
أُورِنُ uran (140 – 2)

-ıcı / -ici:

قَفَّرَ كِجْرَ كِجْرٍ kıgırıcı (120 – 4)
يَغْدُرُ يَغْدُرِي يَغْدُرِي yağdurıcı (120 – 10)

1.9.2.2. Geçmiş Zaman Sıfat Fiilleri :

-duğ / -dük:

دُرِعَ دُرِعًا durduğı (119 – 8)
يَقْرُدُ يَقْرُدُ يَقْرُدُ çıkarduğınuğ (115 – 14)

-miş / -miş :

بُنِيَ بُنِيَ bunamış (139 – 5)
يَسَّسَ يَسَّسَ yaşamış (129 – 7)

1.9.2.3. Gelecek Zaman Sıfat Fiilleri :

-ası / -esi :

يَيْبَسُ يَيْبَسُ yiyesileri (147 – 4)
سِغْسِغُ سِغْسِغُ sığası (121 – 6)

-acak / -ecek

دُجَّوُ دُجَّوُ doğacak (140 – 14)

METİN

Sf. 110

(1) **الْبَابُ الرَّابِعُ فِي خَلْقِ حَوَّاءَ وَرَحْمَةِ اللَّهِ عَلَيْهَا** dördüncü bāb Hāvṵā yaradılmağın (2) yāz kıılır müfessirler eyitdi kaçan Taḡrı ta‘ālā Ādemi uçmağ içinde dolandurdu yaluñuzın yürürdi oturup (3) işirgenesin bulmadı pes Taḡrı ta‘ālā Ādem peygāmber üzere uyku bırağdı Ādem uyudu Taḡrı ta‘ālā anuñ şol yanı (4) eyegüsinden şol kıısacuk eyegüyi aldı hiç Ādem duymadı ve ağrımadı eger ol vağtın Ādem ağrısa hiç erin ‘avrat (5) üzere mihir olmayadı pes Hāvṵayı ol eyegüden yaradı ve uçmağ tonlarından ton geyürdi dürlü bezegile (6) bezedi Ādemün başı katında oturdu kaçan uykusından uyandı gördi anı başı katında oturur pes feriştelere Ādemün (7) bilüsin ve ‘ilmin sınyu eyitdiler yā Ādem işbu nedür Ādem eyitdi ‘avrat eyitdiler adı nedür Ādem eyitdi Hāvṵā (8) eyitdiler adı neçün Hāvṵā oldı Ādem eyitdi anıçün kim diri nesneden yaradıldı pes eyitdiler Taḡrı bunu (9) neyiçün yaradı Ādem eyitdi anuñçün yaradı kim ben anuñla sākin olam ve ol beñümle sākin ola nitekim Taḡrı (10) eyitdi **وَجَعَلْنَا مِنْهَا رِزْقًا لِلنَّاسِ وَإِلَىٰهَا رِزْقُكُمْ عَلَيْهَا السَّلَامُ** peygāmber ‘aleyhi‘-s-selām eyitdi ‘avrat eyegüden yaradıldı (11) eger anı göndürürseñ sınır eger hālınca qorisañ eksüğin bitürür ve eyitmişlerdür kim erenler gün geçdüğe ve yaşadüğe (12) beñzi hoş olup ve görki artdığınun hikmeti oldurur kim Ādem peygāmber toprağdan yaradıldı ve toprağ gün geldüğe (13) yinilenür ve taze olur ‘avratlar yaşadüğe zişt ve çirkin olur anuñ için kim Hāvṵā eyegüden yaradıldı ve etden (14) yaradıldı ve et durduğunça azar ve fāsıd olur bir nice kısaşlar içinde böyle geldi kim kaçan Ādem ‘aleyhi‘-s-selām (15) Hāvṵayı gördi andan yaña elin uzadı feriştelere eyitdi dek dur Ādem eyitdi neçün dek duram kim Taḡrı anı

Sf. 111

(1) benümçün yaradı feriştelere eyitdi tā kābinin virince Ādem eyitdi anuñ kābini ne durur eyitdiler üç (2) kez Muḡammede şalavāt virmek Ādem eyitdi Muḡammed kimdür eyitdiler senün oğlanlarıñdan senün peygāmberün oldur (3)

ger ol degülmise sen dağı yaradılmazduñ Sa' id İbnü Cübeyr rivāyet kıldı İbnü 'Abbāsdan kim peygāمبر (4) 'aleyhi' s-selām eyitdi kaçan Tañrı ta'ālā 'avrata yaratsa iki ferişte viribir şaruv dürr ü yākūtila (5) bezenmiş birisi elin 'avratañ baş¹ üzere qor ve birisi ayağı üzere qor ve eydürler za'if (6) halksın za'ifden yaradılduñ saña nafaqa viren ve seni bisleyen kıyāmet günine² degin yardımlu durur (7)

 Ādem 'aleyhi' s-selām bişinç bāb (8) Tañrı ta'ālā Ādem atamuzı şınaduğın yād kılur tāriḥ ehli ulular eyitdi kaçan Tañrı ta'ālā Ādemile Ḥavvāyı (9) uçmağda sākin eyledi uçmağ ni' metin cümle anlara helāl kıldı illā bir ağaçdan yığdı nitekim eyitdi (10) ihtilāf kıldılar kim ol miḥnet ağacı ne durur (11) 'Alī bin Ebī Ṭālib eyitdi ol kāfūr ağacıdur Qatāde eyitdi ol 'ilm ağacıdur cümle nesne andan (12) bilinür Muḥammed bin Ka'āb ve Muqātil eyitdi ol buğday ağacıdur bir niceler eyitdi ol bāğ ağacıdur (13) pes şeytān vesvese kıldı ol ağaç yimişin kim Tañrı anı yimekten yıgmışdı bezedi ve Tañrıya 'āşī (14) olmağı bulara hoş gösterdi İblīs bulara yol bulup ulaşduğı şöyledi kim haber issileri ulular yāz kılmışdur (15) kaçan İblīs diledi kim Ādemile Ḥavvaya vesvese kılmak için uçmağa gire pes uçmağ bekçiler anı yığdı

Sf: 112

(1) pes durdı yılan qatına geldi ve yılan canavarların görklüsiyidi ve anuñ dört ayağı varıdı deve (2) ayağı gibi ve uçmağ qapucularından idi ve İblīsüñ dostıydı diledi kim anuñ ağızına gire pes (3) yılan İblīs ağızı içine girdi ve uçmağa girdi qapucılar anı bilmedi bir niceler eyitdi kaçan İblīs Ādemün uçmağa (4) girdügin işitdi ḥased kıldı eyitdi vāveylāh kim bunca yıldan berü ben kulluğ kıldum beni uçmağa qoymadı bu kim (5) bir yiñi halk-durur uçmağa givürdi pes hile kıldı anı

¹ Metinde *baş* yazıldığı halde *başı* okunabilir.

² Metinde *ginine* yazılan sözcük *günine* okunabilir.

uçmağdan çıkarmağa uçmağ kapusunda durdı tamām (6) üç yüz yıl t̄a' at kıldı söyle kim meşhūr oldu ve öñerdi³ kim biregü daşra çıka t̄a anuñıla uçmağa (7) bile girüp Ādeme vesvese kıla pes üç yüz yıldan şonra bir gün t̄āvus çıkdı ve uçmağ kuşlarınuñ (8) ulusından idi pes İblīs eyitdi iy kerīm mañlūk sen kimsin ve aduñ nedür kim hiç Tañrı ħalkından (9) senden görklürek görmedüm eyitdi ben uçmağ kuşlarından bir kuşvan ve adum t̄āvus pes İblīs (10) ağladı t̄āvus eyitdi sen kimsin ve neden ağlarsın İblīs eyitdi ben kerrübilerden bir ferişteven (11) ve şunuñ için ağlarvan kim senüñ işbu görküñ ve arı ħulkuñ gidiser ve sen ve kalan ħalāyık (12) kamu fānī ve helāk olısar meger ħuld ağacına irişen kim ölmeye ve ebed kıla t̄āvus eyitdi (13) ol ağaç kında-durur İblīs eyitdi uçmağ içinde t̄āvus eyitdi anı baña kim göstere (14) İblīs eyitdi anı ben gösterem eger beni uçmağa givürseñ t̄āvus eyitdi uçmağ kapusın (15) Rıdvān bekler hiç kimse anuñ destürinsuz içeri girmez ammā seni bir ħalka kılağuzlayam kim seni

Sf: 113

(1) uçmağa givüre ve ol Ādemüñ ħādimi-dürür pes t̄āvus uçmağa girdi ve yılan kıatına geldi eyitdi uçmağ (2) kapusunda bir ferişte var ħaber virür kim her kim ħuld ağacına el urursa ebed kıalur hiç helāk olmaz imdi (3) elüñden gele mi kim anı uçmağa givüresin bir ħuld ağacına kılağuzlaya pes yılan tiz tiz İblīs kıatına geldi pes İblīs (4) t̄āvusa didügin aña didi yılan eyitdi seni uçmağa nite givürebilem kim Rıdvān kıapuyı bekleyü- durur (5) İblīs eyitdi ben bir yıl olam ağzuñ içine alğıl pes yıl oldu yılanuñ ağzına girdi yılan anı uçmağa (6) givürdi kıaçan İblīs uçmağa girdi t̄āvusıla yılanı Tañrı ta'ālā Ādemden yıgduğı ağacı gösterdi ve geldi (7) Ādemile Ĥavvā öñinde durdı ve ol iki bildi kim ol İblīs durur andan İblīs ol iki kıarşusına (8) şol kıadar ağladı kim buları kıayğulu kıldı evvel şağuçılık ol kıldı pes Ādemile Ĥavvā eyitdi (9) neyçün ağlarsın İblīs eyitdi sizin için ağlarvan kim ölisersiz ve işbu ni' met ve kerāmetden (10) ayrılısarsız pes bu söz bularuñ göñli içine düşdi kıayğurdılar pes İblīs gitdi bir zamandan

³ Metinde *gördi* okumak da mümkündür.

şonra (11) girü geldi ve ol söz Ādemile Ḥavvāya koymışdı ve eyitdi yā Ādem seni kulağuzlayayım huld ağacına (12) ve daḥı bir pāzişāhlığa kim hīç eskimez bular eyitdi kulağuzlağıl İblīs eyitdi işbu ağaçdan yigil Ādem eyitdi (13) Taḥrım ol ağacı yimekten beni yıgdı pes İblīs eyitdi anı yiyüp feriştelere olmasuḡ ve ebed kılmasun⁴ diyü (14) yıgdı ve and içdi kim ben size öğütciven nitekim eyitdi **إِنَّ كَلِمَةَ الْفَاكِحِينَ** pes böyle dise aldandılar ve eyle (15) şanurlardı kim hīç kimse yalan and içmez pes Ḥavvā ilerü geldi ol ağaçdan yidi andan Ādeme virdi pes Ādem daḥı

Sf: 114

(1) yidi Muḥammed bin İshāk rivāyet kıldı Yezīd bin ‘Abdullāh bin Ḳasīden kim ol eyitdi işitdüm Sa‘īd (2) bin Müsebbibden kim Taḥrıya and içdi eyitdi kim Ādem peygāMBER kendü ‘aqlı bileyiken ol ağaçdan yimedi belkim Ḥavvā (3) aḡa uçmaḡ sücüsinden içürdi kaçan kim esridi Ḥavvā anı yitdi ol ağaca getürdi pes ol ağaç- (4) -dan yidi andan ötürü Muḥammed Mustafā eyitdi **الْمَرْجِعُ الْحَبَابِثِ وَأُمُّ التُّؤَبِ** ya‘nī sücü cümle çir- (5) -kinlerüḡ dirneğidür ve yazuḡlaruḡ anasıdur bir niceler eyitdi kaçan Taḥrı Ta‘ālā Ādemile Ḥavvāya eyitdi (6) işbu ağaca yaḡın gelmeḡ bular eyitdi olsun yaḡın gelmeyüz ve yimeyüz didiler inşāllāh dimediler (7) pes Taḥrı ta‘ālā ol ikiye nefsin ḥavāle kıldı ḥattā kim ol ağaçdan yidiler bu kitābı muşannif üstād (8) Ebū İshāk eyitti işitdüm Ḥasan bin Muḥammed bin Ḥüseyinden Ḥüseyin eyitdi işitdüm atamdan ve atası eyitdi (9) işitdüm dedemden ve ol eyitdi işitdüm ‘Āli bin Ḥüseyin ibn Ubey ‘İsādan ‘Alī eyitdi işitdüm İbrāḥīm (10) bin Edhemden kim eydürdi işbu uzun kayḡuyı bize ol bir yimek getürdi kaçan Ādem ‘aleyhi‘s-selām (11) ol Taḥrı yıḡduḡı ağaçdan yidi Taḥrı anı ol on nesneyile mübtelā kıldı ol Taḥrı aḡa buşdı (12) ‘itāb kıldı ve eyitdi hāy ol ağaçdan siz iki yıḡmadum mı eyitmedüm mi kim şeytān sizüḡ bellü (13) düşmanuḡuzdur nitekim Ḳur‘ān içinde eyitdi

⁴ Metinde *kalmasun* okunabilir.

﴿أَلَمْ نَقُلْ لَكَ إِنَّ الشَّيْطَانَ﴾ (14) ﴿لَكَ عَدُوٍّ﴾ ikinci rusvāy oldu ya'nī kaçan yazuk işledi 'avreti açıldı ve üstinden (15) uçmak tonu uçdı pes Ādem yalnızca kaldı hayrān oldu ve uçmak içine kaçdı pes 'unnāb ağacına

Sf: 115

(1) sataşdı ve ol ağaç onun saçın dutdı Tanrı ta'ālā nidā kıldı kim yā Ādem benden mi kaçarsın Ādem (2) eyitdi yā Rabbi senden kaçmazın velikin senün udundan kaçarm rivāyet kılandı kim kaçan Ādem üstinden (3) uçmak tonları uçdı ve 'avreti açıldı uçmak ağaçların gezeridi ve yaprak dilerdi kim 'avretin örte pes (4) ağaçlar anı sekitti hattā kim sonra incir ağacı anı esirgedi ve yaprak virdi kim Ādemile Havvā anuñ (5) birle 'avretlerin örtdi pes Allāhu ta'ālā anuñ 'ıvazın incire anı virdi kim taşu acı tatlılık ve menfa'at (6) içinde beraberdür dañı bir yılda iki kez yemiş virür üçüncü oldur kim anuñ derisin süyt eyledi ve (7) karañu eyledi evvel derisi dırnağdan idi ve aq nūr gibidi pes āzcuq kadar barmaqlar ucında kaldı (8) tā kim evvelki hālın aña dura ve 'ibret eyleye dördüncü Tanrı ta'ālā anı kendü konuşulğından çıkardı (9) ve nidā kıldı kim baña 'aşı olan benim

konşuluğumda gerekmez nitekim Tanrı eyitdi ﴿فَلَا اهْبِطُوا مِنْهَا جَمِيعًا﴾ (10)

﴿بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ﴾ ya'nī Tanrı ta'ālā buyurdu Ādem Havvāyı yılana ve Tāvusa ve İblise kim çıkıñ (11) uçmaktan yire inün kim birbirinize düşmānsız pes Ādem 'aleyhis'selām Hindūstān yirinde Serendibe (12) indi bir niceler eydür Dehnā yirinde bir tağ üzere indi ol tağa Nūz dirler bir niceler Vāşimi dirler (13) Havvā Hicāz ilinde Ciddeye indi ve İblisi 'İraç yirinde Ubleh üzere indi ve ol Başradur ve yılan (14) İsfahāna indi ve tāvus Kābil yirine indi ammā Tanrı ta'ālā Ādem peygāmbere uçmaktan çıkardığınuñ hikmeti oldu kim Ādemün (15) bilinde velilige ve uçmağa yaramaz varıdı çün anları anuñ bilinden çıkardı

Sf: 116

(1) girü Ādem uçmağa ilede ve anuñ içinde ebed kıla Muşannif eyitdi haber virdi baña Bākil İbnü Erķam (2) İbnü Aħmed Bākil eyitdi ħadīş kıldı baña Aħmed İbnü Merzūk ol eyitdi ħadīş kıldı baña Muhammed (3) İbnü Yezīd ol eyitdi ħadīş kıldı baña Ya'ķūb bin Süfyān ol eyitdi ħadīş kıldı baña (4) 'Abbās bin Velīd ol eyitdi söyledi baña Münebbih bin 'Osman Münebbih eyitdi işitdüm Vazīni (5) bin 'Aţādan kim zikir eyledi kim Ādem peygamber eyitdi biz bir dölidük uçmaķ dölinden (6) bir yazuķdan ötrü ol sarāydan bizi İblīs bulın eyledi dünyā sarāyına getürdi ne ķadar (7) kim bulın sarāyındavuz bize şāzılık gerekmez işimüz kayģu ve ađlamaķdur tā ol sarāya (8) girürince nitekim şā'ir eyitdi

şī'r **شِعْرَمَنْتَكَ تَقْسُكَ ضَلَّةً فَابْحَثَهَا سُبُلَ الرِّكَاةِ** (9)

وَمَنْ غَيَّرَ قَوَائِدَ تَقْصِلُ الذُّنُوبَ إِلَى الذُّنُوبِ وَتَرْجُو ذُرُوكَ الْجَنَانِ بِهَا وَفُوزَ

(10) **العَابِدِ وَنَسِيتَ أَنَّ اللَّهَ أَخْرَجَ آدَمَ مِنْهَا إِلَى الدُّنْيَا بِذُنُوبٍ وَاجِدٍ** beşinci (11) aylık kim Taŗrı ta'ālā Ādem ile Ĥavvā arasına yüz yıl aylık bıraķdı Ādem Hind ilinde (12) Ĥavvā Cidedeyidi yüz yıldan şonŗa birbirin istedi pes Müzdelifede birbirine yaķlaşdı (13) ol yire Müzdelife anuñıķun dindi andan 'Arafātda 'arefe ğuni bilişdiler ma'rifet 'Arab (14) dilince bilişmek olur pes ol tağa 'Arafāt didiler ve ol ğüne 'arefe didiler altıncı (15) düşmanlık kim Taŗrı ta'ālā bularuñ arasında bıraķdı pes Ādem yılanuñ düşmanı ķanda bulursa

Sf: 117

(1) başın yassılar ve yılan Ādemüñ düşmanı ķolayında bulıcaķ ağular ve İblīs Ādem ve Ĥavvāya düşman oldu bunuñ (2) içinde işaretdür kim kaçan dostlar dirgense ve bir yazuķ işlemege yardımlaşsa 'ākıbet anlaruñ (3) dostlığı

düşmanlığa döner nitekim Taŗrı eyitdi **الْأَخْلَاءُ يَوْمَئِذٍ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ إِلَّا النَّبِيَّ**

(4) yedinci oldur kim Taŗrı ta'ālā Ādemi 'aşılık adıla kığırdı nitekim eyitdi

وَعَصَى آدَمَ رَبَّهُ (5) فَقَرَى hadîş içinde gelmişdür kim İbrāhîm peygâmbere
 ‘aleyhi’-s-selâm dünlerden bir dün Âdem (6) peygâmbere işine tefekkür kıldı
 eyitdi yâ Rabbi kendü elün ile yaratduñ ve kudretününden aña cân ürdün (7) ve
 ferîşteler aña sücüd kıldurduñ hiç ‘amelsüz uçmağı aña yir virdün bir yalnız
 yazukdan ötrü aña (8) ‘āşî diyü kığırduñ ve uçmağundan çıkardun pes Tañrı
 ta‘ālā vahiy kıldı kim yâ İbrahim bilmez (9) misin kim dost dost sözün sıduğı kıtı
 işdürür sekizinci Tañrı ta‘ālā Âdem ve anuñ (10) zürriyetine İblîsi muşallağ kıldı
 nitekim eyitdi وَأَجْلِبْ عَلَيْهِمْ بِخَالِكَ وَرَجِلِكَ وَشَارِكِهِمْ (11) فِي الْأَمْوَالِ tokuzuncı dünyâyı aña
 ve oğlanlarına zindân kıldı ve dünya havâsıyla ve issi ve sovuğ (12) rencile
 mübtelâ kıldı uçmağ havasına öğrenmişiken ve uçmağda kıtı issi ve zemheri
 yir yokdur nitekim eyitdi (13) لَا يَرُونَ فِيهَا شَجَرًا وَلَا زَهْرًا dağı peygâmbere
 ‘aleyhi’-s-selâm eyitdi يَوْمَئِذٍ يَتَّبِعُونَ الْأَقْدَامَ (14) يَوْمَئِذٍ يَتَّبِعُونَ الْأَقْدَامَ
 mu‘tedildür ne issidür kim incide ve ne sovuğdur üşide (15) onuncu Tañrı ta‘ālā
 Âdemi çok emek ve armağ ve bed-bahtlığıla mübtelâ kıldı nitekim Qur‘ân içinde
 eyitdi

Sf: 118

(1) فَلَا يَخْرُجَنَّكَ مِنَ الْجَنَّةِ فَتَشقى Tañrı yaratduğında evvel arup ve emek
 görüp alnı derleyen (2) Âdemidi faşl Tañrı ta‘ālā Havvâyı ve anuñ kızların
 mübtelâ kıldı bu onıla bundan artuğ (3) dağı on biş nesneyile evvel hayz görmek
 rivâyet kıldı kaçan Havvâ ol ağaçdan buğday (4) salkımın üzdi ol ağaç kanadı
 Tañrı ta‘ālā eyitdi yâ Havvâ benüm üzeredür kim senü ve senün kızlaruñı (5) her
 ay içinde bir kez kanadam nitekim bu ağacı sen kanatduñ dağı peygâmbere
 ‘aleyhi’-s-selâm eyitdi hayz (6) bir nesnedür kim Tañrı ta‘ālā Âdem kızları
 üzerine yazmışdur ikinci oğlan getürmek ağırlığı üçüncü oğlan ağırusı (7) ve
 anadan göçdüğü nitekim eyitdi حَمَلَتْهُ أُمُّ كُرْهًا وَوَضَعَتْهَا كُرْهًا haber-dürür kim

eger Havvā ol yazuğı (8) işlemede ‘ avratlar hıç hayz görmeyesidi ve oğanı gezelekile götürüp gezelekile doğır- (9) -sadı dördüncü dīn eksüklüğü bişinci ‘ aklı eksüklüğü Muşannif eyitdi haber virdi baña Muhammed (10) bin Yahyā Muhammed eyitdi hadīş kıldı baña İsmā‘ il İbnü İshāķ ol eyitdi hadīş kıldı baña (11) ‘ İsā bin Miynā ‘ İsā eyitdi hadīş kıldı Muhammed bin Ca‘ fer bin Ebi Kesir Zeyd bin Eslemeden (12) ‘ İyāş bin Ebī Sa‘ idden kim eydürdi Muhammedi Muştafa eyitdi **مَا رَأَيْتَ مِنْ أَقْصَاتِ عَقْلٍ وَوَعْدٍ** (13) yā‘ nī eyle kim dīn ve ‘ aklı eksükleri gözi açuķ ve uslu erüñ ‘ aqlın giderür hıç kimse anuñ gibi işleyemez (14) pes şordılar yā resūla’ llāhi ‘ avratların dīni ve ‘ aklı eksüklüğü nite-dürür pes eyitdi iki ‘ avrat (15) tanuķlıđı bir er tanuķlıđı yerine geçdüğü bularuñ ‘ aklı eksüklüğündür ve kaçan hayz görse namaz kılmaz ve oruç⁵

Sf: 119

(1) Cübeyri ođı Culhum bu sözi andan işitdi ve bildi kim ol Hūd peygāber

Şi‘ri **شَيْخُ أَبِي سَعِيدٍ فَأَتَاكَ مِنْ قَبْلِ ذَوِي كَرِيمٍ وَأَتَاكَ مِنْ شَمُودٍ فَأَتَاكَ نَطِيطُكَ** dīnine uymış pes (2) bu şi‘ri eyitdi

şi‘r (3) **مَا بَقَيْنَا وَلَسْنَا قَاعِلِينَ لِمَا تَرَيْدُ إِنَّا مِنَ التَّوَكُّلِ دِينٌ رَفِدٍ وَرَمَدٍ وَاهِ أَصْلٍ وَالْعُبُودِ-**

(4) andan Cürhüm Mu‘ āviyeye ve anuñ atası Bekre eyitdi Mürsed bin Sa‘ id bunda duta koñ kim bizümile Mekkeye varmasun (5) kim ol bizüm dīnümüzi koyup Hūd dīnine uymış-durur kaçan bular Mekke haremine geldiler kim du‘ ā kılup yağmur (6) dileyeler pes Mürsed Bin Sa‘ id Mu‘ āviye evinden çıkdı bularuñ suyına düşdi hattā kim bular yağmur (7) dilemezden öñ ol dağı irişdi ve bir yaña duru vardı pes bular yalvarışup yağmur dileyü başladılar (8) ve Mürsed bin Sa‘ id

dağı durduğu yerde du‘ ā kıldı ve eyitdi **اللَّهُمَّ اعْطِنِي شَوْكًا وَحَدِي** (9) ya‘ nī iy Çalabum baña yaluñuzın dilegüm virgil ve beni ‘ Ād kavmuñuñ yalavacılar dilegi içinde dutmağıl (10) ve Kıl bin ‘ Anz ol yalavacıların başı ve ulusu idi pes ol

⁵ 118. sayfadan sonra eksik bir bölüm olduğu görülmektedir.

yalavacılar eyitdiler İlähî bizüm (11) ulumuz Kîle ne kim dilegidür virgil ve bizüm dilegümüzü dahı anuñ dilegi içinde kılğıl ve Loqmân bin (12) ‘Ād sonra gelmiş ve bularuñ du‘āsına girmedügi ve ol eyitdi **اللَّهُمَّ إِنِّي حَيْتَكَ وَخَيْرِي** (13) **يَا نِي** ya‘nî iy Çalabum ben yaluñuz kendü hâcetümiçün geldüm baña dilegüm virgil pes Kîl bin ‘Anz (14) du‘ā kılup yağmur diledügi vaqtın eyitdi ilâhî ben sayruluğdan ötürü gelmedüm kim otlanam ve esîrlikden (15) ötürü gelmedüm kim kırtulam ilâhî ben ‘Ād kavmıçun geldüm bulara yağmur virgil ve buları suvarğıl nitekim ilerü

Sf: 120

(1) yağmur virürdüñ ilâhî eger Hūd girçek peygâamberise bize yağmur viribigil kim biz helâk olduğ pes (2) Tañrı ta‘âlâ üç bulut viribidi biri aq biri kıızıl ve biri kara andan ol bulutdan bir kığırıcı (3) kığırdı kim yâ Kîl işbu bulutlardan birisin üyürtlegil alğıl pes Kîl eyitdi şol kara buludı aldum kim (4) gâlib yağmurlu olur pes kığırıcı kığırdı yâ Kîl şı‘ir *ihrat yâ*

مِنْ آلِ عَادٍ أَحَدًا لَأَقَالِدَ أَيَّتُكَ وَلَا وُلْدًا إِلَّا جَعَلْتَهُمْ هَمْدًا وَسُبْحًا لِرَبِّكَ (5) **رَمَادًا رَمَدًا لَأَشْفِي** *Kîl* bir

bölük (6) kavmıdı Hüzâli bin Hüzeyle neslinden bular dahı ‘Ād kavmindan idi ammâ tayıları birle Mekkede (7) yirlenmişlerdi ve ‘Ād yirinden gitmişlerdi bular şonrağı ‘Ād-durur pes Tañrı ta‘âlâ ol (8) kara buludı kim Kîl dilemişdi içindeki ‘azâbıla sürdi tâ ‘Ād kavmınuñ ol deresine degin kim (9) hemîşe yağmur buludı andan kıopardı kaçan ol buludı gördiler sevinişüp birbirine muştıladılar ve

eyitdiler (10) **هَذَا عَارِضٌ مُّمْطَرًا** ya‘nî işbu bizüm yağdurucu bulıddur pes Tañrı eyitdi

بَلْ هُوَ مَا اسْتَعْجَلْتُمْ بِهِ رِيحٌ فَمَا عُنَابُ الْيَمِّ (11) ya‘nî ol iviben sevnışdügünüz yıl-durur kim anuñ içinde ‘azâb (12) var ve ol ol bulud içinde bakup ‘azâb yilin gören bir ‘avratdı aña Mehded dirlardi (13) kaçan ol bulud içinde ‘azâb gördi bir kez çağırdı ussı gitdi pes bir sa‘âtdan şonra (14) ögi geldi aña eyitdiler ne gördüñ ol ‘avrat eyitdi ol bulud içinde yıl gördüm oddan (15) yılduzlar gibi ve öñünce

erenler anı yider haber virdi bize Hüseyn bin Muhammed ol eyitdi hadîş kıldı

Sf: 121

(1) baña Muḥallid bin Ca'fer ol eyitdi hadîş kıldı baña İsmâ'îl bin 'İsâ ol eyitdi hadîş kıldı (2) baña İshâk bin Beşir ol eyitdi haber virdi baña Musanni bin Şabâh 'Ömer bin Şa'îbden atasından dedesinden (3) kim Tañrı ta'âlâ vahiy kıldı 'aķım yiline kim çıkğıl 'Ād kavmına pes öküz burnından çıkarca çıkdı (4) hattâ kim maşrıqdan mağriba degin yir ditredi pes yil bekçileri eyitdiler yâ Rabbi dutmağa gücümüz yitmez eger bu düzene (5) eserse yir yüzindeki cümle helâk kıla pes Tañrı ta'âlâ 'aķım yiline vahiy kıldı kim girü döngil ve yüzük (6) halkasından geçesi kadar çıkğıl pes yil girü döndi ve yüzükden sığası kadar çıkdı ve Tañrı ta'âlâ (7) ol yili 'Ād kavmı üzerine yidi dün ve sekiz gün ulaşduru musahḥar kıldı hattâ kim 'Ād kavmindan bir kişi (8) komadı helâk kıldı ve Hûd 'aleyhi's-selâm ve aña inanan mü'minler 'Ād kavmindan ayrılup bir yurd (9) idinmişleridi ve ol yilden bulara şol kadar degdi kim tenleri yumşanur ve yürekleri tazelenürdi ve 'Ād kavmına şöyle (10) doğunurdu kim yirle gök arasında uçururdu ve taşlara ururdu hattâ kim helâk oldılar Muhammed bin (11) İshâk eyitdi Tañrı Ta'âlâ 'Ād kavmına 'aķım yili viribdi kaçan ol yil yakın geldi gördüler kim develeri (12) ve kişileri yirile gök arasında götürmiş eser pes evlerine girdiler ve 'aķım yili daḥı evlerine girdi ve buları (13) taşra çıkardı andan helâk eyledi kaçan Tañrı ta'âlâ 'Ād kavmın helâk eyledi pes kara kuşlar (14) viribidi kim buları kamu daşdı ve deñize dökdi İbnü Beşâr eyitdi kaçan 'aķım yili 'Ād kavmı üzerine ol dere den (15) çıkdı 'Ād kavmindan tokuz bölük kavım eyitdi ve bularuñ ulusu Hüllecan

Sf:122

(1) idi gelüñ varalum dere ağızında durup ol yili girü döndürelim kaçan anda vardılar yil bularuñ altından (2) girüp buları götürdi ve başların gevdesinden ayırup bunduğ taşı gibi atdı hattâ kim Hüllecan dan artuğı cümle (3) helâk oldı pes Hüllecan tağa yüz dutdı ve bir bucağa girüp durdı inşâ kıilup eyitdi (4)

لَمْ يَكُنْ جِبَّةً حَبْسَهُ بِسْ هُوَ عَلَيْهِ السَّلَامُ اَلَا اِتَّيَدَ اسْمٌ تَسْلِمُ (5) لَمَرِيقِ اِلَّا اَلْجَلْبَانَ نَفْسُهُ يَالِكَ مِنْ يَوْمٍ دَهَانِي اَمْسُهُ بَيَاتِ الوَطْئِ شَدِيدٍ وَطَائِنُهُ

Ḥūd ‘aleyhi‘ s-selām aña eyitdi eslim teslim ya‘nī müsülmân ol (6) selâmet olasin pes Helecân eyitdi eger müsülmân olursam Tanrıñ baña ne vire Ḥūd eyitdi uçmağ (7) vire andan Helecân eyitdi şol kim bulıd içinde görürven tamām biserekler gibi ol ne-durur (8) Ḥūd eyitdi ol Tanrımuñ feriştelere-durur ol eyitdi eger müsülmân olursam ben ol helâk (9) olan kavmıma ulaşam mı Ḥūd eyitdi vay saña anlara ulaşmağ dilersin şolok sa‘ât yıl anı dağı (10) helâk kıldı pes Tanrı ta‘âlâ ‘Âd kavmınuñ ol Mekke de oturandan gayrısın cümle helâk kıldı (11) musannif eyitdi hadîş kıldı baña İshâk ol eyitdi haber virdi baña Muhammed bin Hüseyin ol eyitdi (12) haber virdi baña Ebu ‘Alî Mevşilî ol eyitdi hadîş kıldı baña İshâk bin Ebî İsrâ‘îl dağı (13) ‘Abdullah bin ‘Ömer ol iki eyitdi hadîş kıldı bize Hafâş bin Süleyman ‘Âşım dan Ebî (14) Ümâmetü‘l Bâhali Tanrı resülünden kim eyitdi benüm ümmetümden bir kavım yimek içmek ve oyun temâşâ (15) üzerine giceleye ırte olıcağ büzâne ve hınzır olmuş ola ve dağı bular yirinde ve ırte olıcağ bu dün

Sf: 123

(1) fülân fülân oğlanların yir yutmuş diyeler ve dağı anşuzın bulara ‘Âd kavmın helâk eyleyen ‘akım yılı virile (2) hamır içüp ribâ yidüklerinden ötürü ve ırlayıcı karavaş dutup ve harîr giyüp ve haşım larından şefkat kesdükleri- (3) -nden ötürü kaçan ‘Âd kavmı yalvacıları Mekke de du‘â kılup ve yağmur dileyüp girü Mu‘âviye evine vardılar bir sa‘âtdan (4) sonra gördiler bir ay dilediler bir er deveye binüp ay aydıñında ve ‘Âd kavmı helâk olduğı haberin (5) virdi pes aña eyitdiler Ḥüddan ve aña uyanlardan ne yirde ayrıldıñ eyitdi deniz kıyında pes Huzeyle (6) eyitdi gerçek-durur Ka‘be Tanrısı haqqıçun haber böyle bilindi pes Mürsed bin Sa‘ide ve Loqmân (7) bin ‘Âd ve Kîl bin ‘Anza eyitdiler ‘Âd kavmı için hacet diledüñiz anlara hod helâk (8) oldu imdi kendüzüñüz için nesne dileñ kim Tanrı dilegüñüz virmişdür pes Mürsed bin (9) Sa‘d eyitdi ilâhî baña eyilük ve gerçeklik virgil pes ol aña virildi Kîl eyitdi dilerin (10) kavmuma olan baña

dağı ola eyitdiler helāk olasin Kıl eyitdi bulardan sonra dirlik (11) dilemesven pes ol ‘azāb kim ‘Ād kavmına irdi şolok sa‘āt ana dağı irdi şundağ helāk (12) oldı Loqmān bin ‘Ād eyitdi yā Rabbi baña çok ‘ömür virgil pes ana eydildi kendü nefşüniçün (13) ihtiyār kılğıl koyın kığı ‘ömri kim bir tağ üstinde ola hiç ana yağmur degmeye dağı yidi (14) kerkes ‘ömrin alğıl kim bir kerkes geçe biri yirine dura pes Loqmān koyın kığı ‘ömrin hor gördi (15) yidi kerkes ‘ömrin ihtiyar eyledi kaçan kerkes yavrısın yumurtadan çıkısa alurıdı ve kuvvatlu olsun

Sf: 124

(1) diyü anı inürdi dürlü öyünile anı bislerdi şöyle kim ol kerkes ol bisüden ötürü Loqmān yöresinden (2) hiç gitmezdi pes dāyim böyle işledi tā kim yidinci kerkes geldi ve her bir kerkes seksen yaşardı (3) kaçan yidinci kerkesden artuğ kalmadı pes Loqmānuñ qardaşı oğlı Loqmāna eyitdi iy ‘ammı senüñ (4) ‘ömründe kalmadı illā işbu bir kerkes ‘ömri Loqmāna eyitdi iy kardaşım oğlı işbu kerkes ‘ömri lubd- (5) -durur ve lubd bularuñ dilince rüzigār-durur kaçan ol kerkesün dağı ‘ömri geçti pes kamu kerkesler (6) tağdan uçdı aşığa indi ve ol lubd kerkes inmedi kaçan Loqmān gördi kim lubd ol (7) kerkeslerle bile inmedi pes durdı tağa çıkdı ol kerkesi göre gideriken kendü nefşinde (8) süstlik buldı kim ilerü eyle olduğı yoğıdı kaçan tağ üstine çıkdı gördi kim lubd kerkesi anda (9) düşmişdi pes bir ün geldi kim lubd kerkesi kaldur pes vardı kim kaldura güci yitmedi pes Loqmān dağı (10) düşdi anda öldi andan bir meşel kalmışdur kim

eydürler **اَتَىٰ بُدْعَىٰ بُدِي** Muhammed bin İshāk eyitdi (11) Mürsed bin Sa‘d kaçan ol er haberin işitdi kim ‘Ād kavmınınuñ helāk olduğıñ söyledi bu şi‘ri eyitdi (12)

şi‘ir **شَيْخٌ عَصَىٰ عَادَ رَسُولُهُمْ فَاَمْسُوا عِطَاشًا مَا تَبَلَّهُمُ السَّمَاءُ وَسِيرُوفُلَا** (13)

شَهْرًا لَيْسَتْ قَارِدُهُمْ مَعَ الْعَطَشِ الْعَمَاءُ بِكُفْرِهِمْ رَبِّهِمْ جَاهَا عَلَىٰ تَارَعَاءِ

(14) tā **هِيَ الْعَقَاءُ** bir nice beyt böyle inşā kıldı andan Mürsed bin Sa‘d girü Hūd peygāmberine ana (15) imān getürenlere ulaşdı andan sonra Hūd ‘aleyhi‘s-selām

Taḥrı diledügince diri oldu andan

Sf: 125

(1) öldi ve anuḡ ‘ömri yüz elli yılıdı Ebū Ṭaylı eyitdi ‘Alī bin Ebi Ṭālibden işitdüm kim ḥazremevtden (2) bir er eydürdi kim ḥazremevtde bir ḳavm⁶ depecügi gördi kim kıızıl keseklü sidür erük ağacınlu ḥazremevtüḡ (3) fülān ucında ol er⁷ eyitdi yā Emīrel-mü‘ minīne gördüm vallāhi kim sen anuḡ vaşfun (4 baḡ) görmiş gibi söylersin ‘Alī eyitdi ben anı gördüm velikin baḡa ḥadīṣ geldi anuḡıla bildüm andan (5) ol er eyitdi Emīrel- mü‘ minīne ol ne depecükdür ‘Alī eyitdi Ḥūd peygāmbere sini anuḡ içinde-(6) -durur ḡaber virdi bize Aḡmed bin Ebil-Furātī ol eyitdi ḥadīṣ kıldı baḡa Muḡire kim Ḥūd peygāmbereḡ (7) ḡurī Mekke içinde rüknile İbrāḡim maḡāmı arasında durur musannif eyitdi ḥadīṣ kıldı baḡa (8) Mufaşşıl bin Muḡammed ol eyitdi ḥadīṣ kıldı a Yūnus İbnü Muḡammed ol eyitdi ḥadīṣ kıldı (9) baḡa Yezīd bin Ebī Ḥakem Sufyānı Şevrīden ‘ Abdür’rahmāndan kim rüknile İbrāḡim maḡāmı ve zemzem (10) ḡuyusu arasında toḡsan toḡuz peygāmbere sini var Ḥūd ve Sālih ve Şu‘āyib ve İsmā‘ il (11) ‘aleyhi‘ s-selām sini daḡı ol arada-durur daḡı bir rivāyet içinde böyledür kim ḳaçan bir (12) peygāmbereḡ ḳavmı helāk olsa ve ol peygāmbere ve aḡa uyan şālihler ḳurtulsa Mekkeye gelürlerdi tā ölince Mekke (13) ‘ ibadet kılurlardı

مَجْلِسٌ فِي قَضِيَّةِ صَالِحٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ

(14) bu meclis Şālih peygāmbere ‘aleyhi‘ s-selām kışşasıdur Taḥrı Ta‘ālā eyitdi وَاللّٰهُ اَعْلَمُ بِمَا (15) ya’nī Semūde ve anuḡ ḳavmına Şāliḡi peygāmbere viribidüm ve ol Semūd İbni ‘Ād bin İrem bin Sām bin Nūḡ-

⁶ ḳavm yazılmış ama ḳum olmalı.

⁷ yazmada ere yazılmış.

Sf: 126

(1) durur Ebū ‘Ömer bin ‘Ālā eyitdi aña Semūd andan ötürü dindi kim bularuñ suvları yavlaq azıdı ve azacuk şuya (2) ‘Arapça Semūd dirler ve Semūduñ yiri yurdu Şāmıla Hicāz arasında Hicir yiridi ve ol kum ve kayalar olur ve (3) bularuñ kışşası oldu kim nitekim zikir eyledi Muḥammed bin İshāk ve Suddī ve Kelbī ve Ka‘b ve bulardan ğayri (4) kitāb ehli ulular kim ‘Ād helāk oldu ve kavmın dañı yil helāk kıldı pes andan sonra (5) ‘ömür Semūduñ oldu ve Semūd yir yüzinde ḫalīfe oldu pes yavlaq çoqaldılar ve ‘imaretler yaptılar (6) ve ‘ömürleri uzunıdı şöyle kim biregü daşdan doprakdan ev yapardı ve anuñ diriliginde ol ev eskir ve yıkılur- (7) -dı kaçan böyle gördiler pes tağlarda evler dutındılar ve kayaları yonup ve delüp ev idindiler nitekim (8) Tañrı eyitdi

وَتَخْتُونَ مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا كَذُرُومِ الْآلَاءِ اللَّهِ وَلَا تَعْتَوَانِي الْأَرْضِ مُفْسِدَةً

(9) ya‘nī

Semūd kavmı ‘ömürleri uzunlığından ötürü kayadan evler idindiler ve dirgenüp yir üstinde fesād kıldılar (10) ve Tañrıdan ayruğa dırdılar pes Tañrı ta‘ālā kardaşları Şāliḫ bulara peygāber viribidi ve ol Şāliḫ (11) bin ‘Ubeyd bin Asaf bin Māşih bin ‘Ubeyd bin Hāridi bin Semūd-durur ve bular ‘Arab kavmıdı ve Şāliḫ (12) ‘aleyhi‘s-selām bularuñ arasında aşı ulu ve soyu görklüyidi pes Tañrı ta‘ālā Şāliḫi (13) bulara yigitlik ḫālında peygāber viribidi buları Tañrı‘ya kığırdı tā kırğıl olunca hıç kimse Şāliḫe uymadı (14) ve imān getürmedi meger bir kaç az za‘if kavm imān getürdiler kaçan Şāliḫ buları dīne becid kığırdı (15) ve Tañrı qorquların yavlaq söyledi pes ol kavm kerāmet ve nişān istediler tā söz gerçekliĝi

Sf: 127

(1) bellü ola pes Şāliḫ du‘a kıldı eyitdi اللَّهُمَّ ارْحَمْنَا يَا مَعْتَبِرُونَ يَا Çalabum Semūd kavmına (2) bir nişān göster kim ibret kılsunlar andan Şāliḫ eyitdi ne kerāmet ve āyet dilersiz Semūd (3) kavmı eyitdi yarın bizüm bayramımuza bile çıkğıl sen Tanrıña du‘ā kılgıl ve biz ḫaclarumuza kığıralum

eger senün (4) du‘āñ müstecāb olursa biz saña uyavuz eger bizüm du‘āmuz müstecāb olursa sen bize uyasın (5) Şālih eyitdi olsun pes bularuñıla bayramlarına bile çıkdı pes Semūd kavmı haclara yalvarup (6) Şālih du‘āsı müstecāb olmasun dirlerdi andan Canda‘ bin ‘Ömer ki ol Semüduñ (7) ulusu ve re’isi idi eyitdi yā Şālih işbu kayadan bizüm için bir biserege beñzer yüklü on (8) aylık botlacı deve çıkarğıl ve ol kaya dağdan ayru bir yalunuz kaya idi eger böyle işleriseñ (9) kirtü bilevüz ve imān getürevüz pes Şālih bularuñıla kavlı berkitdi kim kaçan kayadan deve çıkıcağ imān (10) getüreler andan Şālih du‘ā kıldı ve namāz kıldı şolok sa‘āt ol kaya yüklü oldı botlacı deve (11) gibi andan deprendi kañşaşdı ve yarıluban bir deve çıkdı on aylık botlacı yüklü ve qarınlu (12) nitekim Semūd kavmı dilerleridi ve bular ol kaya yarılup deve çıkduğına dirgenüp bakarlarıdı ve ol (13) devenün bir eyegüsinden bir eyegüsine giñligin ve ululuğın girü Tanrı biledi andan ol (14) deve bir köşek toğurdı ululuğı anuñ dağı anası gibi kaçan bu nişānı gördiler bularuñ arasında (15) Canda‘ bin ‘Ömer ve anuñ böligi imān getürdi ve Semüduñ uluları dağı dilediler kim Şālihe uyalar ve imān

Sf: 128

(1) getürdi ve Semüduñ uluları dağı dilediler kim Şālihe uyalar ve imān getüreler Zevāb bin ‘Ömer ve Hunāb (2) ve Rebāb bin Şem‘ar kim bularuñ uluları ve hāc işleriyidi Semūd kavmindan imān getürmekden yıgdılar (3) ve Canda‘ bin ‘Ömerün bir ‘ammusı oğlı varıdı aña Şihāb bin Halīfe dirlerdi diledi kim imān (4) getüre ol hāc işleri Semüduñ ulularını dağı yıgdı pes bir er Semūd kavmindan kim müsülmān (5) olmuşıdı anuñ üzere bir kaç beyt şi‘ir eyitdi Şi‘r (6)

إِلَى دِينِ النَّبِيِّ مُحَمَّدٍ شَاهِدًا عَزَّ وَجَلَّ كُلَّهُمْ مَجْمَعًا فَهَمَّ أَنْ يُجِيبَ وَلَوْ آجَابًا
pes (7) kaçan ol deve kayadan çıkdı
هَذِهِ نَاعَةٌ اللَّهُ لَهَا شَرِبٌ وَلَكُمْ شَرِبٌ يَوْمَ مَعْلُومٍ ya‘nī işbu
(8) deve Tanrınınundur ve su bir gün sizün ve bir gün bunun-durur (9) pes ol deve

köşegiyile Semūd yirinde eglendi ağaç otlayup gün aşuru su içerdi kaçan (10) anuñ nevbeti olsa hiçir yirindeki su kuyusına kim Semūd kavmınuñ suluğı oldı başın urup (11) içerdi tamām düketmeyince başın qaldurmazıdı hattā kim bir katre su qomazıdı andan başın götürürdi ve (12) abışurdı ve Semūd kavmı anı sağarlarıdı ne kadar gerekse içerler ve qapların doldururlarıdı andan ol (13) deve girü dönüp ayruq dereye gideridi qarnı dolmağından öñdün geldügi dereye sıgmazdı Ebū Musa-El-Eş‘arī (14) (RA) eyitdi Semūd yirine geldüm ve ol devenüñ suya gelüp girü döndügi (15) yoluñ inin ölçdüm tamām altmış arşınıdı pes kaçan yarındası olsa Semūd kavmı ol

Sf. 129

(1) kuyu üzere gelüp su içerleridi ve davarların suvarup deve içesi günüñün dağı su alup zaħıre (2) qorılardı⁸ böyle qılıp dirlik idinürlerdi kaçan yay issisi olsa deve ol derenüñ üstindeki (3) tağda yaylarıdı ve bularuñ tavarı ol deveden ürküp dereye ineridi ve deve issiliginden buñalur ve kırılurdı (4) kaçan qış sovuğı olsa ol deve dere içinde qışlarıdı bularuñ tavarı andan ürküp tağ (5) üstine çıkarıdı sovuqdan buñalup kırılurdı pes böyle olsa Semūd kavmı yavlaq incindi hattā kim deveyi (6) öldürmege qaşd eylediler ve hilet kıldılar ol eyleyidi kim Semūd kavmından bir ‘avrat (7) varıdı aña ‘Anza dirleridi Zevāb bin ‘Ömrüñ ‘avratıydı ve ol yaşamış qarıydı ve anuñ (8) görklü kızları vardı ve deveden sığırdan qoyundan çok tavarı varıdı ve dağı bir ‘avrat varıdı (9) aña Şadūq dirleridi ve ol dağı yavlaq görklü ve tavarlıydı ve Şālihe anuñ düşmanlığı (10) yavlaq qatıydı pes ol iki ‘avrat ol deveyi öldürmege fitne ve hile kıldılar (11) bularuñ tavarına ziyān olduğından ötürü Şadūk kendü tayısı oğı Zaynem bin Hurāve (12) ‘avratıydı ve Zaynem müsülmān olmışıdı ve Şālihe inanmışıdı ve Şadūk kendü mālın er Zayneme (13) işmarlamışıdı ve ol anuñ mālını Şālihe ve aña uyanlara nafāqa qılurıdı hattā kim ol ‘avratuñ (14) mālı azaldı pes Şadūq bildi kim ol mālı

⁸ Metne göre *qorlarıdı* okunabilir.

Şālihe uyanlara h ar  kılduğın pes erine kağıdı (15) ve eri kendü m s lm nliğın  şik re eyledi ve   avratın d ne k ğırdı ol   avrat boyun virmedi

Sf : 130

(1) ve oğlanların aldı kend n ğ kavmı Ben    Ab d oğlanları i inde gizledi pes eri ağa eyitdi oğlanlarum (2) gir  bağa get rgil ol   avrat eslemedi ve  aynem becid dutdı  ad k eyitdi oğlanları virmez in t  g  p (3) ben m kavmum Ben    Ab d oğlanlarına ulaşmayınca  aynem⁹ eyitdi oğlanlarım tiz get r kim ben g  p Ben  Merd s (4) oğlanlarına karışurvan ve Ben  Merd s oğlanları m s lm nlarıdı ve Ben  Merd s oğlanları  ad ka eyitdiler (5) get rgil ol oğlanları yoksa g cile aluruz b yle diseler  ad k oğlanları get rdi erine işmarladı (6) andan şonra  ad k   Anza şanışdılar ve ol deveyi depelemege fitne kıldılar pes  ad k Sem d (7) kavmindan bir eri k ğırdı ol ere H n b dirleridi kendi nefsin ağa   arz eyledi ol şart  zere kim (8)  aliğ devesin depeleye ol er boyun virmedi andan kend n ğ   ammusı oğlın k ğırdı ağa Masda  bin (9) Mahrec dirleridi ve kend zin ağa virdi deveyi  ld rmek  zerine pes Masda  kabul kıldı (10) ve   Anza dağı  udar bin Selef  k ğırdı ve ol bir kısıcuğ yeşil g zli aşkar eridi pes (11)   Anza ağa eyitdi kanđı kızım dilerseğ şağa virem şol kavlı  zere kim deveyi  ld resin ve  dar (12) kend  kavmı i inde   aziz ve h rmetl yidi pes  darla Maşda  vardılar Sem d azmışlarından (13) yidi kişi dağı eyd rdiler pes  okuz

kişi oldular nitekim Tağrı eyitdi (14) **وَكَانَ فِي الْمَدِينَةِ تِسْعَةُ**

رَهْطٍ يُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ وَلَا يُصْلِحُونَ ve ol  okuzun biri  darun şayısı Huveylig (15) bin Mubalığı idi hicir ehlin ğ ulusıyıdı ve birisi Da  ber İbni Ğanem idi ve birisi Maşda  un karđası

⁹ Metinde *Daysem* ge iyor. Fakat * aynem* olmalı.

Sf: 131

(1) oğlıydı ve kalan bişinüñ adı bize gelmedi¹⁰ bilmedük pes ol toköz kişi deveyi öldürmege dirildiler (2) Suddi ve dağı ulular eyitdiler Tağrı ta^cālā Şālihe vañiy kıldı kim senüñ kavmuñ deveyi öldürürler (3) pes Şāliħ ol kavma söyledi bular eyitdi biz anı işleyesi degülüz Şāliħ eyitdi işbu ay içinde (4) bir oğlan doğasıdır ve deveyi ol öldüresidür ve sizüñ helāklıguñuza sebep ol olasıdır (5) bular eyitdiler lā-cirem kim bu ayda neçe oğlumuz doğarsa öldürevüz pes ol toköz kişinüñ birer oğlı doğdı (6) herbirisi şolok sa^cāt oğlanların boğazladı ve onuncı kişinüñ dağı ol ay (7) içinde bir oğlı doğdı ol kişi boğazlamadı anuñçun kim ilkiydi andan ilerü hiç oğlı kıızı olmadığıdı (8) pes ol oğlan tiz yitildi yigit oldu kaçan ol toköz kişi katından geçdi (9) pes anı gördiler peşimān yidiler kendü oğlanların öldürdüklerine pes eyitdiler eger bizüm oğlanlarımız (10) dağı diriyimişse işbunuñ gibi yigit olasıydı pes ol toköz kişi Şālihe kaçıldılar (11) anuñçun kim oğlanların öldürmege sebep ol söylemişidi pes ol toköz andlaşdılar (12) Şālihi helāk kılmak üzere eyitdiler taşra çıkalum ādemiler sefere çıkdugumuzu görsünler ve biz (13) bir mağaraya girelüm yatalum tā gice olunca kaçan Şāliħ çıkup mescidine gelse gelemüm öldürelüm (14) andan girü mağaraya varalum birkaç günden şonra evümüze varalum ve eydelüm **مَا شَهِدْنَا بِمُهْلِكِ أَهْلِهِ وَإِنَّا لَصَادِقُونَ** (15) ya^cnī biz ol depelendüginde ħāzır degüldük ve sefere gitmişidük

Sf: 132

(1) pes bize inanalar ve Şāliħ ol kavmıla gicelemezdi köyden taşra mescidine gelüp döneridi kaçan irte (2) olıcağ köye gelüp bulara va^ciz eydürdi ve Tağrı korkuların bulara añdururdu kaçan gice oldu Şāliħ (3) mescidine geldi ve ol toköz kişi mağarada Şālihi önerleridi yaraqlandılar kim çıkalar Şālihi depeleyeler (4)

¹⁰ Metinde *gemedi* şeklinde geçiyor, fakat *gelmedi* olmalı.

pes mağaradan bir kıya kopdı bularuñ üstine düşdi kıamusın helāk eyledi birkaç kıavm bulara baķa- (5) -dururlardı derhāl mağaraya geldiler gördiler cümlesi gūfte olmış girü köye gelüp çağrışdılar kim (6) iy kıavm Şālih bulara oğlanların boğazlatduğına kıanā‘ at itmedi hattā kim buları dağı depeledi pes (7) böyle olsa ol köy ehli ol deveyi öldürmek üzere dirgendiler İbnü İshāk (8) eyitdi ol tokuz kişi Şālihi öldürmege andlaşduğı deveyi öldürmekden ve Şālih bulara ‘azāb (9) gelesin eyitduğından şonrayıdı ve ol eyleyidi kim ol tokuz kişi deveyi öldürdiler eyitdiler (10) gelün varalum Şālihi dağı öldürelüm eger ol didügi girçek ise hūd anı öldürmiş olavuz (11) eger yalanısa anı dağı devesine ulaşdurmuş olavuz pes dün içinde Şālihün üstüne geldiler kim (12) helāk kıılalar Tanrı feriştereli bularuñ üstüne taşlar bıraktı şundak gūfte oldılar pes (13) bularuñ kıavmı Şālihe sen öldürdün diyüp kaşd eylediler pes Şālih kıavmı geldiler ve ellerine silah (14) aldılar ve eyitdiler vallāhi siz bunu öldürmezsiniz ve bu size üç gün va‘ de kııldı kim ‘azāb (15) iner diyü eger gerçekise bunu öldürmegile Tanrınuñ azābı size artuķ ola ve eger yalan

Sf: 133

(1) olursa ne dilerseniz işleyesiz böyle olsa ol dün anı depelemekden girü durdılar Suddi ve dağı (2) ayruķ ulular eyitdiler kaçan ol onıncı kışinün oğlı Kıudār doğdı bir gün içinde ayruķlaruñ (3) bir hafta böyüdügi kadar böyürdi ve bir ay içinde ayruķlaruñ bir yıl içinde yitildügi kadar yitülürdi (4) kaçan böyüdi yigit oldı oturup ol kıavmıla sücü içerdı pes dilediler kim sücülerine su kıoyalar (5) ol gün su nevbeti devenün idi pes kıuyuya vardılar su almağa bir kıatre su bulmadılar yavlaķ (6) kaçıldılar ve eyitdiler biz deve südüni nidelüm eger işbu deve içdügi suyu dağı biz alavuz tavarumuza (7) ve ekinümüze içirevüz bize yigrek ola pes Kıudār eyitdi nite ola eger ol deveyi öldürürsem eyitdiler (8) olsun Kıa‘āb eyitdi bular deveyi öldürmeginün sebebi oldı kim bir ‘avrat varıdı aña Melkā (9) dirleridi Semüd kıavmına ol melik olmışıdı kaçan Şālih ol kıavma

peygāmbere oldı ve halk (10) eyregi aña yüz dutdı pes Melekā anı güniledi pes ol
 ‘avrata eyitdi kim Kudāruñ ma‘şūkasıdı (11) ve anuñ adı Katāmiyidi ve ol bir
 ‘avrata dañı eyitdi kim Meşda‘ıñ ma‘şūkasıdı pes (12) Kudārıla Meşda‘ ol iki
 ‘avratıla her gice bulısup sücü içerleridi pes Melkā ol iki (13) ‘avrata eyitdi
 kaçan Kudārıla Meşda‘ sizün katunuza gelse kendüzünüzi anlara virmeñ ve
 eydün kim (14) Melekā yavlañ kayğuludur Şālihden ve anuñ devesi zañmetinden
 imdi biz kendüzümüzi siz ikiye (15) virmezüz tā Şālihün devesin öldürmeyince
 pes kaçan Kudārıla Meşda‘ ol iki ‘avratuñ katına

Sf: 134

(1) geldiler bu sözi bulara didiler bular eyitdi bize ol deveyi öldürevüz İbnü İshāk
 eyitdi pes Kudārıla (2) Meşda‘ dañı yidi kişi yoldaşıla vardılar ve devenün yolın
 bağladılar ve Kudār bir taş dibinde (3) pusıya girdi ve Meşda‘ bir kaya ardında
 pusıya girdi kaçan deve su içüp girü döndi ve Meşda‘ (4) düşine geldi Meşda‘ bir
 okıla atdı ok incüğine doñındı andan geçdi Kudāra uğradı (5) kılıcıla sinirin
 kıydı pes deve birkez çağırdı köşegine işitdüre kim kaçsun diyü andan ol arada
 (6) düşdi pes Kudār sünüyile gögsine urdı ve boğazladı ol ilün kavmı dirildi anuñ
 (7) etin üleşdiler ve bişürdiler kaçan ol köşek bunı gördi kaçup bir yüksek tağa
 çıkdı ve ol (8) tağa Zānüz dirleridi andan Şālihe haber oldı deveyi öldürdiler diyü
 pes Şālih (9) geldi bular karşı varup ‘özür dilediler eyitdiler iy Tañrı
 peygāmbere anı fülān depeledi bizüm (10) anda yazuğumuz yoğdur didiler Şālih
 bulara eyitdi görüñ bir köşegine ire misiz eger aña irersenüz ola kim (11) Tañrı
 ta‘ālā sizden ol azābı götüre pes tağa çıkdılar ol köşegi buldılar dilediler kim (12)
 dutalar Tañrı ta‘ālā ol tağa vahiy kıldı kim yükseldi dutamadılar andan Şālih
 vardı pes (13) ol köşek karşı geldi Şālih aleyhi‘s-selām ağladı hattā kim
 gözinden yaş akdı (14) andan Şālih ol arada üç kez du‘ā kıldı ol kaya girü yarıldı
 ol köşek girdi (15) ve gāyib oldı andan Şālih ol kavma eyitdi degme du‘ānuñ bir
 gün va‘desi var

Sf: 135

(1) imdi evlü evünüz içinde üç gün yiğ için gönenün üç günden sonra size ‘azāb gelesidür (2) **ذَلِكَ وَعْدٌ غَيْرُكَذُوبٍ** ya‘ nī işbu didüğüm yalansuz va‘ dedür Muhammed bin İshāk eyitdi (3) ol deve depeleyen tokuz kişinün dördi köşek ardına düşdi ol dördün birisi Meşda‘ bin (4) Mahrec ve anuñ karındaşı Zevāb bin Mahrec idi pes Meşda‘ yitdi oqıla atdı ve ol (5) oq küşegün yeregine¹¹ doqundu şoloq sa‘āt düşdi andan Meşda‘ anuñ ayağına yapışup sürüdi (6) tağdan indürdi ve anun dağı etin üleşdiler pes Şālih ol kavma eyitdi Tañrınuñ hürmetin (7) yıkdunuz biliñ kim ol Tañrınuñ hışmı ve ‘azābı size iner pes Şālihi masşaraya dutup eyitdiler (8) ol ‘azābuñ nişānı ne-durur ve yidi günün çankısı içinde ‘azāb gelesidür ve deveyi çihār- (9) -şenbe gün öldürmüşleridi pes Şālih bulara eyitdi anuñ nişānı ol ola kim pençşenbe gün (10) irteleyesiz cümleñüzün yüzi şapşaru ola āzine gün irteleyesiz yüzlerünüz kıpkızıl ola şenbe (11) gün irteleyesiz yüzlerünüz kapkara ola andan ve yikşenbe gün üstünüzze ‘azāb ine pes kaçan (12) pençşenbe gün oldu yüzleri ulusunuñ kiçisinün irkeginün dişisinün za‘ferān gibi (13) şapşaru oldu yakın bildiler kim ‘azāb iner ve Şālihün sözi girçekdür pes Şālihi (14) istediler kim depeleyeler Şālih kaçdı Semūd kavmindan bir kabileye sığındı ol boya Benü Ğanam dirlerdi ve bularuñ (15) ulusu Nüfeyl idi ve ol dağı kâfiridi pes Nüfeyl Şālihi gizledi kaçan ol kavım Şālihi bulmadılar

Sf: 136

(1) Şālihe uyanlara yapışup ‘azāb virürleridi pes Şālihe uyanlardan bir kişi vardı aña Meyda‘ (2) dirleridi vardı Şālihe eyitdi iy Tañrı peygāberi seni göstermeğün bize ‘azāb virürler seni (3) gösterelüm mi Şālih eyitdi gösterün pes Meyda‘ ol kavımı kulağuzladı Nüfeyle getürdi pes Şālih (4) için söylediler Nüfeyl eyitdi Şālih benüm katumda-durur ammā sizün anuñ üstüne yolunuz

¹¹ Yeregine yazılmış ama yüregine olmalı.

yokdur (5) böyle dise ol kavım dönüp gitdiler hem dağı başları kayısı olmuşdu kaçan ol günün gicesi (6) oldu birbirine va' de gününün biri geçti dışıp kığrıdılar kaçan ikinci gün irtelediler (7) bularuñ yüzleri kıp kızıl oldu tamām kanıla boyanmış gibi pes çığırdılar ve zārı kılup ağlaştılar (8) kaçan gice oldu bir kezden çağrıdılar va' de gününün ikisi geçti ve 'azāb geliser dip (9) ağlaştılar kaçan üçüncü gün irtelediler pes yüzleri kamusunuñ kapkara oldu ziftile şuvanmış (10) gibi pes bir kezden çağrıdılar haqīkat 'azāb günü geldi diyüp feryād kıldılar kaçan yikşenbe (11) gicesi oldu pes Şālih bularuñ arasında kendüye imān getürenlerle çıktı Şām'a geldi (12) Felestīn kavmına kondılar kaçan ol kavım yikşenbe gün irtelediler pes kefenler sarınuñ yüzlerin (13) yire sürüp gözlerin göge diküp 'azāb kandan gelesin bilemezleridi kaçan kuşluk issisi oldu (14) gökden bir haykırmak ve bir katı ün geldi kim yir yüzindeki ünlü nesnenün ünü anuñ içindeydi (15) ol ün heybetinden bularuñ yürekleri gögüzleri içinde päre päre oldu pes Semūd kavmınun ulusu

Sf: 137

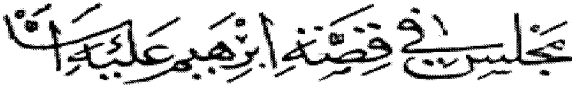
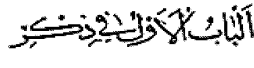
(1) kiçisi kalmadı kavması helāk oldu nitekim Tanrı ta'ālā kelām-ı mecīd içinde yād kıldı (2) **فَاتَّبَعُوا فِي دَارِهِمْ جَائِعِينَ كَانُوا يَمْنَعُونَ فِيهَا** pes bulardan hiç kimse kurtulmadı illā (3) bir kız kurtuldu aña Zeri'ā dirlerdi ve ol kız kötürümidi ve kâfireyidi ve Şālihe düşmanlığı katıdı pes (4) Tanrı ta'ālā ol kıza ayağın giri virdi ol kavma 'azāb indügin gördüğinden sonra pes ol kız (5) yavlağ ıvekilere ol aradan gitdi hattā kim Kuzaha geldi ve ol Hicāzıla Şām arasında sınır-durur (6) pes ol yir kavmına 'azāb haberin ve Semūd kavmı helāk olduğun söyledi andan bulardan su diledi (7) kaçan su içdi boğazından geçmedi şundak ol dağı helāk oldu Ebu Zübeyr rivāyet kıldı (8) Cābir bin 'Abdullahiden kim kaçan peygāber 'aleyhi's-selām Tebük gāzāsında hicir yirinden geçeridi (9) şahābelerine eyitdi sizlerden hiç birinüz işbu köye girmesün ve anuñ suyundan içmesün ve ol (10) 'azāblu kavım içine girmen kavmunuz ağlamağa meşgūl oluñ kim bulara inen

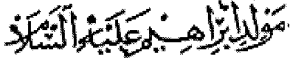
‘azāb gibi size (11) dağı inmeye ammā bundan sonra Tađrıñuzdan ‘āyet ve nişān dilemeğ kim işbu Şālih kavmı Şālihden (12) nişān ve ‘āyet dilediler Tağrı ta‘ālā bulara ol deveyi viribidi ve işbu dere içinden suya (13) varurıdı ve peygāber ‘aleyhi‘s-selām şahābelere ol köşek ağduğı tağı dağı gösterdi andan (14) eyitdi ol kavm Tağrı emrin dutmadılar ve ol deveyi öldürdiler pes Tağrı ta‘ālā gök altında (15) ne kadar Semūd kavmı varısa kamusun bir ünile helāk kıldı illā bir er kim aña Saķif dirleridi

Sf: 138

(1) ve ol Ka‘be haremi içinde bulundu pes Ka‘be haremi ol ‘azābı andan yığdı kağan Ebū Saķif (2) Ka‘be hareminden çıkdı ol kavma iren aña dağı irdi ol dağı helāk oldu ve anuğıla (3) bir altun kamçı bile kındı pes peygāber ‘aleyhi‘s-selām Ebū Saķif sinin şahābelere gösterdi (4) kılıçlarıyla kazup ve doprağın saçup ol altun kamçıyı çıkardılar andan peygāber ‘aleyhi‘s-selām (5) tonın büründi ve tiz tiz yöridi tā ol dereyi geçince ‘ilm ehli ulular eyitdiler Şālih ‘aleyhi‘s-selām (6) Mekke de öldi elli biş yaşı içinde ve ol eyledi kim Tağrı ta‘ālā ol kavmı helāk kıldı- (7) -ğından sonra Şālih Şāmdan Mekkeye vardı tā anda ölince ‘ibādet kıldı ve kavmı içinde yigirmi (8) yıl eglenmişidi kitāb muşannifi eyitdi haber virdi bize Muḥammed bin ‘Abdullah bin Ḥamdūn (9) ol eyitdi haber virdi baña ‘Abdullāh bin Muḥammed İbni Ḥüseyn ol eyitdi ḥadiş kıldı (10) baña ‘Abdullāh bin Hāşim ol eyitdi ḥadiş kıldı baña Vaki‘ bin Cerrāh ol eyitdi (11) ḥadiş kıldı baña Kutbe Zaḥḥākdan kim eyitdi peygāber ‘aleyhi‘s-selām ‘Alīye eyitdi yā ‘Alī (12) **أَنْدَرِي مَنِ اشْتَى الْأَوَّلِينَ** ya‘nī iy ‘Alī geçmişlerün bezbaḥtırığı kimidi bilür misin ‘Alī (13) eyitdi Tağrı ve Tađrıñ resūli bile peygāber eyitdi Şālih devesi öldürendür yine peygāber (14) eyitdi yā ‘Alī şonrağılarun bezbaḥtırığı kim bilür misin ‘Alī eyitdi Tağrı ve Tađrıñun resūli (15) bile peygāber eyitdi yā ‘Alī şonrağılarun bezbaḥtırığı seni öldürendür

Sf: 139

(1) bu meclis İbrāhīm ‘aleyhi‘ s-selām kışsası (2) içündedir ve ol İbrāhīm bin Tāruḡ bin Nāḡur bin Şāru‘ bin Arḡu bin Fālig bin ‘Ābir bin (3) Sāliḡ bin Ḳaynān İbnü Erfahsād bin Şām bin Nūḡ-durur ve İbrāhīmün atası adı kim atası virmişidi (4) Tāruḡ idi kaçan Nemrüd anı put ḡazīnesi üstine bekçi ḡodı aḡa Āzer adı viridi Mücāhid (5) eyitdi Āzer İbrāhīm atası adı degüldür bir put adıdur bir niceler eyitdi Āzer Nabtī dilince bunamış (6) ḡoca dimekdür ve bu meclis çok bāb-durur (7)

 evvelki bāb İbrāhīm ‘aleyhi‘ s-selām ḡoḡduḡı (8) yiri beyān kıılır ‘ālimler iḡtilāf kıılmışlardur İbrāhīm ‘aleyhi‘ s-selām ḡoḡduḡı yir içinde (9) bir niçesi eyitdi Sevād yirinde Bābil’de doḡdı ol şārda kim aḡa Kūşı dirlerdi bir niçeler (10) eyitdi Buḡrānda doḡdı atası ḡötürüp Bābil ḡetürüpdü ḡeçmiş ‘ilm ehlinün ḡamusı eyitdiler (11) İbrāhīm ‘aleyhi‘ s-selām Nemrüd bin Ken‘ān zamānı içinde doḡdı ḡūfān ḡüninde İbrāhīm (12) doḡdıḡına deḡin biḡ yıl daḡı yüz altmış üç yıl ḡeçmişidi ve İbrāhīm doḡdıḡı ‘Ādem (13) ‘aleyhi‘ s-selām yaradıḡından üç biḡ üç yüz otuz yidi yıldan şoḡrayıdı ve ol (14) Nemrüd kim İbrāhīm anuḡ zamānında doḡdı ol Nemrüd bin Ken‘ān bin Sanḡārīb bin (15) Kūş bin Sām bin Nūḡ-durur ḡadış içinde ḡelmişdür kim yir yüzine temām iki mü‘ min ve iki

Sf: 140

(1) ḡāfir melik olmışlardur ammā ol iki mü‘ min Süleymān bin Dāvud ve Zülḡarneyndür ammā (2) iki ḡāfir Nemrüd ve Buḡta Naşur-durur ve Nemrüd evvel başına tāc uran ve yir yüzinde cebbārılıḡ (3) kıılan ve ādemileri kendü kıulluḡına kıırıp Tanrıvan diyenidi ve anuḡ fālcıları ve müneccimleri varıdı pes

(4) Nemrūda eyitdiler senüñ ilünđe işbu yıl içinde bir oğlan doğa yir ehlinüñ dīnin döndüre (5) ve senüñ helākligün anuñ elinde ola müneccimler bunı ilerüki peygāamberler kitābında bilmişlerdi (6) Suddī eyitdi Nemrūd düşünde gördi kim bir yıldız doğar ayuñ ve güneşün nūrın giderür pes Nemrūd (7) qatı qorqđdı müneccimlerin ve fālcıların kığırdı ve ol düşden şordı bular eyitdiler iş bu yıl içinde (8) senüñ ilünđe bir oğlan doğa senüñ ve qavmunuñ helākligi anuñ elinde ola pes Nemrūd (9) buyurdı kim ol yıl içinde neçe oğlan doğarsa boğazlayalar ve buyurdı kim erenler ‘avratlarına yakın varmaya (10) pes her on kiři üstine bir kiři kodı qačan ‘avratları hayz görse qorıdı erenlerle oturmağa (11) qačan hayzdan arınsa ‘avratları erenlerden ayırıp beklerleridi tā kim ol oğlan vüçüda gelmeye (12) pes İbrāhīm atası Āzer bir gün evine geldi gördi ‘avratı hayzdan arınmış pes arılık (13) hālinde anuñıla yakınlık kıldı şoloq sa‘āt hāmile oldı Suddī eyitdi Nemrūd (14) kamu erenleri aldı çeriye çıqđdı ve buları evlerine varmaqđan yıgđı ol doğaçak oğlan (15) qorqusından kim hiç ‘avrat hāmile olmasun diyü pes Nemrūd çerisile Tanrı diledüğince

Sf: 141

(1) daşra eglendi andan şehirde bir hāceti oldı hiç Āzerden ayruq kimseye inanmazıdı (2) pes Nemrūd Āzeri kığırdı ve eyitdi senüñ qatuñda bir hācetüm var dilerim kim anı şara varup bitüresin (3) ve saña and virürün kim ‘avratuña yakın varmayasın Āzer eyitdi ben dīnüm üstine yavlaq qāyimven (4) ve ‘avrata yakın varmayam pes Nemrūd hācetin aña eyitdi andan şehre viribidi pes Āzer şehre (5) geldi ve ol hāceti tamām kıldı ve eyitdi bir evüme varayın ve qavumlarum göreyin pes (6) evine geldi qačan İbrāhīm anasına baqđı kendü nefsine mālİK olmadı pes yakınlık kıldı ‘avrat (7) İbrāhīme hāmile oldı andan fālcılar Nemrūda eyitdiler ol oğlan kim haber virürdük işbu (8) gice anası hāmile oldı pes Nemrūd genç oğlanı kıрмаq buyurdı qačan İbrāhīm doğmağı yakın (9) geldi ve anasın oğlan ağırsı dutdı pes göreler ve oğlanum öldüreler diyüp qaçdı bir quru çay

içinde (10) İbrāhîm'den ayırtlandı andan bir bize şarup keven arasında bıraktı girü evine gelüp erine (11) haber kıldı kim oğlan vücūda geldi ve fülān yirde gizledüm pes İbrāhîm atası ol araya vardı (12) ve ol çay kıyında zîr-zemîn kazdı ve oğlanı anuñ içinde koyup cānavardan korkup çapusun (13) taşıla berkitdi anası her vaqtın varup emzürürdi Suddî eyitdi kaçan anasınuñ (14) çarnı böyüdi Āzer korkdı kim anı ve çarnındağını boğazlayalar pes anı alup Kūfeyile Başra arasına (15) iletđi ve bir yire kondurđi kim aña Varçā dirleridi ol arada anı zîr-zemîne koydı ve nekim eksük

Sf: 142

(1) gerekdür ta'āmdan ve ayruķ nesneden bile kodı ve bu işi yārenlerinden gizleridi pes İbrāhîm (2) ol zîr-zemîn içinde doğdı ve ulaldı bir yaşında üç yaşar oğlanca oldı ve şol kadar (3) böyüdi kim boğazlayıcılar tamā'ı andan kesildi andan Āzer yārenlerine ulu oğlum var diyü söyledi bular (4) vardı Āzerile İbrāhîmi gördi İbnü İshāķ eyitdi kaçan İbrāhîm anasın oğlan ağrısı (5) dutdı pes dün için çıkdı yakında bir mağaraya girdi pes İbrāhîmi anda doğurđi ve nekim (6) genç oğlan tımāridur eyledi andan mağāra çapusun bağladı girü evine geldi birkaç sa'ātden (7) sonra vardı gördi kim diri yatur ve bañ barmağın emer Ebū Ravķ eyitdi her vaqt kim İbrāhîm (8) bañ barmağın emer gördi bir gün eyitdi göreyin barmağından ne emer pes bağdıydı gördi kim (9) bir barmağından şu emer ve birisinden süt ve birisinden bal ve birisinden hürmā ve birisinden (10) yağ emer Muhammed bin İshāķ eyitdi Āzer İbrāhîm anasına şordı kim ne kılduñ İbrāhîm anası (11) eyitdi er oğlan doğurdum öldi pes Āzer inandı ve ol gün İbrāhîm bir günde bir aylık kadarı (12) böyürdi ve bir ayda bir yıllık kadar böyürdi mağāra içinde on biş günden artuķ durmadı (13) hattā kim atasına geldi ve haber virdi eyitdi ben senüñ oğluñvan İbrāhîm anası (14) geldi ve eyitdi bu senüñ oğlundur diyüp söyledi ve mağāra içinde anı bisledügin eyitdi (15) Āzer şağ oldı ve çatı

sevinüp feraḥ oldu أَبَابُ الْفَرَاخِ

Sf: 143

(1) انْزَمِ عَلَيَّ السَّلَامُ مِنَ النَّبِيِّ ikinci bāb İbrāhīm ‘aleyhi‘s-selām (2) zīr-zemīnden çıkup kavmına geldügin ve bularınıla dīniçün ḥüccetleştügin ve bular anı oda bıraḫduḡın (3) yāz kıılır ‘ilm ehli ulular geçmiş peygāamberler söziyle ḥaber virdiler kim kaçan İbrāhīm Ḥalīl ‘aleyhi‘s-selām (4) zīr-zemīn içinde yigit olduğundan şonra bir gün geldi anasına eyitdi benüm (5) Taḡrım kim-durur anası eyitdi benven İbrāhīm eyitdi senüḡ Tanruḡ kimdür eyitdi ataḡ İbrāhīm (6) atam Taḡrısı kimdür anası eyitdi söyleme İbrāhīm ayruḡ dınmadı pes İbrāhīm anası eri ḫatına vardı (7) ve eyitdi görür misin şol oḡlan kim söyleşürdük yir yüzi ehlinüḡ dīnin ayruḡsıdasıdur (8) senüḡ oḡluḡ olasıdur diyüp İbrāhīm sözin aḡa söyledi andan İbrāhīm ‘aleyhi‘s-selām (9) atası ḫatına geldi eyitdi iy ata benüm Taḡrım kim-durur eyitdi anaḡdur İbrāhīm eyitdi anam Taḡrısı (10) kimdür eyitdi benven İbrāhīm eyitdi senüḡ Tanrıḡ kimdür Āzer eyitdi Nemrūd-durur İbrāhīm eyitdi (11) Nemrūd Taḡrısı kimdür böyle dise Āzer İbrāhīm yüzine bir ḫababca urdı ve eyitdi çok söyleme (12) nitekim Taḡrı Ḳur’ān içinde yāz kııldı eyitdi ve عَالَمِينَ (13) وَلَقَدْ آتَيْنَا إِبْرَاهِيمَ رُشْدَهُ مِنْ قَبْلُ وَكُنَّا ya‘nī İbrāhīm toḡru yol ilerüden gösterdügidi ve biz anı bilürdük andan İbrāhīm (14) ‘aleyhi‘s-selām kaçan zīr-zemīnden çıkardılar ve gün uyaḡudururken eve getürdiler pes deveye (15) ata sıḡıra ḫoyuna baḫdı ve sordı kim bular ne-durur eyitdiler yılḫı ve ḫavar-durur binmek ve eylüklenmegiçün

Sh : 144

(1) İbrāhīm eyitdi elbette işbu canavarların yaratıcısı ve bisleyicisi vardur andan göge baqdı (2) ve gök yaratılmağına tefekkür kıldı pes eyitdi ol kim beni yaratdı ve başa rızq viridi Tañrım (3) ol-durur ve benüm andan ayruq Tañrım yok-durur andan göge baqdı gördi kim müşterî yıldızı (4) doğmış ve ol dün ayuñ soñıydı ve yıldızlar aydan öñ doğmışıdı pes eyitdi işbu (5) yıldız benüm Tañrım dur

nitekim eyitdi **فَلَمَّا جَنَّ عَلَيْهِ اللَّيْلُ دَاوُّدُ قَالَ هَذَا رَبِّي** kaçan (6) ol yıldız tulundu İbrāhīm eyitdi dulınıcı Tañrı olmaya ve ben dulınıcı sevmezim kaçan yıldız (7) soñınca ay doğdı ve irte olup güneş doğdı pes ol ikiye dağı Tañrım bu-durur didi (8) kaçan ol iki dağı uyaqdı İbrāhīm eyitdi uyağıcı Tañrı olmaya ve iy kavm ben sizün

dapduğunuzdan (9) bizārvan didi ve eyitdi **إِنِّي دُخْتُ رَبِّي لِلَّذِي فَطَرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ حَنِيفًا** (10)

وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ ya'ni ben yüzümi ol Tañrıya dutdum kim yir gögi yaratdı ve benüm hālüm (11) müsülmānlik-durur ve ben müşriklerden degülven rivāyet-durur kim Āzer put yonıcıydı ve şanemler (12) eyleyiciydı kaçan İbrāhīm katına götürdi putlar eyleyüp İbrāhīm eline virürdi kim bāzārda şata (13) pes İbrāhīm hacları götürüp bāzār içinde kığırurdi kim assısuz ve ziyānlu nesne kim şatun alur (14) pes hıç kimse andan şatun almazıdı kaçan bāzārda kığırtsa hacları alup ırmağ katına (15) varup başların suya daldururdi su içün iy putlar diyüp ol kavmı masharaya dutarıdı hattā

Sf:145

(1) āşikāre oldı ve ol köye çav düşdi pes ol kavm dirülüp İbrāhīm birle hıccet-(2) -leşdiler İbrāhīm eyitdi benümle ne hıccetleşürsüz Tañrı başa doğır yolu gösterdi ve ben sizden (3) ve sizün dapduğunuzdan hıç korkmazın andan İbrāhīm 'aleyhi's-selām atası Āzeri kendü dīnine (4) kığırdı pes eyitdi

يَا أَبَتِ لِمَ تَعْبُدُ مَا لَا يَسْمَعُ وَلَا يُبْصِرُ وَلَا يُغْنِي عَنْكَ شَيْئًا ya' nī iy (5) ata işitmez ve görmez ve seni muhtācsuz eylemez nesneye neçün daparsın pes atası anuñ sözün kabūl (6) eylemedi ve İbrāhīm dīnine girmedi andan İbrāhīm 'aleyhi' s-selām bularuñ dapduğından bīzārlığın (7) āşikāre kıldı ve kendü dīnin tāhir eyledi ve eyitdi siz dapduğunuz ve ilerüki atalaruñuz dapduğı (8) benüm düşmanumdur pes eyitdiler yā İbrāhīm sen kime daparsın eyitdi 'ālemler Tañrısına eyitdiler Nemrūd mu (9) eydürsin eyitdi yok ol Tañrıdur kim beni yaratdı ve baña doğrı yol gösterdi ve beni toyurdu (10) suvardı ve kaçan sayru olsam baña şifā virdi pes bu söz halk arasında āşikāre (11) oldu hattā kim Nemrūd cabbāra degdi pes İbrāhimi kığırdı ve eyitdi yā İbrāhīm ol kim seni (12) viribidi ve halkı sen anuñ kullığına kığırursın ve anuñ kudretin söylersin ol kim-durur (13) İbrāhīm eyitdi ol ol Tañrıdur kim öldürür ve diri kıılır Nemrūd eyitdi ben dağı öldürürven (14) ve diri kıılırvan İbrāhīm eyitdi nite dirü kıılırsın ve öldürürsin Nemrūd eyitdi iki kişi getirürven kim (15) benüm hükümünden anuñ depelenmegi vācib olmuş ola birisini depelerven öldürdügüm ol-durur

Sf: 146

(1) ve birisin 'af kıılırvan öldürmezven diri kııldıgum ol-durur kaçan böyle dise İbrāhīm eyitdi (2) Tañrı ta'ālā güneşi maşrıqdan getirür sen mağrıbdan getürgil böyle dise Nemrūd hayrān oldu (3) cevāb virmedi sözi aşığa kaldı nitekim eyitdi الْقَائِمِينَ (4) فُبِهتَ الَّذِي كَفَرُوا وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ andan İbrāhīm 'aleyhi' s-selām diledi kim ol kavm ol dapdukları haclaruñ (5) za'ifliğin göstere kim kendünün hücceti gālib olduğın bildüre bir kolayı vaqt gözedürdü tā (6) aña degin kim ol kavmuñ bayramı geldi Suddī eyitdi ol kavmuñ yılda bir bellü gün bayram- (7) -ları olurıdı dirgenüp bayram eylemeye çıkarlarıdı kaçan bayram eyleyüp dönseler ol haclar katına (8) girüp sücūd kıılurlarıdı andan evlü evine varurdu kaçan bayram geldi pes İbrāhīm atası (9) İbrāhīme eyitdi eger bizümile bayram bile eyleseñ bizüm

dinümüzi dinleseñ pes İbrāhīm bularuñıla çıkdı (10) kaçan biraz yir vardı kendüzin bırağdı ve eyitdi ben sayruvan ve ayağum ağrır pes anı (11) koyup gitdiler kaçan soñ kalan kıoca kurpı zā'ifler İbrāhīm katındañ geçdiler İbrāhīm

(12) bulara eyitdi **وَأَللَّهُ لَا يَكِدُّ أَنْ يُضِلَّكُمْ بَعْدَ أَنْ تُؤْمِنُوا بِرَبِّكُمْ** ya' nī Tañrı haqqıyıçun kim sizüñ haclaruñuzu uşadam siz girü dönince pes bu sözi işitdiler Mücāhid ve Qatāde eyitdiler (14) İbrāhīm bu sözi dıñsuzın eyitdi ol kavumdan hiç kimse işitmedi illā bir kişi bu sözi āşikār (15) eyleyen olıdı andan İbrāhīm 'aleyhi' s-selām yoldañ girü döndi ve ol haclar evine

Sf: 147

(1) gördi kim bir ulu şuffe üstinde haclar düzölüp oturur ve şuffe kapısına karşı bir 'atım şanem-durur (2) ve anuñ yanında bir kişi hāc-durur ve her ulu hāc yanında bir kişi hāc bile-durur ve dürlü (3) ta'ām ol hāclar öñinde kıomişlar ve eydürlerimiş biz bayramdan girü gelince hāclar bu ta'āmdan (4) yiye ve biz gelevüz bularıñ soñın yiyevüz pes kaçan İbrāhīm bularuñ öñinde ol yiyesileri

gördi (5) pes maşharaya dutup eyitdi **الْأَمَّاكُلُونَ** ya' nī iy hāclar neçün yimezsiz

kaçan ol hāclar (6) hiç cevāb virmedi İbrāhīm eyitdi **مَا لَكُمْ لَا تَنْطَفُونَ** ya' nī noldı size kim söylemezsiz (7) ve cevāb virmezsiz pes bir balta alup ol hacları kıamusın uşatdı ol ulu (8) şanemden artuğ hiç hāc kıalmadı pes baltayı ānuñ boynuna asdı ve çıkdı gitdi nitekim (9) Tañrı ta'ālā eyitdi

فَجَعَلَهُمْ جَذًا إِلَّا كَبِيرًا لَهُمْ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ kaçan (10) ol kıavm bayram eyleyüp döndiler ve hāclar evine geldiler ve hācları ol halda gördiler (11) ve eyitdiler

مَنْ مَعَنَا إِنَّا بِلَهْتِنَا إِنَّمَا لِمَنْ الظَّالِمِينَ ya' nī bizüm Tañrılarumıza işbu işi kim (12) işlediyse zālimlerdendir eyitdiler bir yigit işi-durur kim aña İbrāhīm dirler ve bu işi ol işlemiştir (13) pes hāber Nemrūd-ı cabbāra degdi andan ol kıavmuñ uluları eyitdiler anı ādemiler gözine getürüñ (14) ola kim anı görüp bu işi ol işledüğine

tanıkluk vireler revā görmediler kim tanuksuz İbrāhīmi (15) dutalar pes kaçan İbrāhīmi ādemiler yüzine getürdiler eyitdiler **وَأَنْتَ فَعَلْتَ هَذَا بِالْهَيْتَانِي**

Sf: 148

(1) ya‘nī yā İbrāhīm işbunu bizüm Tañrılarumuza sen mi işledüñ İbrāhīm eyitdi **كَبُرْتُمْ هَذَا** (2) ya‘nī işbu ulu hāc işledi ve kaçıdı kim kendü şöyle ulu ve görkliyüken (3) uşak hāclara dañı neçün daparlar diyüben uşatdı peygāmber ‘aleyhi‘s-selām eyitdi İbrāhīm (4) üç yalandan artuğ yalan söylemedi ve ol üç yalan dañı Tañrıyıçun ıdı (5) evvel oldur kim ben sayruvan didi ikinci bu işi işbu ulu hāc işledi didi üçüncü (6) kendünün ‘avratı Sāreye kızkardaşumdur didi pes kaçan İbrāhīm bu işi işbu (7) ulu hāc işledi didise ol kavm birbirine eyitdiler zālīm bu yigit degüldür bizüz kim işbu (8) ulu hāc variken bu kiçilere ne dañı daparuz ‘acab degül eger kaçıyup bu kiçiler uşatdısa (9) imdi bu ulu hāca soralum ve bu işi kim işledügin bilelüm böyle diseler İbrāhīm eyitdi soruñ (10) eger söylerise kaçan ol kavm ol hāclar söylemedügin bildiler hayrān olup başların aşağa (11) kıldılar İbrāhīme eyitdiler işbu hācları söylemedügin haķıķat bildük nitekim eyitdi **تَدَّعَلْتُمْ** (12) **مَا هُوَ لَأَعْيُنُنَا** kaçan İbrāhīm hücçeti ğalib oldu ve sözi üstin oldu (13) pes eyitdi Tañrıyı koyup size aşşısı degmeyene neçün daparsız vāy size ve sizün (14) dapduğunuz kim hīç ‘aķluñuz yoğumış kaçan bularuñ sözi girü kaldı ve hücçetleri bātıı oldu (15) pes eyitdiler bunu oda yaķuñ ve kendü Tañrılarunuza yardım idün ‘Abdullāh İbnü ‘Ömer

Sf: 149

(1) eyitdi ol kişi kim İbrāhīmi oda yaķmağa işaret eyledi gördiler bir eridi anuñ adı Heyzen idi ve (2) Tañrı ta‘ālā ol kişiyi yire yutdurdı tā kıyāmete degin yir

altına gider kaçan Nemrūd (3) ve anuñ kavmı İbrāhīmi göyündürmek üstine ittifāk kıldılar pes bir yüksek ev yapup İbrāhīmi (4) anda zindānladılar nitekim eyitdi **قَالُوا ابْنُوا بُنْيَانًا فَأَنْفُوهُ فِي الْجَحِيمِ** andan dürlü (5) ağaçdan bolat odunlar dirdiler hattā kim bir ‘avrat sayru olsa nezir eyleyüp eydürdi (6) eger Tañrı baña sağlık ve ‘āfiyet virürse İbrāhīm göyündürmegiçün bunca odun virem İbnü (7) İşhāk eyitdi bir ay tamām ol kavm odun dirdi kaçan odun çoğaldı (8) ve bularuñ dilegince oldı pes degme tarafından od bırağdılar hattā kim yalıñlandı şöyle kim (9) gök yüzinde kuşlar anuñ ıssiliginden göynerdi andan İbrāhīme kaşd eylediler ve ol yüksek (10) bünyād üstine çıkarup bağladılar ve İblīs mel‘ün işāretiyle mancılık¹² kurdılar andan (11) ötürü kim od ıssisinden İbrāhīmi iledüp oda bırağmazlardı pes İbrāhīm ‘aleyhi‘s-selāmı (12) bağlu ve zencirlü mancınık üstine kōdılar yir gök ve tağlar ve feriştelere bir kezden çağrışdılar (13) ve ağlaşdı ve eyitdiler yā Rabbi yiri içinde İbrāhīmden ayruk saña dapar yok-durur ol (14) dağı senüñ dostluđuña göyiniser bize destür vir kim aña yardım idelüm pes Tañrı ta‘ālā (15) eyitdi bulara eger sizden feryād isterse ve yardım dilerse viriñ eger benden ayruk kimseye

Sf: 150

(1) kığırmazısa ben anı bilürin ve anuñ velisi benven benümile anı koñ pes kaçan dilediler kim anı oda (2) bırağalar su feriştesi İbrāhīme geldi ve eyitdi kamu yağmurlar ve sular benüm elümdedür eger dileriseñ (3) bir lahzā içinde Nemrūd odın söyündüreyin ve yil bekleyen ferişte geldi eyitdi eger dileriseñ (4) bu odı kamosın havāya götüreyin İbrāhīm ‘aleyhi‘s-selām eyitdi hīç benüm sizüñ katuñuzda (5) hācetüm yok-dur didi andan İbrāhīm yüzün göge dutdı ve eyitdi

¹² Metinde *mancılık-mancınık* şekli görülmektedir.

اللَّهُمَّ أَنْتَ الْوَاحِدُ فِي
 (6) السَّمَاءِ وَأَنَا الْوَاحِدُ فِي الْأَرْضِ ya' nī iy bāru Ḥuza¹³ yā gökde
 sen bir Tanrısın ve yirde (7) ben bir kulvan ve yir yüzünde benden artuk sana
 dapar yok Mu' temer rivāyet kıldı Ubāy bin Ka'bdan ve ol (8) rivāyet kıldı ve
 Erkamdan kim kaçan İbrāhīm 'aleyhi' s-selām bağladılar kim oda birağalar
 İbrāhīm (9) eyitdi لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ رَبِّ الْعَالَمِينَ لَكَ الْغُيُوبُ إِنَّكَ الْغَنِيُّ لَا يَغْنَىٰ عَنْكَ
 (10) andan ol irak ve yüksek
 yirden mancınık birle anı atdılar Cebra'îl karşı geldi eyitdi yā İbrāhīm (11)
 hācetüñ var mu İbrāhīm eyitdi senüñ qatunđa yok pes Cebra'îl eyitdi Tanrıñdan
 hācetüñ (12) dile İbrāhīm eyitdi حَسْبِيَ مِنْ سِوَايَ عِلْمُهُ بِحَالِي حَسْبِيَ اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ ya' nī
 ol (13) Tanrı benim hālumu bildüğü baña yeter ve Tanrı baña daptur ve ol görklü
 işi süricidir haber (14) içinde gelmişdür kim İbrāhīm Nemrüd odundan selāmet
 kurtulduğı bu tesbīhi eyitmek sebebinden (15) idi kim حَسْبِيَ اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ pes
 Tanrı ta'ālā eyitdi يَا نَارُ كُونِي بَرْدًا وَسَلَامًا

Sf: 151

(1) عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ ya' nī iy od sovuğ olğıl ve İbrāhīmi selāmet dutğıl Suddī eyitdi
 böyle (2) diyüp kığıran Cebra'îl 'aleyhi' s-selām idi 'Alī ve İbnü 'Abbās eyitdiler
 eger iy od sovuğ (3) olğıl didükden sonra İbrāhīmi selāmet dutğıl dimesedi
 İbrāhīm od sovuğundan ölesidi (4) ol gün içinde dünyāda nice od varısa söyüñdi
 Katāde ve Zührī eyitdiler yir yüzindeki kamu (5) ol gün hiç oddan issilenmedi ve
 od hiç nesneyi göyündürmedi Şuddī eyitdi pes ferışteler (6) İbrāhīmi iki
 koltuğundan dutup yir üstine oturdılar pes ol arada bir çeşme akmışıdı ve kızıl
 (7) gül ve nergis bitmişidi İbrāhīm ol aradayıdı Minhāl İbni 'Amri rivāyet kıldı
 kim İbrāhīm (8) aleyhi' s-selām eyitdi cümle 'ömrüm içinde ol yidi günden

¹³ Metinde *Ḥuḍā* veya *Ḥuzā* okunabilir.

ıatlurak ve görklürek görmedüm (9) İbnü İshāk ve kalan ulular eyitdiler Taırı Ta'ālā gölge feriştesin İbrāhīm şüretinde aña (10) viribidi pes İbrāhīmün yanında oturup iş oldu ve Cebrā'il 'aleyhi's-selām uçmak (11) harirlerinden bir göñlek getürdi ve eyitdi yā İbrāhīm Taırın saña selām okur ve eydür bilmez misin kim (12) benüm dostlaruma hiç od ziyān kılmaz böyle didi ve göñlegi İbrāhīme geydürdi andan Nemrüd yüce (13) köşki üzere agup İbrāhīme bakdı pes gördi bir çemen üstinde oturur ve bir ferişte yanında (14) oturur ve çevresinde od yanar yalıñlanur pes Nemrüd kığırdı kim yā İbrāhīm ne ulu Taırın var kim anuñ (15) kudreti irdi ve senünle od arasına perde bıraktı ve senden anuñ ziyānın şordı gücün

Sf: 152

(1) yiter mi oddan taşra çıkmaga İbrāhīm eyitdi belī Nemrüd eyitdi eger anda durup çok eglenürseñ (2) ziyānı dege diyüp korçar mısın İbrāhīm eyitdi yok Nemrüd eyitdi imdi durğıl çıkğıl pes İbrāhīm (3) duru geldi yörüdi hattā kim Nemrüd katına geldi Nemrüd eyitdi ol kişi kim senün yanında otururdu (4) kimidi İbrāhīm eyitdi ol gölge feriştesiyidi Taırım viribidi kim baña iş oldu pes (5) Nemrüd İbrāhīme eyitdi dilerin kim senün Taırına kurbān eyleyem andan ötüri kim anuñ kudretin ve 'izzetin (6) gördüm kim senün için işledi ve sen anuñ kullığından ayruk kimseye 'ibadet kılmadıñ imdi (7) dilerven kim anuñ için dört biñ sığır kurbān eyleyem İbrāhīm eyitdi ne kadar kim kendü dīnünde (8) olasın Taırı senden kabül kılası degüldür tā ol dīni koyup benüm dīnüne girmeyince Nemrüd eyitdi (9) yā İbrāhīm mülkümi koyumazın ve pañışahlıgumı terk idemezsin velikin dilerin kim kurbān eyleyem (10) pes ol dört biñ sığırı İbrāhīm Taırısıcun kurbān eyledi ve İbrāhīmden elin götürdi (11) Şu'aybü'l Cebāyi eyitdi İbrāhīm 'aleyhi's-selām oda birağılduğında on altı yaşında- (12) -yıldı ve İshāk 'aleyhi's-selām kurbān olduğında yidi yaşı içindeyidi ve Sāre İshākı (13) doğurduğda toksan yaşındaydı ve İshākın boğazlanduğı yir Eyleyā evinden iki

mîl (14) yiridi kaçan Sâre bildi kim İbrâhîm anı kırbân kıılmağa iledür iki gün kıarnı ağrıdı üçünci gün (15) öldi İbnü İşhâk eyitdi andan İbrâhîme birkaç kişi uydı kaçan Tañrı aña odı bostân

Sf: 153

(1) kılduğın gördüler pes Lût İbrâhîme imân getürdi ve ol İbrâhîmün kıardaşı oğlıydı ve anuñ (2) atası Hâzân idi ve Hâzân Târuñ oğlıydı ve dañı Sâre İbrâhîme imân getürdi ve ol (3) İbrâhîmün ‘ammusı kıızıydı Suddi eyitdi Sâre Bañrân meliginün kıızıydı ve ol eyleydi kim (4) İbrâhîmile Lût Şâmdın yaña vardılar pes İbrâhîm Sâreyi buldı ve ol Bañrân meligi kıızıydı (5) ve ol kıavmuñ dînini gey daplamazdı¹⁴ pes İbrâhîm Sâreyi evlendi ol üzere kim bularıñ (6) dînine Sâre uymaya İbnü İşhâk eyitdi İbrâhîm ‘Irâk yirinde Kûsiden gitdi Tañrıya uyıcılar (7) isteyü hattâ kim Ĥarân geldi ve andan Tañrı diledüginde durdı andan çıkdı Mışra geldi (8) andan Şâmdın yaña çıkdı Felestîn yirinde Sebu‘ menziline geldi ve ol Şâm beriyyesidür ve Lût (9) Mutefikke yirine geldi ve ol Sebu‘ dan bir gün bir dünlük yol-durur pes Tañrı ta‘âlâ Lûtı ol (10) yir kıavmına peygâmbere viribidi nitekim kelâm içinde eyitdi

فِيهَا الْعَالَمِينَ (11) وَنَجِّنَاهُ وَلَوْ كُنَّا إِلَى الْأَرْضِ لَتَنَجَّىٰ رَاكِبًا

ya‘nî İbrâhîmi Nemrüd odından kıurtarup Lûtıla bile mübârek yire viribidük (12) ve mübârek yir didüğü Şâm-durur ve anuñ bereketi ol-durur kim peygâmbereñ eyregi andan kıopdı (13) ve ol aru yirdür ve diri olup kıopmağ yirdür ve ‘İsâ peygâmbere anda inesidür ve Deccâl- ı mel‘ünü (14) Lût kıapusında helâk kıılasıdır ve dañı bereketi oldur kim suyu ve ağaçları ve yimişleri çok-durur (15) bayıñ ve yoqsuluñ anda dirliği görklü ve tatlu-durur Ubây bin Kıa‘b eyitdi yir yüzinde hiç

¹⁴ Metinde *dapalamazdı* yazılmış.

Sf: 154

(1) tatlu su yok-durur illā kim anuñ başı ve aşlı beyte¹-muḳaddis ḳayası altından-durur ve anda (2) cümle yir yüzine ṭağılır

وَإِنِّجَاؤُهُمْ مِنَ الشَّيْطَانِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَفِيهِ نَمُوتُ (3) وَاللَّهُ أَعْلَمُ الْبَاتِنَاتِ وَالْظَّاهِرَاتِ وَمَوْلَانَا سَمَاعِيدُ ve

üçüncü bāb (4) İsmā¹ il ve İshāk doğduğun ve İsmā¹ il anasıla ḫarem yirine geldiğin ve zezem suyu ḳışşasın (5) yāz ḳılır ¹ ilim ehli ulular geḫmişler ḫaberiyile yāz ḳıldı kim ḳaçan Tañrı tebāreke ve ta¹ālā (6) İbrāhīm Ḫālīli Nemrūd-ı cabbār odından ḳurtardı ve İbrāhīme imān getürdi pes İbrāhīm kendüye uyanlarıyla dirgendi (7) ṭanıṣıḳ eyledi kim öñ ḳavumdan ayrıla gide ve bīzārligi āṣikāre ḳıla pes bir kezden Nemrūd (8) ḳavmına eyitdiler biz bīzāruz sizden ve sizün dapduğunuzdan inanmazuz size iy dapılan ḫaclar bizümile (9) sizün aranuzda düşmanlıḳ āṣikāre oldı iy ḫaca dapıcılar nitekim eyitdi

بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ الْعَدَاوَةُ وَالْبَغْضَاءُ (10) آئِدِ كَهْرًا لَكُمْ وَبِنَا andan İbrāhīm Tañrıya yüz

dutup ḫıḳdı ve Lūṭı bile (11) aldı ve ¹ ammusı ḳızı Sāreyi evlendi ve anı daḫı alup ḫıḳdı dīnin ḳaçıru ve Tañrı (12) ḳulluğın ḳılmağa bir imin yir isteyü gitdi ḫattā kim Baḫrāna geldi ve anda Tañrı diledügince (13) durdı andan ḫıḳdı ḫattā kim Mıṣra geldi ve anda ilerüki Fir¹avnlardan bir Fir¹avn (14) varıdı ve Sāre ¹ avratlaruñ görklüsinden idi ve ḫiḫ İbrāhīme ¹ āṣī olmazıdı (15) andan ötürü Tañrı anı ağırladı pes ol cabbāra bir er geldi ve eyitdi işbunda

Sf: 155

(1) bir er var ve anuñıla bir görklü ¹ avrat var didi ve anuñ görkin ve cemālın yavlaḳ vaṣf eyledi pes (2) ol cabbār İbrāhīme viribidi eyitdi ol ¹ avrat kim senüniledür neñ-durur İbrāhīm eyitdi ḳız ḳardaşum- (3) -durur ve ḳorḳdı kim ¹ avratum diye ve ol cabbār anı depeleye pes cabbār eyitdi bezegil anı baña viribigil tā andın (4) yaña baḳam İbrāhīm Sāredin yaña döndi ve eyitdi işbu

cabbār seni benden şordı haber virdüm kıardaşum- (5) -dur diyü imdi beni anuñ katında yalan kıılmağıl kim sen Tañrı kitābı içinde benüm kıardaşumsın ve işbu (6) yirde senünile benden artuñ müşülmān yoğ-durur andan Sāre ol cabbāre yüz dutdı ve İbrāhīm (7) namāza durdı kaçan Sāre ol cabbār katına girdi çün Sāre yüzine bağıdı şoloğ sa‘āt (8) elin şundı tā gögsine degin eli kıurudı kaçan ol cabbār böyle gördi ve Sārenün işi ululuğın bildi (9) ve aña eyitdi Tañrıñdan dileğil kim elüm sağ olsun vallāhi seni incitmeyem pes Sāre eyitdi (10)

اللَّهُمَّ إِن كَانَ صَادِقًا فَأَطِيقْ لَهُ يَنْ ya‘nī iy Bār-ı Huzāyā eger işbu kıāfirün sözi gerçekise (11) elini girü bağışlağıl pes Tañrı ta‘ālā anuñ elin girü sağ eyledi bir nice haberler içinde böyledür (12) kim üç kez ol cabbār aña kıaşdıla el şundı üç kez dağı eli kıurudı kaçan böyle (13) gördise Sāreyi İbrāhīme viribidi ve Hāceri dağı Sāreye bağışladı ve Hācer bir Kıbtī kıaravaşdı (14) pes Sāre İbrāhīme geldi kaçan İbrāhīm anı anladı namāzdan fāriğ oldı ve eyitdi (15) ne kııduñ Sāre eyitdi

كفى الله كيدَ الفاجرِ واخذَ مني هاجرَ ya‘nī Tañrı ta‘ālā ol

Sf: 156

(1) cabbārı kör kııldı ve Hāceri baña kıulluğcı ve yār kııldı bir nice haberler içinde böyledür kim Tañrı (2) ta‘ālā İbrāhīm ile Sāre arasında hiçāb getürdi şöyle kim İbrāhīm aña müşāhede iderdi (3) ol cabbār katına girüp girü çıkınca İbrāhīmle Sāre kerāmetinden ötürü ve İbrāhīmün gönli arı (4) olsun diyü eyitmişlerdür kim Hācer arı ve görklü¹⁵ kıaravaşdı pes Sāre anı İbrāhīme (5) bağışladı ve eyitdi ben işbunu yavlağ nūrlu ‘avrat gördüm alğıl ol kim Tañrı saña (6) ‘āyāle vire ve Sāre oğuldan kıızdan kıalmışdı pes İbrāhīm Hācere vikā‘ kııldı İsmā‘il (7) ‘aleyhi‘ s-selām doğdı andan İbrāhīm ‘aley‘ s-selām Mışırdan Şāmdın yaña kııdı (8) ve ol melikden keykirdedi ve anuñ şerinden şağındı pes Feleştin yirinden Subu‘

¹⁵ göğli yazılmış görklü olmalıdır.

yazısına (9) kondı ve anda bir kuyu kazdı ve bir mescid yaptı ve ol kuyu gözlü ve suyu üstünidi ve koyunun (10) İbrāhīm anda suvarurdu pes bir müddet anda muķīm oldu andan ol yiriñ kavmı (11) İbrāhīmi bir nice nesneyile incitdiler pes İbrāhīm andan gitdi Feleşīn yirinde Ramleyile (12) İyleyā arasında bir şehre geldi kim ol şehre Kıt dirler pes kaçan ol kavm arasından (13) çıkdı ol kuyunun suyu soğuldu gitdi pes Sabu‘ ehli peşimān idi (14) İbrāhīm incitdüklerine ve eyitdiler arañuzdan bir şālīh kişi çıkarduk lā-cirem suyumuz soğuldu (15) pes İbrāhīmün ardınca geldiler ve dilediler kim girü anda gelgil İbrāhīm eyitdi ben gitdügüm

Sf: 157

(1) ilden girü varmazın bular eyitdiler ol su kim sen andan içerdüñ ve biz dağı içerdük soğuldu (2) ve biz dağı buñalduk pes İbrāhīm bulara kendü koyunından yidi koyun viridi ve eyitdi işbu (3) koyunları kaçan kuyu üstine iletmez su gözlene ve daşra gele nice dilersenüz içün ammā hayız (4) ‘ avrat aña yakın gelmesün pes ol koyunları alup kuyu üstine vardılar su kaynayu- (5) -çıkdı revān oldu pes içdiler ol hāl üzere bir nice zemān vardılar andan (6) sonra bir arısuz ‘ avrat gelüp andan su aldı şolok sa‘āt kuyu soğuldu ve şimdi (7) dağı ol kuyu kuru-durur ve İbrāhīm ‘aleyhi‘s-selām Kıt şehrinde muķīm oldu ve kim (8) andan geçerise konuk idinürdi Tañrı ta‘ālā dirilik aña giñ kıldı ve rızqın döşedi (9) ve māl ve kullukçı çok viridi kaçan Tañrı ta‘ālā diledi kim Lūt kavmin helāk kılayıdı (10) pes Tañrı ta‘ālā Lūta yalavacılar viribidi kim ol kavm arasından çıka ve dağı ol feriştelere (11) buyurdu kim İbrāhīme āşikāre olalar ve İshāk doğasın İbrāhīme ve Sāreye muştılayalar (12) ve İshākdan Ya‘küb gelesin bildüreler pes kaçan ol feriştelere İbrāhīm katına indiler ve on biş gündi kim İbrāhīme konuk gelmemişidi ve İbrāhīm göñli andan ötürü (14) tarıdı anıñuçun kim konuksuz ta‘ām yimezidi kaçan İbrāhīm buları erenler şüretinde gördi (15) pes sevindi anıñuçun kim bularuñ gibi görklü şüretlü konuğı hiç görmedügidi İbrāhīm

Sf : 158

(1) eyitdi bunuñ gibi konuqlara kulluq ben eyleyem gerek pes cıqđı bir semüz biryān olmuş bızāgu (2) getürdi bularıñ öñine qodı qaçan görđi kim bularuñ iki ta‘āma¹⁶ ulaşmaz İbrāhīm nefesine (3) qorqu düşdi ve eyitdi neçün yimezsiz bular eyitdiler biz bahāsın virmeyince ta‘ām yimezüz İbrāhīm (4) eyitdi evvelinde bismi’llāh dimek ve şoñına el-hamd ü li’llāh dimek pes Cebrā’ıl Mikāyile (5) baqđı ve eyitdi haqqımış kim Tañrı bunuñ dost dutuna ve Hālilüm diye andan ol feriştelere (6) eyitdiler qorqmağıl kim biz Tañrı yalavaçlarıvuz ve Lūt kavmına viribinildük ve size muştuluq olsun (7) İşhāk doğası ve anuñ soñınca Ya‘küb gelesi pes Sāre örü-durup kulluq ideridi İbrāhīm (8) bularuñile otururdu qaçan İşhāk muştuluğın Sāre işitdi pes güldi ‘ālimler iñtilāf (9) qılınışlardur kim ol ne sebebden güldi Suddi eyitdi Sāre anuñıçun güldi kim ol (10) konuqlar bularuñ ta‘āmın yimedi ve Sāre eyitdi iy ‘acaban kim biz ayağın durup kulluq iderüz buları (11) ağırlamağıçun ve bular bizüm ta‘āmımız yimez Qatāde eyitdi Lūt kavmınuñ ġāfilliğın güldi kim (12) ‘azāb yaqın geldi ve bular bilmez Muqātil ve Kelbi eyitdiler nekim Sāre güldi İbrāhīm (13) bunca kavm ve oba ve qullar arasındayiken üç kişiden qorqduğındañ ötürüyidi İbnü ‘Abbās (14) eyitdi Sāre şunuñ tañlayup güldi kim qendü toksan yaşında ve İbrāhīm yüz yigirmi yaşındaiken (15) oğlan doğa Suddi eyitdi qaçan Cebrā’ıl anlara oğul muştıladı Sāre eyitdi yā Cebrā’ıl

Sf: 159

(1) qocalıq hālinde oğlan nite ola bize nişān göster pes Cebrā’ıl eline bir qurı ağaç (2) aldı barmaqları birle sığadı şolox sa‘āt yaşarup yaşıl yapraq bitürdi pes İbrāhīm (3) eyitdi eger böyle olursa ol Tañrıçun qurbān olsun Suddi ve İbnü Başār ve dağı (4) haber issi ulular eyitdiler pes Sāre İşhāqa yüklü oldı ve Hācer

¹⁶iki (eli) ta‘āma “eli” sözcüğü eksik.

dağı İsmā' ile (5) yüklü olmuştu pes ikisi dağı bile oğlandan (6) ayırtlandı ve ikisi bile büyüdü bir gün ol iki oğlan ok atarları ve İbrāhīm (7) dağı anda otururdu kaçan İbrāhīm katına geldiler İsmā' il öndün geldi İbrāhīm anı (8) alup dizi üstünde oturdu ve İshāk kendü yanında oturdu ve Sāre bakadururdu (9) pes kaçtı ve eyitdi qaravaş oğlu geldi etegün üstüne aldı ve benüm oğlum geldi yanunda (10) oturdu ve kavlı eyledügi kim benüm gönlümü yıkmayadu ve baña yavuzluk sanmayadu 'avratlar (11) günüsi anı dutdu pes and içdi kim Hācerden bir pāre et kesmeyince ve anı ayruksıtmayınca (12) durmayam bir sa'āden gāzābı gitdi ve 'aklı yirine geldi pes Sāre andına peşimān (13) oldu ve nidesin bilmeyüp hayrān kaldı pes İbrāhīm Sāreye eyitdi varğıl Hāceri sünnet (14) eylegil ve iki kulağın delgil andı yirine gelsün pes Sāre eyle işledi ve ol 'Arab (15) içinde sünnet kaldı andan İshākıla İsmā' il bir gün oğlancuqlar gibi savaşılar

Sf: 160

(1) pes Sāre Hācere kaçtı ve eyitdi benümle bir şehirde oturmağıl ve İbrāhīme eyitdi Hāceri benden (2) ayırgıl pes Tanrı ta'ālā İbrāhīme vahiy kıldı kim Hāceri oğlıyla Mekkeye iletil pes İbrāhīm buları (3) Mekkeye iletdi ve ol gün Mekke yöresinüñ kavımı 'Amālikidi ve Ka'be evinüñ yiri bir kızıl depecük idi (4) pes İbrāhīm Cebrā' ile eyitdi Hācerile İsmā' il işbunda komağ mı buyruldu Cebrā' il eyitdi (5) evet İbrāhīm ol ikiyi Hācer'ül-esved yirinde kodı ve Hācere buyurdu kim çardağ eylegil oturgıl (6) andan eyitdi

رَبَّنَا إِنِّي أَسْكَنْتُ مِنْ رَبِّي بَوَادٍ غَيْرِ زِيٍّ ذَرْعٍ خِذَاكَ الْحَرَمِ ya'ni (7) iy Çalabum zürriyetüm senün hürmetlü evün katında ekinsüz yimişsüz derede kodum ve saña ısmarlayup (8) dölendürdüm pes İbrāhīm böyle didi dağı girü döndü pes Hācer İbrāhīm ardına uydı ve eyitdi (9) bizi kime koyup gidersin İbrāhīm cevāb virmedi Hācer eyitdi Tanrı mı buyurdu İbrāhīm eyitdi (10) belı Hācer eyitdi eylese ol Tanrı bizi zāyi' kılmaya pes İbrāhīm Şāmdın yaña gitdi ve Hācerile (11) bir dulkuğ su

varıdı dükendi Hācer ve İsmā'īl yavlaḵ susadı pes Hācer ol yaḵındaḡı (12) depecüke çıḵdı kim ol Şafā-durur ve diḡledi kim bir ün işidem yā bir ādem görem ne ün işıtdi (13) ne ādem gördi andan İsmā'īldin yaḡaḡı derecük içinde yırtıcılar ünün işıtdi pes yügürü ol (14) dereye indi andan Mervedin yaḡa bir ün işıtdi pes andan yaḡa yıldı ḡorḡulu kişi gibi evvel Şafā- (15) -yıla Merve arasında yilen oldı andan Merveye aḡdı bir ün işıtdi pes ḡorḡdı başlayup

Sf: 161

(1) du'ā ḡıldı ve ol üni diḡledi kim eydür ya'nī ben Taḡrı du'āḡı ve iḡildüḡi işidürin (2) pes Hācer eyitdi ünüḡi baḡa işıtdürdüḡ baḡa feryād irgil kim ben ve oḡlanum helāk olısar (3) pes Cebrā'īl ḡazır geldi ve eyitdi sen kimsin Hācer eyitdi ben İbrāḡīm oḡlı İsmā'īlün (4) anası ḡaravařıvan beni oḡlımla işbunda ḡodı Cebrā'īl eyitdi kime ısmarladı Hācer eyitdi yüce Taḡrıya (5) Cebrā'īl eyitdi eksükler yitürücüye ısmarlanmış hiḡ ḡayıрмаḡ ḡacet degül andan Cebrā'īl buları (6) aldı zezem ḡuyusu yirine getürdi ve bularuḡ ḡa'āmları ve suları dükenmişidi pes Cebrā'īl ol arayı (7) ḡademi birle depdi şolok sa'āt bıḡar ḡaynayuḡıḡdı andan ötürü zezeme 'Arab rekzātü Cebrā'īl (8) dirler ya'nī Cebrā'īl depdüḡi ḡaçan su revān aḡdı pes Hācer dulḡuḡ aldı başladı su dar- (9) -tar kim zāḡıre ḡıla Cebrā'īl eyitdi emek görme kim bu aḡar ve ḡandurucu su-durur böyle dise başladı (10) suyun öḡün baḡladı ve bıḡar göl olsun diyü peyḡāmbere 'aleyhi's-selām eyitdi eger Hācer (11) ivip anuḡ öḡin bügemesedi şimdi zezem aḡar su olasıdı pes Cebrā'īl Hācere eyitdi işbu (12) yir ḡavmınuḡ hiḡ susuzluḡı için ḡorḡmaḡıl kim bu bir bıḡardur kim Taḡrı ḡonuḡları bundan içiser ve işbu (13) oḡlanuḡ atası gelüp bu oḡlanıla Taḡrıḡun ev yapısarlar ve ol evüḡ yiri işbu-durur rivāyet- (14) -durur kim Cürhüm ḡabīlesinden ḡok ev ve kāruvān geḡüp Şāma giderdi ḡaçan ol araya yitdiler (15) ve ol ḡaḡcuḡaz üstinde ḡuř gördiler kim çevrülür pes eyitdiler işbu ḡuř su üstinde

Sf: 162

(1) çevrölüre benzer diyüp ol araya kondılar gördiler kim bol ve siğer su pes Hâcere eyitdiler eger dilersen (2) senüñile olalum ve saña iş olup suyuñdan sulanalum pes Hâcer destür virdiler kondılar (3) ve Mekkeyi yirlendiler evvel Mekkeyi yurd idinüp oturan bularıdı andan ötürü ‘ Arab kavımı hacca varıcağ (4)

du‘ā ve telbiye içinde buları añarlar ve eydürler اللَّهُمَّ اِنَّ جُرْهُمًا عَبَادَكَ الْتَأْسُ لَكَ (5)

وَهُمْ بِاِلَادِكَ ya‘nī iy Huzāyā Cürhüm kabilesi senüñ kullarıñdur ādemileri karan ve bular illerüñdür (6) evvel illerüñi ‘imāret kılanlarıñdur pes ol ‘ Arab kabilesi anda eglendi tā kim (7) İsmā‘il yigit oldı ve Hâcer öldi pes İsmā‘il bulardan bir ‘avrat evlendi (8) ve bularuñ dilin öğrendi ‘ Arab oldı ve İsmā‘il oğlanları ‘ Arab-ı ‘ Arba koptı (9) andan İbrāhīm ‘ aleyhi‘ s-selām Sāreden destür diledi kim vara Hâceri ve İsmā‘ili göre pes Sāre (10) destür virdi ve şart eyledi kim gölüğün den inmedin girü dönesin pes Mekkeye geldi ve Hâcer ölmüşidi (11) rivāyetdür kim İbrāhīm Mekkeye burak binüp geldi pes İsmā‘ilüñ evine vardı ve anuñ ‘avratına (12) eyitdi yoldaşuñ kanı ol eyitdi bunda degül av avlayu gitdi ve İsmā‘il her gün Ka‘be (13) hareminden çıkup avlarıdı ve avlamağa ve oğ atmağa ve güreşmege yavlağ harışidi pes İbrāhīm (14) ol ‘avratı eyitdi hiç senüñ katuñda konuğluk ve şarāp var mı kim yiyem eyitdi yok-durur pes İbrāhīm (15) eyitdi kaçan erüñ gelse benden aña selām okuğil ve eyitgil kim ev işiğil degşürsün

Sf: 163

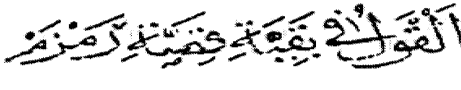
(1) pes İbrāhīm girü evine döndi kaçan İsmā‘il evine geldi atası yıyısın duydu ‘avratına eyitdi (2) hiç saña kimse geldi mi eyitdi bir koca geldi böyle böyle şıfatlu yiyni dutuban söyledi İsmā‘ile (3) hoş gelmedi eyitdi hiç nesne didi mi ‘avratı eyitdi söyledi kim kaçan erüñ gelse benden aña (4) selām degürgil ve eyitgil kim evi işiğil degşürsün pes İsmā‘il ol ‘avratı boşadı (5) bir ayruk ‘avrat

aldı Tanrı diledügince anuñla oldı andan İbrāhīm Sāreden yine destūr (6) diledi kim İsmā‘ ile vara göre Sāre destūr virdi ol şart üzere kim merkebinden inmeye (7) ve anda eglenmeye pes İbrāhīm gitdi hattā kim İsmā‘ il kapusına geldi ‘avratına eyitdi (8) işiñ kanı ‘avrat eyitdi vardı avlamağa gitdi şimdi gele inşāallah iniñ bir sa‘āt (9) oturuñ İbrāhīm eyitdi inmezin hıç katuñda konuñluk var mı eyitdi evet pes girdi biraz et (10) ve sūt getürdi İbrāhīm yidi ol ikiye bereketlenmek du‘āsın kıldı eger İbrāhīm öñine (11) etmek yā buğday getürmiş olsadı Mekke yiri cümle yirlerden ni‘metlü olasıdı andan (12) İsmā‘ il ‘avratı eyitdi iniñ başıñuzı yuyayın İbrāhīm inmedi pes İsmā‘ il ‘avratı yiddi (13) İbrāhimi maqāma getürdi ve maqām uçmaq yāqūtundan bir yāqūtdur pes İbrāhīm merkep (14) üstinden sağ ayağın çıkarup anuñ üstinde kodı egildi ‘avrat anuñ başıñuñ (15) sağ yanın yudı andan maqāmı İbrāhīmüñ sol yanına kodı sol ayağın çıkarup

Sf: 164

(1) anuñ üstine kodı pes başıñuñ sol yanın dañı yudı pes İbrāhīm aña eyitdi kaçan (2) eriñ gelse benden aña selām oquğıl ve eyitgil kim evüñ işigi doğrı oldı ve dölendi kaçan (3) İsmā‘ il evine geldi ve atası koqusın aldı ve ‘avratına eyitdi hıç kimse saña geldi mi (4) eyitdi bir koca geldi görklü yüzlü ve lañif koquku ve baña böyle böyle söyledi ve ben görklü (5) cevāb virdüm ve başın yudum ve işbu maqām üstindeki iz anuñ kademi yiridür İsmā‘ il (6) eyitdi atam İbrāhīm ol-durur Ānis bin Mālīk eyitdi maqāmda İbrāhīm ayağı izin gördüm (7) Ādemiler elin ve yüzün sürmekden belürmez olmışıdı haber virdi bize Muḥammed bin Aḥmed ol eyitdi (8) haber virdi bize Muḥammed bin Ḥamdūye ol eyitdi ḥadīs kıldı bize Muḥammed bin İbrāhīm ol eyitdi (9) ḥadīs kıldı bize Hedye bin Ḥuldi ol eyitdi ḥadīs kıldı bize Ebū Yahyā ol eyitdi işitdüm (10) Meşāfi bin Şebihden kim eyitdi işitdüm ‘Abdullāh bin ‘Ömerden kim baña üç eyitdi ṭanuk olğıl (11) kim ben

işitdüm Tanrı resūlından kim eyitdi **الرُّكْنُ وَالْقَامُ يَأْفُوتَانِ مِنْ يَأْفُوتِ الْجَنَّةِ** (12)

طَمَسَ اللَّهُ نُورَهُمَا ya' nī rüknile maḳām uçmaq yāḳūtlarından iki yāḳūtdur Tanrı
 (13) ol ikinüñ nürin giderdi eger ol ikinüñ nürin gidermesedi maşrıḳdan maḡrıba
 degin (14) aydıñ kıladı bu ḳavl zemzem ḳuyusu
 kışşasınuñ (15) ḳalanın yāz ḳılır rivāyet ḳılıcılar rivāyet ḳıldılar 'Alī bin 'Ebī
 Tālibden (RA)

Sf: 165

(1) kim Abdü'l-Mütṭalib bin Hāşim eyitdi bir gün Hācerü'l-Esved dibinde
 uyurdum kelecı geldi ve eyitdi (2) durḡıl tıybe ḳazḡıl eyitdüm tıybe nedür cevāb
 virmedi gitdi ḳaçan ikinci dün oldı (3) yana geldi ve eyitdi berre ḳazḡıl eyitdüm
 bette nedür cevāb virmedi gitdi üçüncü dün yine geldi (4) ve eyitdi baẓẓayı ḳazḡıl
 eyitdüm baẓẓa nedür yine cevāb virmedi ḳaçan yarındası oldı (5) evüme geldüm
 ve uyıdum pes geldi eyitdi ihfer zemzem ya' nī zemzem ḳuyusun ḳazḡıl eyitdüm
 zemzem (6) nedür eyitdi ḳuyudur kim hācılar andan su içer Kureyşüñ ḳurbānlar
 yiri ḳatında ḳarınca ḳuyı katında kim (7) ḳarḡa öte durur ve burnıyla anuñ yirin
 ḳaḳa durur ola ve ol ḳuyu İsmā' il zamānı geḳecek (8) eskimiş ve suyu batmış ve
 kendü hıç belürmez olmışdı ḳaçan böyle işitdi ve ḳuyu yirin daḡı (9)
 ḳulaḡuzladılar pes 'Abdülmuṭṭalib bildi kim bu düş gerḳek-dürür pes eline külün
 aldı ve oḡlı Hāris (10) daḡı bile uydurdı ve ol gün anuñ andan ayruḳ oḡlı yoḡıdı
 pes ḳaçan İsmā' il (11) nesli Ḳureyş ḳavmı anı bildiler gelüp eyitdiler yā
 'Abdülmuṭṭalib ol bizüm dedemüz İsmā' il (12) ḳuyularındandır ve bizüm andan
 ḡaḳḳımız var biz daḡı artuḳ kılḡıl kim bile ḳazalum 'Abdülmuṭṭalib (13) eyitdi
 artuḳ olmasun anı ḳazmaq yalıñuz baña geldi bular eyitdi biz anı ḳazmaḡa
 ḳomazuz tā senünile (14) savaşmayınca 'Abdülmuṭṭalib eyitdi imdi kim
 dilerseñüz buyuruñ tā ben anuñıla savaşam bular (15) eyitdi Benī Sa' id bin
 Huzeyil fālcısıyla savaşḡıl ve ol Şām ulularından idi 'Abdülmuṭṭalib

DİZİN

- A -

- ‘Abbās bin Velīd kişi adı(116-4)
- ‘Abdullāh bin Hāşim kişi, adı(138-10)
- ‘Abdullāh bin Muḥammed İbni Hüseyin kişi adı(138-9)
- ‘Abdullāhi bin ‘Ömer kişi adı
‘A.-den(164-10)
- ‘Abdullāh ibnü ‘Ömer kişi adı(148-15)
- ‘Abdülmüttalib kişi adı(165-9,11,12,14)
‘A.-e(165-15)
- ‘Abdü‘l-Müttalib bin Hāşim kişi adı(165-1)
- ‘Abdür raḥmān kişi adı
‘A .-dan(125-9)
- ‘Ābīd kişi adı(130-1, 3)
- ‘acab(A) şaşılacak şey
‘a.degül(148-8)
- ‘acaban (A) hayrette kalmak(158-10)
- acı tatlı olmayan(115-5)
- açık açık (118-13)
- açıl- açılmak
a. -dı (114-14) (115-3)
- ad isim
a. -ı (110-7,8) (131-1) (133-11) (139-3, 5)
a. -ıdur (139-5)
a. -ıla (117-4)
a. -ı virdi (139-4)
a.-um(112-9)
- Ād kavim adı(119-9,15) (120-6,7,8,) (121-3,7,8) (123-1,3,4,11) (124-11) (126-4)
Ā.-durur(120-7)
- Ād bin İrem bin Sām bin Nūh kişi adı

	Ā.-durur(125-15)
Ādem	kişi adı
	Ā.(110-3,7,8,9,14,15) (111-1,7,8,) (113-7,11,12,15) (114-2,10,15) (115-1, 2, 10, 11, 14) (116-1, 5, 11, 15) (117-1, 5 9) (139-12)
	Ā -den (113-6)
	Ā. -e(112-7) (113-15)
	Ā. -i (117-4, 15) (110-2, 3, 4, 6, 7)
	Ā. -idi (118-1)
	Ā. -ile(111-8,15) (113-7,8, 11, 12,) (114-2,5, 10, 15) (115-4)
	Ā. -üñ(110-6) (112-3) (113-1) (115-14) (117-1)
ādem	insan (160-12, 13)
Ādemī	Adem'den olan,yoklukla ilgili
	a. -ler (131-12) (147-13, 15) (164-7)
	a. -leri (140-3) (162-5)
‘af (A)(A)	bağışlama
	‘a.kılurvan(146-1)
‘āfiyet (A)	sağlık
	‘ā.virürse(149-6)
ağ-	çıkma (137-13)
	a. -dı (160-15)
	a. -dugı (137-13)
	a. -up (151-13)
ağaç	ağaç(111-13) (112-13) (114-7) (115-1,3) (118-4) (128-9) (159-1)
	a. -a (114-3, 6)
	a. -dan (111-9, 13) (113-12, 15) (114-2, 3,7, 11, 12) (118-3) (149-5)
	a. -ı(111-10) (113-6, 13) (118-5)
	a. -ıdur (111-10,11, 12)
	a. -lar (115-4)
	a. -ları (153-14)
	a. -ların(115-3)

ağacınlu	ağacı bulunan (125-2)
ağırla-	misafiri memnun etmek. (158-11) a. -dı (154-15) a. -mağıçun (158-11)
ağırlık	ağırlık a. -ı (118-6)
ağız	ağız a. -ı (112-3) a. -ına (112-2) (113-5) a. -ında (122-1) a. -uñ (113-5)
ağla-	ağlamak a. -dı (112-10) (113-8) (134-13) a. -mağa (137-10) a. -makdur (116-7) a. -rsın (112-10) (113-9) a. -rvan (112-11) (113-9)
ağlaş-	ağlaşmak a. -dı (149-13) a. -dılar (136-7, 9)
ağrı	acı, sancı a. -sı (118-6) (141-9)
ağrı-	ağrımak . (146-10) a. -dı (152-14) a.-madı(110-4) a. -r (146-10) a.-sa(110-4)
ağula-	zehirlemek a. -r (117-1)
Ahmed bin Ebil-Furātī	kişi adı (125-6)
Ahmed ibnü Merzūķ	kişi adı. (116-2)
ak	beyaz(120-2)

	a.nūr (115-7)
aķ-	akmak
	a.-ar (161-9)
	a. -dı (134-13)
	a. -mışıdı (151-6)
aķar su	akarsu
	a. olasıdı(161-11)
ˆ aķıbet (A)	sonunda(117-2)
ˆ akıl (A)	us, akıl(118-9,13)
	ˆ a.-ı (114-2) (118-14,15)
	ˆ a.-ın(118-13)
	ˆ a.-uņuz(148-14)
	ˆ a.yirine geldi(159-12)
ˆ aķım(A)	kısır,verimsiz
	ˆ a.yili(121-11,12,14) (123-1)
	ˆ a.yiline(121-3,5)
al-	almak
	a. –avuz (133-6)
	a. -dı (110-4) (130-1) (140-14) (154-11) (157-6) (159-2)
	(161-6, 8) (163-5) (165-9)
	a. -dılar (132-14)
	a. -dum (120-3)
	a.-duņ(159-9)
	a. -gıl (113-5) (120-3) (123-14) (156-5)
	a.-mağa(133-5)
	a. -mazıdı (144-14)
	a. -up (129-1) (141-14) (144-14) (147-7) (154-11) (157-4)
	(159-8)
	a. –urıdı (123-15)
	a. –uruz (130-5)
aldan-	aldanmak
	a. -dılar (113-14)

‘ālem (A)	evren ‘a.-ler(145-8)
‘aleyhi‘ s̄-selām(A)	selāmı üzerinde olsun (110-10, 14) (111-4, 7) (114-10) (115-11) (117-13) (117-5) (118-5) (121-8) (122-5) (124-15) (125-11) (125-14) (126-12) (128-7) (134-13) (137-13) (137-8) (138-11) (138-3) (138-4) (138-5) (139-1) (139-11) (139-13) (139-7) (139-8) (143-1) (143-14) (143-3) (143-8) (145-3) (145-6) (146-15) (146-4) (148-3) (149-11) (150-4) (150-8) (151-10) (151-2) (151-8) (152-11) (152-12) (156-7) (157-7) (161-10) (162-9) (115-11) (117-13) (117-5) (118-5) (121-8) (122-5) (124-15) (125-10) (125-14) (126-12) (128-7) (134-13) (137-13) (137-8) (138-11) (138-3) (138-4) (138-5) (139-1) (139-11) (139-13) (139-7) (139-8) (143-1) (143-14) (143-3) (143-8) (145-3) (145-6) (146-15) (146-4) (148-3) (150-4) (150-8) (151-10) (151-2) (151-8) (152-11) (152-12) (156-7) (157-7) (161-10) (162-9) ‘a.-ı(149-11)
alın	yüzün üst kısmı a. -ı (118-1)
‘Ālī	kişi adı (114-9) (125-4,5) (138-12, 14, 15) (151-2) ‘A.-ye (138-11)
‘Ālī bin ‘Ebī Ṭālīp	kişi adı (111-11) ‘A.- den(RA) (125-1) (164-15)
‘Ālī bin Hüseyin ibn Ubey ‘İşā	kişi adı ‘A.- dan (114-9)
‘ālim (A)	bilgin ‘ā. -ler (139-8) (158-8)
Allāhu ta‘ ālā(A)	yüce yaratıcı, Tanrı(115-5)
alt	alt a. -ında (137-14) a. -ından (122-1) a.-ından-durur(154-1)

altıncı	altıncı(116-14)
altmış	altmış(128-15)
altun	maden türü. (138-3, 4) a. -dan-durur (154-1) ‘A. -idi (160-3)
‘amelsüz(A)	din buyruklarını yerine getirmeyen (117-6)
ammā	ama(112-15) (115-14) (120-6) (136-4) (138-11) (140-1) (157-3)
‘ammu (A)	amca(124-3) ‘a. -sı kıızı (154-11) ‘a. -sı kıızıydı (153-3) ‘a. -sı oğlı (128-3) ‘a. -sı oğlın (130-8)
aḡ-	hatırlamak a.-a (151-9) (152-15) (155-9, 12) (157-4) (162-15) (163-3) (164-1, 2) a.-arlar(162-4)
ana	anne a. -dan (118-7) a. -m (143-9) a. -ḡdur (143-9) a. -sı (127-14) (141-8, 13) (142-10) (143-5, 6) (161-4) a. -şıdur (114-5) a. -sın (141-9) (142-4, 10) a. -sına (141-6) (143-4) a. -sınuḡ (141-13)
aḡa	ona (113-4) (114-3, 11) (117-6, 7, 11) (118-7) (120-12, 14) (121-8) (122-5) (123-5, 12, 13) (124-14) (125-12) (126-1) (128-3) (129-7, 8, 13) (130-1,7, 8, 9, 11) (133-8, 10) (134-10) (136-1) (137-3, 15) (138-2) (139-4, 9) (141-4, 15) (143-8) (146-6) (147-12) (149-14) (157-8)
and	söz ,yemin(131-11) a. -ıḡ (159-14)

	a.-ina(159-12)
	a. içdi (113-14) (114-2) (159-11)
	a. içmez (113-15)
	a. virürün(141-3)
anda	onda (122-1) (124-8, 10) (134-10) (138-7) (142-5) (149-4) (152-1) (153-13, 15) (154-1, 12, 13) (156-9, 10, 15) (159-7) (162-6) (163-7)
andan	ondan (110-15) (111-11) 114-4) (119-1) (120-9) (124-10,15) (129-4) (134-4)) (142-3, 6) (143-8, 13) (144-1, 3, 14) (145-3, 6, (147-13) (149-4, 9, 10) (150-5, 9) (151-12) (152-5, 15) (153-7, 8, 12) (154 -10, 13, 15) (155-6) (156-7, 10, 11) (157-1, 5, 6, 8, 13) (158-5) (160-6, 13, 14, 15) (161-5, 7) (162-3, 9) (163-5, 11, 15) (165-6, 10, 12) (141-1)
andan	ondan sonra(113-7,) ((113-15) (116-13) (128-11) (141-4,7,10) (119-3) (120-2) (121-13) (122-7) (124-14) (125-4) (126-1, 4) (127-2, 6, 10, 11, 13) (128-11, 12) (130-6, 8) (131-7, 14) (134- 5, 8, 12, 14, 15) (135-5, 11) (137-6, 13) (138-1, 4) (141-10) (142-3) (144-3) (145-3,6) (146-4,15) (147-13) (149-4,9) (150- 5,8) (151-12) (153-7,8) (154-10) (159-15) (160-6,14,15) (161-5) (162-8) (163-5,11,15)
andın	ondan (155-3)
andlaş-	sözleşmek
	a. -dılar (131-11)
	a. -duğı (132-8)
ağdur-	hatırlatmak
	a.-a(115-8)
	a. -urdu (132-2)
anı	onu (110-6,11,15) (111-13, 15) (112-3,5, 13, 14) (113-3, 5) (114-3, 11) (115-4, 5, 8) (116-6, 10, 15) (120-15) (122-9) (124-1) (125-2,4) (128-12) (131-3 ,9) (132-10, 11) (133-1, 10) (134-9) (141-2, 14, 15) (142-14) (143-2, 13) (146-10) (147-13, 14)

	(150-1, 9) (152-14) (154-11, 15) (155-3, 14) (156-4) (159-7, 11) (165-11)
anıla	onunla (118-2)
anıñ	onun
	a.-çün (110-8,) (116-13) (131-7, 11) (158-9) (157-14, 15)
	a. -ıla (112-6) (113-3) (125-4) (138-2) (140-13) (155-1) (163-5)
	a. -ıla oldu (163-5)
Ānis bin Mālik	kişi adı (164-6)
añla-	göz ucu ile bakmak
	a. -dı (155-14)
anlar	onlar
	a.-a(111-9) (122-9) (123-7) (133-13) (158-15)
	a.-ı (115-15)
	a. -uñ (110-3,13) (111-1) (112-1,2,15) (115-1) (115-15) (115-4,5) (115-6) (116-1) (117-2,9) (118-13) (118-2) (119-11) (119-4) (120-11) (125-1) (125-15) (125-3) (125-5) (126-6) (127-14) (127- 15) (128-10) (128-5) (129-7) (129-9) (133-11) (133-14) (134-6) (135-4) (135-5) (135-6) (135-9) (136-14) (136-4) (137-9) (139- 13) (139-14) (140-3) (140-5) (140-8) (141-12) (145-12) (145-12) (145-15) (145-5) (147-2) (147-8) (149-1) (149-3) (149-9) (150-1) (151-14) (151-15) (152-5) (152-6) (152-7) (153-1) (153-12) (154- 1) (155-1) (155-11) (155-5) (156-8) (158-7) (161-11) (162-11) (163-14) (164-1) (164-5) (165-10) (165-7)
añsuzın	ansızın, birdenbire (123-1)
anuñ	onun
	a.-çün(110-9)
	a.-ıçun(116-13)
	a.-ıla(125-4)
	a.-la(110-9)
ʿAnza	kişi adı(129-7) (130-6, 10, 11)
apış-	bacaklarını açmak
	a.-urdu(128-12)

ar-	yorulmak, yorgun düşmek -mak (117-15) -up(118-1)
ara	mesafe, aralık(116-11) a. -da (134-5, 14) (141-15) (151-6) a. -da-durur (125-10) a. -dan (137-5) a. -ıuzda (154-9) a. -ıuzdan (156-14) a. -sına(116-11) (141-14) (151-15) a. -sında (116-, 15) (121-10, 12) (125-7,10) (126-2, 12) (127-14) (136-11) (137-5) (141-10) (145-10) (156-2, 12) (160-15) a. -sında-durur (125-7) a. -sından (156-12) (157-10) a. -sındayiken (158-13) a. -ya (141-11) (161,14) (162-1) a. -yı (161-6)
ˆ Arab (A)	kavim adı(116-13) (126-11) (159-14) (161-7) (162-3,6) ˆ A. -ı ˆ Arba (162-8) ˆ A. oldu (162-8)
ˆ Arafāt	yer adı(116-14) ˆ A.- da (116-13)
ˆ Arapça	Arapça (126-2)
ard	arka a. -ına (135-3) a. -ına uydı (160-8) a. -ında(134-3)
ardınca	arkası sıra (156-15)
ˆ arefe (A)	belirli bir olaydan önceki gün(116-14)
arı	temiz, (156-3, 4) a. olsun (156-3)
arılık	temizlik (140-12)

arın-	temizlenmek a. -mış (140-12) a. -sa (140-11)
arısuz	temiz olmayan (157-6)
arşın (A)	ölçü birimi a.-ıdı (128-15)
artu-	fazlalaşmak a. -duğının (110-12)
artuğ	çoğalmış, fazlalaşmış (118-2) (124-3) (142-12) (147-8) (148-4) (155-6) (165-12) a. -ı (122-2) a. ola (132-15) a. olmasın (165-13)
artuğ	başka(150-7)
arż (A)	istek a. eyledi (130-7)
as-	asmak a. -dı (147-8)
asıl (A)	kök, temel(126-12) (154-1) a. -ı (126-12) (154-)
‘āşī (A)	isyan eden, başkaldıran(111-13) (117-8) ‘ā.olan (115-9) ‘ā. olmağı (111-13) ‘ā. olmazıdı (154-14)
‘āşīlık (A)	itiraz etme durumu(117-4)
assı	fayda, kar a. -sı (148-13) a. -suz (144-13)
assısuz	faydasız (144-13)
aşağa	aşağı(124-6) a. kaldı (146-3) a. kıldılar (148-10)

āşikāre (A)	açık a. - eyledi (129-15) (154-9) a. - eyleyen (146-14) a. - kıla (154-7) a. -kıldı (145-7) a. -olalar (157-11) a. - oldı (145-1, 10) (154-9)
aşuru	aşarak (128-9)
at	at a.-a(143-15)
at-	atmak a. -arlarıdı (159-6) a. -dı (122-2) (134-4) (135-4) a. -dılar (150-10) a. -maga (162-12)
ata	baba (143-9) (145-5) a. -laruñuz (145-7) a. -m (143-6) (164-6) a. -mızı (111-8) a. -mdan (114-8) a. -ñ (143-5) a. -sı (114-8) (119-4) (139-3, 5, 10) (140-12) (141-11) (143-9) (145-3, 5) (146-8) (153-2) (161-13) (163-1) (164-3) a. -sına (142-13) a. -sından (121-2)
av	av a.avlayu (162-12)
avla-	avlamak a. -mağa (162-13) (163-8) a. -rıdı (162-13)

� avrat (A)	eş, hanım, kadın (110-4,10) (118-14) (120-14) (129-6, 10, 15) (130-2) (133-8) (140-15) (149-5) (155-1,2) (156-5) (157-4) (157-6) (162-7) (163-5, 8, 14) � a. -a (141-4) (133-10, 11, 13) (162-14) � a. -dı (120-12) � a. -i(111-4) (140-12) (141-6) (148-6) (163-12) (163-3, 4) � a. -ıla (133-12) � a -ın (129-15) � a. -ına (162-11) (163-1) (164-1) � a. -iyıdı (129-7, 11,12) � a. -lar(110-13) (118-8) (159-10) � a. -ları (140-10, 11) � a. -larına (140-9) � a. -ları(118-14) (154-14) � a. -um (155-3) � a.-u(111-5) (129-13) (133-15) � a. -u(141-3)
� avret (A)	mahrem yerler � a. -i (114-14) (115-3) � a. -in (115-3) � a. -lerin (115-5)
ay	ay (123-4) (133-3) (144-7) (149-7) a. -dan (144-4) a .-u(140-6)
ay	yılın her bir otuz günü. (118-5) (131-3,6) (133-3) (149-7) a. -da (131-5) (142-12) a.-u(144-4)
ayak	ayak, organ adı a. -ı (111-5) (112-1, 2) (164-6) a. -ın (137-4) (163-14, 15) a. -ına (135-5) a. -ın durup (158-10)

	a. -um (146-10)
‘āyāle (A)	aile (156-6)
aydın	aydınlık a. -ında (123-4) a. kıladı (164-14)
āyet (A)	Kur‘an surelerini oluşturan her bir cümle (127-2) (137-11, 12)
ayır-	seçmek, ayırmak a.-ğıl (160-2) a. -up (121-8) (122-2) (140-11)
ayırtlan-	ayrılmak -dı (141-10) (159-5)
aylık	aylık, ay yaşamış. (127-8, 11) (142-11)
ayrıl-	ayrılmak a.-a(154-7) a. -duñ(123-5) a.-ışarsız (113-10) a.-up (121-8)
ayru	ayrı(127-8)
ayruk	başka, diğer(126-10) (128-13) (133-2) (141-1) (142-1) (143-6) (144-3) (149-13, 15) (152-6) (163-5) (165-10) a. -a (126-10) a. -laruñ (133-2)
ayrukşıt-	başkalaştırmak a. -asıdur (143-7) a. -mayınca (159-11)
ayruluk	ayrılık (116-11)
az	yeteri kadar olmayan(115-7) (126-14)
a.	-ıdı (126-1)
az-	bozulmak a. -ar (110-14)
az-	azmak, şımarmak a. -mışlarından (130-12)

‘azāb (A)	sıkıntı ,eziyet (120-11, 12, 13) (123-11) (132-8, 14) (135- 8, 11) (136- 10, 13) (137- 6, 10) (158-12) ‘a. -ı (132-15) (134-11) (135-7) (138-1) ‘a. -ıla (120-8) ‘a.gelesidür(135-1,8) ‘a.geliser(136-8) ‘a.indügin(137-4) ‘a.iner(135-13) ‘a. -uñ (135-8) ‘ a.virürleridi(136-1) ‘ a.virürler(136-2)
‘azāblu	sıkıntılı,eziyetli. (137-10)
azacuk	azıcık(115-7) (126-1)
azal-	azalmak a. -dı (129-14)
Āzer	kişi adı (139-5) (140-12) (141-3, 4, 14) (142-3, 10, 11, 15) (143-10, 11) (144-11) Ā.-den (141-1) Ā.-i (141-2) (145-3) Ā.-ile (142-4)
azīm (A)	büyük(147-1)
āzīne (F)	cuma (135-10)
‘aziz (A)	sevgide üstün tutulan(130-12)

- B -

bāb (A)	kitabın bölümlerinden her biri.(110-1) (111-7) (139-7) (143-1) (154-3) b. -durur (139-6)
Bābil	yer adı(139-10) B.-de (139-9)
bağ	üzüm(111-12)

bağ	bağlamaya yarayan şey (134-2)
bağla-	bağlamak b. -dı (142-6) (161-10) b. -dılar (134-2) (149-10) (150-8)
bağışla-	izin vermek b. -dı (155-13) (156-5) b. -ğıl (155-11)
bağlu	bağlı(149-12)
bahā (F)	değer b. -sın (158-3)
Baḥrān	yer adı (153-3, 4) B.- a (154-12)
bağ-	bakmak b. -am (155-4) b. -arlarıdı (127-12) b. -dı (141-6) (143-15) (144-1, 3) (151-13) (155-7) (158-5) b. -dıydı (142-8) b.-up (120-12)
baḳadur-	bakadurmak b.- ur(159-8) b. -urlardı(132-4)
Bāḳil İbnü Erḳam ibnü Ahmet Bāḳil	kişi adı(116-1)
bal	yiyecek türü(142-9)
balta	kırıcı alet (147-7) b.-yı (147-8)
baña	bana (112-13) (115-9) (116-1, 2, 4) (118-9, 10, 11) (119-9, 12, 13, 14, 15) (121-1, 2) (122-6, 8, 11, 12) (123-9, 10, 12) (125-4, 6, 7, 8, 9) (130-2) (138-9, 10, 11) (144-2, 10, 11) (145-2, 9, 10, 13) (146-10) (148-5) (149-6) (150-1, 7, 13) (152-14) (155-3) (156-1, 5, 15) (158-1) (159-10) (161-1, 2, 3) (164-4, 10, 11) (165,13, 14)
bañ barmağ	şehadet parmağı b. -ın (142-7, 8)

bār (F)	izin b. -ı Huzā yā(150-6) (155-10)
barmak	parmak b. -ından (142-8, 9) b. -lar (115-7) b. -ları (159-2)
Basra	yer adı(141-14) B.- dur (115-13)
baş	kafa b. -ı (110-6) (111-5) (119-10) (154-1) b. -ın (117-1) (128-10, 11) (164-5) b. -ına (140-2) b. -ınuḡ (163-14) (164-1) b. -ıḡuzı (163-12) b. -ları (136-5) b. -larının (122-2) (144-15) (148-10)
başla-	başlamak b. -dı (161-8 , 9) b. -dılar (119-7) b. -yup (160-15)
bat-	kesilmek,yok olmak b. -mış(165-8)
bātıl (A)	boş, yanlış b. oldı (148-14)
bay	zengin b.-ıḡ(153-15)
bayram(A)	sevinçli, özel gün b. -dan (147-3) b. eylemeye (146-7) b. eylesen (146-9) b. eyleyüp (146-7) (147-10) b. geldi (146-8)

	b.-ı geldi(146-6)
	b. -ımuza (127-3)
	b. kılmışdur (111-14)
	b. -ları olurıdı (146-7)
	b. -larına (127-5)
bāzār (F)	alışveriş yeri(144- 13)
	b. -da (144-12, 14)
bāzbahtırağı	kötü talihli (138-12, 14, 15)
bażza	çukur(165-4)
bażzayī	çukur(165-4)
becīd (F)	derhal, acele(126-14) (130-2)
bedbaht (F)	mutsuz(117-15)
bed-bahtlık	mutsuzluk
	b. – ıla (117-15)
bekçi	sağlam tutan (121-4)
	b. –ler (111-15)
	b. –leri (121-4)
	b. kodı (139-4)
bekit-	sağlamlaştırmak
	b. –di (141-13)
bekle-	beklemek
	b. –r (112-15)
	b. –rleridi (140-11)
	b. –yen (150-3)
	b. –yü-durur (113-4)
Bekr	kişi adı
	B.-e (119-4)
belī (A)	evet, tamam (152-1) (160-10)
belkim	belki(114-2)
bellü	açık, aşikar(114-12)
	b.ola (127-1)
bellü	belirli((146-6)

belür-	belli olmak b.–mez olmuşıdı (164-7) (165-8)
ben	kişi zamiri (110-9) ((112-4) (113-5, 14) (119-13) (125-4) (141-3) (142-13) (144-6,8,10,11) (164-11) b. –den (115-1) (149-15) (150-7) 155-4, 6) (162-15) (163-3) (164-2) b. –i (112-4, 14) (113-13) (119-9) (144-2) (145-9) 155-5) (161-4) b. –üm (110-9) (115-8-9) (118-4) (122-14) (130-3) (136-4) (143- 4, 9) (144-3, 5, 10) (145-8, 15) (150-2, 13) (151-12) (152-8) (155-5) (159-9, 10) b. –ümçün (111-1) (112-4) b. –ümle(110-9) (145-2) (150-1) (160-1) b. –ven (143-5, 10) (150-1)
Benī Abīd	kavim adı B.oğlanları(130-1) B.oğlanlarına(130-3)
Benī Merdas	kavim adı B.oğlanları(130-4) B.oğlanlarına(130-3)
Benī Sa ^c id bin Huzeyil	kişi adı(165-15)
Beñiz	yüzün rengi b.–i (110-12)
Benū Ganam	kavim adı(135-14)
beñzer	benzeyen(127-7) (162-1)
beraber	birlikte, beraber b. –dür (115-6)
bereket (A)	bolluk(127-7) (162-1) b.–i (153-12, 14)
bereketlen-	bollaşmak b. –mek (163-10)
beriyye (A)	toprak b.-sindür(153-8)

berkit-	sağlamlaştırmak b. –di (127-9) (141-13)
bere(A)	toprağa açılan çukur(165-3)
berü	bu yana(112-4)
beyān (A)	söyleme, bildirme b. kılur (139-8)
beyt ‘l-muḳaddis (A)	kutsal konut (154-1)
beyt (A)	ikilik, beyit(124-14) (128-5, 14)
beze-	bezemek, nakışlamak b. –di (110-6) (111-13) b. –gil (155-3)
bezek	süs eşyası b. –ile (110-5)
bezen-	süslenmek b. –miş (111-5)
bıñar	pınar (161-7, 10) b. –dur (161-12)
bıraḳ-	atmak, koymak, salmak b. –alar (150-2,8) b.-dı(110-3) (116-11,15) (132-12) (141-10) (146-10) (151-1) b. –dılar (149-8) b. –duḡın (143-2) b. –ımazlardı (149-11)
bırakıl-	bırakılmak b. –duḡında (152-11)
bızaḡu	yavru inek(158-1)
bil	bel b. –in (135-7) b. –inde (115-15) b. –inden (115-15)
bil-	tanımak b. –diler (165-11)

bil-	bilgi, ilim, irfan, fikir sahibi olmak b. –di (113-7) (119-1) (152-14) b. –dün (150-13) b. –düm (125-4) b.-düreler(157-12) b. –e (124-7) (127-3, 5) (142-1) (146-9) (147-2) (154-10) (15-5, 6) (165-10, 12) (153-11) b–elüm (148-9) b. –emezleridi (136-13) b. –evüz (127-9) b.–mişlerdi (140-5) b. –ürdük (143-13) b. –ürin (150-1) b. –ür misün (138-12, 14)
bil-	anlamak b.-di(113-7) (119-1) (129-14) (155-8) (165-9) b.-diler(135-13) (148-10) b.-evüz(127-9) b. –medük (131-1) b. -meyüp (159-13) b. –mez (158-12) b. –mez misün (117-8) (151-11) b. –medi (112-3) b.-ün(135-7)
bildür-	haberdar etmek b. –e(146-5) b. –eler (157-12)
bile	birlikte, beraber, dahi, de (112-7) (127-3) (138-3,13,15) (142-1) (147-2) (153-11) (154-10) (159-5) (165-10) b.-yiken(114-2) b.-di(127-13)
bilin-	bilinmek

	b.-ür(111-12)
	b. –di (123-6)
biliş-	birbirini bulmak
	b.-diler(116-13)
	b.-mek(116-14)
bilü	bilgi
	b.-sin(110-7)
biş	bin (139-12)
bin-	hayvanın üzerine oturmak
	b. –mek (143-15)
	b. –üp (123-4,-) (162-11)
bir	bir sayısı(142-2,11,12,) (146-6) (149-7)
bir	bir (110-14) (111-4,12) (112-5,7,10,15) (113-2, 3, 5, 10, 12) (114-5, 10) (115-6, 12) (116-5, 6) (117-5, 7) (118-5, 6, 15) (119-7) (120-2, 5, 12, 13) (121-7, 8) (122-3, 14) (123-3, 4) (124- 2, 4, 9, 10, 14) (125-2, 11) (127-2, 7, 8, 11, 13, 14) (128-3, 4, 5, 8, 11) (131-4, 7, 13) (132-4) (133-2, 3, 5, 8, 11) (134-2, 3, 4, 7, 10, 15) (135-14) (136-1, 14) (137-3, 15) (138-3) (139-5, 9) (140- 4, 6, 8, 10, 12) (141-1, 2, 5, 9, 10, 15) (142- 5, 8, 9) (143-4, 11) (146-5, 6, 14) (147-1, 2, 7, 12) (149-1, 3, 5, 7) (150-3, 6, 7) (151- 6, 11, 13) (153-9) (154-12, 13, 15) (155-1, 11, 13) (156-1, 9, 10, 11, 12, 14) (157-5, 6) (158-1) (159-1, 6, 11, 12, 15) (160-1, 3, 11, 12, 14, 15) (161-12) (162-7) (163-2, 5, 8, 13) (164-4) (165-1)
biraz	bir miktar(146-10) (163-9)
birbiri	birbiri ,karşılıklı(115-11)
	b. –n (116-12)
	b. –ne (116-12) (120-9) (136-6) (148-7)
	b. –ñize (115-11)
birer	birer (131-5)
biregü	bir kimse(112-6, 7, 9) (126-6)
biri	bir tanesi,birisi (120-2) (123-14) (130-14) (136-6)
	b. –ñüz (137-9)

	b. –si(111-5) (130-15) (135-3)
	b. –sin (120-3) (146-1)
	b. –sinden (142-9)
	b. –sini (145-15)
birkaç	birden çok(126-14) (131-4) (132-4) (142-6) (152-15)
bir kez	bir defa(120-13) (134-5)
bir kezden	hep birlikte(136-8,10) (149-12) (54-7)
birle	birlikte (115-5) (120-6) (145-1) (150-10) (159-2) (161-7)
biryān (A)	pişirilmiş
	b. olmuş (158-1)
biserek	tüylü, besili, erkek deve(122-7)
	b. –e (127-7)
	b. –ler (122—7)
bisle-	yedirmek, doyurmak
	b.-dügün (142-14)
	b. –rdi (124-1)
	b.-yen(111-6)
bisleyici	besleyici(144-1)
bismi‘ llāh(A)	Allahın adıyla(158-4)
bisü	besi, besleme
	b. –den ötürü (124-1)
biş	beş (118-3)
	b.-inüñ(131-1)
biş-	geliştirmek
	b. –ürdi (128-12)
	b. –ürdiler (134-7)
biş-	pişmek
	b. –ürdi (134-7)
bişinci	beşinci (111-7) . (116-10) (118-9)
	b.-inüñ (131-1)
bit-	meydana gelmek, hasıl olmak
	b. –mişdi (151-7)

bitür-	bitirmek b. –di (159-2) b. –esin (141-2) b.-ür(110-11)
biz	bez b.-e(141-10)
biz	biz(116-5) (120-1) (131-3,12,15) (133-6) b. –e (114-10) (116-, 7) (120-1, 15) (122-13) (125-6) (127-3, 4) (131-1) (132-1) (133-6, 7, 14) (134-1) (136-2) (138-8) (143-13) (147-3, 4) (149-14) (154-8) (157-1, 2) (158-3, 6, 10) (159-1) (164-7, 8, 9) (165-12, 13) b. –i (116-6) (160-10) (160-9) b. –üm (119-5,10 ,11) (120-10) (127-3, 4, 7) (131-9) (134-9) (146-9) (147-11) (148-1) (158-11) (165-11, 12) b. –üm ile (119-4, 5) (146-9) (154-8) b. –üz (148-7)
bizār (F)	bıkmış, usanmış b.- uz (154-8) b. –van (144-9)
bīzārлік	bıkmışlık, usanmışlık b. -ı (154-7) b. –ın (145-6)
boğaz	boyun(131-6) b. –ından (137-7)
boğazla-	boğmak, boğazlamak b. –dı (131-6) (134-6) b. -madı (131-7) b. –yalar (140-9) (141-14)
boğazlan-	boğulmak, boğazlanmak b. –duğı (152-13)
boğazlat-	boğdurmak, boğazlatmak b. –duğına (132-6)

boğazlayıcı	boğan ,boğazlayan b. –lar (142-3)
bol	çok, fazla(162-1)
bolad	çok bol (149-5)
bostān (A)	bahçe b. kılduğın (152-15)
boşa-	nikahından düşürmek b. –dı (163-4)
botlacı	gebe, hamile(127-8, 10, 11)
boy	kabile,topluluk b.-a(135-14)
boyan-	boyanmak b. –mış (136-7)
boyun	baş ,boyun(131-6) b. –una (147-8) b. –virmedi (129-15) (130-8)
bölik	parça kısım(120-5) (121-15) b. –i (127-15)
böyle	böyle, bu şekilde (110-14) (113-14) (123-6) (124-2,14) (126-7) (127-8) (129-2, 5) (130-5) (136-5) (143-11) (146-1) (148-9) (151-12) (155-8, 12) (160-8) (161-9) (165-8) b. böyle (163-2) (164-4) b. –dür (125-11) (155-11) (156-1) b. olsa (132-7) (133-1) b. olursa (159-3)
böyü-	büyüme, irileşmek b.–di (133- 4) (141-14) (142-3, 12) (159-6) b. –dügi (133-3) b.-rdi(133-3) (142-12)
bu	bu b. (111-9) (112-4) (113-10) (114-7) (118-2, 5) (119-1, 2) (121-4) (122-15) (124-11) (125-14) (127-14) (131-5) (132-14) (134-1)

(139-1, 6) (142-1, 14) (145-10) (146-13, 14) (147-3, 12, 14) (148-5, 6, 7, 8, 9) (150-4, 14) (161-9, 12, 13) (164-14) (165-9)

b. –durur (144-7)

b. –lar (113-12) (114-6) (119-5,6, 7) (120-6, 7) (126-11) (127-12) (131-3, 5) (133-8) (134-1, 9) (140-7) (142-3) (157-1) (158-3, 11, 12) (162-5, 13, 14)

b. –lara (111-14, 15) (119-15) (121-9) (123-1) (126-10, 13) (132-2, 4, 6, 8) (134-1, 10) (135-9) (137-10, 12) (146-10, 12) (149-15) (157-2)

b. –lardan (123-10) (123-10) (126-3) (137-2, 6) (162-7)

b. –ları (113-8) (119-15) (121-12 ,14) (122-2,15) (126-13, 14) (132-6) (140-14) (160-2) (161-5) (162-4) (157-14)

b. –larıdı (162-3)

b. laruḡ (116-15) (118-15) (119-6, 12) (121-15) (122-1) (126-1, 3, 12) (127-14) (128-2) (129-3, 4, 11) (132-4, 12, 13) (135-14) (136-7, 11, 15) (145-6) (147-4) (148-14) (149-8) (157-15) (158-2, 10) (161-6) (162-8) (113-10) (116-15) (119-6,12) (124-5) (147-4) (153-5)

b. –laruḡıla (127-5, 9) (146-9) (158-8) (143-2)

b. –nda (119-4) (162-12)

b. –ndan (118-2) (137-11) (161-12)

b. –nı (110-8) (132-14, 15) (134-7) (140-5) (148-15) (158-5)

b. -nuḡ-durur (128-8)

b. –nuḡ (117-1) 158-1)

bucaḡ

köşe

b.-a(122-3)

buḡday

buḡday(111-12) (118-3) (163-1)

Buḡrān

yer adı

B.-da(139-10)

Buḡta Nāşur

kişi adı

B.-durur(140-2)

bul-

bulmak

	b. –dı(124-8) (153-4)
	b. –dılar (134-11)
	b. –ıcağ (117-1)
	b. –madılar(133-5) (135-15) (136-1)
	b.-ursa(116-15)
buluş-	buluşmak
	b.–up (133-12)
bulun	esir, tutsak(116-7)
	b. eyledi (116-6)
bulun-	bulunmak
	b. –dı (138-1)
	b. –ursa (116-15)
bulut	bulut(120-2,12, 13, 14) (122-7)
	b. –dan (120-2)
	b. –dur (120-10)
	b. –ı (120-3, 8, 9)
	b.–lardan (120-3)
buna-	aklını yitirmek
	b. –mış (139-5)
buğal-	sıkılmak
	b.–duk (157-2)
	b.-up (129-5)
	b.-ur(129-3)
bunca	bu kadar(149-6) (158-13) (112-4)
bunduğ taş	fiskeyle atılan küçük taş(122-2)
burak	at (162-11)
burun	burun
	b.-ından(121-3)
	b. –ıyla (165-7)
buş-	öfkelenmek, kızmak
	b.–dı (114-11)
buyrul-	emredilmek

buyur-	b.-dı(160-4) emretmek, söylemek b. –dı (115-10) (140-9) (141-8) (157-11) (160-5, 9) b. –uñ (165-14)
būzīne	? (122-15)
būg-	önünü tutup engel olmak b. –emesedi (161-11)
būnyād (F)	yapı, temel (149-10)
būrūn-	kılığına girmek, bürünmek b. –di (138-5)

- C -

cabbār (A)	zorba, kuvvet ve kudret sahibi (155-2, 3, 4, 7, 8) (156-3) c. –a (145-11) (154-15) (155-6) c. –ı (156-1) c.-lık kılan(140-2)
Cābir bin ‘Abdullāhi	kişi adı C. –den (137-8)
cān (F)	can, ruh c.ürdūñ (117-6)
canavar (F)	yırtıcı hayvan c. –dan(141-12) c. –laruñ (112-1) (144-1)
Canda‘ bin ‘Ömer	kişi adı(127-15) c. –üñ (128-3)
Cebra‘ il	melek adı C. (150-10, 11) (151-2,10 (158-15) (159-1) (160-4) (161-3, 4, 5, 6, 8, 11) (158-4) (161-7,9) C. ‘e (160-4)
cemāl (A)	yüz güzelliği c. –ın (155-1)

cevāb (A)	yanıt c. virdüm (164-5) c. virmedi (146-3) (147-6) (160-9) (165-2, 3, 4) c. virmezsiz (147-7)
Cidde	yer adı(115-13) (116-12) C. –deyidi (116-12) C. –ye (115-13)
cisim (A)	boşlukta bir yer dolduran varlık c.-i (140-6)
Cübeyri oğlu Culhum	kişi adı (119-1)
cümle (A)	tüm, bütün (111-9,11) (114-4) (121-5) (122-2, 10) (151-8) (154-2) (163-11) c. –ñüzün (135-10) c. –si (132-5)
Cürhüm	kavim adı(161-14)
Cürhüm Mu'āviye	kişi adı C. –ye (119-4)
çağır-	bağırarak, haykırmak ç. –dı (120-13) (134-5)
çağırış-	birlikte bağırarak ç. –dılar (132-5) (136-7,8,10) (149-12)
Çalab	Tanrı, Allah ç.-um (119-9, 12) (127-1) (160-7)
çardak	gölgelik,çadır ç. eyelengil (160-5)
çāv	heber ç. – düşdi (145-1)
çay	dere(141-9,12)
çemen (F)	çimen, kır(151-13)
çeri	asker ç. –sile (140-15) ç. –ye çıktı (140-14)

çeşme	pınar(151-6)
çevre	etraf,çevre ç.-sinde(151-14)
çevrül-	yuvarlak içine almak ç. –ür (161-15) ç. –üre (162-1)
çık-	ayrılmak ç. –a(112-6) (157-10) ç. –alar (132-3) ç. –alum (131-12) ç. –dı (112-7) (119-6) (121-3, 6, 15) (124-5, 7, 8, 11) (127-5,11) (128-7) (134-7) (136-11) (138-2) (142-5) (146-9) (147-8) (153- 7, 8) (154-10, 11, 13) (156-7, 13) (158-1) (160-12) (115-8, 15) (121-13) (129-5) ç. –dılar(134-11) (143-14) ç. –duğına (127-12) ç. –duğınun (115-14) ç. –duğumuzı (131-12) ç. –duñ (117-8) ç. –ğıl (121-3, 6) (127-3,8) (152-2) ç. –ıcak (127-9) ç. –ınca (156-3) ç. –mağa (152-1) ç. –sa (123-15) ç. –un (115-10) ç. –up (131-13) (143-2) (162-12)
çıkār-	çıkarmak ç.-dı(115-8) (115-15) (121-12) (129-5) ç.-dılar (138-4) (143-14) ç.-duğınun(115-14) ç. –duk (156-14) ç.-duñ(117-8)

	ç.-ğıl
	ç.-larıdı(146-7)
	ç. –mağa (112-5)
	ç.-up(149-10) (163-14, 15)
çıkarcı	çıkarcı gibi (121-3)
çihârşenbe (F)	çarşamba (135-8)
çirkin	çirkin, güzel olmayan
	ç.olur(110-13)
	ç.-lerün(114-5)
çok	fazla (117-15) (123-12) (129-8) (139-6) (143-11) (152-1) (157-9) (161-14)
	ç. –durur (153-14)
çoğal-	çoğalmak
	ç. –dı (149-7)
	ç. –dılar (126-5)
çün	böyle olduğu için(115-15)

- D -

Da‘ber İbni Ganem	kişi adı
	D.-idi (130-15)
dağ	dağ
	d.-dan(127-8)
dahı	de, dahi
	d.(111-3) (113-12,15) (115-6) (117-13) (118-3 ,5) (119-7, 8, 11) (120-6) (121-12) (122-9, 12, 15) (123-1, 10, 11, 13) (124-5, 9) (125-10 ,11) (126-4) (127-14, 15) (128-1, 4) (129-1, 8, 9) (130- 10, 13) (131-2, 6, 10) (132-6, 10, 11) (133-1, 6, 11) (134-2) (135- 6, 15) (136-5) (137-7, 11, 13) (138-2) (139-12) (144-7, 8) (145- 13) (148-3, 4, 8) (149-14) (153-2, 14) (154-11) (155-12, 13) (157-1, 2, 7, 10) (159-3, 4, 5, 7) (160-8) (164-1) (165-8,10, 12)
daldur-	suya sokmak

	d. –urdu (144-15)
dap-	tapmak
	d. –ar (149-13) 150-7)
	d. –arlar (148-3)
	d. –arsın (145-5, 8)
	d. –arsız (148-13)
	d. –aruz (148-8)
	d. –dılar (126-10)
	d. –duğı (145-7)
	d. –duğındañ (145-6)
	d. –duğınuz (145-7)
	d. –duğınuzu (148-14)
	d. –duğınuzdan (145-3) (144-8) (154-8)
	d. –dukları (146-4)
	d. –dur (150-13)
dapla-	bulmak
	–mazdı (153-5)
dapıcı	tapıcı, tapan
	d.- lar (154-9)
dapılan	tapılan (154-8)
dart-	çekmek
	a. –ar (161-8)
daş	taş
	d.-dan(126-6)
daş	dış
	d. –dan (126-6)
daşara	dışarı(112-6)
daşı-	taşımak
	d.–dı (121-14)
daşra	dışarı(112-6) (141-1) (157-3)
davar	çiftlik hayvanı (dört ayaklı)
	d. –ların (129-1)

Daynem	kişi adı(129-11) (130-2, 3) D. -e (129-12)
dāyim(A)	devamlı sürekli(124-2)
Deccāl (A)	kıyametti çıkan yalancı biri D. -ı mel' ūmı (153-13)
dede	baba ya da annenin babası d.-mden(114-9) d. -müz (165-11) d. -sinden (121-2)
deg-	değmek, dokunmak, ulaşmak d.-di (121-9) (145-11) (147-13) d.-dügi(161-8) d.-meye(123-13) d. -meyene (148-13)
degin	değın(111-6) (120-8) (121-4) (139-12) (146-6) (149-2) (155-8) (164-13)
degme	herhangi bir(134-15) (149-8)
degşür-	değıştirmek d. -sün (162-15) (163-4)
degül	değil(161-5) (162-12) d.-dük(131-15) d. -dür (139-5) (148-7) (152-8) d.-mise(111-3) d. -üz (131-3) d. -ven (144-11)
degür-	eriştirmek d. -gil (163-4)
Dehnā	yer adı (115-12)
dek	kadar(120-8)
dek dur-	ter biyeli, doğru durmak (110-15) d.-am(110-15)
del-	delmek

	d. –gil (159-14)
	d. –üp (126-7)
deñiz	deniz (123-5)
	d. –e dökdi (121-14)
dep-	tepmek
	d. –di (161-7)
	d. –dügi (161-8)
depe	tepe(125-2)
depecük	tepecik
	d. –dür (125-5)
	d. –e (160-12)
	d. –i (125-2)
	d. – idi (160-3)
depele-	çiğnemek, ezmek
	d. –di (132-6) (134-9)
	d. –mege (130-6)
	d. –mekden (133-1)
	d. –rven (145-15)
	d. –ye (155-3) (130-8)
	d. –yeler (132-3) (135-14)
	d. –yen (135-3)
depelen-	çiğnenmek
	d. –düginde (131-15)
	d. –megi (145-15)
depren-	hareket etmek
	d. –di (127-11)
dere	küçük akarsu, çukur yer
	d. (122-1) (120-8) (127-11) (129-4) (137-12)
	d. –de (160-7)
	d. –den (121-14)
	d. –nüñ (129-2)
	d. –sine (120-8) (128-13) (138-5) (160-14)

	d.-ye(128-13) (129-3) (160-14)
	d.-yi(138-5)
derecük	küçük dere(160-13)
derhâl(A)	hiç vakit kaybetmeden (132-5)
deri	vücudu kaplayan doku
	d. –si (115-7)
	d. –sin (115-6)
derle-	terlemek
	d. –yen (118-1)
destür (F)	izin
	d. diledi (162-9) (163-5))
	d.-insuz(112-15)
	d.vir (149-14)
	d. virdi (162-10) (163-6)
	d. virdiler (162-2)
deve	hayvan adı (112-1) (127-8, 9, 10, 11, 12, 14) (128-7, 8, 9, 13)
	(129-1, 2, 3, 4) (133-6) (134-3, 5) (135-3)
	d. –den (129-3, 8)
	d. –leri (121-11)
	d. –nüñ (127-13) (128-13) (134-2)
	d. –nüñidi (133-5)
	d. –si (133-14) (138-13)
	d.-sin(130-8) (133-15)
	d. –sine (132-11)
	d. –ye (123-4) (143-14)
	d. –yi (129-5, 10) (130-6, 9, 11) (131-1,2, 4) (132-7,8, 9) (133-7, 8) (134-1, 8) (135-8) (137-12, 14)
devi	deve(129-1)
dın-	ses çıkarmak
	d.–madı (143-6)
dınsuzın	sessiz olarak(146-14)
dırnak	tırnak

- d.-dan idi (115-7)
- di- söylemek(144-7, 9) (148-5, 6) (150-5) (155-1) (158-4) (160-8)
(163-3)
- a. -di(113-4) (116-14) (132-10) (134-1, 10) (135-2) (144-7, 9)
(148-5, 6,) (150-5) (155-1)
- d. -di mi(163-3)
- d. -diler(114-6) (116-14) (134-1, 10)
- d. -dise(148-7) (150-5)
- d. -dügi (151-3) (153-12) (132-10) (153-12)
- d. -dügin(113-4)
- d. -dügüm (160-8) (135-2)
- d. -dükden (163-3) (151-3)
- d. - mediler(114-6)
- d. -mekdür (139-6)
- d. -mesedi (151-3)
- d.-p(136-8)
- d. -rler (115-12) (126-2) (147-12) (156-12) (161-8)
- d. -rleridi (120-12) (127-6) (128-3) (129-7,9) (130-7,9) (133-9)
(134-8) (136-2) (135-14) (137-3,15)) (139-9) (141-15)
- d. -se(113-14) (136-5) (143-11) (146-1, 2) (161-9) (148-7)
- d. -seler (130-5) (148-9)
- d. -ye (155-3) (158-5)
- d. -yeler (123-1)
- d. -yenidi (140-3)
- d. -yü(113-14) (117-8) (124-1) (132-8, 15) (134-5, 8) (140-15)
(142-3) (156-4) (161-10) (155-5)
- d. -yüben (148-3)
- d. -yüp (151-2) (132-13) (136-10) (141-9) (142-14) (143-8) (144-
15) (152-2) (162-1)
- dik- yöneltmek, çevirmek
- dil d.-üp(136-13)
- dil konuşma dili(116-13)

	d. –e (150-12)
	d. –in (162-8)
dile-	istemek (150-12) (155-13)
	d. –di(111-15) (112-2) (128-3) (137-6) (146-4) (157-9) (163-6) (123-7)
	d. –diler (123-4) (127-15) (128-1) (133-4) (134-11) (137-12) (150-1) (156-15)
	d.-dügi(119-14)
	d. –dügince (154-12) (124-15) (140-15) (153-7) (163-5)
	d. –düniz (123-7)
	d. –gil (155-9)
	d. –meᅇ (137-11)
	d. –mesven (123-11)
	d. –mezden (119-7)
	d. –nmişdi (120-8)
	d. –ᅇ (123-8)
	d. –rdi (115-3)
	d. –rim (141-2)
	d. –rin (123-9) (152-5) (152-9)
	d. –rise (149-15)
	d. –riseᅇ(130-11) (162-1) (150-2, 3, 4)
	d. –rleridi (127-6,12)
	d. –rseᅇüz (133-1) (157-3) (165-14)
	d. –rsin (122-9)
	d. –rsiz (127-2)
	d. –rven (152-7)
	d. –yeler (119-6)
	d. –yü (119-7)
	d. –yüp (123-3)
dilegince	dilediᅇi gibi
	d.oldı(149-8)
dilek	istek

	d. -i (119-9, 11)
	d. -idür (119-11)
	d. -üm (119-9,13)
	d. -ümüzi (119-11)
	d. -ünüz (123-8)
dilince	diline göre (139-5) (116-14) (124-5) (150-1) (156-15)
dīn (A)	inamış yolu, Allah'a inanma(118-3,9,13)
	d. -e (126-14) (129-15)
	d. -i (118-14) (152-8)
	d. -içün (143-2)
	d. -in (140-4) (143-7) (145-7) (154-11)
	d. -ine (119-1, 5) (145-3, 6) (153-6)
	d. -ini (153-5)
	d. -üm (141-3)
	d. -üme (152-8)
	d. -ümüzi (119-5) (146-9)
	d. -ünde olası (152-7)
din-	söylenmek
	d.-di(116-13) (126-1)
diñle-	kulak vermek, dinlemek
	d. -di (160-12) (161-1)
	d. -señ (146-9)
dip	taban (136-10)
	d. -inde (134-2) (165-1)
dir-	toplamak
	d. -di (149-7)
	d. -diler (149-5)
dirgen-	dayanmak, işbirliği yapmak
	d. -di (154-6)
	d. -diler (132-7)
	d. -se (117-2)
	d. -üp (126-9) (127-12) (146-7)

diri	canlı. (131-10) (142-7) d. kılduğum (146-1) d. kıılır (145-13) d. kıılırsın(145-14) d. kıılırvan (145-14) d. oldu (124-15) d. olup (153-13) d. –yimişse (131-10)
diril-	toplanmak d. –di (134-6) d. –diler (131-1) d. –üp (145-1)
dirilik	sağlık(157-8) d. –inde (126-6)
dirlik	geçinmek, geçim(123-10) (129-2) d.-i (153-15)
dirnek	toplantı yeri(158-4) d.-idür(114-5)
diş-	söyleşmek d.- üp (136-6)
dişi	kadın, erkek olmayan d. –sinüñ (135-12)
ditre-	titremek d.–di (121-4)
diz	bacak d.-i(159-8)
doğ-	dünyaya gelmek d. –a (140-4, 8) (158-15) d. –acak (140-14) d. –ar (140-6) d. –arsa (131-5) (140-9) d. –ası (158-7)

	d. –asıdur (131-4)
	d. –asın (157-11)
	d. –dı (131-5, 7) (133-2) (139-9, 10, 11, 14) (142-2) (156-7)
	d. –duğı (139-12)
	d. –duğın (154-4)
	d. –duğına (139-12)
	d. –mağı (141-8)
	d. –miş (144-4)
	d. –mışıldı (144-4)
doğur-	doğurmak
	d. –dı (142-5)
	d. –dukda (152-13)
	d. –dum (142-11)
	d. –ıladı (118-8)
doğru	doğru
	d.yol(145-9)
	d.yolu (145-2)
	d. oldu (164-2)
doğun-	temas etmek
	d. –dı(134-4) (135-5)
	d. –urdu (121-10)
dol-	dolmak
	d.–mağından (128-13)
dolan-	dolanmak
	d. –dı. (164-2)
dolandur-	dolandırmak
	d. –dı(110-2)
	d.–dım(160-8)
doldur-	doldurmak
	d. –urlardı (128-12)
doprak	toprak
	d.–dan (126-6)

	d.-ın(138-4)
dost (F)	sevilen kimse
	d. dutuna(158-5)
	d. -ı (117-9)
	d. -ı idi (112-2)
	d.-ıydı(112-2)
	d. -lar (117-2)
	d. -laruma (151-12)
dostluk	dostluk
	d. -ı (117-3)
	d. -uğa (149-14)
döl	nesil, soy
	d. -dım (160-8)
	d. -idük (116-5)
	d. -inden (116-5)
dön-	değişmek, çevrilmek, geri gelmek
	d. -di (121-6) (134-3) (146-15) (155-4) (160-8) (163-1)
	d. -diler (147-10)
	d. -dügi (128-13)
	d. -er (117-3)
	d. -eridi (132-1)
	d. -esin (162-10)
	d. -gil (121-5)
	d. -ince (146-13)
	d. -seler (146-7)
	d. -üp (128-13) (136-5)
döndür-	çevirmek ,döndürmek
	d. -e (140-4)
	d. -elim (122-1)
dört	dört(112-1)
	d.-i(135-3)
	d.-üñ(135-3)

dört bin	dört bin(152-7,10)
dördünç	dördüncü (115-8) (118-9)
döşe-	bol vermek d. –di (157-8)
du ^c ā (A)	Tanrıya yalvarma(162-4) (119-5) d. kıldı (119-8) (127-1, 10) (134-14) (161-1) d. kılğıl (127-3) d. kılup (119-5, 14) (123-3) d. –muz (127-4) d. –η (127-4) d. –ηı (161-1) d. –nuη (134-15) d. –sı (127-6) d. –sın kıldı (163-10) d. –sına (119-12)
dulkuğ	tulum(160-11) (161-8)
duluncı	gözden kaybolan(144-6)
dur-	beklemek d. –a (123-14) d.-am(110-15) d. –dı (112-1,5) (113-7) (122-3) (124-7) (153-7) (154-13) d. –duğ(u)(119-8) d.- duğunça(110-14) d. –ğıl (152-2) (165-2) d –madı (142-12) d. –mayam (159-12) d. –maz (127-4) d. –n (127-4) d. –nı (161-1) d. –nıη (134-15) d. -sı (127-6) d. –sına (119-12)

	d. –sın kıldı (163-10)
	d. –u geldi (152-3)
	d.-u vardı(152-3)
	d. –up (122-1) (152-1)
	d.-ur(147-1,2)
düş	menzil
	d. –ına geldi (134-4)
dut-	dönmek
	a. –dum (144-10)
dut-	tutmak
	d.- ğıl (119-9) (151-1, 3)
	d. –up (123-2) (135-7) (151-6)
	d. –alar (134-12) (147-15)
	d. –amadılar (134-12)
	d. –dı (115-1) (130-2) (159-11)
	d. –mağa (121-4)
	d.-mağıl(119-9)
dut-	başlamak
	d. -dı(141-9) (142-5) (150-5)
dutako-	alıkoymak
	d. –ņ (119-4)
dutın-	edinmek.
	d.-dılar(126-7)
duy-	hissetmemek
	d.-dı(163-1)
	d.- madı(110-4)
düken-	bitmek
	d.-di(160-11)
	d. –mişidi (161-6)
düket-	tüketmek, bitirmek
	d. –meyince (128-11)

dün	gece (117-5) (121-7) (122-15) (132-11) (133-1) (142-5) (144-4) (149-7) (165-3) d. –lerden (117-5) d. oldı (165-2)
dünlük	gecelik (153-9)
dünyā (A)	canlıların yaşadığı gezegen(116-6) (117-11) d. –da (151-4) d. –yı (117-11)
dürlü	çeşitli (110-5) (124-1) (147-2) (149-4)
dürr	inci(111-4)
düş	rüya(165-9) d.-den(140-7) d.–inde (140-6)
düş	taraf d.-ine(134-4)
düş-	düşmek d.-di(113-10) (124-9,10) (132-4) (134-6) (135-5)
düş-	koyulmak d.–di (119-6) (135-3, 5)
düşmān (A)	dost olmayan d–ı (116-15) (117-1) d.oldı(117-1) d. –umdur (145-8) d.-uñuzdur(114-13)
düşmānlık	düşmanlık (116-15) (154-9) d. –a (117-3) d. –ı (129-9) (137-3)
düşmānsız	düşmansız(115-11)
düzen	düzen, nizam d. –e (121-4)
düzül-	düzene koymak, sıralamak d. –üp (147-1)

- E -

ebed (A)	sonu olmayan, sonsuz e.ḳala(112-12) (116-1) e.ḳalur (113-2) e.ḳılmasın(113-13)
Ebū ʿAli Nevşilī	kişi adı (122-12)
Ebū İṣḫāḳ	kişi adı(114-8)
Ebū Musa-El-Eʿarī	kişi adı (128-13)
Ebū ʿömer bin ʿĀlā	kişi adı (126-1)
Ebū Ravḳ	kişi adı(142-7)
Ebū Saḳīf	kişi adı(138-1) (138-3)
Ebū Ṭaylı	kişi adı(125-1)
Ebī Ümānetüʿl-Bāhali	kişi adı (122-14)
Ebū Yahyā	kişi adı. (164-9)
Ebū Zübeyr	kişi adı(137-7)
eger (F)	yahut, veya, gerek e. (110-4,11) (112-14) (118-7) (120-1) (121-4) (122-6, 8) (127-3, 4, 8) (131-9) (132-10, 11, 15) (133-6, 7) (134-10) (146-9) (148-8, 10) (149-6, 15) (150-2, 3, 4) (151-2) (152-1) (155-10) (159-3) (161-10) (162-1) (163-10) (164-13)
egil-	bir yana bükülmek e. –di (163-14)
egin	sırt, arka, giysi e. –süz (160-7)
eglen-	vakit geçirmek e. –di (128-9) (141-1) (162-6) e. –meye (163-7) e. –mişidi (138-8) e. –ürseḳ (152-1)
ekin	buğday e- ümüze (133-7)
ekinsüz	buğdaysız(160-7)

eksük	eksik, tam olmayan(118-9) e.gerekdür (141-15) e.-iñ(110-11) e.-ler (161-5) e.-leri(118-13)
eksüklik	eksiklik e. -i (118-14) (118-9) e. -indendür (118-15)
el	el e. -i (155-8, 11, 12) e. -in(111-5) (155-8) (164-7) (152-10) e. -inde ola (140-5, 8) e. -ine (144-12) (159-1) (165-9) e. -in götürdi (152-10) e. -inüñ (139-10) e. -lerine (132-13) e.-urursa(113-2) e. -üm (155-9) e. -ümdedür (150-2) e. -üñ (110-15) (155-11) e. -ünñden (113-3) e. -ünñile (117-6)
elbette	mutlaka(144-1)
el-hamd ü li' llāh (A)	Allah'a hamd olsun (158-4)
elli	elli(155-12)
elli biş	elli beş (138-6)
em-	emmek e. -er (142-7, 8, 9, 10)
emek	emek(117-15) e.görme(161-9) e.görüp (118-1)
emir (A)	buyruk

	e. –in dutmadılar (137-14)
Emîre ^ç l-mü ^ç minîn	mü ^ç minlerin emiri(125-3)
	E. –e (123-3, 5) (125-5)
emzür	memeden süt emdirme
	e. –ürdi (141-13)
er	erkek (118-15) (123-4) (124-11) (125-3,5) (128-4) (129-12)
	(130-8) (137-15) (142-11) (154-15) (155-1)
	e. –e (124-1) (125-3) (130-7)
	e. –i(129-15) (130- 7) (143-6)
	e. –idi (149-1)
	e. –ile (140-10)
er	koca
	e.-i(130-1)
	e. –iğ (110-4) (118-13) (162-15) (163-3) (164-2)
	e.–ine (129-14) (130-5) (141-10)
er-	ulaşmak, uzanmak
	e. –işen (112-12)
	e. kala (112-12)
	e. ҡalmasun (113-13)
eren	erkekler
	e. –ler (110-11) (120-15) (140-9) (157-14)
	e. –lerden (140-11)
	e. –leri (140-14)
	e.-ile(140-10)
Erkam	kişi adı
	E. –dan (150-8)
erük	erik(125-2)
es-	esmek(162-14)
	e. –er (121-12)
	e. –erse (121-5)
esirge-	korumak, himaye etmek
	e.–di (115-4)

esirlik (A)	tutsak, bir şeye aşırı düşkün e. –den (119-14)
eski-	eski e. –mez (113-12) e. –miş (165-8) e. –r (126-6)
esle-	söz dinlemek, baş eğmek e. –medi (130-2)
esri-	sarhoş olmak e.-di(114-3)
esved (A)	kara, siyah(160-5)
et	et (110-14) (159-11) (163-9) e. –den (110-13) e- in (134-7) (135-6)
etek	bir şeyin alt bölümü e. –üñ (159-9)
etmek	ekmek (163-11)
ev	hane (119-6) (126-6, 7) (149-3) (161-13, 14) (162-15) e. –e (143-14) e. –i (129-15) (163-4) e. –inden (152-13) (119-6) e. –ine (123-3) (140-12) (141-6, 10) (142-6) (146-8, 15) (147-10) (162-11) (163-1) (164-3) e. –inüñ (160-3) e. –ler (126-7, 9) e. –lerine (121-12) (140-14) e. –müze (131-14) e. –üme (141-5) (165-5) e.- üñ (160-7) (161-13) (164-2) e.-üñüz(135-1)
evet	söz ile onaylamak(160-5) (163-9)
evlen-	evlenmek

	e.-di(153-2) (154-11) (162-7)
evlü	evli(135-1) (146-8)
evvel (A)	önce, ilk
	e. (113-8) (115-7) (118-1, 3) (140-2) (148-5) (160-14) (162-3, 6)
	e. –inde (158-4)
	e. –ki (115-8) (139-7)
eydil-	söylenmek
	e.-di(123-12)
eyegü	kaburga kemiği
	e. –den (110-5, 10, 13)
	e. –sinden (110-4) (127-13)
	e. –sine (127-13)
	e. –yi (110-4)
eyit-	demek, söylemek
	e. –di (110-2, 7,8,9, 10, 15) (111-1,4,8,9,11,12) (112-3, 4, 8, 9, 10, 12, 13, 14) (113-1, 4, 5, 7, 8, 11, 12, 13, 14) (114-2, 4, 5, 6, 8,9, 12, 13) (115-2) (115-9) (116-1) (116-3) (116-4) (116-5) (116-8) (117-3) (117-4) (117-6) (117-10) (117-2) (117-13) (117-15) (118-4,5) (118-7) (118-9) (118-10) (118-11) (118-12) (118-14) (119-2) (119-4) (119-8) (119-12) (119-14) (120-3) (120-10) (120-14) (120-15) (121-1) (121-2) (121-11) (121-15) (122-3,4) (122-5) (122-6) (122-7) (122-8) (122-9) (122-11) (122-12) (122-13) (122-14) (123-5) (123-6) (123-9) (123-10) (123-12) (124-3) (124-4) (124-10) (124-11) (125-1) (125-3) (125-4) (125-5) (125-6) (125-7) (125-8) (125-14) (126-1) (126-8) (127-1) (127-2) (127-3) (127-5) (128-5) (128-7) (128-14) (130-1) (130-2) (130-3) (130-11) (130-13) (131-3) (132-8) (133-7) (133-8) (133-10) (133-11) (133-13) (134-1) (134-10) (134-15) (135-2) (135-6) (135-9) (136-2) (136-3) (136-4) (137-9) (137-14) (138-8) (138-9) (138-10) (138-11) (138-13) (138-14) (138-15) (139-5) (139-9) (139-10) (140-6) (140-13) (141-2) (141-3) (141-4) (141-5) (141-13) (142-4) (142-7) (142-8) (142-10) (142-13) (142-14) (143-4) (143-

5) (143-6) (143-7) (143-9) (143-10) (143-11) (143-12) (144-1) (144-2) (144-4) (144-5) (144-6) (144-8) (144-9) (145-2) (145-4) (145-7) (145-8) (145-9) (145-11) (145-13) (145-14) (146-1) (146-3) (146-6) (146-9) (146-10) (146-12) (146-14) (147-5) (147-6) (147-9) (148-1) (148-3) (148-9) (148-11) (148-13) (149-1) (149-4,5) (149-7) (149-15) (150-2) (150-3) (150-4) (150-5) (150-9) (150-10) (150-11) (150-12) (150-15) (151-5) (151-8) (151-11) (152-1) (152-2) (152-3) (152-4) (152-5) (152-7) (152-8) (152-11) (152-15) (153-3) (153-6) (153-10) (153-15) (154-9) (155-2) (155-3) (155-4) (155-9) (155-14) (155-15) (156-5) (156-15) (157-2) (158-1) (158-3) (158-4) (158-5) (158-9) (158-10) (158-11) (158-14) (158-15) (159-3) (159-9) (159-13) (160-1) (160-4) (160-6) (160-8) (160-9) (160-10) (161-2) (161-3) (161-4) (161-5) (161-9) (161-10) (161-11) (162-12) (162-14) (162-15) (163-1) (163-2) (163-3) (163-8) (163-9) (163-12) (164-1) (164-3) (164-4) (164-6) (164-7) (164-8) (164-9) (164-10) (164-11) (165-1) (165-3) (165-4) (165-5) (165-6) (165-13) (165-14) (165-15)

e. –diler (110-7,8) (111-1, 2, 4) (119-10) (120-9) (120-14) (121-4) (123-5) (123-7) (123-10) (130-4) (131-2) (131-5) (131-9) (131-12) (132-9) (132-14) (133-2) (133-6) (133-7) (134-9) (135-7) (138-5) (139-10) (140-4) (140-7) (141-7) (143-15) (145-8) (147-11) (147-12) (147-13) (147-15) (148-7) (148-11) (148-15) (149-13) (151-2) (151-4) (151-9) (154-8) (156-14) (157-1) (158-3) (158-6) (158-12) (159-4) (161-5) (162-1) (165-11)

e. –düginden (132-9)

e. –düm (165-2, 3, 4, 5)

e.-elüm(131-14)

e. –gil (162-15) (163-4) (164-2)

e. –medüm mi (114-12)

e. –mek (150-14)

e. –mişlerdür(110-11) (156-4)

e. –ür (115-12) (161-1) (151-11)

	e. –ürdi(114-10) (118-12) (125-2)
	e. –ürdiler (130-13)
	e. –ürler (111-5, 8, 9, 12) (124-10)
	e. –ürlerimiş (147-3)
	e. –ürsin (145-9)
Eylayā	yer adı. (152-13)
eyle	öyle (113-14) (118-8,13)
	e.-se(160-10)
	e. işledi (159-14)
	e.olduğu(124-8)
	e. -yidi (129-6) (132-9) (153-3)
eylüklen-	yararlanmak
	e. –meğiçün (143-15)
eyrek	daha iyi
	e. –i (133-10) (153-12)
eyülük	iyi lik (123-9)

- F -

fālcı (A)	geleceği öğrenen, söyleyen
	f. –lar (141-7)
	f. –ları (140-3)
	f. –ların (140-7)
	f. –sıyla (165-15)
fānī(A)	ölümlü, gelip geçici(112-12)
fārig (A)	çekilmek
	f.oldı (155-14)
fasıl (A)	bir kitabın bölümlerinden her biri(118-2)
fāşid (A)	kötü, fena, bozuk
	f.olur(110-14)
Felestin	yer adı (136-12) (153-8) (156-8, 11)
ferāh (A)	rahat

	f. oldu (142-15)
ferište (F)	melek (113-1) (150-3) (151-13)
	f. -ler (110-6,15) (111-1, 4) (113-13) (117-7) (149-12) (151-5)
	(157-12) (158-5)
	f.-ler -durur (122-8)
	f. -lere (157-10)
	f. -leri (132-12)
	f. -ler olmasun (113-13)
	f. -si (150-2)
	f. -sin (151-9)
	f. -siyidi (152-4)
	f. -ven (112-10)
feryād (A)	yardım isteyerek haykırmak(149-15)
	f. irgil (161-2)
	f. kıldılar (136-10)
fesād (A)	karışıklık
	f. kıldılar (126-9)
Fir'avn (A)	Mısır hükümdarı (154-13)
	F. -lardan (154-13)
fitne (A)	karışıklık. (129-10)
	f. kıldılar (130-6)
fülān (A)	falan, filan(125-3) (134-9) (141-11)
	f. fülān (123-1)

- G -

gāfillık (A)	çevresinde olup bitenleri sezmez
	ğ. -ına (158-11)
gālib (A)	daha güçlü ,üstün(120-3)
	ğ. oldu (148-12)
	ğ. olduğın (146-5)
gāyib (A)	görünmeyen
	ğ oldu (134-15)

ğayrı	başka(126-3) ğ.-sın(122-10)
ğazā(A)	din adına savaşmak ğ –sında (137-8)
ğazāb (A)	öfke, zarar vermek ğ. –ı gitdi(159-12)
geç-	geçmek g. –di (124-5) (131-8) (134-4) (136-6) g. –diler (146-11) g.-dügi(118-15) g.- dükçe(110-11) g. –e (123-14) g. –eridi (137-8) g.- erise (157-8) g. –esi (121-6) g. –icek (165-7) g. –ince (138-5) g. –medi (137-7) g. –miş (139-10) (143-3) g. –mişidi (139-12) g.-mişler(154-5) g. –mişlerünj (138-12)
geçdükçe	geç g. –mişler (154-5) g. –üp (161-14)
gel-	gelmek g. –di (110-14) (112-1) (113-1, 3, 6, 11, 15) (134-4,9) (120-14) (124-2) (124-9) (125-4) (136-10,11) (136-14) (137-5) (140-12) (141-6) (142-13) (142-14) (142-6) (143-4) (143-9) (150-2) (150-3) (153-7) (153-8) (153-9) (154-13) (155-14) (156-12) (158-11) (159-7) (159-9) (159-9) (162-10) (162-11) (163-1) (163-2) (163-

- 2) (163-7) (164-3) (164-3) (164-4) (165-1) (165-13) (165-3)
 (165-3) (165-5) (141-5) (152-3) (153-7) (154-12)
- g. -diler (119-5) (132-5, 11,13) (134-1) (147-10) (156-15) (159-7)
- g. -dügi (128-13)
- g. -dügin (143-2) (154-4)
- g.-dükçe (110-12)
- g.-düm (119-13, 15) (128-14) (165-5)
- g.-e(163-8)
- g. -e mi (113-3) (157-3)
- g. -elüm (131-13)
- g. -esi (158-7)
- g. -esidür (135-1, 8)
- g. -esin (157-12) (132-9) (136-13)
- g. -evüz (147-4)
- g. -gil (156-15)
- g. -ince (147-3)
- g. -iser (136-10)
- g. -medi (131-1)
- g. -medüm (119-14, 15)
- g. -memişidi (157-13)
- g.-meñ(114-6)
- g. -miş (119-12)
- g. -mişdür (117-5) (139-15) (150-14)
- g. -se (131-13) (133-13) (162-15) (163-3) (164-2)
- g-üp (128-13) (129-1) (132-1,2, 5) (141-10) (157-6) (161-13)
 (165-11)
- g.-üñ(122-1) (132-10)
- g.-ürlerdi(125-12)
- genç genç
- g.oglan (141-8) (142-6)
- gençlik kolay

	g. –ile (118-8)
ger	eğer (111-3)
	g. -i (126-15)
gerek	lazım(115-9)
	g. –mez (115-9) (116-7)
	g. –se (128-12)
gerçek	gerçek (120-1)
	g. –durur (123-6) (165-9)
getür-	getirmek(130-3)
	g. –di(114-3,10) (116-6) (127-15) (128-1) (130-5) (136-3) (151-11) (153-2) (158-2) (161-6) (163-10) (163-13)
	g. –diler (126-14) (143-14) (147-15)
	g. –e (128-4)
	g. –eler (127-10) (128-1)
	g. –enlerle (136-11)
	g. –gil (130-2, 5) (146-3)
	g. –medi (126-14)
	g. –miş (163-11)
	g.-ün(147-13)
	g. –üpdü (139-10)
	g. –ür (146-2)
	g. –ürven (145-14)
gevde	gövde, vücut
	g. –sinden (122-2)
gey	iyi,uygun (153-5)
geydür-	giydirmek
	g.-di(151-12)
geyüp	giyerek (123-2)
geyür-	giydirmek
	g. –di (110-5)
gez-	gezmek, dolaşmak
	g. –erdi (115-3)

	g. –ün (121-15) (132-10)
	g. –ürlerdi (125-12)
gibi	benzer
	g. (112-2) (115-7) (118-13) (120-15) (122-2, 7) (125-4) (127-11, 14) (131-10) (135-12) (136-7, 10) (137-10) (157-15) (158-1) (159-15)
	g. –di(115-7) (160-14)
gice	gece (122-15) (133-12) (141-8)
	g. oldı (132-2) (136-8)
	g. olnca (131-13)
	g. –si oldı (136-5, 11)
gicele-	geceyi geçirmek
	g. –mezdi (132-1)
	g. -ye(122-15)
gider-	uzaklaştırmak
	g–di (161-14) (164-13)
	g.-mesedi(164-13)
	g. –sin (160-9)
	g. –ür (118-13) (140-6)
giñ	geniş,bol
	k. kıldı (157-8)
giñlik	genişlik
	g. –in (127-13)
gir-	girmek
	g. –di(112-3) (113-1, 5, 6) (121-12) (134-12,14) (142-5) (155-7) (163-9)
	g. –diler (121-12)
	g. -dügin(112-4)
	g. –e (111-15) (112-2)
	g. –elüm (131-13)
	g. –medi (145-6)
	g. –medügidi (119-12)

	g. –meñ (137-10)
	g. –mesün (137-9)
	g. –meyince (152-8)
	g. –mez (112-15)
	g. –ürince (116-8)
	g.-üp(112-7) (122-2, 3) (146-8) (156-3
girçek	gerçek
	g.-dür(135-13)
	g. –ise (155-10) (132-10,15)
girçeklik	gerçeklik (123-9)
	g.-i(126-15)
girü	tekrar (113-11) (116-1) (121-5) (121-6) (122-1) (123-3) (124-14)
	(127-13) (128-13) (128-13) (130-2) (131-14) (132-5) (134-14)
	(134-3) (137-4) (141-10) (142-6) (146-13) (146-15) (147-3) (155-
	11) (155-11) (156-15) (156-3) (157-1) (160-8) (162-10) (163-1)
	g.durdılar(133-1)
	g.ķaldı(148-14)
girür-	girdirilmek,sokulmak
	g.-ince(116-8)
git-	gitmek
	g. –di(113-10) (153-6) (120-13) (137-5) (147-8) (153-6) (154-12)
	(156-11, 13) (160-10) (162-12) (163-7) (163-8) (165-2, 3)
	g. –diler (136-5) (149-11)
	g. –dügüm (156-15)
	g. –e (154-7)
	g. –eridi (128-13)
	g.-eriken(124-7)
	g.-ersin(160-9)
	g.-iser(112-11)
	g. –mezdi (124-2)
	g.-mişidük(131-15)
	g. –mişlerdi (120-7)

givür-	koymak, yerleştirmek g.-di(112-5) (113-6) g.-e(113-1) g.-esin(113-3) g.-ebilem(113-4) g.-ürsen(112-14)
giy-	giymek g.-üp(123-2)
gizle-	saklamak g. –di (130-1) (135-15) g. –düm (141-11) g. –ridi (142-1)
göç-	ayrılmak g. –dügi (118-7) g. –üp (130-2, 3)
gögüz	gögüs g. –leri (136-15) g. –sine (134-6) (155-8)
gök	gökyüzü (121-10, 12) (137-14) (144-2) (149-12) g. –de (150-6) g. –den (136-14) g. –e (136-13) (144-1, 3) (150-5) g. –i (144-10)
gök yüzi	gökyüzü g.-nde(149-9)
göl	büyük su birikintisi g.olsun(161-10)
gölge	gölge(151-9) (152-4)
gölük	eşek, at g. –ünnden (162-10)
göndür-	uğurlamak,göndermek g. –ürsen (110-11)

gönen-	nimete, refaha kavuşmak g. -üñ (135-1)
gönlek	gömlek(151-11) g. -gi (151-12)
gönül	kalp, his g. -i(113-10) (156-4) (157-13) g. -ümi (159-10)
gör-	görmek g. -di (110-6, 15) (112-6) (120-13) (124-6, 8) (125-2) (134-7) (140-6, 12) (142-4, 7, 8) (144-3) (147-1, 4) (151-13) (155-8) (157-14) (158-2) (160-13) g. -diler (120-9) (121-11) (123-4) (126-7) (127-14) (131-9) (132-5) (149-1) (161-15) g.-dise(155-13) g. -düginden (137-4) g. -düm (120-14) (125-3) (152-6) (120-14) (125-4) (156-5) (164-6) g. -dün (120-14) g. -e (124-7) (162-9) (163-6) g. -eler (141-9) g. -em (160-12) g. -en (120-12) g. -eyin (141-5) (142-8) g. -me (161-9) g. -medügidi (157-15) g. -medüm (112-10) (151-8) g. -meyesidi (118-8) g. -mez (145-5) g. -miş (125-4) g. -sünler (131-12) g. -ün (134-10) g. -üp(118-1) (147-14)

	g. –ür misin (143-7)
	g. –ürven (122-7)
görmek	güzellik
	g. –i (110-12)
	g.-in (155-1)
	g. –üñ (112-11)
görklü	güzel olan(129-8, 9) (150-13) (153-15) (155-1) (156-4) (157-15) (164-4)
	g. –sinden idi(154-14)
	g. –siyidi (112-1)
	g. –yidi (126-12)
	g. –yiken (148-2)
görklürek	daha güzel (112-9) (151-8)
göster-	göstermek (127-2) 159-1)
	g. –di(113-6) (137-13) (138-3) (145-2,9)
	g. –dügidi (143-13)
	g. –e (112-13) (146-5)
	g.-em(112-14)
	g. –elüm mi (136-3)
	g. –megiçün (136-2)
	g. –üñ (136-3)
götür-	götürmek
	g. –di (122-2) (144-12) (152-10)
	g. –e (134-11)
	g. –eyin (150-4)
	g. –miş (121-12)
	g. –üñ (147-13)
	g. –üp (118-8) (139-10) (144-13)
	g. –ürdi (128-11)
göyün-	yanmak
	g. –erdi (149-9)
	g. –iser (149-14)

göyündür-	yakmak(149-3) g. –medi (151-5) g. –megiçün (149-6)
göz	görme organı adı(118-13) g. –i (118-13) g. –inden (134-13) g.-ine(147-13) g. –lerin (136-13) g. –lü (130-10)
gözet-	beklemek g.–ürdi (146-5)
gözlen-	suyun kaynağından çıkıp akması g. –e (157-3)
gözlü	gözlü ,göze sahip(130-10)
gözlü	kaynağından bol su akan(156-9)
güfte	ezilmiş g. oldılar (132-12) g. olmuş (132-5)
gür(F)	mezar g. –ı (125-7)
Güş bin Sām bin Nūh kişi adı(139-15)	
güç	güç, kuvvet(121-4) g. –i (124-9) g. –ile (130-5) g. –ümüz yitmez (121-4) g. –ün yiter mi(151-15)
gül	çiçek adı(151-7)
gül-	gülmek g. –di (158-8, 9, 12, 14)
gün	gün, gündüz, güneş (110-11, 12) (112-7) (140-12) (121-7) (128-8) (128-9) (132-14) (133-2) (133-5) (134-15) (135-1) (135-10) (135-11) (135-12) (135-9) (136-12) (136-6) (136-9) (142-11)

	(142-8) (143-14) (143-4) (146-6) (149-6) (151-4) (151-5) (152-14) (152-14) (153-9) (159-15) (159-6) (160-3) (165-1) (165-10)
	g. –de (142-11)
	g. –den (131-14) (135-1) (142-12) (151-8)
	g. –di (157-13)
	g. –e (116-14)
	g. –i (116-13) (136-10)
	g. –içün (129-1)
	g. –inde (139-11)
	g. –ine (111-6) (112-7)
	g. –ün(135-8) (136-5)
güneş	güneş
	g.doğdı (144-7)
	g. –i (146-2)
	g. –ün (140-6)
günü	kıskançlık
	g. –si anı dutdı(159-11)
günüle-	kıskanmak
	g.–di (133-10)
güreş	güreş
	-mege (162-12)

- H -

haber (A)	bir olay hakkında bilgisi olmayanlara verilen bilgi (111-14) (123-6) (147-13) (150-13)
	h. –dürür (118-7)
	h. –in (123-4) (124-11) (137-6)
	h.issi(159-3)
	h. –iyle (154-5)
	h. kıldı(141-11)
	h. –ler (155-11) (156-1)

	h̄, oldu (134-8)
	h̄. virdi (116-1) (118-9) (120-15) (121-2) (122-11, 12) (123-4) (125-6) (138-8,9) (142-13) (164-7, 8)
	h̄. virdiler (143-3)
	h̄. virdüm (155-4)
	h̄.virür(113-2)
	h̄. virürdük (141-7)
h̄ac (A)	Kabe'yi ziyaret etmek
	h̄. -a (162-3)
h̄acı	hacca giden
	h̄. -lar (165-6)
Hācer	kişi adı (155-13) (156-4) (159-4, 11, 13) (160-8,9,10,11) (161-2, 4, 8,10) (162-2,7,9,10)
	H. -den(159-11) (160-8)
	H. -e(156-6) (160-1,5,9) (161-10) (161-2, 11) (162-1)
	H. -i (155-13) (156-1) (159-13) (160-1,2) (161-3, 4, 8) (162-1, 2,8,10)
	H. -ile (160-4,10) (162-7, 9)
Hācerü'l-Esved	yer adı (160-5) (165-1)
h̄ācet (A)	ihtiyaç gereksinim (161-5) (123-7)
	h̄.-i (141-5)
	h̄. -i oldu (141-1, 5)
	h̄. -in (141-4)
	h̄. -üm (141-2) (150-5)
	h̄. -ümiçün (119-13)
	h̄. -üñ (150-11)
h̄āç (F)	put (127-5) (128-2) (128-4) (147-2, 8) (148-2, 5, 7, 8)
	h̄. -a (148-9) (154-9)
	h̄. -lar (146-7, 15) (147-1, 3, 5, 10) (148-10) (154-8)
	h̄. -lara (127-5) (148-3)
	h̄. -ları (144-13, 14) (147-7, 10) (148-11)
	h̄. -laruñuzı (146-13)

	h. larumuza (127-3)
	h. -laruñ (146-4)
hādīm (A)	hizmetçi
	h. -idürür(113-1)
hadīs(A)	peygamber sözleri(117-5) (125-4)
	h. kıldı (116-2,3) (117-5) (118-10) (118-11) (120-15) (121-1)
	(122-11) (122-12) (122-13) (125-6) (125-7) (125-8) (138-11)
	(138-9,10) (139-15) (164-8) (164-9)
Ḥafaş bin Süleymān Ḥāşım kişi adı	
	Ḥ. -dan (122-13)
hafta(F)	yedi günlük zaman dilimi(133-3)
ḥaḳīḳāt (A)	gerçek, doğru (136-10)
	h. bildük (148-11)
ḥaḳ(ḳ) (A)	doğruluk, doğru, alacak
	h. -ıçun (123-6)
	h. -ımış (158-5)
	h. -ımuz (165-12)
	h. -ıyıçun (146-13)
ḥāl (A)	durum, oluş(157-5)
	h. -da (147-10)
	h. -ın (115-8)
	h. -inde (126-13) (140-13)
	h. -um (144-10)
	h.. -umu (150-13)
ḥalāyīḳ (A)	yaratılanlar(112-11)
ḥālınca	kendi haline göre(110-11)
ḥalife(A)	görevi devralan
	h. oldı8126-5)
Ḥalīl(A)	gerçek dost
	Ḥ. -üm(158-5)
ḥalk (A)	yaratma, yaratılan, insanlardan bir bölüm (133-9) (145-10)
	h. -a (112-15)

	ḥ. –durur (112-5)
	ḥ. –ı (145-12)
	ḥ. –ından (112-8)
	ḥ. –sın (111-6)
ḥalkā	daire biçiminde olan
	ḥ. –sından (121-6)
ḥamır (A)	maya,mayalı içki(123-2)
ḥāmīle (A)	gebe
	ḥ.oldı (140-13) (141-7, 8)
	ḥ.olmasun(140- 15)
Ḥarān	yer adı(153-7)
ḥarc(A)	sarf, gider
	ḥ.ķıldıđın (129-14)
ḥarem(A)	kutsal yer (154-4)
	ḥ.-i(138-1)
	ḥ. –inden(138-2) (162-12)
	ḥ. –ine (119-5)
ḥarīr (A)	ipek(123-2)
	ḥ. –lerinden (151-11)
ḥarīṣ (A)	aşırı istekli
	ḥ.- idi (162-12)
Hāris	kişi adı(165-9)
Ḥaṣan bin Muhammed bin Ḥüseyin	kişi adı
	Ḥ. den (114-8)
ḥaṣed (A)	başkasının iyi hallerini kıskanma
	ḥ.ķıldı (112-4)
ḥaṣım (A)	düşman
	ḥ. –larından (123-2)
ḥattā (A)	dahi bile, hem de, bundan başka
	ḥ. (114-7) (115-4) (119-6) (121-10) (121-4) (121-7) (122-2) (128-11) (129-13) (129-5) (132-6) (134-13) (137-5) (142-13) (144-15)

	(145-11) (149-5) (149-8) (152-3) (153-7) (154-12) (154-13) (163-7)
havā(A)	iklim, sıcaklık h. –sı (117-14) h. –sına (117-12) h. –sıyla (117-11) h. –ya (150-4)
havāle (A)	bir işi bir başkasının sorumluluğuna bırakma h. kıldı (114-7)
Havva	kişi adı H. (110-1,7, 13) (113-7, 8, 15) (114-2, 3) (116-11, 12) (115-4, 13) (118-3, 4, 7) H.oldı(110-8) H. -ya (111-15) (113-11) (114-5) (117-1) (118-2) H. –yı (110-5, 15) (111-8) (115-10) (118-2)
hāy(A)	Allah(114-12)
ḥaykır-	yüksek sesle bağırarak (136-14)
ḥayrān	şaşmak h.ḥaldı(159-13) h.oldı (114-15) (146-2) (159-13) h.olup(148-10)
ḥayz (A)	kadınlarda aybaşı(118-5, 8) (157-3) h.-dan arınmış(140-12) h. –dan arırsa (140-11) h.görmek (118-3, 15) (140-10) h. görmeyesidi(118-8) h.görse (118-15) (140-10)
Hāzān	kişi adı (153-2)
ḥāzır(A)	hazır, uygun(131-15) h.geldi (161-3)
ḥazīne (A)	değerli şeylerin toplandığı yer h. –si (139-4)

ḥazremevt(A)	kutsal yer ḥ.-de(125-2) ḥ. –den (125-1) ḥ. –ün (125-2)
Hedye bin Ḥuldi	kişi adı(164-9)
helāk (A)	yok etme, yok olma(121-8) (122-3, 8, 10) (124-11) h. eyledi(121-13) (132-4) h.eyleyen (123-1) h. kıla (121-5) h. kıllalar (132-12) h. kılasudur (153-14) h. kılayıdı (157-9) h. kıldı(121-8) (122-10) (137-15) h. kıldıgundan(138-6) h. kılmak (131-12) h.olan(122-9) h. olasin (123-10) h. oldı(122-3) (123-7, 12) (126-4) (137-1, 7) (138-2) h. oldılar (121-10) h. olduğı (123-4) h. olduğun (137-6) (124-11) h. olduğ (120-1) h. olısar(112-12) (161-2) h. olmaz (113-2) h. olsa (125-12)
helāklık	yok oluş h. –ı (140-8) h. –uğ (140-5) h. –uğuza (131-4)
helāl (A)	dinin hükümleri bakımından kullanılabilen, yasak olmayan h. kıldı (111-9)
Ḥelecān	kişi adı(122-6, 7)

hem(F)	hem (136-5)
hemîşe (F)	her zaman,daima(120-9)
her (F)	her, bütün (113-2) (124-2) 131-6) (133-12) (140-10) (141-13) (142-2, 7) (147-2)
herbiri	her biri h.-si(131-6)
heybet (A)	korku ve saygı uyandıran görünüş h. –inden (136-15)
Heyzen	kişi adı H.idi(149-1)
hınzır (A)	domuz, pis kokulu h. olmuş (122-15)
hışım (A)	öfke h.-ı (135-7)
hicâb (A)	perde utanma h.getürdi(156-2)
Hicaz	yer adı(115-13) (126-2) H. –ıla (137-5)
hicir	yer adı (126-2) (128-10) (137-8) h.ehlinüñ(130-15)
hîç (F)	yok olan, olmayan (110-4) (112-8, 15) (113-2, 12, 15) (117-6) (118-13) (118-8) (123-13) (124-2) (126-13) (131-7) (137-2) (137-9) (140-15) (141-1) (144-14) (145-3) (146-14) (147-6) (147- 8) (148-14) (151-12) (151-5) (151-5) (153-15) (154-14) (157-15) (161-12) (161-5) (162-14) (163-2) (163-3) (163-9) (164-3) (165-8)
hikmet (A)	neden h. –i (110-12) (115-14)
hîle (A)	aldatma, tertip, düzen h.kıldı (112-5) h. kıldılar (129- 10)
hîlet(A)	aldatma, tertip, düzen

	h. kıldılar(129-6)
Hind	yer adı (116-11)
Hindūstān	yer adı (115-11)
hizmet(A)	yardım
	h. –ci (155-13)
h̄od(F)	kendi(123-7) (132-10)
h̄or (F)	değersiz, önemsiz
	h̄. gördi (123-14)
h̄oş(F)	güzel, hoş (111-14)
	h̄. gelmedi(163-3)
	h̄. gösterdi(111-14)
	h. olup (110-12)
H̄ūd	kişi adı
	H̄. (119-1) (119-5) (120-1) (121-8) (122-5) (122-6) (122-8) (122-9) (124-14) (124-15) (125-10) (125-5) (125-6) (150-6)
	H̄. –dan (123-5)
Hudā (F)	Allah(150-6)
Huld (A)	cennet
	H. ağacına (112-12) (113-2, 3, 11)
h̄ulk (A)	huy, tabiat
	h. –uḡ (112-11)
H̄ullecān	kişi adı(121-15)
H̄unāb	kişi adı(128-1) (130-7)
hurmā(A)	meyve adı(142-9)
Huveyliḡ	kişi adı (130-14)
Huveyliḡ bin Mubaliḡı	kişi adı
	H-idi (130-15)
H̄uzāyā Cürhüm	kavim adı(162-5)
Huzeyle	kişi adı(123-5)
h̄üccet (A)	kanıt
	h̄. –i (146-5) (148-12)
	h̄. –leri (148-14)

hüccetleş-	kanıtlamaya çalışmak h –diler (145-1) h. –dügin (143-2) h. –ürsüz (145-2)
hüküm (A)	buyruk h. –ümden (145-15)
Hülecân	kişi adı.(121-15) (122-3) H. –dan (122-2)
hürmet (A)	saygı h. –in (135-6)
hürmetlü	saygılı (160-7) h. –yidi (130-12)
Hüseyin	kişi adı(114-8)
Hüseyin bin Muhammed	kişi adı(120-15)
Hüzâli bin Hüzeyle	kişi adı (120-6)

- I -

ırak	uzak(150-9)
‘Irak	yer adı (115-13) (153-6)
ırlayıcı	şarkı söyleyen (123-2)
ırmak	büyük akarsu(144-14)
ışmarla-	emanet etmek 1. –dı (130-5) (161-4) 1. –mışdı (129-13) (139-13) 1. –yup (160-7)
ışmarlan-	emanet edilmiş 1. –miş (161-5)
‘ıvaz (A)	bir şeye karşılık olarak verilen ya da alınan şey 1. -ın (115-5)

- İ -

‘ibādet (A)	tanrı buyruklarını yerine getirme i.kıldı (138-7) i.kılmadı(152-6) i.kılurlardı (125-13)
İblīs	şeytan İ. (111-14, 15) (113-3, 5, 6, 9, 10, 12, 13) (112-3,9,10,13,14) (116-6) (117-1) (149-10) İ.-durur(113-7) İ. –e (115-10) İ. –i (115-13) (117-10) İ. –üŋ (112-2, 3, 8, 9, 10, 13, 14)
İbnü ‘Abbās	kişi adı(151-2) (158-13) İ.- dan (111-3)
İbnü Beşār	kişi adı(121-14) (159-3)
İbnü İshāk	kişi adı İ. (132-7) (134-1) (142-4) (149-6) (151-9) (152-15) (153-6)
İbrāhīm	kişi adı İ. (117-5) (117-8) (125-7) (125-9) (139-1) (139-12) (139-14) (139-5) (139-7) (139-8, 11) (140-12) (141-11) (141-6) (141-8) (142-1) (142-10) (142-11) (142-13) (142-4) (142-7) (143-1) (143-10) (143-11) (143-13) (143-13) (143-5) (143-6) (143-8) (143-9) (144-1) (144-12) (144-12) (144-13) (144-6) (144-8) (145-1) (145-11) (145-13) (145-14) (145-2) (145-3) (145-6) (145-6) (145-8) (146-1) (146-11) (146-14) (146-15) (146-4) (146-8) (146-9) (147-12) (147-15) (147-4) (147-6) (148-1) (148-1) (148-12) (148-3) (148-6) (148-9) (149-1) (149-11) (149-11) (149-3) (149-6) (150-10) (150-11) (150-12) (150-4) (150-8) (151-11) (151-14) (151-3) (151-3) (151-7) (151-9) (152-1) (152-10) (152-11) (152-14) (152-2) (152-2) (152-4) (152-7) (152-9) (153-4) (153-5) (153-6) (154-10) (154-6) (154-6) (155-14) (155-2) (155-4) (155-6) (156-10) (156-11) (156-14) (156-15) (156-2) (156-6) (156-7) (157-12) (157-13) (157-14) (157-15) (157-2) (157-7) (158-12)

(158-14) (158-2) (158-3) (159-13) (159-2) (159-6) (159-7) (159-7) (160-10) (160-2) (160-4) (160-5) (160-8) (160-8) (160-9) (161-3) (162-11) (162-14) (162-9) (163-1) (163-10) (163-10) (163-12) (163-13) (163-7) (163-9) (164-1) (164-6) (164-6) (150-5) (163-5) (150-14)

İ. –den (141-10) (149-13) (152-10)

İ. –e (151-13) (154-6) (155-2) (141-7) (146-9) (148-11) (149-9) (150-2) (151-12) (152-15) (152-5) (153-1, 2) (154-14) (155-13, 14) (156-4) (157-11, 13) (160-1, 2)

İ. –i (142-4, 5) (145-11) (147-14) (149-1,3) (151-1, 6) (153-11) (156-11) (163-13)

İ. –le (153-4) (156-3)

İ.oğlı İsmā ilün(161-3)

İ. –ün (139-3) (151-10) (153-1, 3) (156-3, 15) (163-15)

İbrāhīm bin Edhem kişi adı

İ.- den (114-9)

İbrāhīm bin Tāruḥ bin Nāḥur bin Şāru^c bin Arḡu bin Fālig bin ‘Ābir bin Sālīḥ bin Kaynān İbnü Erfahsād bin Sām bin Nūḥ kişi adı

İ.-durur (139-3)

İbrāhīm Halīl kişi adı (143-3)

İ.-i(154-6)

‘ibret (A) kötü bir olaydan alınan ders

i.eyleye (115-8)

i. kılsınlar (127-2)

iç iç

i.-in(142-5)

i. –inde (110-2) (110-14) (112-13) (114-13) (115-6) (116-1) (117-15) (117-2) (117-5) (118-5) (119-11) (119-9) (120-11) (120-12) (120-13) (120-14) (122-7) (125-11) (125-7) (129-4) (130-1) (130-12) (131-3) (131-7) (132-11) (133-2) (133-3) (133-3) (135-1) (135-8) (136-15) (137-1) (138-1) (138-6,7) (139-15) (139-8,10) (140-4) (140-7, 9) (141-12) (141-9) (142-12) (142-14)

- (142-2) (143-12) (143-4) (144-13) (149-13) (150-14) (150-3)
 (151-4) (151-8) (153-10) (155-11) (155-5) (156-1) (159-15) (160-13) (162-4)
- i. –indedür (139-2)
- i.-inde-dürür(125-5)
- i. –indegı (120-8)
- i. –inden (137-12)
- i. –indegıdı (136-14) (152-12)
- i. –ine (112-3) (113-5, 10) (114-15) (137-10)
- iç-
- içmek(122-14)
- i. –dı (137-7) (159-11)
- i. –diler (157-5)
- i. –dügi (133-6)
- i. –er (165-6)
- i. –erdi (128-9, 11) (133-4)
- i. –erdük (157-1)
- i. –erdün (157-1)
- i. –erler (128-12)
- i. –erlerıdı (129-1) (133-12)
- i.-esi(129-1)
- i. –irevüz (133-7)
- i. –ıser (161-12)
- i. –mek (122-14)
- i. –mesün (137-9)
- i. –ün (135-1) (144-15) (157-3)
- i. –üp (123-2) (134-3)
- i. –ürdi (114-3)
- içerü
- içeri(112-15)
- içün
- için, nedeniyle(110-13) (111-15) (112-11) (113-9) (123-7, 8)
 (127-7) (136-4) (152-6, 7) (161-12)
- ıdı-
- ıdınmek, sahiplenmek, yapınmak
- i. –diler (126-7, 9)

	i. –ürlerdi (129-2)
ihfer(A)	kuyu (165-5)
ihtilâf (A)	uymayış, uyuşmama
	i. kıldılar (111-10)
	i. kılmışlardır (139-8) (158-8)
ihtiyâr (A)	yaşlı
	i. eyledi (123-15)
	i. kılgıl (123-13)
iki	iki (111-4) (113-7) (114-12) (115-6) (118-14) (122-13) (129-10)
	(133-12) (133-12) (133-15) (139-15) (140-1, 2) (144-8) (145-14)
	(151-6) (152-13) (152-14) (158-2) (159-14) (159-6) (164-12)
	i. –nüñ (134-6) (164-13)
	i. –si (136-6) (159-5, 6)
	i. –ye (113-14) (114-7) (133-14) (144-7) (163-10)
	i. –yi (160-5)
ikinci	ikinci(114-14) (118-6) (143-1) (136-6) (148-5) (165-2)
il	memleket, diyar(115-13)
	i. –den (157-1)
	i. –inde(115-13) (116-11)
	i. –lerüñdür (162-5)
	i. –lerüñi (162-6)
	i. –üñ(134-6)
	i. –üñde (140-4,8)
ilâhî (A)	Tarıya ait, Tarısal(119-10, 14, 15) (120-1) (123-9)
illâ (A)	mutlaka (111-9) (124-4) (137-2, 15) (146-14) (154-1)
ile	ile (115-4) (116-11) (156-2)
ilet-	ulaştırmak, götürmek
	i. –di (141-15) (160-3)
	i. –e (116-1)
	i. –esiz (157-3)
	i. –gil (160-2)
	i. –üp (149-11)

	i. –ür (152-14)
ilerü	ileri (113-15)
ilerü	önce(119-15) (124-8)
	i.-den(143-13)
	i. –ki (140-5) (145-7) (154-13)
ilerü	başka(131-7)
ilk	önce gelen, birinci
	i. –iyidi (131-7)
‘ilm (A)	bilme, biliş (139-10)
	i.ehli(138-5) (143-3) (154-5)
	i.ehlinüñ(139-10)
	i. –in (110-7) (111-11)
īmān (A)	inanma, inanç (136-11)
	i. getürdi (127-15) (153-1, 2) (154-6)
	i. getürdiler (126-14)
	i. getüre (128-3)
	i. getüreler (127-10) (127-1)
	i. getürenalere (124-15)
	i. getürenlerle (136-11)
	i. getürevüz (127-9)
	i. getürmedi (126-14)
	i. getürmekden (128-2)
‘imaret (A)	fakirlere ekmek, yemek dağıtılan yer
	‘i.kılanlarındur(162-6)
	‘i . –ler (126-5)
imdi	şimdi (113-2) (152-2) (133-14) (135-1) (152-6) (155-5) (165-14)
	(148-9) (123-7,8)
imin (A)	güvenilir(154-12)
in	en, enişlik
	i. –in (128-15)
in-	inmek
	i. –di (115-12, 13, 14) (124-6) (160-14)

	i. –diler (157-12)
	i.-e(135-11)
	i. –en (137-10)
	i. –er(132-15) (135-7)
	i. –eridi (129-3)
	i. –esidür (153-13)
	i. –iñ(115-11) (163-8, 12)
	i. –medi (163-12) (124-6, 7)
	i. –medin (162-10)
	i. –meye (137-11) (163-6)
	i. –mezin (163-9)
inan-	inanmak
	i. –an (121-8)
	i. –anlar (132-1)
	i.-dı(142-11)
	i. –mazıdı (141-1)
	i. –mazuz (154-8)
	i. –mışıdı (129-12)
indür-	indirmek
	i. –dürdi (135-6)
incin-	incinmek
	i. -di(129-5)
inc̄ir	incir, meyve adı
	i. ağacı (115-4)
	i. –e (115-5)
incit-	incitmek
	i. –diler (156-11)
	i. –düklerine (156-14)
	i. -e(117-14)
	i. –meyem (155-9)
incük	ayak bileği
	i. -ine(134-4)

injüldi	inilti i. -ñi (161-1)
inşā ^c (A)	kaleme alma i. kıldı (124-14)
inşā ^c (A)	yapma, meydana getirme i. kılp (122-3)
inşāllāh(A)	Tanrı isterse, nasip ettiyse(114-6) (163-8)
ir-	yetişmek i. -di (123-11) (138-2) i. -e misiz (134-10) i. -en (138-2) i. -ersenüz (134-10)
iriş-	ulaşmak,dokunmak i.-di (119-7) i.-en(112-12)
irkek	erkek i. -inüñ (135-12)
irte	sonraki, ertesi i. olıcak (122-15) (132-1) i. olup (144-7)
irtele-	ertelemek i. -diler (136-6, 9, 12) i. -yesiz (135-10, 11)
‘İsā	kişi adı (153-13)
‘İsā bin Miynā ‘İsa	kişi adı (118-10)
İsfahān	yer adı İ-.a (115-13) İ. -a (115-14)
İshāk	kişi adı İ. (122-11) (149-7) (152-12) (157-11) (158-7, 8) (159-8) (154-4) İ. -a (159-4) İ. -dan (157-12)

	İ. -ı (152-12)
	İ. -ıla (159-15)
	İ. -uñ (152-13)
İşhak bin Beşir	kişi adı(121-2)
İşhāk bin Ebī ʿİsrāʿīl	kişi adı(122-12)
İsmāʿīl	kişi adı
	İ. (125-10) (154-4) (156-6) (159-15) (159-7) (160-11) (162-12) (162-7) (162-8) (163-1) (163-12) (163-12) (163-4) (163-7) (164-3) (164-5) (165-10, 11) (165-7)
	İ.-din(160-13)
	İ. -e (159-4) (163-2) (163-6)
	İ. -i (160-4) (162-9)
	İ.-üñ(162-11)
İsmāʿīl bin ʿİsa	kişi adı(121-1)
İsmāʿīl ibnü İşhak	kişi adı (118-10)
issi	sahip, malik (159-4)
	i. -leri (111-14)
issi	sıcak (117-11, 12)
	i. -dür (117-14)
	i. -si oldı (136-13)
	i. -si olsa (129-2)
	i. -sinden (149-11)
issilen-	sıcaklanmak
	i. -medi (151-5)
issilik	sıcaklık
	i. -inden(129-3) (149-9)
iste-	istemek, dilemek
	i. -di (116-12)
	i. -diler (126-15) (135-14)
	i. -rse(149-15)
	i. -yü (153-7) (154-12)
iş	eş (117-9) (164-2)

- i. -gi(164-2)
i.-i (155-8)
i. –iğın (162 -15) (163-4)
i. -iğ(163-8) (164-2)
i. oldı (151-10) (152-4)
i. olup (162-2)
- iş vaziyet, hal,yapılacak olan(116-7)
i.-durur(147-12)
i.-dürür(117-9)
i. –i (142-1) 147-11, 12, 14) (148-5, 6, 9) (150-13)
i.-ine(117-5,6)
i. –müz (116-7)
- işâret (A) iz, alamet
i. –dür (117-2)
i. eyledi (149-1)
i. –iyle (149-10)
- işbu bu, işte bu
i. (110-7) (112-11) (113-9, 12) (114-6, 10) (155-5) (164-5) (120-10) (120-3) (124-4) (124-4) (127-7) (128-7) (131-3) (133-6) (135-2) (137-11) (137-12) (137-9) (140-4) (140-7) (141-7) (144-1) (144-4) (147-11) (148-11) (148-2) (148-5) (148-6) (148-7) (155-10) (155-4) (157-2) (161-11) (161-12) (161-13) (161-15)
i. –nda(154-15) (160-4) (161-4)
i. –nı (148-1) (156-5)
i. –nuğ (131-10)
- işirgenesi eş tutacağı
i.-n bulmadı(110-3)
- işit- duymak, işitmek
i. –em (160-12)
i. –di (112-4) (119-1) (124-11) (158-8) (160-12, 13 ,14, 15) (165-8)
i. –diler (146-13)

	i. –düm (114-1) (114-,8, 9) (116-4) (125-1) (164-9,10 11)
	i. –medi (146-14)
	i. –mez (145-5)
	i.-ürin (161-1)
işitdür-	duyurmak
	i. –dün (161-2)
	i. –dürin (161-1)
	i. –e (134-5)
işle-	y apmak, gerçekleştirmek
	i. –di (124-2) (148-2, 5, 7) (152-6)
	i. –diyise (147-12)
	i. –dügin (148-9)
	i. –dügine (147-14)
	i. –dün (148-1)
	i. –mesedi (118-8)
	i. –mişdür (147-12)
	i. –leri (128-4)
	i. –riseñ (127-8)
	i. –riyidi (128-2)
	i. –yesi (131-3)
	i. –yesiz (133-1)
	i. –yümez (118-13)
it-	etmek
	i. –elüm (149-14)
‘itāb (A)	azarlama, darılma
	‘i. kıldı (114-12)
ittifāk (A)	anlaşmak
	i. kıldılar (149-3)
iv-	acele etmek
	i. –iben (120-11)
	i. –ip (161-11)
ivek	acele

i.-ile(137-5)
 iy eyi. (119-12,13) (119-9) (124-3) (124-4) (127-1) (132-6) (134-9)
 (136-2) (138-12) (143-9) (144-15) (144-8) (145-4) (150-6) (151-
 1) (151-2) (154-8) (154-9) (155-10) (158-10) (160-7) (162-5)

‘İyāş bin Ebī Sa‘īdden kişi adı (118-12)

İyleyā yer adı(156-12)

iz işaret(164-5)

i. –in (164-6)

‘izzet (A) değer

i. –in (152-5)

- K –

Ḳa‘āb kişi adı(133-8)

Ḳa‘b kişi adı(126-3)

Ka‘be Mekke’de bulunan kutsal yapı (123-6) (138-1) (138-2) (160-3)
 (162-12)

Ḳābil yer adı (115-14)

ḳabile(A) insan topluluğu

ḳ. –si (162-5, 6)

ḳ. –sinden (161-14)

ḳ. –ye (135-14)

ḳābin(F) erkek eşin verdiği nikah parası

ḳ.-i(111-1)

ḳ. -in(111-1)

ḳabūl (A) alma

ḳ. –eylemedi (145-5)

ḳ. ḳılası (152-8)

ḳ. ḳıldı (130-9)

ḳaç- kaçmak

ḳ. –arın (115-2)

ḳ. –arsın (115-1)

ḳ. –dı(114-15) (135-14) (141-9)

	ķ. –ıru (154-11)
	ķ. –mazın (115-2)
	ķ. –sun (134-5)
	ķ. –up (134-7)
ķaçan	ne zaman
	ķ (110-2, 6, 14) (111-4, 8, 15) (112-1, 3) (113-6) (114-3, 5,10, 14) (115-2) (117-2) (118-15) (118-3) (119-5) (120-13) (120-9) (121-11) (121-13) (121-14) (122-1) (123-15) (124-11) (124-3) (124-5) (124-6) (124-8) (125-11) (126-14) (126-7) (127-14) (127-9) (128-15) (128-7) (128-9) (129-2) (129-4) (131-13) (131-8) (132-1) (132-2) (133-13) (133-15) (133-2) (133-4) (133-9) (134-3) (134-7) (135-11) (135-15) (136-10) (136-10) (136-12) (136-13) (136-5) (136-6) (136-9) (137-7) (137-8) (138-1) (139-4) (140-10) (140-11) (141-13) (141-6) (141-8) (142-4) (143-14) (143-3) (144-12) (144-12) (144-14) (144-5) (144-8) (145-10) (146-1) (146-10) (146-11) (146-7) (146-8) (147-15) (147-4) (147-5) (147-9) (148-10) (148-12) (148-14) (148-6) (149-2) (149-7) (150-1) (150-8) (152-14) (152-15) (154-5) (155-12) (155-14) (155-7) (155-8) (156-12) (157-12) (157-14) (157-3) (157-9) (158-15) (158-2) (158-8) (159-7) (161-14) (161-8) (162-15) (163-1, 2, 3) (164-1) (164-2) (165-10) (165-4) (165-8)
ķadar	kadar,benzer oranda
	ķ. (113-8) (115-7) (116-6) (121-6, 9) (128-12) (133-3) (137-15) (142-2, 12) (152-7)
	ķ. –ı (142-11) (133-3)
ķadem (A)	ayak
	ķ. –i (161-7) (164-5)
ķāfir (A)	Allah ı tanımayan (140-1, 2)
	ķ. –eyidi (137-3)
	ķ. –idi (135-15)
	ķ. –üñ (155-10)
ķafur (A)	beyaz kokulu madde, zamk(111-11)

kaşş-	parçaları ayrılacak olmak k. -dı (127-11)
ka-	deşmek k. -a-durur ola(165-7)
kaı-	öfkelenmek k. -dı (129-14) (148-2) (159-9) (160-1) k. -dılar (131-10) (133-6) k. -yup (148-8)
ka-	bulunmak, olmak, kalmak k. -a (116-1) k. -an (112-11) (131-1) (146-11) (151-9) k. -anın (164-15) k. -madı (124-3, 4) (137-1) (147-8) k. -mışdur (124-10) k. -mışdı (156-6)
kaldur-	kaldırmak (124-9) k. -a (124-9) k. -mazıdı (128-11)
kaı	kısa kılıç (138-3) k. -yı (138-4)
ka	bütün, hep, her (112-12) (121-14) (124-5) (140-14) (151-4) (150-2) k. -ıuz (137-10) k. -sı (137-1) (139-10) k. -sın (132-4) (137-15) (147-7) (150-4) k. -sınuı (136-9)
ka	kan, vücuttaki yaşamsal sıvı k. -ıla (136-7)
kana-	kanamak k. -adı (118-4)
kaā' at (A)	görüş, tahmin k. itmedi (132-6)

қанат-	kanatmak қ. –am (118-5) қ. –duң (118-5)
қанда	nerede(116-15) қ. –durur (112-13) қ. –n (136-13)
қандур-	suya doyurmak қ. –ıcı (161-9)
қанı	hani(162-12) (163-8)
қанкі	hangi (130-11) қ. –sı (135-8)
қап	kova, kazan vb. қ. –ların (128-12)
қапқара	simsiyah қ. ola (135-11) қ. oldı (136-9)
қапу	kapı қ. –sın (112-14) (141-12) (142-6) қ. –sına (147-1) (163-7) қ. –sında (112-5) (113-2) (153-14) қ. –yı (113-4)
kapucı	kapıyı bekleyen қ.-lar (112-3) қ.-larından idi (112-2)
қар-	birleştirmek қ. –aң (162-5)
қара	siyah (120-2, 3, 8) (121-13)
қараңу	karanlık қ.eyledi (115-7)
қараваş	hizmetçi (123-2) қ. –ıdı (155-13) (156-4) қ. –ıvan (161-4)

	ķ.oğlı (159-9)
ķardaş	aynı anne babadan olan, kardeş
	ķ. –ı oğlı (124-3)
	ķ. –ı oğlıydı(130-15) (153-1)
	ķ. –ları (126-10)
	ķ.-umdur (155-4)
	ķ. –um oğlu (124-4)
	ķ. –umsın (155-5)
ķarga	hayvan adı (165-7)
ķarı	kadın
	ķ. –yıldı (129-7)
ķarın	karın
	ķ. –ı (128-13) (141-14) (152-14)
	ķ. –ındağını (141-14)
ķarınca	hayvan adı(165-6)
ķarındaş	kardeş (135-4)
	ķ. –ı (135-4)
ķarınlu	karınlı (127-11)
ķarış-	dahil olmak
	ķ. –urvan (130-4)
ķarşu	karşı olarak (147-1)
	ķ. geldi (134-13) (150-10)
	ķ. –sına (113-7)
	ķ. varup (134-9)
ķāruvān (F)	kervan (161-14)
ķasd (A)	niyet
	ķ. eylediler (129-6) (132-13) (149-9)
	ķ. –ı (154-1)
	ķ. –ıla (155-12)
ķat	yan
	ķ. –ına (112-1) (113-1, 3) (133-15) (143-6, 9) (144-12, 14)
	(146-7) (152-3) (155-7) (156-3) (159-7) (157-12)

	ķ. –ında (110-6) (155-5) (160-7) (165-6)
	ķ. -ından (146-11)
	ķ. –umda-durur (136-4)
	ķ. –uņda(131-8) (141-2) (150-11) (162-14) (163-9)
	ķ. –uņuzda (133-13)
	ķ.-uņuzda((150-4)
Ķatāde	ķiři adı(111-11) (146-13) (151-4) (158-11)
Ķatāmi	ķiři adı
	ķ. –yidi (133-11)
ķatı	sıkı, zor, kesin (117-9)
	ķ. –dı (137-3)
	ķ. –ıyıldı (129-10)
ķatı	ķok(140-7) (117-12) (136-14) (142-15)
ķatre (A)	damla (128-11) (133-5)
ķavm (A)	insan topluluğu (121-15) (122-14) (125-2) (126-14, 15) (132-4, 6) (135-15) (136-5, 12) (137-10, 14) (144-8) (145-1) (146-4) (147-10) (148-7, 10) (149-7) (156-12) (157-10) (158-13)
	ķ. –a(121-9,11) (122-9) (131-3) (133-9) (134-15) (135-6) (137-4) (138-2)
	ķ.-dan(146-14)
	ķ. –ı (121-14) (121-7) (123-3) (123-4) (123-7) (125-12) (126-9) (127-12) (127-3) (127-5) (128-12) (128-15) (129-5) (130-1) (130-12) (132-13) (132-13) (134-6) (136-3) (137-11) (137-15) (137-6) (138-6) (138-7) (144-15) (149-3) (156-10) (160-3) (162-3) (165-11)
	ķ.-ıçun(119-15)
	ķ. –ıdı (126-11) (120-6)
	ķ. –ıla(122-8) (132-1) (133-4)
	ķ. –ın (121-13) (123-1) (126-4) (157-9)
	ķ. –ına (121-3, 10, 11) (123-11) (125-15) (127-1) (133-9) (136-12) (137-6) (143-2) (153-10) (154-8) (158-6)

	ķ. –ından (120-6) (121-7, 8, 15) (128-2, 4) (129-6) (130-7) (135-14)
	ķ. –ınuğ (119-9) (120-8) (122-10) (124-11) (128-10) (136-15) (140-8) (158-11) (161-12)
	ķ. –um (130-3)
	ķ. –uğ (131-2) (146-6) (147-13) (153-5)
ķavl (A)	anlaşma(130-11) (164-14)
	ķ. berkitdi(127-9)
	ķ. eyledügiği(159-10)
ķavum(A)	akraba
	ķ. –dan (146-14) (154-7)
	ķ. –larum (141-5)
	ķ.-uma(123-10)
ķaya	iri taş parçası (127-8, 10, 12) (132-4) (134-3, 4,14)
	ķ. –dan (126-9) (127-7,9) (128-7)
	ķ. –lar (126-2)
	ķ. –ları (126-7)
	ķ. –sı (154-1)
ķayđu	üzüntü, tasa, endişe(116-7)
	ķ.-yı(114-10)
ķayđuľu	üzüntüľü,endişeli
	ķ. –dur (133-14)
ķayđuľur-	üzüľmek ,kayđuľanmak
	ķ. –dılar (113-10)
	ķ. –yı (114-10)
ķayı	kayđu tasa
	ķ. –sı olmuşıdı (136-5)
ķayır-	arka çıkmak
	ķ. –mak (161-5)
ķayım	kararlı
	ķ. –ven (141-3)
ķayna-	kaynamak, kabarak yukarı çıkmak

	ķ. –yu ıķdı (157-4) (161-7)
ķaz-	kazmak
	ķ. –alum (165-12)
	ķ. –dı (141-12) (156-9)
	ķ. –ġıl (165-2, 3, 4, 5)
	ķ. –maġa (165-13)
	ķ. –maķ (165-13)
	ķ. –up (138-4)
kefen	l sargısı
	ķ. –ler (136-12)
kelm (A)	sz(153-10)
	k. –ı mecd (137-1)
Kelb	kişi adı(126-3) (158-12)
keleci	sz (165-1)
kend	kendi
	k. (114-2) (117-6) (119-13) (123-12) (124-7) (129-11) (129-12)
	(129-15) (130-7,12) (131-9) (140-3) (141-6) (145-3) (145-7)
	(148-15) (148-2) (152-7) (157-2) (158-14) (159-8) (165-8)
	(115-8)
	k. –nġ (130-1, 8) (146-5) (148-6)
	k. –ye (136-11) (154-6)
	k. –zi (123-7)
	k. –zin (130-9) (146-10)
	k. –zmzi (133-14)
	k. –zġz (123-7)
	k. –zġzi (133-13)
kermet (A)	ikram, baġıř, olaġanst işler(126-15) (127-2)
	k. –den (113-9)
	k. –inden (156-3)
kerim(A)	kerem sahibi, cmert(112-8)
kerkes	akbaba(123-14, 15) (124-1, 2, 4, 6)
	k. –den (124—3)

	k. -i (124-7, 9) (124-8)
	k. -ler (124-5)
	k. -lerle (124-7)
	k. -üñ (124-5)
kerrübî(A)	büyük melek
	k. -lerden (112-10)
kes-	kesici aletle kesmek
	k.-meyince(159-11)
kesek	parça
	k. -lüsüdür (125-2)
kesil-	uzaklaştırmak, koparmak
	k. -di (142-3)
	k. -meyince (159-11)
keven	bir çalı(141-10)
keykirde-	heyecana kapılmak, korkmak
	k. -di (156-8)
kez	defa, kere (111-2) (115-6) (118-5) (120-13) (155-12)
Ḳıbtî	kavim adı(155-13)
ķıġ	koyun pisliġi
	ķ. -ı (123-13) (123-14)
ķıġır-	çaġırmak, davet etmek, seslenmek
	ķ. -a (127-3)
	ķ. -an (151-2)
	ķ. -alum(127-3)
	ķ. -dı (117-4) (120-3) (126-13, 14) (129-15) (130-7, 8, 10) (140-7) (141-2) (145-4, 11) (151-14)
	ķ. -duñ (117-8)
	ķ. -ıp (140-3)
	ķ. -mazısa (150-1)
	ķ. -urdu (144-13)
	ķ. -ursın (145-12)
ķıġırıcı	çaġırıcı(120-2,3)

kığırış-	çağırışmak k̄.-dılar(136-6)
kığırt-	çağırtmak k̄.-sa(144-14)
kııl-	yapmak, etmek k̄. –anlarındur (162-6) k̄.-duñ(142-10) (155-15) k̄. –ğıl (119-11) (165-12) k̄. –ınur (111-12) k̄.-mağa(154-12) k̄. –mağıl (155-5) k̄.-u(129-2) k̄. –up (129-2) k̄. –ur (110-2) k̄. –ursın (145-14)
kılıç	savaş aleti k̄. –ıla (134-5) k̄. –larıla (138-4)
kıpkızıl	kıpkırmızı k̄. ola (135-10) k̄. oldı (136-7)
kır-	öldürmek(141-8)
kırğıl	saçı sakalı ağarmış k̄.olinca (126-13)
kırıl-	telef olmak k̄. –urđı (129-3, 5)
kışacuk	uzunluğu çok az olan (110-4) (130-10)
kışaş	hikayeler k̄. –lar (110-14)
kışsa	hikaye k̄. –sı (126-3) (139-1) k̄. –sıdur (125-14)

	ķ. –sın (154-4)
	ķ. –sınuķ (164-14)
ķıř	ķıř mevsimi (129-4)
	ķ. –larıdı (129-4)
ķıı	yer adı (157-7) (156-12)
ķıy-	kesici aletle kesmek, doğramak
	k. –dı (134-5)
ķıyāmet (A)	bütün ölülerin dirilerek mahşerde toplanacakları gün (111-6)
	k. –e (149-2)
ķıyı	kenar
	k.-nda (141-12) (123-5)
ķız	ķız,evlenmemiş kadın (118-2) (137-3, 4)
	ķ. –a (137-4)
	ķ. –dan (156-6)
	ķ. –ı (131-7) (154-11)
	ķ. –ım (130-11)
	ķ. –ıyıdı (153-3, 4)
	ķ.ķardařumdur(155-2) (148-6)
	ķ.ķardařumdurur
	ķ. –ları (118-6) (129-8)
	ķ. –ların (118-2)
	ķ. –larıńı (118-4)
ķızıl	ķırmızı (120-2) (125-2) (151-6) (160-3)
ķiçi	ķüçük (147-2)
	k. –ler (148-8)
	k. –lere (148-8)
	k. –si (137-1)
	k. –sinüķ (135-12)
ķīl	ķiři adı(120-3, 4, 8) (123-9, 10)
	K. –e (119-11)
ķīl bin ʿAnz	ķiři adı(119-10,13)
ķīl bin ʿAnza	ķiři adı(123-7)

- Kim
- hangi kişi (113-2) (144-13)
- k.-durur(143-5,9) (145-12)
- k. –dür (111-2) (143-11) (143-10) (143-6,9)
- k. –e (145-8) (160-9) (161-4)
- k. –idi (138-12) (152-4)
- k. –sin (112-8, 10) (161-3)
- kim
- ki bağlacı
- k. (110-8, 9, 11,13,14,15) (111-3,13, 10, 14) (112-2, 4, 6, 8, 13, 15) (113- 3, 4, 7, 8, 9, 12, 14, 15) (114-1, 2, 3) (115-7, 10, 12) (115-10) (115-1) (115-11) (115-14) (115-2) (115-3) (115-4) (115-4) (115-5) (115-6) (115-8) (115-9) (116-11) (116-15) (116-5) (116-7) (117-14) (117-2) (117-4) (117-5) (117-8) (117-9) (118-12) (118-13) (118-4) (118-6) (118-7) (119-1) (119-11) (119-14) (119-15) (119-4) (119-5) (119-5) (119-6) (120-1) (120-11) (120-3) (120-3) (120-8) (121-10) (121-10) (121-14) (121-3) (121-4) (121-5) (121-7) (121-9) (122-14) (122-2) (122-7) (123-11) (123-13) (123-14) (123-8) (124-1) (124-10) (124-11) (124-2) (124-6) (124-8) (124-8) (124-9) (124-9) (125-1) (125-1) (125-1) (125-11) (125-2) (125-3) (125-6) (125-9) (126-1) (126-3) (126-4) (126-6) (127-15) (127-2) (127-9) (128-1) (128-10) (128-11) (128-2) (128-3) (128-4) (129-13) (129-14) (129-5) (129-6) (130-11) (130-3) (130-7) (131-11) (131-2) (131-5) (131-7) (132-11) (132-14) (132-3) (132-5) (132-6) (133-10) (133-11) (133-13) (133-4) (133-8) (134-11) (134-12) (134-13) (134-5) (135-14) (135-7) (135-9) (136-14) (137-10) (137-11) (137-15) (137-5) (137-8) (138-11) (138-14) (138-6) (139-14) (139-15) (139-3) (139-9) (140-11) (140-15) (140-6) (140-6) (140-9) (140-9) (141-11) (141-14) (141-15) (141-2) (141-3) (141-7) (142-10) (142-13) (142-3) (142-7) (142-8) (143-15) (143-3) (143-7) (144-10) (144-11) (144-12) (144-2) (144-3) (145-11) (145-13) (145-14) (146-13) (146-4) (146-5) (146-6) (147-1) (147-11) (147-12) (147-14) (147-14) (147-6) (148-14) (148-2) (148-5) (148-7) (148-9) (149-1) (149-

	11) (149-14) (149-5) (149-8) (149-8) (150-1) (150-14) (150-15) (150-8) (150-8) (151-11) (151-14) (151-14) (151-7) (152-14) (152-3) (152-3) (152-4) (152-5) (152-5) (152-6) (152-7) (152-7) (152-9) (153-12) (153-4) (153-3) (153-5) (153-7) (154-1) (154-12) (154-13) (154-5) (154-7) (155-12) (155-2) (155-3) (155-5) (155-9) (156-1) (156-12) (156-15) (156-2) (156-4) (156-5) (157-1) (157-10) (157-11) (157-13) (157-14) (157-7) (157-9) (158-10) (158-11) (158-2) (158-5) (158-6) (158-9) (159-10) (159-11) (160-12) (160-2) (160-5) (161-1) (161-12) (161-14) (161-15) (161-2) (161-9) (162-1) (162-10) (162-11) (162-14) (162-15) (162-6) (162-9) (163-3) (163-4) (163-6) (163-7) (164-10) (164-11) (164-2) (165-1) (165-12) (165-14) (165-6) (165-6) (165-9)
kimse	kimse (112-15) (113-15) (118-13) (126-13) (137-2) (144-14) (146-14) (163-2) (164-3) k. -ye (141-1) (149-15) (152-6)
kirtü	gerçek, doğru(127-9)
kişi	insan (121-12)(121-7) (130-13) (131-1) (131-10) (131-7) (131-8,10) (132-3) (132-8) (132-9) (134-2) (136-1) (140-10) (145-14) (146-14) (149-1) (152-15) (152-3) (156-14) (160-14) k. -den (158-13) k. -leri (121-12) k. -nüñ (131-5,6) (133-2) (135-3) k. -yi (149-2)
kitâb(A)	kutsal kitap(138-8) k.ehli (126-4) k. -ı (114-7) (155-5) k. -ında (140-5)
ço-	bırakmak ķ. -dı (142-1) (158-2) (160-5) (161-4) (163-14) (164-1) ķ. -dılar (149-12) ķ. -dum (160-7) ķ. -madı (121-8)

	ķ. –mak mı(160-4)
	ķ. –mazıdı (128-11)
	ķ. –mazuz (165-13)
	ķ. –mışlar (147-3)
	ķ. –ŋ (150-1)
	ķ. –r (111-5)
	ķ. –rıdı (140-10)
	ķ. –rılardı (129-2)
	ķ. –rısarı (110-11)
ķoca	yaşlı (139-6) (146-11) (163-2) (164-4)
ķocalıķ	yaşlılık
	ķ. ĥālinde(159-1)
ķoķu	koku
	ķ. –sın aldı(164-3)
ķoķulu	kokulu(164-4)
ķolay	fırsat(117-1)
	ķ. –ı (146-5)
	ķ. –ında (117-1)
ķoltuķ	kol altı
	ķ. –ından (151-6)
ķon-	bırakılmak
	ķ.-dı(138-3)
ķon-	konaklamak
	ķ. –dı (156-9)
	ķ. –dılar (136-12) (162-1, 2)
ķondur-	yerleştirmek
	ķ. –dı (141-15)
ķonřuluk	komşuluk
	ķ.-umda(115-9)
	ķ. –undan (115-8,9)
ķonuķ	misafir(157-13)
	ķ. –ı (157-15)

	ķ.idinürdi (157-8)
	ķ. –lar (158-10)
	ķ. –lara (158-1)
	ķ. –ları (161-12)
ķonuķluk	misafirlik (162-14) (163-9)
ķonuķsuz	misafirsiz(157-14)
ķop-	meydana gelmek,ķıkmak(153-13)
	ķ. –dı (132-4) (153-12) (162-8)
ķopar-	koparmak
	ķ. –ardı (120-9)
ķork-	korkmak
	ķ. –ar mısın(152-2)
	ķ. –dı (141-14) (140-7) (155-3) (160-15)
	ķ. –duğından (158-13)
	ķ. –mağıl (158-6) (161-12)
	ķ. –mazın (145-3)
	ķ. düşdi (158-3)
	ķ. –ların (126-15) (132-2)
	ķ. –up (141-12)
ķorķu	korku
	ķ.düşdi(158-3)
	ķ.-ların(126-15) (132-2)
	ķ. –sından (140-15)
ķorķulu	korkan (160-14)
ķoy-	bırakmak
	ķ. –alar (133-4)
	ķ. –dı (141-15)
	ķ. –madı (112-4)
	ķ. –umazın (152-9)
	ķ.-up(141-12) (119-5) (146-11) (148-13) (152-8) (160-9)
ķoy-	etkilemek
	ķ. –mışıdı (113-11)

qoyın	küçük baş hayvan, koyun(123-13, 14) (157-2) k. -a (143-15) k. -dan (129-8) k. -ın (156-9) k. -ından (157-2) k. -ları (157-3, 4)
kör	gözleri görmeyen k. kıldı(156-1)
köşek	deve yavrusu (127-14) (134-7,13) (134-14) (135-3) (137-13) (134-7) k. -i (134-11) k. -ine (134-10) (134-5) k. -iyle(128-9) k. -üñ (135-5)
köşk	görkemli ev k. -i (151-13)
kötürüm	kötürüm, topal k. -idi (137-3)
köy	köy k. -den(132-1) k. -e (132-2) (132-5) (137-9) (145-1) k.-ehli(132-7)
Ḳudār	kişi adı (130-11) (133-2) (134-2) (134-6) (133-7) Ḳ.-a(134-4) Ḳ. -ıla (133-12) (133-13) (133-15) (134-1) (130-12) Ḳ. -uñ (130-14) (133-10)
Ḳudar bin Selefî	kişi adı(130-10)
Ḳudret(A)	Tanrının ezeli gücü k. -i irdi(151-15) k. -in (145-12) (152-5) k. -üñden (117-6)
Kūfe	yer adı

	K. -yile (141-14)
ķul	hizmet eden (158-13)
ķul	ibadet eden, tapınan. (158-13)
	ķ. -lar (158-13)
	k. -ları (158-10)
	ķ. -larındur (162-5)
	ķ.-van (150-7)
ķulaġuzla-	kılavuz, rehber
	ķ. -dı (136-3)
	ķ. -dılar (165-9)
	ķ. -ġıl (113-12)
	ķ -ya (113-3)
	ķ. -yam (112-15)
	ķ. -yayım (113-11)
ķulak	organ adı
	ķ. -ın (159-14)
ķulluķ	ibadet etme işi
	ķ.ben eyleyem gerek(158-1)
	ķ.ideridi (158-7)
	ķ.iderüz (158-10)
	ķ. -ın (154-12)
	ķ. -ına (140-3) (145-12)
	ķ. -ından (152-6)
	ķ. - ķıldım (112-4)
ķulluķçı	hizmetçi (156-1) (157-9)
ķum	kum(126-2)
	ķ(ķavm).(125-2)
ķur-	oluşturmak
	ķ. -dılar 149-10)
Kur'an	İşlam dininin kutsal kitabı(117-15) (114-13) (143-12)
ķurbān (A)	bir adaġı yerine getirmek için kesilen hayvan
	ķ. eyledi(152-10) (152-12)

	ķ.ķılmaġa(152-14)
	ķ. -lar (165-6)
	ķ.olduġında(152-12)
	ķ.olsun(159-3)
Kureş	yer adı(165-11)
	K. -üñ (165-6)
ķuru	cansız (159-1)
ķuru	susuz(141-9)
	ķ.-durur (157-7)
ķuru-	canı çekilmek
	ķ. -dı (155-12) (155-8)
ķurpı	? (146-11)
kurtar-	kurtarmak
	ķ. -dı(154-6)
	ķ. -up (153-11)
ķurtul-	kurtulmak
	ķ. -am (119-15)
	ķ. -dı (137-3)
	ķ. -duġı (150-14)
	k. -madı (137-2)
	k. -sa (125-12)
Küşī	yer adı (139-9)
	K.-den(153-6)
ķuş	ķuş (161-15)
	ķ. -lar(121-13) (149-9)
	ķ. -ları (121-13)
	ķ. -larının (112-7)
	ķ. -larından (112-9)
	ķ. -van (112-9)
ķuşluk	sabahın erken saatleri (136-13)
ķutbe Żahhāk	kişī adı
	ķ. -dan (138-11)

ķuvvatlu	kuvvetli olan ķ. olsun (123-15)
ķuy	kuyu ķ.-ı(165-6)
ķuyu	kuyu (129-1) (165-6) (125-10) (156-9) (156-9) (157-3) (157-4) (157-6) (157-7) (165-7) (165-8) ķ. -dur (165-6) ķ. -larındandır (165-12) ķ. -nuŋ (156-13) ķ. -sı (125-10) (161-6) (164-14) ķ. -sın (165-5) ķ. -sına(128-10) ķ. -ya (133-5)
ķuzāha	yer adı (137-5)
kūlūŋ	kūrek(165-9)

- L -

lā-cirem (A)	besbelli (156-14) (131-5)
laħzā (A)	an (150-3)
lātif (A)	gūzel (164-4)
Loķmān	ķiři adı (123-14) (124-1) (124-6) (124-9) L. -a (124-3) (124-4) L.-uŋ(124-3)
Loķman bin ʿĀd	ķiři adı (123-12) (119-12) (123-6)
lubd	rūzgar (124-6) (124-8) (124-9) (124-5) (124-5) l.-durur(124-4)
Lūŋ	ķiři adı (153-1) (153-8,14) (157-9) (158-11) (158-6) (153-4) L. -a (157-10) L. -ı (153-9) (154-10) L. -ıla (153-11)

- M -

mağara	mağara (142-12) (142-14) (142-6) (131-13) m. -da (132-3) m. -dan (132-4) m. -ya (131-13) (131-14) (132-5) (142-5)
mağrib	batı (121-4) m. -a (121-4) (164-13) m. -dan (146-2)
mahlūk(A)	yaratık(112-8)
makām	durulan yer (163-13) (164-12) (164-5) (125-7) m. -a (163-13) (164-6) m.-da(164-6) m. -ı (125-7) (163-15) (125-7)
māl	varlık, servet (129-12) (157-9) m. -ı (129-14) m. -ın (129-12) m, -ını (129-13)
mālik (A)	sahip m.olmadı (141-6)
mancılık	büyük bakır kap,mancınık (149-10)
mancınık	mancınık(149-12) (150-10)
ma ^ç rifet	tanışmak (116-13)
maşhara (A)	alay, zevklenme (135-7) m. -ya dutardı (144-15) m. -ya dutıp (135-7) (147-5)
maşrıq (A)	doğu (121-4) m. -dan(121-4) (146-2) (164-13)
māşūkā	sevgili (133-10) m. -sıdı (133-11) (133-10)
meclis (A)	yazılar topluluğu (139-1) (125-14) (139-6)
meger (F)	ancak, şu kadar ki(112-12) (126-14)
Mehded	kişi adı (120-12)

Mekke	yer adı (119-5) (125-7) (160-3) (163-11) (119-4) M. -de (120-6) (122-10) (123-3) (125-12) (138-6) M. -ye (160-3) (119-4) (125-12) (138-7) (160-2) (162-10) (162-11) M. -yi (162-3)
melik (A)	hükümdar m. –den (156-8) m.-i (153-4) m. –inüñ (153-3) m.olmuşıdı(133-9) m.olmuşlardur (140-1)
Melkâ	(133-10) (133-12) (133-8) (133-14)
mel' ün (A)	lanetli (149-10)
menfa' at (A)	fayda, kar, yarar (115-5)
Menhâl İbni ' Amri	kişi adı (151-7)
menzil	gidilecek yer m. –ine (153-8)
Merdās	kişi adı (130-3, 4)
merkep	eşek (163-13) m. -inden (163-6)
Merve	yer adı (160-15) (160-14) M. -din(160-14) M. -ye (160-15)
mescīd	küçük cami (156-9) m. –ine (132-3) (132-1) (131-13)
Mesda' bin Mehrec	kişi adı (130-8) (135-3)
Mesda'	kişi adı (130-9,12) (133-13) (133-15) (134-2) (134-3) (134-4) (135-4) (135-5) (133-12) (133-10) M. -ıñ(133-11) M. - uñ (130-15)
meşel	masal (124-10)
meşhūr (A)	ünlü, tanınmış(112-6)

Meşāfi bin Şebih	kişi adı M.-den (164-10)
meşgul (A)	bir işle uğraşan m.oluş (137-10)
Meyda ^ç	kişi adı (136-3) (136-1)
Mışr	yer adı M. -a (153-7) (154-13) M. –dan (156-7)
mihnet	zahmet, sıkıntı, eziyet(111-10)
mihir (A)	evlenirken erkeğin kadına verdiği para m.-i olmayadı (110-5)
Mikā ^ç il	melek adı M. –e (158-4)
mīl	uzaklık ölçü birimi (152-13)
Minhāl İbni ^ç Amri	kişi adı(151-7)
Mu ^ç āviye	kişi adı (119-6) (123-3)
Mufaşşıl bin Muḥammed	kişi adı (125-8)
Muğire	kişi adı (125-6)
Muḥallid bin Cafer	kişi adı (121-1)
Muḥammed (A)	kişi adı(111-2) (114-1) M.-e(111-2)
Muḥammed bin Abdullaḥ bin Ḥamdūn	kişi adı (138-8)
Muḥammed bin Ahmed	kişi adı(164-7)
Muḥammed bin Ca ^ç fer bin Ebi Kesir Zeyd bin Eslemden	kişi adı (118-11)
Muḥammed bin Ḥamdūye	kişi adı (164-8)
Muḥammed bin Hüseyin	kişi adı (122-11)
Muḥammed bin İbrāhīm	kişi adı (164-8)
Muḥammed bin İshāk	kişi adı M. (114-1) (121-10) (124-10) (135-2) (126-3) (124-10) (142-10)
Muḥammed bin Ka ^ç āb (A)	kişi adı111-12)
Muḥammed bin Yahyā Muḥammed	kişi adı (118-10)

Muḥammed Muṣṭafā	kişi adı(114-4)
Muḥammedi Muṣṭafa	kişi adı (118-12)
muḥtācsuz (A)	kendisine bir şey gerek olan m. eylemez (145-5)
muḫaddis (A)	kutsal (154-1)
Muḫātil (A)	kişi adı(111-12) (158-12)
muḫīm (A)	bir yerde oturan m.oldı (157-7) (156-10)
musahḫar (A)	ele geçirilmiş m. kılmak(121-7) (127-4)
muṣallāt (A)	başına bela etmek m.kıldı (117-10)
Musanni bin Şabāḥ	kişi adı (121-2)
muṣannif (A)	kitap yazan(114-7) (116-1) (118-9) (122-11) (125-7) m.-i (138-8)
muṣṭıla-	müjdelemek m. -dı (158-15) m. -dılar (120-9) m. -yalar (157-11)
muṣṭulıḫ	müjdelik m. -ın (158-8) m.olsun(158-6)
muʿ tedil (A)	ılıman m. -dür(117-14)
Mutefikke	kişi adı (153-9)
Muʿ temer	kişi adı (150-7)
mübārek (A)	kutlu uğurlu (153-11) (153-12)
mübtelā (A)	tutkun, bağımlı m.kıldı (114-11) (117-12) (118-2) (117-15)
Mücāhid	kişi adı (139-4) (146-13)
müddet (A)	süre (156-10)
Müfeṣṣir (A)	Kur'anı yorumlayan kişi

	m. –ler (110-2)
mülk	mal, varlık
	m. –ümi (152-9)
mü' min (A)	Müslüman (121-8) (139-15) (140-1)
	m.-ler(121-8)
Münebbih bin ' Osman Münebbih kişi adı (116-4)	
müneccim (A)	falcı, gökbilimci (140-3)
	m. -ler (140-5)
	m. –leri (140-3)
	m. -lerin (140-7)
Mürsed bin Sa' d	kişi adı (124-11) (124-14) (123-9) (123-6)
Mürsed bin Sa' id	kişi adı (119-6) (119-4) (119-8)
müstecāb	kabul olunan
	m.olmasun(127-6)
	m.olursa(127-4)
müsülmān	İslam dinine uyan (129-12) (122-8) (128-4) (155-6)
	m. –larıdı (130-4)
	m.ol(122-5)
	m.olmuşıdı(128-5) (129-12)
	m.olursam(122-6,8)
müsülmānlık	Müslümanlık
	m.-durur(144-11)
	m.-ın(129-15)
müşāhede (A)	gözlem, şahitlik
	m.iderdi (156-2)
müşrik (A)	Allah'a şirk koşan
	m. –lerden (144-11)
müşterī (A)	yıldız adı (144-3)
Müzdelife	yer adı (116-13)
	M. -de(116-12)

- N -

nafağa (A)	yiyecek parası n. kıldı(129-13) n. viren (129-13) (111-6)
namâz (F)	Müslümanlıkta bir ibadet şekli n. -a durdı(155-7) n. -dan (155-14) n. kıldı(127-10) n. kılmaz(118-15)
Nabtî	kavim adı (139-5)
ne	soru sözcüğü, hangi şey n (116-6) (117-14) (119-11) (120-14) (122-6) (123-5) (125-5) (127-2) (128-12) (133-1) (137-15) (141-15) (142-10) (142-8) (145-2) (148-8) (151-14) (152-7) (155-15) (158-9) (160-12) (160-13) (143-15) n.-durur(111-1,10) ((122-7) (135-8) (143-15) n. -η -durur(155-2)
neçe	ne kadar (131-5) (140-9)
neçün	niçin(110-8,15) (147-5) (148-13) (148-3) (158-3) (145-5)
neden	niçin, neden dolayı(112-10)
nedür	ne addır n. (110-7) (111-1) (112-8) (165-2) (165-3) (165-4) (165-6) n. -ür (122-7)
nefs	ruh,yeme, içme isteği n. -in (114-7) (130-7) n. -inde (124-7) n. -ine (141-6) (158-2) n. -üniçün (123-12)
nekim	ne ki(141-15) (142-5) (158-12)
Nemrüd	kişi adı N. (139-14) (139-4) (140-13) (140-15) (140-2) (140-6) (140-6) (140-8) (141-2) (141-4) (141-8) (143-10, 11) (145-13) (145-14)

	(145-8) (146-2) (149-2) (150-14) (150-3) (151-12) (151-14) (152-1) (152-2) (152-3) (152-5) (152-8) (153-11) (154-7)
	N. -a (140-4) (141-7)
	N. mu(145-8)
Nemrud-ı Cabbar	kişi adı (154-6)
	N. -a (145-11) (147-13)
Nemrūd bin Ken' ān	kişi adı (139-11)
Nemrūd bin Ken' an bin Sanḥārīb bin Gūş bin Sām bin Nūh	kişi adı
	N.-durur(139-14)
nergis	çiçek adı (151-7)
nesil	soy
	n. -i (165-11)
	n. -inden (120-6)
nesne	şey, nesne(111-11) (123-8) (144-13) (163-3)
	n. -den (110-8) (114-11) (142-1)
	n. -dür (118-6)
	n. -nüñ (136-14)
	n. -ye (145-5)
	n. -yi (151-5)
	n. -yile(114-11) (118-3) (156-11)
nevbet	nöbet, sıra (128-10)
	n. -i (133-5)
	n. -i olsa (128-10)
neyiçün	niçin, neden, ne için(110-9) (113-9)
nezīr (A)	adak
	n.eyleyüp (149-5)
nice	çok, birçok, hayli (110-14) (124-13) (151-4) (155-11) (156-1) (156-11) (157-3) (157-5)
	n. -ler (111-12) (112-3) (114-5) (115-12) (124-14) (139-5,9)
	n. -si (139-9)
nidā	seslenme, nida kıldı seslendi

	n. kıldı (115-1) (115-9)
ni ^ç met	iyilik lütuf(113-9) n.-in(111-9) n. –lü (163-11)
ni ^ç metlü	lütüflu, bolluk çinde n. olasıdı(163-11) nişān iz, belirti, işaret (127-2) (137-11) (137-12) (159-1) (135-8) (126-15) n. -ı (127-14) (135-8) (135-9)
nit-	ne etmek n. –elüm (133-6) n. –esin (159-13)
nite	nasıl (113-4) (145-14) (118-14) n. ola(133-7) (159-1)
nitekim	gibi, benzeri, nasıl ki (110-9) (111-9) (113-14) (114-13) (115-9) (116-8) (117-10) (117-12) (117-15) (117-3) (117-4) (118-5) (118-7) (119-15) (126-3) (126-7) (127-12) (130-13) (137-1) (143-12) (144-5) (146-3) (147-8) (148-11) (149-4) (153-10) (154-9)
n'oldı	ne oldu (147-6)
nūr (A)	ışık (115-7) (140-6) (156-5) n. -ın (140-6) (164-13) n. -lu (156-5)
Nūz	yer adı (115-12)
Nüfeyl	kişi adı (136-4) (135-15)) N. –e (136-3) N. –idi (135-15)

- O -

oba	oymak, boy, kabile (158-13)
od	ateş (151-3) (149-11) (149-8) (151-1) (151-12) (151-14) (151-15) (151-2) (151-4) (151-5) (120-14)

- o. -a (152-11) (143-2) (148-15) (149-1) (149-11) (150-1)
- o. -andın (153-11)
- o. -dan (120-14) (151-5) (152-1)
- o. -ı (150-4) (152-15)
- o. -ın (150-3)
- o. -ından(150-14) (153-11) (154-6)
- odun tahta parçası yakacak (149-6)
- o. -lar (149-5)
- oğlan çocuk (117-11) (118-6) (131-4) (131-8) (140-11) (140-14) (140-4) (140-8) (140-9) (141-11) (141-7,8) (142-11) (143-7) (158-15) (159-1) (159-6)
- o. ağrusı(118-6) (142-4) (141-9)
- o. -dan (159-5)
- o. getürmek (118-6)
- o. -ı (118-8) (141-12) (161-3) (124-4) (129-11) (131-5) (131-7) (131-7) (133-2) (159-9) (165-10) (165-9)
- o. -ıla (161-13)
- o. -ıydı (153-2)
- o. -ıyla (160-2)
- o. -ları (162-8) (130-2) (130-5)
- o. -larım (130-1) (130-3)
- o. -larımız (131-9)
- o. -ların (123-1) (130-1) (131-11) (131-6) (131-9) (132-6)
- o. -larına (117-11)
- o. -um (141-9) (161-2) (142-3) (159-9)
- o. -umuz (131-5)
- o. -uñ (161-13)
- o. -uñdan(111-2)
- o. -undur (142-14)
- o. -unvan (142-13)
- oğlanca oğlan gibi
- o. oldı (142-2)

oğlancuk	küçük çocuk
	o. -lar(159-15)
oğul	oğul (158-15)
	o.-dan (156-6)
	o.-ı (131-5)
	o.-ıyla (160-2)
	o. -ımıla (161-4)
	o.-muz (131-5)
	o.-uñ olasıdur (143-8)
oğ	ok (135-5) (159-6) (162-12) (134-4)
	o. -ıla (134-4) (135-4)
oku-	söylemek (164-2)
	o. -ğıl (162-15)
ol	o, işaret sıfatı
	o. (110-4, 5,) (111-10, 13) (112-13) (111-2) (114-1,10, 11) (113-7, 11, 13, 15) (114-2, 3, 7, 9, 10, 12) (115-1) (115-12) (115-13) (116-13) (116-14) (116-14) (116-2) (116-3) (116-6) (116-7) (118-10) (118-3) (118-4) (118-7) (119-1) (119-10) (119-12) (119-5) (119-7) (120-11) (120-12) (120-13) (120-14) (120-14) (120-15) (120-2) (120-8) (120-9) (121-1) (121-1) (121-11) (121-14) (121-2) (121-7) (121-9) (122-1) (122-10) (122-11) (122-11) (122-12) (122-13) (122-5) (122-7) (122-8) (123-11) (123-9) (124-11) (124-5) (124-7) (125-10) (125-12) (125-15) (125-3) (125-5) (125-5) (125-6) (125-8) (126-10) (126-15) (126-2) (126-6) (127-10) (127-12) (127-13) (127-8) (128-12) (128-13) (128-15) (128-4) (128-7) (128-9) (129-10) (129-10) (129-14) (129-15) (129-2) (129-3) (129-4) (129-6) (129-7) (129-9) (130-10) (130-14) (130-2) (130-5) (130-6) (130-7) (130-8) (131-10) (131-1) (131-3) (131-5) (131-6) (131-7) (131-8) (132-10) (132-3) (132-7) (132-8) (132-9) (133-1) (133-10) (133-11) (133-12) (133-15) (133-2) (133-4) (133-5) (133-7) (133-9) (133-9) (134-1) (134-11) (134-12) (134-13) (134-14) (134-15) (134-5) (134-6) (134-7) (135-14) (135-15)

(135-3) (135-3) (135-4) (135-6) (135-7) (135-8) (135-9) (136-12)
 (136-15) (136-3) (136-5) (136-5) (137-12) (137-13) (137-14)
 (137-3) (137-4) (137-5) (137-6) (137-7) (137-9) (138-1) (138-10)
 (138-2) (138-2) (138-4) (138-5) (138-6) (138-6) (138-9) (139-13)
 (139-13) (139-14) (139-2) (139-9) (140-1) (140-11) (140-14)
 (140-7) (140-9) (141-11) (141-12) (141-15) (141-5) (141-7) (142-
 11) (142-2) (144-10) (144-15) (144-2) (144-4) (144-6) (144-7)
 (144-8) (145-1) (145-1) (145-11) (145-12) (145-13) (145-9) (146-
 14) (146-15) (146-4) (146-4) (146-6) (146-7) (147-10) (147-10)
 (147-12) (147-13) (147-14) (147-3) (147-4) (147-5) (147-7) (147-
 7) (148-10) (148-4) (148-7) (149-1) (149-13) (149-2) (149-7)
 (149-9) (150-12) (150-13) (150-7) (150-9) (151-4) (151-5) (151-
 6) (151-7) (151-8) (152-10) (152-3) (152-4) (152-8) (153-1)
 (153-13) (153-2) (153-3) (153-4) (153-5) (153-5) (153-8) (153-9)
 (153-9) (154-15) (155-12) (155-15) (111-3, 12) (113-1, 7) (155-
 2) (155-2) (155-3) (155-6) (155-7) (155-8) (156-10) (156-12)
 (156-13) (156-3) (156-8) (156-9) (157-1) (157-10) (157-12) (157-
 5) (157-7) (158-5) (158-9) (159-14) (159-3) (159-6) (160-10)
 (160-11) (160-12) (160-13) (160-3) (160-5) (161-1) (161-13)
 (161-14) (161-15) (161-6) (162-1) (162-12) (162-14) (162-6)
 (163-10) (163-4) (163-6) (164-13) (165-10) (165-11) (165-15)
 (165-7) (145-15) (146-1) (153-12) (164-6)

ol

o, işaret adılı (110-9,) (111-3,11,12) (113-1) (120-12) (122-7)
 (122-10) (129-6,13) (131-4,11,15) (132-10) (133-1) (135-9) (138-
 2, 6) (144-2) (145-11,13) (147-14) (149-13) (153-3,5) (159-14)
 (162-12) (164-7)

o.-dı (115-14) (126-3) (128-10) (133-8)

o.-dur (111-2) (115-6) ((117-4) (148-5)

o.-durur (110-12) (144-3) (145-15) (153-12) (164-6)

o. -ıdı (146-15)

o.olasıdur (131-4)

ol-

olmak

	o. -a (134-10) (122-15) (123-10) (123-13) (134-10) (135-9) (145-15) (147-14) (156-5)
	o. -alum (162-2)
	o. -am (113-5)
	o.-an (123-10)
	o. -āsın (152-8)
	o. -dı (126-3) (110-8) (135-12) (163-5)
	o.-dılar(130-13)
	o. -duğı (124-8)
	o. -duņ (159-9)
	o. -dur (115-6) (117-4) (148-5) (153-14)
	o. -ğıl (151-1) (151-3)
	o. -ıdurur (144-3)
	o. -maduğıdı (131-7)
	o.-masun(113-13)
	o. -maya (144-8) (144-6)
	o.-mağı(111-14)
	o. -muşıdı (136-5)
	o. -muşıdı (128-5)
	o. -muşlardur (140-1)
	o. -sa (128-15) (129-2) (129-4) (129-5)
	o.-sadı(163-11)
	o.-sun(114-6) (127-5) (133-8)
	o. -ur (116-14) (126-2)
on	on(114-11) (127-11) (127-7) (140-10)
	o.-ıla(118-2)
on altı	on altı (152-11)
on biş	on beş (118-3) (142-12) (157-13)
onıncı	onuncu(133-2) (117-15) (131-6)
oruç	Müslümanlıkta bir ibadet şekli (118-15)
otla-	yeşillik
	o. -yup (128-9)

otlan-	şifa bulmak o. –am (119-14)
otur-	oturmak o.-an(162-3) o. –andan (122-10) o. –dı (110-6) (159-10) o. -ğıl (160-5) o. –mağa (140-10) o. –mağıl (160-1) o. -uñ (163-9) o. –up (110-2) (133-4) (151-10) o. -ur (110-6) (147-1) (151-13) (151-14) o. -urđı (152-3) (158-8) (159-7)
oturt-	oturtmak o. –dı (159-8) o. -dılar (151-6)
oy-	oymak o. -uñ (140-6) (144-4)
oyun	oynanan şey (122-14)

- Ö -

ög	akıl ö. -i (120-14)
öğren-	öğrenmek ö. –dı (162-8) ö. –mişiken (117-12)
ögür	alışmış olan (117-12)
ögütçi	nasihat, öğüt ö. –ven (113-14)
öküz	hayvan türü adı ö.(121-3)

öl-	ölmek, yaşamın sona ermesi ö. –di (124-10) (125-1) (138-6) (142-11) (152-15) (162-7) ö. –esidi (151-3) ö. –ince (125-12) (138-7) ö. –isersiz(113-9) ö. –meye (112-12) ö. -müşidi (162-10)
ölç-	ölçmek ö. –düm (128-15)
öldür-	öldürmek (130-9) ö.-di(162-7) ö. –diler (132-9) (134-8) (137-8,14) ö. -dügüm (145-15) ö. -düklerine (131-9) ö. –dün (132-13) ö. –eler (141-9) ö. –elüm (131-13) (132-10) ö. –endür (138-13) (138-15) ö. –esidür (131-4) ö. –esin (130-11) ö. –evüz (131-5) (134-1) ö. –mege (129-6) (132-8) (129-10) (131-1) (131-11) ö. –megile (132-15) ö. –meginün (133-8) ö. –mek (130-9) (132-7) ö. –mekden (132-8) ö. –meyince (133-15) ö. –mezsiz (132-14) ö. –mezven (146-1) ö. -miş olavuz (132-10) ö. –mişleridi (135-9) ö. –ür (145-13)

	ö. –ürler (131-2)
	ö. –ürsem (133-7)
	ö. –ürsin (145-14)
	ö. –ürven (145-13)
‘Ömer bin Şa‘îbden	kişi adı (121-2)
‘ömür (A)	yaşam süresi (123-12) (126-4,5)
	‘ö. -i (123-13) (124-4) (124-5) (125-1)
	‘ö. -in (123-14) (123-14) (123-15)
	‘ö. –leri (126-6) (126-9)
	‘ö. –üm (151-8)
	‘ö. –üğde (124-4)
öñ	önce (119-7) (144-4) (154-7)
	ö. –dün (128-13) (159-7)
ön	ön
	ö. –in (161-11)
	ö. –inde (113-7) (147-3) (147-4)
	ö. -ine (158-2) (163-10)
	ö. -ün (161-10)
öñer-	geçmek,ileri geçmek
	ö.-di(112-6)
	ö. –leridi (132-3)
önünce	önüsıra(120-15)
ört-	kapatmak
	ö. -di (115-5)
	ö. –e (115-3)
örü	ayakta
	ö.- durup (158-7) (158-7)
öt-	ötmek
	ö. –e durur (165-7)
ötürü	ötürü, dolayı

	ö. (114-4) (116-6) (117-7) (152-5) (119-14) (119-15) (123-2) (123-3) (126-1) (126-9) (129-11) (149-11) (152-5) (154-15) (156-3) (157-13) (161-7) (162-3)
	ö. -yidi (158-13)
öyiğ	belli zamanda yenen yemek
	ö. -ile (124-1)
özür	kusurun affı
	ö. dilediler (134-9)

- P -

pāre (F)	parça (159-11)
	p. -pāre oldu (136-15)
pa□işāhlık	padişahlık
	p.- a(113-12)
	p. -umı (152-9)
pençsenbe (F)	perşembe (135-9) (135-12)
perde	perde (151-15)
pes	sonra
	p. (110-3, 5, 6) (111-13, 15) (112-1, 2, 5, 6, 7, 9) (113-1, 3, 5, 8, 10, 13, 14, 15) (114-3, 7, 15) (114-15) (115-11) (115-3) (115-5) (115-7) (116-12) (116-14) (116-15) (117-8) (118-14) (118-14) (119-10) (119-13) (119-6) (119-7) (120-1) (120-10) (120-13) (120-3) (120-3) (120-7) (121-12) (121-13) (121-3) (121-4) (121-5) (121-6) (122-10) (122-3) (122-3) (122-6) (123-11) (123-12) (123-14) (123-5) (123-6) (123-8) (123-9) (124-2) (124-3) (124-5) (124-7) (124-9) (124-9) (126-10) (126-12) (126-15) (126-4) (126-7) (127-1) (127-9) (128-15) (128-4) (128-6) (128-9) (129-10) (129-14) (129-14) (129-5) (130-1) (130-12) (130-13) (130-6) (130-9) (131-10) (131-11) (131-3) (131-5) (131-8) (131-9) (131-9) (132-1) (132-11) (132-12) (132-13) (132-4) (132-6) (133-10) (133-10) (133-11) (133-12) (133-15) (133-4) (133-5) (133-7)

(134-1) (134-11) (134-12) (134-5) (134-6) (134-8) (135-11) (135-15) (135-4) (135-6) (135-7) (135-9) (136-1) (136-10) (136-11) (136-12) (136-15) (136-3) (136-3) (136-7) (136-9) (137-14) (137-2) (137-3) (137-4) (137-6) (138-1) (138-3) (140-10) (140-12) (140-15) (140-3) (140-6) (140-8) (141-11) (141-14) (141-2) (141-4) (141-6) (141-8) (141-9) (142-1) (142-11) (142-5) (142-8) (143-14) (143-6) (144-13) (144-14) (144-2) (144-4) (144-7) (145-1) (145-10) (145-11) (145-4) (145-5) (145-8) (146-10) (146-13) (146-8) (146-9) (147-13) (147-15) (147-4) (147-5) (147-7) (147-8) (148-6) (148-13) (148-15) (149-11) (149-14) (149-3) (149-8) (150-1) (150-11) (150-15) (151-10) (151-13) (151-14) (151-5) (151-6) (152-10) (152-2) (152-4) (153-1) (153-4) (153-5) (153-9) (154-15) (154-6) (154-7) (155-1) (155-11) (155-14) (155-3) (155-9) (156-10) (156-11) (156-12) (156-13) (156-15) (156-4) (156-6) (156-8) (157-10) (157-12) (157-15) (157-2) (157-4) (157-5) (158-1) (158-4) (158-7) (158-8) (159-1) (159-11) (159-12) (159-13) (159-14) (159-2) (159-4) (159-5) (159-9) (160-1) (160-10) (160-13) (160-14) (160-15) (160-2) (160-4) (160-8) (161-11) (161-15) (161-2) (161-3) (161-6) (161-8) (162-1) (162-10) (162-11) (162-2) (162-6) (162-7) (163-1) (163-12) (163-13) (163-4) (163-7) (163-9) (164-1) (164-1) (165-10) (165-5) (165-9)

peşimān (A)

pişman olan

p.idi (156-13)

p.oldı(159-12)

p.yidiler(131-9)

peygāmbēr (F)

Tanrıdan haber getiren, Tanrının elçisi

p. (110-3, 10, 12) (111-2, 3) (114-2) (116-5) (118-5) (117-5) (117-6) (119-1) (124-14) (125-5,14) (125-15) (153-13) (117-13) (125-10) (125-5) (126-10) (126-13) (137-13) (137-8) (138-11) (138-13) (138-15) (138-3) (138-4) (148-3) (153-10) (161-10)

p. -e (124-14) (125-12)

p. -i (134-9) (115-14) (136-2)

	p. –ise (120-1)
	p. -ler (140-5) (143-3)
	p. –lerün (153-12)
	p. -ün (111-2) (125-6) (125-12)
	p.oldı(133-9)
pusı	pusu, gizlenilen yer
	p. -ya girdi (134-3)
put	Tanrıya ortak koşulan eşya (144-11) (139-4) (139-5)
	p.-lar(144-15)
	p. -lar eyleyüp(144-12)

- R -

Ramle	yer adı
	R. –yile (156-11)
Rebāb bin Şem‘ār	kişi adı (128-2)
re‘îsi	başkan, lider
	r. –i(127-7)
renc (F)	sıkıntı, illet
	r. -ile (117-12)
resül (A)	peygamber, elçi
	r. –ı (138-13) (138-14)
	r. –ından (164-11) (122-14)
resūla’llāhi(A)	Allah’ın elçisi (118-14)
revā (F)	uygun
	r. görmediler (147-14)
revān (F)	akan
	r.ağdı (161-8)
	r.oldı(157-5)
rızk (A)	yiyecek içecek
	r. –ın döşedi (157-8)
	r.virdi (144-2)

Rızvān (A)	cennet kapıcısı melek(112-15) (113-4)
ribā	tefecilikle alınan faiz, haksız kazanç (123-2)
rivāyet	söylenti(125-11)
	r. -dür (162-11)
	r.-durur(144-11) (161-13)
	r. kıldı (111-3) (114-1) (150 -8) (151-7) (137-7) (150-7) (115-2)
	r. kıldılar(164-15)
	r. kılıncılar(164-15)
	r. kılındı(115-2) (118-3)
rusvāy (F)	rezil, itibarsız
	r. oldı (114-14)
rūzigār	rüzgar
	r.-durur (124-5)
Rūkn	temel direk, önemli kimse
	R. -ile (125-7) (125-9) (164-12)

- S -

sa' āt	(122-9) (123-11) (127-10) (131-6) (135-5) (140-13) (155-7) (157-6) (159-2) (161-7) (163-8)
	s. -den (120-13) (123-3) (142-6) (159-12)
saç	saç
	s. -in (115-1)
saç-	saçmak
	s. -up (138-4)
Şādūk	kişi adı (129-11) (129-12) (129-14) (129-9) (130-2) (130-5) (130-6)
	Ş. -a (130-4)
	Ş. -ıla (130-6)
Şafā	yer adı
	Ş.-durur (160-12)
	Ş. -yıla (160-14)

sağ	sağ yön(163-14) (163-15)
sağ	diri
	s. eyledi (155-11)
	s. olsun (155-9)
sağ-	sağmak
	s. -arlarıdı (128-12)
sağlık	sağlık (149-6)
şağıcılık	ağıtçılık
	ş. -ol kıldı (113-8)
şahābe (A)	Hz. Muhammed'i gören onun yanında olan
	ş. -lere(137-13) (138-3)
	ş. -lerine (137-9)
Şa' id bin Huzeyle	kişi adı (165-15)
Şa' id bin Müsebbib	kişi adı
	Ş. 'den (114-2)
Şa' id ibnü Cüyer	kişi adı
şakın-	çekinmek
	ş. -dı (156-8)
Sakif	kişi adı (137-15)
sākin (A)	bir yerin halkı olarak oturan, yaşayan
	s.eyledi(111-9)
	s.ola(110-9)
	s. olam(110-9) (111-9)
şalavāt	dua,selam
	ş.virmek (111-2)
Şalih	(125-10,14) (126-10) (126-11) (126-14) (127-1) (127-10) (127-2) (127-5) (127-6) (127-7) (127-9) (128-7) (130-8) (131-3) (131-13) (132-1) (132-13) (132-2) (132-6) (132-8) (133-9) (134-10) (134-12) (134-13) (134-14) (134-15) (134-8) (135-14) (135-6) (135-9) (136-11) (136-3) (136-4) (137-11) (138-13) (138-5) (138-7) (156-14) (131-13) (125-10)
	Ş. -den (133-14) (137-11)

	Ş. -e (126-13) (127-15) (128-1) (129-12) (129-14) (129-9) (131-10) (131-2) (132-13) (134-8) (136-1) (136-2) (137-3) (139-13)
	Ş. -i (135-13,15) (125-15) (126-12) (131-12) (132-10) (132-3) (132-3) (132-8) (135-7) (136-1)
	Ş. -üñ (132-11) (133-15) (135-13)
şaliḥ	yetkisi hakkı olan(156-14)
	ş. -ler (125-12)
	Şālīḥ bin Ḳaynān ibnū Erfahsād bin Şām bin Nūḥ-durur kişi adı (139-3)
	Şālīḥ bin ʿUbeyd bin Āsaf bin Māşīḥ bin ʿUbeyd bin Ḥārīdi bin Semūd kişi adı
	Ş.-durur (126-11)
salkım	sallanan parça
	s.-ın (118-4)
şan-	istemek, dilemek, düşünmek, hayal etmek
	s. -mayaduñ (159-10)
	ş. -urlardı (113-15)
saña	sana (111-6) (151-11) (156-5) (122-9) (130-11) (141-3) (149-13) (150-7) (160-7) (162-2) (163-2) (164-3) (127-4)
şanem (A)	put (147-1)
	ş. -den (147-8)
	ş. -ler eyleyiciyidi(144-11)
şapşaru	çok sarı
	ş.ola (135-10)
	ş.oldı(135-13)
sar-	bürümek
	ş. -up (141-10)
sarāy	gösterişli ev (116-6)
	s. -a (116-7)
	s. -dan (116-6)
	s. -ına (116-6)
	s. -ındavuz (116-7)

Sāre	kişi adı (152-12) (152-14) (153-2) (153-3) (153-6) (154-14) (155-14) (155-15) (155-6) (155-7) (155-7) (155-9) (156-2) (156-3) (156-4) (156-6) (158-10) (158-12) (158-14) (158-7) (158-8) (158-9) (159-12) (159-14) (159-4) (159-8) (160-1) (162-9) (163-6) (148-6) (158-15) S. –den (162-9) (163-5) S. –din (155-4) S. –nüñ (155-8) S. –ye (148-6) (155-13) (157-11) (159-13) S. –yi (153-4) (153-5) (154-11) (155-13)
sarın-	bürünmek s. –up (136-12)
şaruv	sarı(111-4)
şat-	satmak ş. -a (144-12)
sataş-	rastlamak, tesadüf etmek s. -dı (115-1)
şatun al-	satın almak ş. -ur (144-13) ş. -mazıdı(144-14)
savaş-	mücādele etmek (159-15) s. -am (165-14) s. –dılar (159-15) s. -ğil (165-15) . –mayınca (165-14)
sayru	hasta s. olsa(149-5) s. olsam (145-10) s. -van (146-10) (148-5)
sayruluk	hastalık s. -dan (119-14)
sebeb	neden (131-11) (131-4)

	s. -den (158-9)
	s. -i (133-8)
	s. -inden idi(150-14)
Sebu ^ç	yer adı (153-8)
	S. -dan (153-9)
	S.ehlinin(156-13)
Sefer	yolculuk
	s. -e (131-15) (131-12)
sekit-	reddetmek
	s. -di (115-4)
sekiz	sekiz(121-7)
sekizinci	sekizinci (117-9) (121-7)
seksen	sayı sıfatı, seksen (124-2)
selām (A)	selam, selamet
	s.degürgil (163-4)
	s. okuğıl(162-15) (164-2)
	s. oğur(151-11)
selāmet (A)	korku ve endişeden uzak olma, kurtulma (150-14)
	s.dutğıl(151-1, 3)
	s.olasın(122-6)
Semūd	kavim adı (126-1,2,5,9) (127-1,2,5,12) (128-10) (128-2,4,9,10,12,14,15) (129-5,6) (130-6,12) (133-9) (135-14) (136-15) (137-6,15) (125-15)
	S. -e (125-15)
	S.-durur(126-11)
	S. -uñ (126-2,5) (127-15) (127-6) (128-1) (128-4)
Semūd ibni ^ç Ād bin İrem bin Sām bin Nūḥ	kişi adı
	S.-durur (125-15)
semüz	iyi beslenmiş, iri (158-1)
sen	sen (111-3) (112-8, 10) (118-5) (125-3) (127-3) (127-4) (132-13) (145-12) (145-8) (146-2) (mi148-1) (150-6) (152-6) (155-5) (157-1) (161-3)

	s. –den (112-9) (115-2) (151-15) (152-8)
	s. –i (111-6) (112-15) (113-4, 11) (155-4) (136-2) (136-2)138-15) (145-11) (145-5) (155-9) (118-4)
	s. –üñ (111-2) (112-11) (115-2) (118-4) (124-3) (127-3) (131-2) (140-4) (140-5) (140-8) (141-2) (142-13) (142-14) (143-10) (143-5) (143-8) (149-14) (150-11) (152-3) (152-5) (152-6) (160- 7) (162-14) (162-5)
s. -üñle	(151-15) (155-6) (162-2) (165-13)
s. -üñiledur	(155-2)
Serendib	yer adı S.-e (115-11)
sev-	sevmek s.-mezin(144-6)
Sevād	yer adı (139-9)
sevin-	sevinmek s. –di (157-15) s. –üp (142-15)
seviniş-	karşılıklı sevinmek s. –dügünüz (120-11) s. –üp (120-9)
sıdduḳ (A)	sadık s –ı (117-9)
şıfatlu	yüz(163-2)
sıĝ-	sıĝmak s. -ası (121-6) s. –mazdı (128-13)
sıĝa-	sıvamak s. –dı (159-2)
sıĝın-	sıĝınmak s.-dı(135-14)
sıĝır	büyükbaş hayvan (152-7) s. -a (143-15)

	s. -dan (129-8)
	s. -dı (
	s.-ı(152-10)
sın-	bozulmak
	s.-ur(110-11)
sınaduk	sınanan
	ş. -ın (111-8)
sınayu	deneyerek, sınyarak (110-7)
sınır	hudut
	s.-durur (137-5)
silāh (A)	savaş aleti (132-13)
sin	mezar
	s. -i (125-10) (125-5)
	s. -in (138-3)
siñ-	hoşa gitmek
	s. -er (162-1)
siñir	ayak bileği kası
	s. -in (134-5)
siz	kişi zamiri (114-12) (132-14) (133-14) (145-7)146-13)
	s. -den (134-11) (145-2) (149-15) (154-8)
	s -e (113-14) (132-14) (132-15) (135-1) (135-7) (137-10) (147-6)
	(148-13) (154-8) (158-6)
	s. -lerden (137-9)
	s. -üñ (113-9) (114-12) (128-8) (131-4) (133-13) (136-4) (144-8)
	(145-3) (146-13) (148-13) (154-8)154-9)
soğul-	suyu çekilmek
	s. -dı (156-13) (156-14) (157-1) (157-6)
şol	sol taraf
	ş. (110-3) (121-9) (122-7) (157-4) (163-15) (164-1)
soņ	nihayet (146-11)
	s. -in (147-4)
	s. -ına (158-4)

	s. -ınca (144-7) (158-7)
	s. -ıydı (144-4)
şonra	sonra (112-7) (113-10) (116-12) (119-12) (120-13) (123-10) (123-4) (124-15) (126-4) (130-6) (131-14) (135-1) (137-11) (137-4) (138-7) (142-7) (143-4) (151-3) (157-5) (157-6) (115-4)
	s. -ğı (120-7)
	s. -ğılaruñ (138-14) (138-15)
	s. -yıldı(132-9) (139-13)
şor-	sormak (118-14)
	ş. -alum (148-9)
	ş. -dı (140-7) (142-10) (143-15) (151-15) (155-4)
	ş. -dılar (118-14)
	s. -uñ (148-9)
sovuğ	soğuk (151-1) (151-2) (117-11) (129-4)
	s. -dan (129-5)
	s. -dur (117-15)
	s. -ından(151-3)
	s. -u (129-4)
soy	aile, sülale
	s. -u (126-12)
söyle-	konuşmak
	s. -di (116-4) (124-11) (126-15) (131-3) (137-6) (142-14) (142-3) (143-8) (163-2) (164-4) (163-3)
	s. -diler (136-4)
	s. -me (143-11) (143-6)
	s. -medi (148-4)
	s. -medügin (148-10) (148-11)
	s. -mezsiz (147-6)
	s. -mişidi (131-11)
	s. -rise (148-10)
	s. -rsin(125-4) (145-12)
söyleş-	karşılıklı konuşmak

	s. –ürdük (143-7)
söyün-	sönmek
	s –di (151-4)
söyündür-	söndürmek
	s. –eyin (150-3)
şöz	şöz, söylenen(113-10, 11) (126-15) (145-10)
	s. –i (119-1) (134-1) (135-13) (146-3,13) (146-14) (146-3) (148-12) (148-14) (155-10)
	s. –in (117-9) (143-8) (145-5)
	s. -iyle(143-3)
su	peş, ard, arka
	s. –yına (119-6)
	s. –yından (162-2)
su	su (161-11) (128-10) (128-11) (128-8) (128-9) (129-1) (129-1) (133-4) (133-5) (133-5) (134-3) (137-6) (137-7) (142-9) (144-15) (150-2) (154-1) (157-1) (157-4) (157-6) (160-11) (161-15) (161-8) (162-1) (165-6)
	s.-durur (161-9)
	s. -lar (150-2)
	s. -ları (161-6)
	s. –ya (126-1) (128-13) (137-12) (144-15)
	s. –yı (133-6) (153-14) (154-4) (156-13) (156-9) (165-8)
	s. –yın (161-10)
	s.-yından (137-9)
	s. –yumuz (156-14)
	s. -uñdan (162-2)
	s. –sadı (160-11)
Subu ^c	yer adı (156-8)
Suddī	kişi adı(126-3) (131-2) (133-1) (140-13)140-6) (141-13) (146-6) (151-1) (151-5) (153-3) (158-15) (158-9) (159-3)
Şuffe (A)	sofa (147-1)
sulan-	sudan yararlanmak

	s.-alum (162-2)
suluğ	su kabı,su biriken yer s. -ı (128-10)
sun-	uzatmak s. -dı (155-12) (155-8)
şūret (A)	görünüş, biçim ş. -inde (151-9) (157-14) ş.-lü(157-15)
susa-	susamak s.-dı(160-11)
susuzlık	susuzluk (161-12)
şuv	su ş.-ları(126-1)
suvan-	sıvanmak, bulaşmak s. -miş (136-9)
suvar-	sulamak, su vermek s. -dı (145-10) s. -ğil (119-15) s. -up (129-1) s. -urdu (156-10)
sücūd	secde, yere kapanma s.kıldurduğ (117-6) (146-8)
sücū	içecek, şarap (114-4) (133-4) (133-12) s. -lerine (133-4) s. -sinden (114-3)
Süleymān bin Davud	kişi adı (140-1)
sūnnet (A)	iyi ahlak örneği s. eylegil (159-13) s. kaldı (159-15)
sūnü	sūngü s. -yile(134-6)
sūr-	yürümek, ilerlemek (120-8)

	s. –di (120-8)
	s. -mekden (164-7)
	s.-üp (136-13)
sürici	devam ettiren
	s. –dir (150-13)
sürü-	sürüklemek
	s. -di (135-5)
süstlük	?
	s. buldı (124-8)
süt	süt (142-9) (163-10) (115-6) (133-6)
	s. -üni (133-6)
süyt	süt
	s.eyledi(115-6)

- Ş -

şād (F)	sevinçli
	ş.oldı (142-15)
şā'ir (A)	ozan (116-8)
Şām	yer adı (153-12) (153-8) (165-15) (137-5) (126-2)
	Ş. –a (136-11) (161-14)
	Ş. –dan (138-7) (156-7)
	Ş. -dın (153-4) (153-8) (156-7) (160-10)
	Ş.-durur(153-12)
	Ş. -ıla (126-2)
şār	şehir (139-9)
	ş. -a (141-2)
	ş. -da (139-9)
şarāp(A)	içki (162-14)
şart(A)	koşul (163-6) (130-7)
	ş.eyledi(162-10)
şāzılık(F)	sevinçli, mutlu (116-7)

şefkat(A)	acıyarak ve esirgeyerek sevme ş.kesdüklerinden (123-2)
şehir(A)	yerleşim birimi ş. –de (141-1) (160-1) ş. –e (141-4) (156-12) ş. –inde (157-7)
şenbe(F)	gün (135-10)
şer (r) (F)	kötülük, zarar ş. –inden (156-8)
şeytan (A)	şeytan, kurnaz, hilekâr(111-13) (114-12)
şifâ ^c (A)	iyileşme ş. –virdi (145-10)
Şihâb bin Hâlıfe	kişi adı (128-3)
şimdi	şu an (157-6) (161-11) (163-8)
şî ^c r(A)	şîir (119-2) (120-3) (128-5) (124-12) (128-5) ş. –i (119-2) (124-11)
şol	şu (121-9) (122-7)
şol	şu (110-4) (113-8) (120-3) (130-11) (142-2) (143-7)
şolok	o vakit (122-9) (123-11) (127-10) (131-6) (135-5) (140-13) (155-7) (157-6) (159-2) (161-7)
şöyle	şu şekilde (112-6) (121-9) (124-1) (126-6) (148-2) (149-8) (156-2) ş.-di(111-14)
şu	işaret zamiri (142-9) ş. –nı (158-14) ş. –nun (112-11)
Şu ^c aybü ^c l Cebâyi	kişi adı(152-11)
Şu ^c âyib	kişi adı (125-10)
şundağ	hemen o an , derhal (137-7) (123-11) (132-12)

- T -

tā	ta ,süreç bildirir t. (112-6) (120-8) (124-124 (124-2) (125-12) (126-13) (126-15) (130-2) (131-13) (133-15) (138-5) (138-7) (140-11) (146-5) (149- 2) (155-3) (155-8) (162-6) (165-13) (165-14) (116-7)
ṭā ^ʿ ām (A)	yemek (147-3) (157-14) (158-3) (142-1) ṭ. -a (158-2) ṭ. -dan (142-1) (147-3) t. -ımız (158-11) ṭ. -ın (158-10) ṭ. ları (161-6)
ta ^ʿ āt (A)	ibadetler t. kıldı (112-6)
ṭababca	sertçe (143-11)
tāc (F)	hüküm t. uran (140-2)
ṭağ	dağ (115-12) (123-13) (124-8) (129-4) ṭ. -a (115-12) (116-14) (134-7) (115-12) (122-3) (124-7) (134- 11,12) (134-8) ṭ. -da (129-3) ṭ. -dan (124-5) (127-8) (135-6) ṭ. -duğı (139-7) ṭ. -ı (137-13) ṭ. -lar (149-12) ṭ. -larda (126-7)
ṭağcuğaz	dağcağız (161-15)
tağıl-	dağılmak t. -ur (154-2)
ṭāhir	temiz ṭ. eyledi (145-7)
tā kim	ta ki(115-8)
tama ^ʿ (A)	açgözlülük

	t. -ı (142-3)
tamām (A)	tamamen, tam (122-7) (128-11) (149-7) (139-15) (128-15) (136-7) (112-5) t. kıldı (141-5)
tamāšā (F)	bakıp, seyretme (122-14)
tañış-	tañışmak t. -dılar (130-6)
tañışık	fikir almak t. eyledi (154-7)
tañla-	şaşırmak t. -yup (158-14)
Tağrı	Allah T. (110-2, 8,9, 15) (111-4, 8, 13) (112-8) (114-5, 7, 11) (115-9) (116-11) (116-15) (117-15) (117-3) (117-4) (117-8) (117-9) (118- 1,2) (118-4) (118-6) (120-2,7,10) (121-11) (121-13) (121-3) (121-5) (121-6) (122-10) (122-14) (123-8) (124-15) (126-12) (126-15) (126-8) (127-13) (130-13) (131-2) (132-12) (132-2) (134-11) (134-12) (134-9) (136-2) (137-1) (137-12) (137-14) (137-14) (137-4) (138-13) (138-14) (138-6) (140-15) (143-12) (144-6) (144-8) (145-2) (146-13) (146-2) (147-9) (149-14) (149- 2) (149-6) (150-13) (150-13) (150-15) (151-9) (152-15) (152-8) (153-7) (153-9) (154-11) (154-12) (154-15) (154-5) (155-11) (155-15) (155-5) (156-1) (156-5) (157-10) (157-8) (157-9) (158- 5) (158-6) (160-10) (160-2) (160-9) (161-1) (161-12) (163-5) (164-11) T. -çun (159-3) (161-13) T. -dan (126-10) T. -dur (145-13) (145-9) T. -larumuza (147-11) (148-1) T. -laruñuza (148-15) T. -m (143-5) (143-9) (144-2) (144-3) (144-7) (152-4) (113-13) T. -mdur (144-5)

	T. –muş (122-8)
	T.-ı (122-6) (151-11) (143-5,10) (151-14)
	T. –ıa (127-3) (152-5)
	T. –ından (150-11) (155-9)
	T. –nuş (132-15) (135-6) (135-7) (138-13) (138-14)
	T. –nuşdur (128-8)
	T. –ıuzdan (137-11)
	T. –sı (123-6) (143-11) (143-6) (143-9)
	T. –sıçün (152-10)
	T. -sın (150-6)
	T. –sına (145-8)
	T. –van (140-3)
	T. –ya (126-13) (144-10) (153-6) (154-10) (111-3,13) (114-2) (126-13) (161-4)
	T. –yı (148-13)
	T. -yıçün idi (148-4)
Tanrı ta' ālā	büyük tanrı
	T.t.(110-2, 3, 8) (111-4, 8) (113-6) (114- 5, 7) (115-1, 5, 8, 10, 14) (116-11, 15) (117-4, 8, 9, 15) (118-2, 4, 6) (120-2, 7) (121-3, 5, 6, 11, 13) (122-10) (125-14) (126-10,12) (131-2) (134- 11, 12) (137-1, 4, 12, 14) (138-6) (146-2) (147-9) (149-2, 14) (150-15) (151-9) (153-9) (154-5) (155-11, 15) (156-2) (157-8, 9, 10) (160-2)
tanuk	şahit (118-15)
	ı. – olğıl (164-10)
	ı. -suz (147-14)
tanuklık	tanıklık
	ı. –ı (118-15)
	ı. vireler (147-14)
tap-	tapmak
	ı. –a (134-11)
tar	dar

	. -ıdı (157-14)
taraf	yan
	t. –ından (149-8)
tārīḥ(A)	tarih
	t.ehli(111-8)
Tārūh	kişi adı (153-2)
	T. -idi (139-4)
aş	dış
	. -ı (115-5)
aş	aş (134-2)
	. –ıla (141-13)
	. –lar (132-12)
	t. -lara (121-10)
aşra	dışarı (131-12) (132-1) (152-1) (121-13)
a	tat (115-5)
alu	tatlı (154-1)
	t.-durur (153-15)
aluluğ	tatlılık (115-5)
alurak	tatlıca (151-8)
avar	mal
	.-durur (143-15)
	. –ı (129-3) (129-4) (129-8)
	. –ına (129-11)
	t. -umuza(133-6)
avarlu	malı olan
	. –yıdı (129-9)
Tāvūř	hayvan adı
	T. (112-7, 9, 10, 12, 13, 14) (113-1, 4, 6) (115-14)
	T. –a(113-4) (115-10)
	T.-ıla(113-6)
ayı	yük, denk
	. -ları (120-6)

ṭayı	dayı (130-14) ṭ.-sı(130-14) ṭ. –sı oğlu(129-11) (130-14)
tāze (F)	körpe, genç t.olur (110-13)
tazelen-	yenilenmek t. -ürdi(121-9)
tebāreke (A)	mübarek etsin (154-5)
Tebük	yer adı (137-8)
tefekür (A)	düşünme t. kıldı (117-6) (144-2)
telbiye (A)	hac sırasında “Lebbeyk” diye seslenmek (162-4)
temaşa	seyretmek(122-14)
ten	deri,vücutun yüzeyi t.- leri (121-9)
terk	bırakmak t. idemez (152-9)
tesbīh (A)	Sübhānallāh (Hasbiya ⁶ llāhü ve niğme ⁶ vekilü) sözünü söyleme t. –i (150-14)
tīmār (F)	süslemek t. –ıdur eyledi (142-6)
ṭıybe	? (165-2)
tiz (F)	çabuk (130-3) (131-8) t. tiz (113-3) (138-5)
ṭoğ-	doğmak ṭ. –duğı (139-7,8)
ṭoğur-	doğurmak t. -dı (127-14)
ṭoğru	doğru (143-13)
ṭoqsan	doksan(152-13)
ṭoqsan ṭoquz	doksan dokuz (152-12) (152-13) (125-10) (158-14)

toğuz	dokuz (121-15) (125-10) (130-13) (131-1) (131-10) (131-11) (131-5) (131-8) (132-3) (132-8) (132-9) (135-3) (117-10) t. -un (130-14)
toğuzıncu	dokuzuncu (117-11)
ton	elbise, giysi (110-5) t. -ı (114-15) t. -ın(138-5) t. -ları (115-3) t. -larından (110-5)
toprak	toprak, yurt, il(110-12) t. -dan (110-12)
toy-	yeterince yemek,doymak t. -urdu(145-9)
tūfān (A)	zorlu yağmur (139-11)
tulun-	kaybolmak t. -dı (144-6)
tut-	tutmak t. -ğıl (134-12)

- U -

Ubāy bin Qa' b	kişi adı(153-15) U. -den (150-7)
Ubleh	yer adı (115-13)
uç	son, kenar u. -ında (125-3) u. -ında kaldı (115-7)
uç-	uçmak u. -dı (114-15) (115-3) (121-10) (124-6)
uçur-	uçurmak u.-urdu(121-10)
uçmaq	cennet

	u. (110,2, 5) (111-9, 15) (112-2, 5, 7, 13, 14) (113-1) (114-3,15) (114-15) (115-2) (115-3) (116-5) (117-12) (117-14) (122-6) (151- 10) (163-13) (164-12)
	u. -a (111-15) (112-3, 4, 5, 6, 9, 14) (113-1, 3, 4, 5, 6) (115-15) (116-1)
	u. -da (117-12) (111-9)
	u. -dan(112-5) (115-11,14)
	u. -ı (117-6)
	u. -uñdan (117-8)
ud	haya, edep, ar, hicap
	u. -uñdan (115-2)
uğra-	uğramak
	u. -dı (134-4)
ulal-	büyüme
	u. -dı (142-2)
ulaş-	erişmek, varmak, yetişmek
	u. -am mı (122-9)
	u. -dı (124-15)
	u.-duğı (111-14)
	u. -mağ (122-9)
	u. -mayınca (130-3)
	u. -maz (158-2)
ulaşduğ	ulaşılan
	u. -ı (111-14)
ulaşdur-	ulaştırmak
	u. -durmış olavuz(132-11)
	u. -duru (121-7)
ulu	yüce, büyük (126-12) (142-3) (147-1) (147-2) (147-7) (148-2) (148-2) (148-5) (148-7) (148-8) (151-14)
	u. -lar (111-8, 14) (143-3) (126-4) (131-2) (133-2) (138-5) (151- 9) (154-5) (159-4)
	u. -ları (127-15) (128-1) (128-2) (147-13)

	u. -larını (128-4)
	u. -larından idi (165-15)
	u. -muz (119-11)
	u. -sı (127-7) (119-10) (121-15) (135-15) (136-15)
	u. -sından idi (112-8)
	u. -sınuḡ (135-12)
	u. -sıydı (130-2, 15)
ululuk	yücelik,büyüklik
	u. -ı (127-14)
	u. -ın (127-13) (155-8)
‘Unnāb	ağaç adı
	‘U.ağacına (114-15)
ur-	sokmak
	u.-dı (134-6)
	u. -up (128-10)
ur-	vurmak, değmek
	u.-dı(143-11)
	u. -urdu(121-10)
us	akıl
	u. -sı (120-13)
uslu	akıllı(118-13)
uşaḡ	küçük (148-3)
uşat-	kırmak
	u. -am (146-13)
	u. -dı (147-7) (148-3)
	u. -dısa (148-8)
uy-	söylediğini kabul etmek
	u. -alar (128-1) (127-15)
	u. -an (125-12)
	u. -anlara (136-1) (129-13) (129-14)
	u. -anlardan (123-5) (136-1)
	u. -anlarla (154-6)

	u. –asın (127-4)
	u. –avuz (127-4)
	u. -dı (152-15)
	u. –madı (126-13)
	u. –maya (153-6)
	u. -miş(119-1)
	u. -miş-durur (119-5)
uyak-	batmak
	u. -dı (144-8)
	u. -ıcı (144-8)
	u. -udururken (143-14)
uyan-	uyanmak
	u. –dı (110-6)
uydur-	birlikte hareket etmek
	u. –dı (165-10)
uyı-	uyumak
	u. –dı (110-3)
	u. –dum (165-5)
	u.-(u) rdum(165-1)
uyıcı	söylediğini kabul eden
	u.-lar(153-6)
uyku	uyku (110-3)
	u. –sından (110-6)
uzat-	uzatmak
	u.-dı(110-15)
uzatmak	uzatmak(155-12)
uzun	uzunluk, uzunluğu olan(114-10)
	u. -ıdı (126-6)
uzunlık	uzunluk
	u. –ından (126-9)

- Ü -

üç	üç (111-1) (134-14) (120-2) (132-14) (135-1) (142-2) (148-4) (148-4) (155-12) (158-13) (164-10)
üçüncü	üçüncü (115-6) (136-9) (148-5) (152-14) (154-3) (165-3) (118-6)
üç bin üç yüz otuz yedi	üç bin üç yüz otuz yedi (139-13)
üç yüz	üç yüz(112-6,7)
üleş-	paylaşmak ü. –diler (134-7) (135-6)
ümme (A)	bir peygambere inananlar topluluğu ü. –ümden (122-14)
ün	ses (136-15) (160-14) (160-15) (124-9) (136-14) (160-12) ü. –i (136-14) (161-1) ü. –ile (137-15) ü. –in (160-13) ü. –üñi(161-2)
ünlü	sesli(136-14)
ür-	üfürmek, üflemek ü. –dün (117-6)
ürk-	korkmak ü. –üp (129-3) (129-4)
üst	üst ü. –inde (123-13) (126-9) (147-1) (151-13) (159-8) (161-15) (161-15) ü. –indeki (129-2) (164-5) ü. –inden (114-14) (115-2) (163-14) ü. –ine(124-8) (129-5) (132-11,12) (132-4) (139-4) (140-10) (141-3) (149-10) (149-12) (149-3) (151-6) (157-3) (157-4) (159- 9) (163-14) (164-1) (132-11) (136-4) (161-15) ü. –iñüze (135-11)
üstād (F)	üstün yetenekli, bilgili(114-7)
üstün	üstün ü. –idi (156-9)

	ü.oldı(148-12)
üşit-	üşümeğ
	ü. –e (117-14)
üyürtle-	ayırmaq, seçmek
	ü. –gil (120-3)
üz-	koparmak (118-4)
	ü. –di (118-4)
üzer	üst
	ü. –e (110-3, 5) (111-5, 8) (115-13) (115-12) (128-5) (129-1) (130-11) (130-7) (132-7) (151-13) (153-5) (157-5) (163-6)
	ü. –idür (118-4)
	ü. –ine(118-6) (121-7,14) (122-15) (130-9) (131-12)

- V -

vācib (A)	gerekli,şart
	v.olmuş (145-15)
va ^c de	erteleme süresi (134-15)
	v. -dür (135-2)
	v. –gününüğ (136-6)
	v. –kıldı (132-14)
	v. –si (134-15)
vaḥiy	bir buyruğun Tanrı tarafından bir peygambere duyurulması
	v. kıldı (117-8) (121-3) (121-5) (131-2) (134-12) (160-2)
va ^c iz(A)	öğüt
	v. eydürdi (132-2)
Vaki ^c bin Cerrāh	kişi adı (138-10)
vakt (A)	zaman, uygun zaman (142-7) (146-5)
	v. –ın (110-4) (119-14) (141-13)
vallāhī	Allah için (125-3) (132-14) (155-9)
var	var olan (113-2) (151-14) (mı150-11) (120-12) (125-10) (134-15) (141-2) (142-3) (155-1) (162-14) (163-9) (165-12)

	v. -dur (144-1)
	v. -ıdı (112-1) (128-3) (133-8) (154-14) (115-15) (129-7) (129-8) (136-1) (140-3) (160-11) (146-8)
	v. -ısa (137-15) (151-4)
	v. -iken (148-8)
var-	ulaşmak
	v. -a (163-6) (162-9)
	v. -alum (122-1) (131-14) (131-14) (132-10)
	v. -ayın (141-5)
	v. -dı (124-9) (134-12) (138-7) (129-8) (136-2) (141-11) (142-4) (142-7) (143-6) (146-10) (162-11) (163-8)
	v. -dılar (130-12) (122-1) (123-3) (133-5) (134-2) (153-4) (157- 4) (157-5)
	v. -ğıl (159-13)
	v. -ıcağ (162-3)
	v. -mağdan (140-14)
	v. -masun (119-4)
	v. -mazın (157-1)
	v. -up (141-13) (141-2) (144-15)
	v. -urıdı (137-13)
Varqā	yer adı (141-15)
vaşf (A)	nitelik
	v. eyledi (155-1)
	v. -un (125-3)
Vāşimi	yer adı (115-12)
vāveylāh	eyvah, yazık, feryat (112-4)
vāy	eyvah (122-9) (148-13)
Vazīni bin ʿAṭā	kişi adı
	V. -dan (116-4-5)
ve	bağlaç, ve
	v. (110-4, 5) (113-1, 6, 7, 9, 11, 12, 13, 14) (114-5, 6, 12, 14) (115-1) (115-10) (115-13) (115-14) (115-15) (115-3) (115-3)

(115-4) (115-5) (115-6) (115-7) (115-8) (115-9) (116-1) (116-14)
(116-7) (117-1) (117-11) (117-11) (117-12) (117-14) (117-15)
(117-2) (117-6) (117-7) (117-8) (117-9) (118-1) (118-13) (118-
14) (118-15) (118-2) (118-4) (118-7) (118-8) (119-1) (119-10)
(119-11) (119-12) (119-14) (119-15) (119-4) (119-8) (119-8)
(119-9) (120-12) (120-15) (120-2) (120-7) (120-9) (121-10) (121-
12) (121-12) (121-14) (121-15) (121-5) (121-6) (121-7) (121-8)
(121-9) (121-9) (122-14) (122-15) (122-2) (122-3) (123-1) (123-
15) (123-2) (123-3) (123-4) (123-5) (123-6) (123-9) (124-2)
(124-5) (124-6) (125-1) (125-10) (125-12) (125-15) (125-9) (126-
1) (126-10) (126-11) (126-12) (126-14) (126-15) (126-2) (126-3)
(126-4) (126-5) (126-6) (126-7) (126-9) (127-10) (127-11) (127-
12) (127-13) (127-15) (127-15) (127-15) (127-2) (127-3) (127-7)
(127-8) (127-9) (128-1) (128-11) (128-12) (128-12) (128-14)
(128-2) (128-3) (128-8) (129-1) (129-11) (129-12) (129-15) (129-
3) (129-6) (129-7) (129-8) (129-9) (129-9) (130-1) (130-10)
(130-11) (130-12) (130-14) (130-15) (130-2) (130-4) (130-6)
(130-9) (131-1) (131-12) (131-14) (131-15) (131-2) (131-4) (131-
6) (132-1) (132-13) (132-14) (132-2) (132-3) (132-8) (132-9)
(133-1) (133-11) (133-11) (133-13) (133-14) (133-3) (133-6)
(133-7) (133-9) (134-15) (134-2) (134-3) (134-6) (134-7) (134-7)
(135-11) (135-14) (135-15) (135-4) (135-6) (135-7) (135-8) (135-
8) (136-10) (136-14) (136-7) (137-11) (137-12) (137-13) (137-
14) (137-3) (137-5) (137-6) (137-9) (137-9) (138-1) (138-13)
(138-14) (138-2) (139-13) (149-1) (149-3) (150-6) (151-4) (155-
9) (159-3) (159-6) (163-7) (138-4) (138-5) (138-6) (138-7) (139-
12) (139-13) (139-15) (139-2) (140-1) (140-14) (140-2) (140-3)
(140-5) (140-6) (140-7) (140-9) (141-11) (141-12) (141-14) (141-
15) (141-2) (141-3) (141-4) (141-5) (141-5) (141-9) (142-1)
(142-11) (142-12) (142-13) (142-14) (142-15) (142-2) (142-2)
(142-5) (142-7) (142-9) (143-11) (143-13) (143-14) (143-15)
(143-2) (143-2) (143-7) (144-1) (144-10) (144-11) (144-13) (144-

2) (144-3) (144-4) (144-7) (144-8) (144-9) (145-1) (145-10)
 (145-11) (145-12) (145-13) (145-14) (145-14) (145-2) (145-3)
 (145-5) (145-6) (145-7) (145-9) (146-1) (146-10) (146-15) (147-
 1) (147-10) (147-11) (147-12) (147-2) (147-2) (147-3) (147-4)
 (147-7) (148-12) (148-13) (148-14) (148-15) (148-2) (148-2)
 (148-4) (148-9) (149-10) (149-12) (149-13) (149-15) (149-6)
 (149-8) (149-9) (150-13) (150-2) (150-3) (150-5) (150-7) (150-7)
 (150-8) (150-9) (151-1) (151-10) (151-11) (151-12) (151-13)
 (151-14) (151-15) (151-5) (151-6) (151-7) (151-8) (151-9) (152-
 10) (152-12) (152-12) (152-13) (152-5) (152-6) (152-9) (153-1)
 (153-12) (153-13) (153-14) (153-15) (153-2) (153-3) (153-4)
 (153-5) (153-7) (153-8) (153-9) (154-1) (154-10) (154-11) (154-
 12) (154-13) (154-14) (154-4) (154-5) (154-6) (154-7) (154-8)
 (155-1) (155-13) (155-14) (155-3) (155-4) (155-5) (155-6) (155-
 8) (156-1) (156-14) (156-15) (156-3) (156-4) (156-5) (156-6)
 (156-8) (156-9) (157-1) (157-10) (157-11) (157-12) (157-13)
 (157-2) (157-3) (157-6) (157-7) (157-8) (157-9) (158-10) (158-
 11) (158-12) (158-13) (158-14) (158-3) (158-4) (158-5) (158-6)
 (158-7) (159-10) (159-10) (159-11) (159-12) (159-13) (159-14)
 (159-4) (159-5) (159-8) (159-9) (160-1) (160-10) (160-12) (160-
 3) (160-5) (160-7) (160-8) (161-1) (161-10) (161-12) (161-13)
 (161-14) (161-15) (161-2) (161-3) (161-6) (161-9) (162-1) (162-
 10) (162-10) (162-11) (162-12) (162-12) (162-14) (162-15) (162-
 2) (162-3) (162-4) (162-5) (162-7) (162-8) (162-9) (163-10)
 (163-13) (163-4) (164-2) (164-3) (164-4) (164-5) (164-7) (165-
 10) (165-12) (165-15) (165-3) (165-4) (165-5) (165-7) (165-8)
 (165-9)

velī

sahibi, sorumlusu

v. -si (150-1)

velīkin

fakat (115-2) (125-4) (152-9)

velīlik

yücelik

v. -e (115-15)

vesvese (A)	kuşku, kuruntu v. kıla (112-7) v. kıldı (111-13,) v. kılmak(111-15)
Vikā' (A)	koruma V. kıldı (156-6)
vir-	vermek(149-14) v. -di (113-15) (115-4) (115-5) (123-4) (130-9) (137-4) (157-2) (157-9) v. -e (122-6) (122-7) (156-6) v. -em (130-11) (149-6) v. -gil (119-11) (119-13) (119-9) (123-12) (123-9) (119-15) v. -ile (123-1) v. -iñ (149-15) v. -medi (129-15) v. -meñ (133-13) v. -meyince (158-3) v. -mezin (130-2) v. -mezüz (133-15) v. -mişdür (123-8) v. -mişidi (139-3) v. -ür (113-2) v. -ürdi (144-12) v. -ürdüñ (120-1)
viribi-	yollamak , göndermek v.-di(120-2) (121-14) (126-10) (126-13) (137-12) (141-4) (151-10) (152-4) (153-10,11) (155-2,13) (157-10) (121-11) (155-2) (120-2) (121-14) (126-10) (126-13) (137-12) (153-10) (155-13) (157-10) v. -dük (153-11) v. -düm (125-15) v. -gil (120-1) (155-3)

viribinil-	v. -r (111-4) yollanmak
viril-	v. -dük (158-6) verilmek v. -di (123-9) v. -e (123-1)
virinçe	verince(111-1)
vücüd (A)	ortaya çıkan v. -a geldi (141-11) v. -a gelmeye (140-11)

- Y -

yā	ey (113-11) (138-11) (158-15) (120-3) (123-12) (125-3) (148-1) (149-13) (152-9) (160-12) (163-11) (165-11) (115-1, 2) (117-6, 8) (118-4, 14) (121-4) (123-12) (125-13) (127-7) (138-11, 14, 15) (145-8, 11) (149-13) (150-6, 10) (151-11, 14) (152-9) (158- 15) (160-12) (163-11) (165-11) (115-1, 2) (117-6, 8) (118-4, 14) (120-3) (121-4) (123-12) (125-13) (127-7) (138-11, 14, 15) (145- 8, 11) (1481) (149-13) (150-6, 10) (151-11, 14) (152-9) (158-15) (160-12) (163-11) (165-11)
ya-	nakşetmek (118-6)
yağ	yağ (142-10)
yağdur-	yağmak y. -an (155-10)
yağdurıcı	yağdırıcı (120-10)
yağmur	yağmur (119-14) (119-15) (119-6) (119-7) (120-1) (120-9) (123- 13) (123-3) (119-6) y. -lar (150-2)
yağmurlu	yağmurlu y. olur (120-3)
yağın	uzak olmayan (121-11) (135-13)

	y. -da (142-5)
	y. – dağı (160-11)
	y. – geldi (121-11) (141-8) (158-12)
	y.gelmeğ (114-6)
	y. - gelmesün (157-4)
	y. gelmeyüz(114-6)
	y. varmaya (140-9)
	y. –varmayam (141-4)
	y. –varmayasın (141-3)
yağınlık	birliktelik
	y. kıldı (140-13) (141-6)
yağlaş-	yağlaşmak, yakın olmak
	y. -dı(116-12)
yağ-	yakmak
	y. -mağa (149-1)
	y. -mayadığ (159-10)
	y. -uğ (148-15)
Ya‘ kŭb	kişi adı (158-7) (157-12) (165-5) (115-10) (117-14) (118-13) (119-12) (119-9) (120-10) (120-11) (122-5) (125-15) (126-9) (127-1) (128-7) (131-15) (135-2) (138-12) (143-13) (144-10) (145-4) (146-13) (147-11) (147-6) (148-1) (148-2) (150-12) (150- 6) (151-1) (153-11) (155-10) (155-15) (160-6) (161-1) (161-8) (162-5) (164-12)
Ya‘ kŭb bin Süfyān	kişi adı (116-2)
yāđkut (A)	değreli taş
	y. -dur(163-13) (164-12)
	y. –ıla (111-4)
	y. –ından (163-13)
	y. –larından (164-12)
yalan	doğru olmayan söz (113-15) (155-5) (148-4)
	y. -dan (148-4)
	y. -ısa (132-11)

	y.olursa (132-15)
yalansuz	yalansız (135-2)
yalavaç	peygamber, haberci, elçi y. -lar (157-10) (119-9) y. -larıvuz (158-6) y. -ıların (119-10)
yalavacı	duacıları y. -ları (123-3)
yalın	yalın, çıplak y. -cağ kaldı (114-15)
yalınlan-	alevlenmek y.-dı(149-8)
,	y.-ur(151-14)
yalıñuz	yalnız(135-2) (117-7) (119-13) (127-8) (165-13) y. -ın (110-2) (119-9)
yalvar-	yalvarmak y. -ıñup (119-7) y. -u (119-7) y. -up (127-5)
yan	yan, taraf y. -a (110-15) (153-4) (153-8) (119-7) (155-4) (156-7) (160-10,14) y. -ağı (160-13) y. -ı (110-3) y. -ın (163-15) (164-1) y. -ına (163-15) y. -ında (151-10) (147-2) (147-2) (151-13) (159-8) y. -uñda (152-3) (159-9) (160-14)
yan-	yanmak y. -ar (151-14)
yana	yine, tekrar (165-3)

yanak	yüzün bir bölümü y. -ı (160-13)
ya ^c nî	yani(114-14) (115-10) (117-14) (118-13) (119-9,13) (120-10,11) (125-15) (126-8) (127-1) (128-7) (131-15) (135-2) (138-12) (143- 13) (144-10) (145-4) (146-12) (147-5,6) (148-1,2) (150-6,12) (151-1) ((153-11) (155-10,15) (160-6) (161-1,8) (162-5) (164-12) (165-5)
yap-	yapmak y. -ardı (126-6) y. -dı (156-9) y. -dılar (126-5) y. -ısarlar (161-13) y. -up (149-3)
yapış-	sıkıca tutmak y. -up (135-5) (136-1)
yaprak	yaprak (115-4) (159-2) (115-3)
yār	sevgili y. kıldı (156-1)
yara-	yakışmak y. -maz(115-15)
yā Rabbī	ey Rabbim, Allahım (115-2) (117-6) (121-4) (123-12) (149-1)
yardımlu	yardımı olan y. -durur (111-6)
yaradıcı	yaratıcı,yaratan y.-sı(144-1)
yaradıl-	yaratılmak y. -dı (110-8, 10, 12, 13, 14) y. -duş (111-6) y. -duğundan (139-13) y.-mağın(110-1) y. -mağına (144-2) y.-mazduş(111-3)

yaraqlan-	silah y. -dılar (132-3)
yarat-	yapmak, yaratmak, düzenlemek y.-dı(110-5,9) (111-1) (144-2,10) (145-9) y.-duğında(118-1) y.-duñ(117-6) y.-sa(111-4)
yaratduğ	yaratma eylemine maruz kalan
yardım	destek, fayda, işbirliği y.dilerse(149-15) y.idelüm (149-14) y. idüñ (148-15)
yardımlaş-	yardımlaşmak y.-sa (117-2)
yardımlu	yardımı olan y.-durur(111-6)
yāren (F)	dostlar y. -lerinden (142-1) y. -lerine (142-3)
yarıl-	birbirinden uzaklaştırmak y. -dı (134-14) y. -uban (127-11) y. -up (127-12)
yarın	sonraki, ertesi gün (127-3) y.-da(122-15)
yarındası	ertesi gün y.oldı(165-4) y.olsa(128-15)
yassıla-	yamyassı yatırmak, yere sermek, yaymak y. -r (117-1)
yaş	göz yaşı (134-13)
yaş	yaş

	y. -ı (138-6) (152-12)
	y. -ında (142-2) (158-14)
	y. -ındaiken (158-14)
	y. -ındaydı (152-11) (152-12) (152-13)
yaşa-	yaşamak
	y.-dukça (110-11,13)
	y. -mış (129-7)
	y. -r (142-2)
	y. -rıldı (124-2)
yaşar-	yeşermek
	y.-up (159-2)
yat-	yatmak
	y. -alum (131-13)
	y. -ur (142-7)
yavlağ	pek, çok, gayet (126-5) (156-5) (160-11) (126-1) (126-15) (129-10) (129-5) (129-9) (133-14) (133-5) (137-5) (141-3) (155-1) (162-12)
yavru	yavru
	y. -sın (123-15)
yavuzluğ	kötülük, fenalık (159-10)
yay	yaz (129-2)
yayla-	yazı geçirmek
	y. -rıldı (129-3)
yāz (F)	anma, söyleme
	y. -kıldı (137-1) (154-5)
	y. kılmışdur (111-14)
	y. -kılur (110-1,2) (111-8) (143-3, 12) (154-5) (164-15)
yaz-	yazmak
	y. -mışdur (118-6)
yazı	geniş düzlük
	y. -sına (156-8)
yazuk	günah

	y. -dan(116-6) (117-7)
	y. -ı (118-7)
	y.işledi (114-14)
	y.işlemege (117-2)
	y. -umuz (134-10)
	y.-laruñ (114-5)
yerek-	yürek
	y. -ine (135-5)
yeşil	yeşil (130-10) (159-2)
Yezīd bin ‘Abdullāh bin Ẓasīt	kişi adı
	Y.-den(114-1)
Yezīd bin Ebī Ḥakem Sufyānı Şevrī	kişi adı
	Y.-den (125-9)
yığ-	yasaklamak
	y. -dı (111-9, 15) (113-13, 14) (128-4) (138-1) (140-14)
	y. -dılar (128-2)
	y. -duğı (113-6) (114-11)
	y. -madum mı (114-12)
	y. -mışıdı (111-13)
yık-	yerle bir etmek
	y. -duñuz (135-7)
	y.-mayaduñ(159-10)
yıkıl-	yıkılmak
	y. -urdu (126-6)
yıl	sene (112-6) (116-11) (133-3) (138-7) (139-12) (140-4) (140-7)
	(140-9)
	y. -da (115-6) (146-6)
	y. -dan(112-4,7) (116-12) (139-13)
	y. -ıdı (125-1)
	y. -lık (142-12)
yılan	sürüngen hayvan (112-1,3) (113-1,3,4,5) (115-13) (117-1)
	y. -a (113-6) (115-10)

	y. -uñ (113-5) (116-15)
yılduz	yıldız gök cismi (144-5) (144-6) (140-6) (120-15)
	y. -lar (120-15) (144-4)
yılkı	hayvan (143-15)
yırtıcı	vahşi hayvan
	y.-lar(160-13)
yıyı	koku
	y. -sın (163-1)
yi-	yemek
	y. -di (113-15) (114-1,4,11) (163-10) (123-15)
	y. -diler (114-7) (131-9)
	y. -düklerinden (123-2)
	y.-gil (113-12)
	y. -medi (114-2) (158-10)
	y.meyüz (114-6)
	y. -mez (158-11)
	y. -mezidi (157-14)
	y. -mezsiz (147-5) (158-3)
	y. -mezüz (158-3)
	y. -miş (115-6)
	y. -mişüz (160-7)
	y. - ñ (135-1)
	y.-üp (113-13)
	y. -ye (147-4)
	y. -yem (162-14)
	y. -yesileri (147-4)
	y. -yevüz (147-4)
yid-	çekmek
	y. -di (163-12)
	y. -er (120-15)
yidi	yedi (121-7) (123-13) (130-13) (134-2) (135-8) (151-8) (152-12)
	(157-2)

yidinci	yidinci (124-2) (124-3) (117-3)
yigirmi	yirmi(138-7)
yigit	genç (143-4) (147-12) (148-7) (126-13) y. olasıydı (131-10) y.oldı(131-8) (133-4) (162-7) y. olduğundan(143-4)
yigitlik	yiğitlik(126-13)
yigrek	daha üstün y. ola (133-7)
yikşenbe (F)	pazar günü (136-10) (135-11) (136-12)
yil	rüzgar (120-11,14) (121-4,6,11) (122-1,9) (126-4) (150-3) y. –den (121-9) y. –durur (120-11) y. –i (121-7,11) (121-12) (121-14) (121-7) (122-1) (123-1) y. –in (120-12) y. –ine (121-3) (121-5) y.olam (113-5) y.oldı (113-5)
yil-	koşmak y. –di (160-14) y. –en oldı (160-15)
yimek	yemek (114-10) (122-14) y. –den (111-13) (113-13)
yimiş	meyve y.-in(111-13) y. -leri (153-14) y.virür(115-6)
yimişsüz	meyvesiz(160-7)
yine	tekrar(165-3,4)
yinji	yeni, taze(112-5)
yinilen-	yenilenmek,tazelenmek y. –ür (110-13)

yir	<p>yer (115-11) (117-6) (146-10) (121-4) (121-5) (123-1) (126-,9) (137-6) (139-8) (143-7) (144-10) (149-12) (150-7) (151-6) (152-13) (153-10) (153-12) (153-15) (154-12) (154-2) (161-12) y. -de (119-8) (123-5) (141-11) (150-6) (155-6) y. -den(150-10) y. -dür(153-13) (153-13) y. -e (115-11) (116-13) (136-13) (141-15) (149-2) (153-11) y. ehlinüñ (140-4) y. -i (126-2) (139-8) (149-13) (160-3) (161-13) (163-11) (165-6) y. -idi (126-2) (152-14) (164-5) y.-idür(164-5) y. -ile (121-12) y. -in (165-7) (165-8) y. -inde (115-11,13) (128-9) (139-9) (153-6,8) (156-11) (115-11) (115-12) (160-5) y. -inden (120-7) (156-8) (137-8) y. -indeki (128-10) y. -ine (115-14) (118-15) (123-14) (128-14) (153-9) (154-4) (161-6) y.-ine gelsün(159-14) y. -le (121-10) y. -lerden (163-11) y.virdün(117-7)</p>
yir altı	<p>yeraltı y.-na (149-2)</p>
yirlen-	<p>yerleşmek, yurt edinmek y. -diler (162-3) y. -mişlerdi (120-</p>
yir yüzi	<p>yeryüzü y. ehlinüñ(143-7) y. -nde (126-5) (140-2) (150-7) (153-15)</p>

	y. –ndeki (121-5) ((136-14) (151-4)
	y. –ne (139-15) (154-2)
yit-	yeterli olmak (121-4) (124-9) (161-5)
	y. –er(150-13) (152-1)
	y. –medi (124-9)
yit-	yetişmek
	y. -di (135-4)
	y. –diler (161-14)
yit-	itmek
	y.-di(114-3)
yitil-	büyümek
	y. –di (131-8)
	y. –dügi (133-3)
	y. –ürdi (133-3)
yitürici	tamamlayıcı
	y. –ye (161-5)
yiyni	önemsiz
	y. dutuban (163-2)
yok	yok (149-13) (155-6) (145-9) (150-11) (150-7) (152-2) (117-12)
	(154-1)
	y. –dur (117-12) (134-10) (136-4) (150-5)
	y.-durur(144-3) (149-13) (150-5) ((154-1) (155-6) (162-14)
	y. –ıdı (124-8) (165-10)
	y. –umış (148-14)
	y. –sa (130-5)
yoksul	fakir
	y. -uñ (153-15)
yol	istikamet, yürünen yer(143-13)
	y.bulup (111-14)
	y. –dan (146-15)
	y. –durur (153-9)
	y. –ın (134-2)

	y. -uñ (128-15)
	y. -uñuz (136-4)
yoldaş	yol arkadaşı, birlikte hareket eden
	y. -ıla (134-2)
	y. -uñ (162-12)
yoñ-	yontmak, tıraş etmek
	y. -ıçıydı (144-11)
	y. -up (126-7)
yöre	çevre, civar
	y. -sinden (124-1)
	y. -sinüñ (160-3)
yu-	yıkanmak (163-12)
	y. -dı (163-15) (164-1)
	y. -dum (164-5)
	y. -yayın (163-12)
yumşan-	yumuşamak
	y. -ur (121-9)
yumurta	yumurta
	y. -dan (123-15)
Yūnus İbni Muḥammed	kişi adı (125-8)
yurd	oturulan yer
	y. idinmişleridi (121-8)
	y. idinüp (162-3)
	y. -u (126-2)
yut-	içine almak
	y. -durdı (149-2)
	y. -miş (123-1)
yüce	ulu (151-12) (161-4)
yügür-	yürümek
	y. -ü (160-13)
yüklü	hamile (127-7) (127-11)
	y. oldı (127-10) (159-4)

	y. olmuşdu (159-5)
yüksek	yüksek(134-7) (149-3) (149-9) (150-10)
yüksel-	alçaktan yükseğe çıkmak (150-9)
	y. -di (134-12)
yürek	kalp
	y.-ine(135-5)
	y. -leri (121-9) (136-15)
yürü-	yürümek
	y. -di (138-5) (152-3)
	y. -rdi (110-2)
yüz	yüz(116-11,12)
yüz	görünen kısım
	y. -i (143-7)
	y. -inde (153-15)
	y. -ine (154-2)
yüz	insan yüzü
	y.dutup(154-10)
	y.-i (135-10)
	y. -in (150-5) (164-7)
	y.-ine (143-11) (147-15) (155-7)
	y. -imi (144-10)
	y.-leri (135-12) (136-7) (136-9)
	y. -lerünüz (135-10) (135-11)
	y. -lerin (136-12)
yüz altmış üç	yüz altmış üç (139-12)
yüz dut-	yönelmek
	y. -dı(122-3) (133-10) (155-6)
	y. -up (154-10)
yüz elli	yüz elli(125-1)
yüzlü	yüzlü(164-4)
yüzük	bir tür takı (121-5)
	y. -den(121-6)

yüz yigirmi yüz yirmi(158-14)

- Z -

zā' ferān (A)	safran, sarı (135-12)
zāḥīre (A)	ambara konan yiyecek(129-1)
	z. kıla (161-9)
zahmet (A)	eziyet
	z. -dinden (133-14)
zā' if (A)	zayıf, güçsüz(111-5) (126-14)
	ẓ .-den(111-6)
	ẓ. -ler (146-11)
zā' iflık	güçsüzlük
	ẓ. -ın (146-5)
zālim (A)	eziyet eden(148-7)
	z. -lerdendir (147-12)
zamān (A)	devir, dönem(157-5)
	z.-dan(113-10)
	z. -ı (139-11) (165-7)
	z. -ında (139-14)
Žanūz	yer adı(134-8)
zārī (F)	ağlayıp, sızlamak
	z. kılup (136-7)
zāyi' (A)	elden çıkan, kaybolan
	z. kılmaya (160-10)
Žaynem	kişi adı(129-12) (130-2,3)
	Z.-e(129-12)
Žaynem bin Hurāve	kişi adı(129-11)
zemherir (A)	soğuk (117-12)
zemzem (A)	ezgili sesler (125-9) (154-4) (161-6, 7, 11) (164-14) (165-5)
zencīrlü (A)	demir bağ (149-12)
Zeri' ā	kişi adı (137-3)

Z̤evāb bin Mahrec	kişi adı Z. idi (135-4)
Z̤evāb bin � Ömer	kişi adı (128-1)
Z̤evāb bin � Ömr	kişi adı Z̤ .-üŋ (129-7)
Z̤eynem bin Hurāve	kişi adı (129-11)
zift (A)	çamdan çıkarılan yarı katı kara madde z. -ile (136-9)
zikir (A)	anma, söyleme z. eyledi (116-5) (126-3)
zindān (A)	karanlık hapisane z. kıldı (117-11)
zindānla-	hapse kapatmak z. -dılar (149-4)
z̤ir-zem̤in (F)	yer altı (141-12) (142-2) (143-4) z. -den (143-2,14) z. -e(141-15)
zişt(A)	çirkin,kötü(110-13)
ziyān (A)	zarar z. -ı dege (152-2) z. -ıŋ (151-15) z. kılmaz(151-12)
ziyānlu	zararlı (144-13) z. olduğundan(129-11)
Z̤ühri	kişi adı(151-4)
Z̤ülqarneyn	kişi adı Z̤. -dür (140-1)
z̤ürriyet (A)	soy, nesil z̤. -ine (117-10) z̤. -üm (160-7)

KAYNAKÇA

- ARAT, Reşit R. (1979). *Kutadgu Bilig III İndex*. (Yay. Haz.: K. Eraslan, O.F. Sertkaya, N. Yüce). İstanbul: TKAE Yay.
- ARAT, Reşit R. , 1991, *Kutadgu Bilig I Metin*. Ankara: TDK Yay., 3. Baskı.
- ATA, Aysu ,1998, *Nehcü'l-Ferâdis*. Ankara: TDK Yay.,
- ATALAY, Besim ,1985-86, *Divânü Lûgat-it Türk Tercümesi*. I-II-III-IV. Ankara: TDK Yay.
- ATEŞ, Ahmet, 1958, “*Anadolu Kütüphanelerindeki Bazı Mühim El Yazmaları.*” İstanbul: TDED, Cilt VIII., s. 93-94
- BİLGİN, Azmi1990 “*Eski Anadolu Türkçesi Döneminde Karışık Dil Unsurları Taşıyan Eserler ve Dil Özellikleri.*” (Türk Dünyası Araştırmaları,) sayı: 69; s. 63
- CANPOLAT, Mustafa,1968, “*Behçetü'l Hadâik'in Dili Üzerine.*” (TDAY-Belleten) 1967, Ankara. 1968, s. 165-175.
- CEMİLOĞLU, İsmet,1994, *14. Yüzyıla Ait Bir Kıyas-ı Enbiyâ Nüshası Üzerinde Sentaks İncelemesi*. Ankara: TDK Yay., ss. 271+XXXIV+34
- CEYLAN, Emine,1988, “*Ana Türkçede Kapalı e Ünlüsü.*” (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara: Hacettepe Üniversitesi
- DEVELİOĞLU, Ferit,1970, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*. Ankara.
- DİLÇİN, Cem ,1983, *Yeni Tarama Sözlüğü*. Ankara: TDK Yay.

ERGİN, Muharrem,1971, *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul.

GÜLSEVİN, Güner,1997, *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler*. Ankara: TDK Yay., ss. 156.

İZ, Fahir,1996, *Eski Türk Edebiyatında Nesir*. Ankara: Akçağ Yay.

KORKMAZ, Zeynep,1968, “*Eski Anadolu Türkçesinde Asli Ünlü (Vocal) Uzunlukları.*” (A.Ü. DTCF Dergisi), Cilt XXV. Sayı: 3-4, s. 49-66

OLGUN, İbrahim – C. DRAHŞAN, 1984, *Farsça Türkçe Sözlük*, Ankara: Elhan Kitabevi.

ÖZDEMİR, H., S. CEBECİ,1996, *Arapça-Türkçe Sözlük*. Ankara: Akçağ Yay.

ÖZKAN, Mustafa,1995, *Türk Dilinin Geliştirme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi*. İstanbul: Filiz Kitabevi, ss. 751

SAMİ, Şemsettin,1995, *Kamus-ı Türki*. İstanbul: Çağrı Yay.

ŞAHİN, Hatice, 2009, *Eski Anadolu Türkçesi*. Ankara: Akçağ Yay.

TEKİN, Talat,1988, *Orhon Yazıtları*. Ankara: TDK Yay., ss. 200.

TEKİN, Talat,1995, *Türk Dillerinde Birincil Uzun Ünlüler*. Ankara: TDAD 13.

TİMURTAŞ, F. Kadri,1977, *Eski Türkiye Türkçesi, Gramer-Metin-Sözlük*. İstanbul: Edebiyat Fakültesi Basımevi, ss. XXIII+332

YILMAZ, Emine-DEMİR, Nurettin,2009, “*Sa’lebî’nin Kitābu ‘Arā’isi’l-Mecalis Fi Kısāsi’l-Enbiyā’sının Anadolu Sahasında Yapılmış Çevirileri*”adlı Makale. Ankara: ss. 357-362

EK

پس دردی بدان قنای کلدی بن جنوز که کرد که لبیدی و آنکه درت ایام و ایدی
ایام بک و ایام و طوطی نگار ایدی و ایام بک و بوسنت بدی و آنکه آنرا که پس
این ایامی آنرا که در ایام بک و بوسنت بدی و آنکه آنرا که پس
کرد که ایام بک و بوسنت بدی و آنکه آنرا که پس
بزرگ خلق در ایام بک و بوسنت بدی و آنکه آنرا که پس
افوج بزرگ طاعت قلدی شمله نم مشهور اولد و آنکه در کوه و در کوه ایام بک و بوسنت بدی
بهره کرب آدم و سوسه فلا پس و چون بزرگ طاعت و ایام بک و بوسنت بدی
الوند ایدی پس ایام بک و بوسنت بدی و آنکه آنرا که پس
سند که کلوز که مردم ایدی بن ایام بک و بوسنت بدی و آنکه آنرا که پس
اغدی تا و ایام بک و بوسنت بدی و آنکه آنرا که پس
و شکت ایام بک و بوسنت بدی و آنکه آنرا که پس
قامو فانی و هلاک او مستور مکر خلد ایام بک و بوسنت بدی و آنکه آنرا که پس
اول ایام بک و بوسنت بدی و آنکه آنرا که پس
ایلیس ایدی این بن کسرم اگر ایام بک و بوسنت بدی و آنکه آنرا که پس
رضوان بک و بوسنت بدی و آنکه آنرا که پس

ایام بک و بوسنت بدی و آنکه آنرا که پس
بوسنت بدی و آنکه آنرا که پس
الکدن کلم که ایام بک و بوسنت بدی و آنکه آنرا که پس
طاعت و دین ایام بک و بوسنت بدی و آنکه آنرا که پس
ایلیس ایدی بن بزرگ ایام بک و بوسنت بدی و آنکه آنرا که پس
بزرگ طاعت ایام بک و بوسنت بدی و آنکه آنرا که پس
ادمله خواجه دزد و اول ایام بک و بوسنت بدی و آنکه آنرا که پس
شون قدر ایام بک و بوسنت بدی و آنکه آنرا که پس
بچون اغدی بن ایلیس ایدی بن بزرگ ایام بک و بوسنت بدی و آنکه آنرا که پس
ایلیس ایدی بن بزرگ ایام بک و بوسنت بدی و آنکه آنرا که پس
کر کلدی و اول ایام بک و بوسنت بدی و آنکه آنرا که پس
و دین بزرگ ایام بک و بوسنت بدی و آنکه آنرا که پس
شکر اول ایام بک و بوسنت بدی و آنکه آنرا که پس
بغدی و آنکه آنرا که پس
صنوز که ایام بک و بوسنت بدی و آنکه آنرا که پس

ستمندی و اول اعاج انك ساچ دندی شكركم قالك ندك اقلدكم ادم بنده هم چهره دم
 آینه یارب سندا چمن و لیکن سنك اوكد اچره روایت فاندیم چنان ادم استند
 ایماق ظنر اجدنی و عورت ایماق اجدنی اجدن کردید و بیرون کردید عورت اربا پر
 ایماق این سکنه حتی کم صکره ایماق اعاج این اسن کردی و بیرون کردید ادمه احوال انك
 بزله عورتو ازندی پس الله تعالی انك عوض بخیر اتم و دردم کم کاشی می نملو و منفه
 ایندن بر ابرو دردی بزله ایله کوریش و زنا چینی اولدوم انك درینست ایله
 و توگو ایلدی اول دریس درینقدا ایدی و اوقو کیدیم سن ادمی درینمقلو اجدن قلدی
 تا کم اوکی حالن الا در او عورت ایلیا کوریشی سنک تعالی انك کده منسلغند اجدندی
 و ند اقلدیم کلا عاصی انکم قشغون کوریم شکرتی ایله فلما هیطو امنها جمیعا
 بقصکم ایض عدو یعنی شکرتی اوردی ادم حوای یلان و طاموس و ایلیس کم حیفک
 ایماق ابرای انك کم بریرین دشمنی پس ادم علیه السلام هندستان بزله سوزندی
 ایندی بزنجک ایله دهنتا برین بزطاع ازده ایندی اول طاموس درینو بزنجک و ابرو درینو
 حوای انك جنید ایله و ایلیس عرق بزله ایله ازده ایندی حوای و ایلیس درویلان
 ایسه هانه ایندی و طاموس کلا و ابرو ایندی تا شکرتی ادم بیغامبر ایماق اجدن و غنک
 سکت اولدیم ادمک بیلدا اول کلا و ایماق مزبور درینو انک ایلیک اجدن

ایندی چمنی ایماق روایت قلدی بریدین عبد الله بن سبط دکر اول ایندی اشدنم سعید
 بن سبب داکم شکر انا اجد اجد اشدنم ادم بیغامبر کده عقل لیکن اول اجد اجد اجد اجد اجد
 انا ایماق بیغامبر اجد اجد اجد اجد اجد اجد اجد اجد اجد اجد اجد اجد اجد اجد اجد اجد
 جلا بدی ندا از غنک مصطفی ایندی ایلی جمع ایماق و ادم الذوب یعنی بیغامبر
 کلا درین دوز و اوقدا انک درین اجدنی ایماق شکر تعالی اومله حوای ایندی
 ایشو انا جمیعین ملک لک ایندی اوسون نفین کلیموز و کیوز درین انک شاکر الله دملک
 پس شکر تعالی اول ایماق سنن حوای قلدی حتی کم اول انا جلا اجد اجد اجد اجد اجد اجد اجد
 ایوا ایماق ایندی اشدنم حسن بن محمد بن حسین داکم حسین ایندی اشدنم اجد اجد اجد
 اشدنم دندا و اول ایندی اشدنم علی بن حسین ایله عینی داکم ایلی اشدنی اشدنم ایماق
 بن ادم داکم ایله اشدنم روز و قیوم بزله اول بزیک کتدی چنان ادم علیه السلام
 اول شکرتی ایله اجد اجد اجد اجد اجد اجد اجد اجد اجد اجد اجد اجد اجد اجد اجد اجد
 عین قلدی و ایندی های و اول اجد اجد اجد اجد اجد اجد اجد اجد اجد اجد اجد اجد اجد
 دشمنو کوروشیم و این اجدن ایندی اجدنم کلا عن کلا الشکره و اقل کلا ان الشکره
 کلا عدو مین ایچ رسول ای اولدی یعنی چنان بزق اشدنی عورت اجدن و اشدن
 ایماق طوم اجدنی پس ادم بیغامبر قلدی حوران اولدو ایماق ایماق پس عین انا ایماق

ایلیک
 ایلیک

ائیدی فلا یخو حکما من الجنة فتسقی کورتند غنچه اول اذ ب و ا ملک کرب ان در کرب
 ادمیری قصه شکرهای خورای و اذ ب و ا ملک کرب متلا فلهای و اول اغان جدا بقدر
 دخی و اذ ب و ا ملک کرب متلا فلهای خورای و اذ ب و ا ملک کرب متلا فلهای و اول اغان جدا بقدر
 سلف اذ ب و ا ملک کرب متلا فلهای خورای و اذ ب و ا ملک کرب متلا فلهای و اول اغان جدا بقدر
 هوا ای خندان بزرگ قدم بزم و اغان سن قدیمه دخی بعامر علیه السلام ائیدی خیر
 برشتنا دزم شکر تعالی دم و اذ ب و ا ملک کرب متلا فلهای خورای و اذ ب و ا ملک کرب متلا فلهای
 و اغان جدا بقدر سلف اذ ب و ا ملک کرب متلا فلهای خورای و اذ ب و ا ملک کرب متلا فلهای
 ائیدستی و اذ ب و ا ملک کرب متلا فلهای خورای و اذ ب و ا ملک کرب متلا فلهای
 سد و اذ ب و ا ملک کرب متلا فلهای خورای و اذ ب و ا ملک کرب متلا فلهای
 بن یحیی ائیدی خیر قلبی کا اسمعیل بن اسحاق اول ائیدی خیر قلبی کا
 عینی بن مینا عینی خیر قلبی کا محمد بن جعفر بن ابی بکر زید بن اسلمه
 عیاض بن ابی سعید و اذ ب و ا ملک کرب متلا فلهای خورای و اذ ب و ا ملک کرب متلا فلهای
 یعنی ائیدی خیر قلبی کا اسمعیل بن اسحاق اول ائیدی خیر قلبی کا
 پس ضرورتی رسول الله عورتی که درین و عقلا اسکلان بنا در پیش ائیدی که عورت
 طیفلیغ بر اذ ب و ا ملک کرب متلا فلهای خورای و اذ ب و ا ملک کرب متلا فلهای

جبری اعلی جلهم بوسن اذ ائیدی و ائیدی کیم اول هود بیغامبر در بنا ائیدی
 بوسن ائیدی خیر قلبی کا محمد بن جعفر بن ابی بکر زید بن اسلمه
 ما بقینا و لیسنا کا عیدین کما تریه انا مرنا لنتو که درین رف و درمک و اذ ب و ا ملک کرب متلا فلهای
 اذ ب و ا ملک کرب متلا فلهای خورای و اذ ب و ا ملک کرب متلا فلهای
 کیم اول بزم دیم فی هود دینا ائیدی درین زمانه که حرمنا کله اذ ب و ا ملک کرب متلا فلهای
 دلکرتیس مرند بن سعد معاویه اذ ب و ا ملک کرب متلا فلهای خورای و اذ ب و ا ملک کرب متلا فلهای
 دلکرتیس مرند بن سعد معاویه اذ ب و ا ملک کرب متلا فلهای خورای و اذ ب و ا ملک کرب متلا فلهای
 و مرند بن سعد دخی درین بزمه و اذ ب و ا ملک کرب متلا فلهای خورای و اذ ب و ا ملک کرب متلا فلهای
 یعنی ای حکم بکلمه و اذ ب و ا ملک کرب متلا فلهای خورای و اذ ب و ا ملک کرب متلا فلهای
 و قیل بن عمر اول بکلمه بکلمه و اذ ب و ا ملک کرب متلا فلهای خورای و اذ ب و ا ملک کرب متلا فلهای
 اول بزم دیم فی هود دینا ائیدی درین زمانه که حرمنا کله اذ ب و ا ملک کرب متلا فلهای
 عا د صکن کلین و بکلمه و اذ ب و ا ملک کرب متلا فلهای خورای و اذ ب و ا ملک کرب متلا فلهای
 فی خانی یعنی ای حکم بکلمه و اذ ب و ا ملک کرب متلا فلهای خورای و اذ ب و ا ملک کرب متلا فلهای
 و عا قلب یعنی ای حکم بکلمه و اذ ب و ا ملک کرب متلا فلهای خورای و اذ ب و ا ملک کرب متلا فلهای
 ائیدستی کیم اول بزم دیم فی هود دینا ائیدی درین زمانه که حرمنا کله اذ ب و ا ملک کرب متلا فلهای

بکار خلد بن جعفر اول ایند حدیث قلبی بکار اهما عین بن عیسی اول ایند حدیث قلبی
 بکار احاق بن بشیر اول ایند خبر و در بکار مشی بن صباح عمر بن شعیب دگ ایند ادا و دنیا
 کم شکر و تعالی دخی قلبی عظیم لیا که خفیف عا د قومیا پس اگر زیند اجفوا جفید
 حتی کم مشور قد امعنا دکن بز در پس بل بک طوا ایند از ارب دمعنا بکنیم اگر دورنا
 استرسا بزیند که جمله هلاک فلا پس شکر و تعالی عظیم لیا و حتی قلبی کم کرد و بکل ویزد
 خلق سید اکس قد خفیف پس بل کردندی و بر کما سعید قد جفید و شکر و تعالی
 اول بل عا قوم از ریایدن و سکر کون الشد و سکر قلبی حتی کم عا قومند ایند
 قد هلاک قلبی و هو در علیه السلام و الا انین موند عا قومند انب برب
 اد مشیر و اول بکار بک شون قدر دگ کم شکر و شکر و بر کز کردندی و عا قومیا شیکه
 دفر دیم کوله کونک ار سید احمد دی و طشکن اردی حتی کم هلاک اولد از خلد بن
 احاق ایند شکر تعالی عا د قومنا عظیم بل و بر بیجان اول بل یقین کاید کرد کم دور
 و کشید کله کونک ار سید کز شمس سوس اولد کرد و عظیم بل دخی اولد کرد و
 کسش جفوا دنگا هلاک قلبی چنان شکر تعالی عا د قوم هلاک قلبی پس فراموش
 و برید کم بک مو شد و کرد کدی این بشا ایند چنان عظیم بل عا د قوم از نا اولد
 جفید عا د قوم از نا اولد در عا د قومند اکتفونک قوم ایند و بکله اولوس چنان

بفرورد که الهی که هود که جک بیغامبر سا ترا بفرورد بکل کم به هلاک اولد ق پس
 شکر تعالی اوج بک و بریدی بران بر قول و بری قرا اندان اول بک دایر ق
 قفریم که باقل شبنو بکنار دایرسون ایند بکل انفل پس قبل ایند شون قرا بلد الله کم
 غالب بفرورد او لر پس قفری قفر یا قبل شکر از خرت یا قبل رما دگ رما لا یق
 من ال عا د اعدا الا والد انیزک و لا ولد الا جعلتهم هدا و نبوا الودیه و لک
 قوبد هران بن هدیله نسلیدگ اولد دخی عا د قومند ادی اما طای لیری بزه سکن
 بز نشکر دی و عا د بزنگا که مشکر دی بکوشن عی عا د در پس شکر تعالی اول
 قرا بلد کم قبل کشید ایند عا بله سوز تا عا قومند اول در سنا دکن کبر
 هیهسته یعنی اندان قید چنان اول بلد کرد و سوس نسب بزیند بکله کون ایند
 هدا عا رص مطرنا یعنی ایشوریم بقدر دخی بلد ز زیند کون ایندی بل هوما استعنا
 به رخ قها عتاب الیم یعنی اول او بن سوزند کونک بیل در کیم انک ایند عتاب
 و از قول اول بک اجنه عقب عتاب بل کون بز عورتدی کامه دد و در
 چنان اول بلد اجنه عتاب کردی که چهره اس کیدی پس رسا عتاب ک
 الکلد الا ایند کونک اول عورت ایند اول بلد اجنه بل کونک او دگ
 بلد زینک و ایا کونک ایند خبر و برین حسین بن محمد اول ایند حدیث قلب

ديوان بند در ذوالنيله ان بسليدي شيله كم اول كوكن اول بسو و اتر لقمان برينه
 هم كيم ريس دايغ بيله اشكده كم بديج كوكن كلد و هور و كوكن سگسان كيش ري
 نجان بديج كوكن و ابرق قلدي بس لقمانك و و ناعل لقمان ايند اي عم سنك
 عمر كنه قلدي الا شوبور كوكن عمر لقمان ايند اي نوردنم ناعل شيبو كوكن عمر بده
 در و ولد برك و نجا و در و ركا و در و نجان اول كوكنك دنجي عمر كجك بس قا مو كوكن
 ارطا عدا الجدي اشغال اندي و اول كوكنك نم نجان لقمان كوكنك لبداون
 كوكنك لاله بلا ايندي بس در و طا عاجيد اول كوكنك كوكنك كنه نصينه
 مستنق بلدي كم الروايله اولدو بوغ نجان طاع اوشتنا جدي كوكنك لبداون
 ديمش بديس بر ان كلد كم لبداون قلدي بس و در و كوكنك لاجي نم بديس لقمان نجا
 دوشد اندي الذي اندن بر شل قلش دكم ايدز كوكني لبداون على لبداون نجان ايند
 كزنده بس سعد نجان اول از جبر اشند كم عا و قومك هلاك الدنج سيلدي شوغرا ايند
 بنديج عشر عصفت عا و در سور لقم فامسوا عطا نكا ما تبهم السما و سير و ولد
 شهر ايسقوا فاد فهم مع العطين العما و يهو هم بر بهم جها را على نار عا
 هم العفاء باير نجا بيت بيله انشا قلدي اندن كزنده بس سعد كه هو و پيغامه والا
 امان كوكنك الشند اندن صكن هو و عاكه السلام شكرا و لبداون كجا در اولد اندا

الذي و انك عمر بو اللبي لبداون طيل ايند على بن ابي طالب و انشد كم حصن و
 و ان لبداون كم حصن و نون و بر قوم و نكي كرد كم قول كسلو سيد و اراء الجملو حصن
 مؤنك فلا ان اجندن اول ارايند يا امير المؤمنين كردم و لله كم سن انك و صفي
 كو مشن كب سيلك سن على ايند بن ابي كردم و ليكن بك حديث كلد انكه لبداون ابدا
 اول ارايند يا امير المؤمنين اول ناديه جكد د على ايند هو و پيغامه سن انك اجندن
 در و خبر و در و زير الحمد بن ابي الفراتي اول ايند حديث قلدي كما مغين كم هو و پيغامه
 كو ركه اجندن و كنه بر هيم مقام ارسند در و مصيف ايند حديث قلدي بك
 مفضل بن محمد اول ايند حديث قلدي كما لونس ان محمد اول ايند حديث قلدي
 بك ابريد بن ابي حكم سفيا ن توريد احمد الرحمن د انك و كنه ابو هيم مقام قدم
 فيوسن ارسند طقسا ن طقسو پيغامه بسن و در هو و و صالح و شعيب و انما عيل
 عليكم السلام بسن دنجي اول ارا ده در و دنجي بر و ايت اجندن بيله در كم نجان بر
 پيغامه بر ك قوم هلاك اولسا و اول پيغامه و الا ابن صالح الجوز نسا مكا كل و زو نالقا
 مكنه عبادت قلدي بن مخلص في فضة صا على عليه السلام
 بو مخلص صالح پيغامه عليه السلام فضة بسن در و شكرا لى ايند و لى هو و انما صالح
 يعني هو و و انك قومنا صالح پيغامه بر وريد و اول مؤن و ابن عا و دين اير بسا بن صالح

ميرزا

درد ابو عمن بن علا ابتدا انما التورندكم بلرك صور لوقن ازر وانج صبا
عرجا نمود در ز تو و نيز بر سر شامله جارا رسنه جيز يدي و اول قوم وقا لا اول
و برك قضبي اولدم شك ذر ابدى محمد بن اسحاق وسدي و كلبى و كهد و برك اعتر
كاتب اهل اولو لركم غا ذهلا ك اولدى وقوم نبى نيل هلاك قلدى بس انما صكر
عمر نمود ك اولدى و نمود يزين حلقه اولدين لوقن جفله و نما ز تدي لرك
و عمر لرك شيله ك برك شدنا ديزفكا او يرد و انك در كيه اول او استكر و بقر
دى بخان ميه كرك لركس طغزده اولد و تيد لرك و قار يرب و برك افار ديد لرك
شكرى ايند و بخون من اجمال بيونا فا ذكرو الاء الله ولا نعوانى الارض مفسده
يعنى قوم قوم عمر لرك انعمه التورندا اوز ادرند لرك و كركب بر استنده فساذ قلدى
و شكرد اوز غا بدرك لركس شك تقال و ز شد صالچ بلن پغامبر و يدي و اول صالچ
بن عبيد بن اسف بن ماش بن عبيد بن كاري بن قوم و در و لرك عرب قوم و صالچ
عليه السلام برك اركنده اصل اولو وسوي كركويدى بس شكركى تعالى صالچ
بلن يك لك حانك پغامبر و يدي لرك شكركى تا فعل و ليا كيه كرسا صالچ ابد
و ايمان كركميد كركب قاج از وضعيف قوم ايمان كرك لركان صالچ برك بن جلد قجر
و شكركى قوم لرك لوقن سيلدى بس اول قوم كرامت و نشان استند برك سوز كركا

لكى بوا ولا بس صالچ دعا قلدا ايند اللهم ارحم ايه يعتبرون بها يعنى اى جلم قوم
قوم برك نشان كركم عبرت قلند انان صالچ ايشينه كرامت وايت در رسن نمود
قوم ايند بار بن برم ارم برك جفله سن شكركلا دعا قلدا و برك جلم قوم اركند
دعا و مستجاب اولو سا رسنك اوز اكر لركم دعا و مستجاب اولو سا سن برك ايشند
صالچ ايند اولسون بس بركه برك ز نامه جفدى بس قوم جلم بركوب
صالچ دعا و مستجاب اولسون در لركى انان جندع بن عمر كه اول نمود ك
اولوس و ريس ادى ايند صالچ اشوتكا ارم ارم ارم ارم ارم ارم ارم ارم ارم ارم ارم
ايند بركى دع جصر غل و اول دعا اوز بركو قيايدى اركوبه اشلسك
كركويد و ايمان كرك و بس صالچ بركه قول بركند برك قان قيا دا و بركى ايمان
كركو انما صالچ دعا قلدى و نماز قلدى شلق ساعت اول قيا كركو اولدى بركى
دع كى انما درند و خشندى و بركا برك و جفدى اون ايق تلى بركو و بركو
شكركى قوم در لركوى و بركو اوقا برك ك دع جفله غنا و بركند بقدر لرك و اول
دو لك بركو سنده بركو سنا كرك كرك و اولو لركو شكركى بركى انما اول
دون بركند طغر و اولو لرك انك دعى انيس برك بركان و نشان كرك و برك ارسند
جندع بن عمر و انك برك ايمان كرك و نمود لرك اولو لركى دل لرك صالچ ايار و ايمان

قوی آردا کلب سواج لرد و دورد لرد سورب دوه ایچی کویچون دخی سوالب دخیس
 خورز دینه قلب دریک ادر لردی تغان ای ایستی اولسا دوه اول دوزنک نینه
 طایخ نیلرد و بلرک طورا اول دود اذک دریا نرد و دین ایشلکنا بکلر و لرد
 تغان قش سواج اولسا اول دوه دهن ایخنده قش لرد بلرک طورا نده اذک طایخ
 استنا جتورد سووق اکلک قور لردی پس نیله اولسا نمود قوم بونق ایخند خدی کور
 اذک و مکه فصد آیلر لرد و خیلت قلد لرد اول آیلید کم نمود قوم نیله ابر عورت
 وورد اظا عنن در لرد در باب بن عمل ک عورت بد و اول شمشین قریبی و اذک
 کولور کور و دود اسیغ دافین داچی طور و لردی و دخی بر عورت وورد
 الا صدوق در لردی و اول دخی بونق کولور و طور لوبی و صال اذک دخی
 بونق قنید پس اول اذک عورت اول دوه ای اذک و مکه فینه و خیله قلد کور
 بلرک کور و ازان اولد غننه اتر و صدوق کلد طایس اعل صیم بن هراوق
 عورتید و صیم مسلمان اولسید و صال اتمسید و صدوق کلد مالن ارضیم
 اصم لیسید و اول اذک مالن صال و اکا ایلنک تقفه فلردی خدی اول عورتید
 مال اذک پس صدوق لردی اول مال صال ایلنک خرج قلد عین پس زانفید
 و اذک مسلمان ایشلکان آیلد و عورت دینا قور لردی اول عورت بونق وورد

کور و نمودن اولور دخی دلدر کم صلاح ایا و ایمان کور و اذک بن عن و ختاب
 و رباب بن صغیر کور اولور و خاخ اسلریدی نمود قوم نده ایمان کور مکنک بن یغندر
 و چند بن عمل بر عیسی غل و وردی الا شهاب بن یحیی فیه در لردی و لدر کم ایمان
 کور اول خاخ اسلر نمودن اولور بن دخی یغدی بن بران نمود قوم نده کم مسلمان
 اولسید اذک اذ بر یحیی بیت شعر اشدی شهنشیر و کانت عصبه من ال عمر
 الی بن النبی معوشها باه عزیز نمود کلهم جمیعا فهم ان یحیی و لوانا کالین
 تغان اول و اقا و اجددی صلاح علیه السلام اید هذنا لله لکما شیء
 و لکم شرب یوم معلوم یعنی ایشودن شکر نذک در و سوو کورن سول و بر کور نذک
 پس اول دوه کور سیکله نمودن اکلندی ایخ اذک بن اشور سوو اچردی تغان
 اولور لوت اولسا اچر لردی سوو سوو کور نمود قوم نده سول اولد باشن اولور
 اچر تمام کیمینا باشن قلد هر دخی کور قطره سوو قردی اذک باشن کور و
 بشر و دونه نمود ارسع لرد و اذک اچر لرد و اذک لرد لردی ایدن اول
 دخی کورن ایزق در کور کور دوقون دیکمدا اولد کور کور ادر سیم ز ابو موسی
 الا شعری رضی الله عنه اید نمودن کلد و اول دوزنک سیالک کور و نده
 ایلک ابن الحجدیم تمام النیش ازشور لردی پس تغان بر نده سی اولسا نمود قوم اول

اغلبيدي وقلني يشنك اديز كمد بلكه ليس اول طغزكش دوي الدرنگلا درلدي
 سدي ودخي اولو اونا ايتد تشكر تعالي صالح وحى قلديك سنك قومك دوي اللدي
 ليس صالح اول قوم سيلدي بلوا ايتد ترا شيكاس دكلر صالح ايتدا شيوا اديز
 براغلن دغاسيد رودوي اول الدرسي ددوسر هلا لكوكون سبب اول اولسد
 بلوا ايتد ترا لا حرم كم بوانين چاغلر عرسا الدروريس اول طغزكشنيك براغلر
 دغدي هويريس شلق ساعث اغلدر بغلدي وانجي كشنك دخي اول اسي
 اچينه براغلر غدي اول كين عركلدر اوجونيك الكيد اندا الدرهنج اغلر اولد
 غدي بس اول اغلر تيز بيلدي يكيت اولدي نظان اول طغزكش قنند اچيد
 بس ان كوزو شيما ن يدركند اغلدرن الدر دكلر نايين ايتد ترا كوزم اغلدر
 دخي دريمش سا اشنك يك يكيت اولسيدي بس اول طغزكشي صالحه قنند
 اوجونيك اغلدر الدرنگه سبب اول سيليشيدي بس اول طغز ايتد ايتد ترا
 صالح هلا لار قلني اونا ايتد لو طش جقم ادمر سقم جقمه عمي كسنك ووز
 بر معاذير كرايتيم باجلا اويچا چخان صالح چقب مسجد ناكلما كلا لرد لرد
 اندا كرو معاذير اولد بر فاج كند صكون اووم ودر لو ايتد ماشهد ناهلك
 اهله واناكسا قون يعنى ترا اول ديلند كند حاضر دكلر وسقم كشميدك

واغلدرن الذي كند لك قوم بني عبيد اغلدر اچين كرايد بس انا ايتد اغلدر
 كرايلا كرايلا اول عورت اناك وصيم عبيد دندي صدوق ايتد اغلدر ووزن باكي
 م قوم بني عبيد اغلدر نا الشيمنا صيم ايتد اغلدر بير كرايلا بن عجب بني مز اس
 اغلدر نا قوشرو اوي مز اس اغلدر مسلماندر ووزن مز اس اغلدر صدوق ايتد ترا
 كرايلا اول اغلدر قيسا اچيله لوزيله دسلر صدوق اغلدر كرايلا اونا اضميدي
 اندا صكون صدوقه غنره كلانشيد ترا وان دوي دلكا فنه قلدي لزين صدوق نمود
 قوندا براير قنند اول ان حنا ب درلدر كند نفسا كرا عرض ايتدي اول شرط ايتد
 صالح دوسر ديلنا اول ايين ورمدي اندا كند لك عشم اغلر قنند انا مصدغ
 بن هرج درلدر وكند ترا كوزم دوي الدرنگه اونا بس مصدغ قبول قلدي
 وغنره دخي قنن سلف قنند واول بر قساجني باشل كرا ايتد اردي بس
 عني انا ايتد قنني قنن درلدر سكا ورم شول قول اونه كم دوي لدر رس وقلار
 كند قوم اچين عرند و قنناويدي بس قننا لدر مصدغ ووزن كوزم ادمشك نندن
 يد كيني دخي ايتد ترا بس طغزكشي اولد ايتد تشكر ايتد وكان في المدينة تسعة
 رهط يفسدو قن في الارض ولا يصحون واول طغزكش بر قلدي اناك اناك هوم
 بن مبلغ اديز اهلناك اولوسيد وريس دعبيرن عمن اديز بس مصدغ عنك قون

کلبه یونو سز بلن در دایه اینه بر اون دوی اندو در این اسحاق اینه پس قد اینه
 مصدغ دخی سید کیش بید نشیلا هم زرد زود و ننگ یون بخلد لوقا در خطا ش بنه
 پسیا کردی و مصدغ برقا از نون پسیا کردی چنان دوه سورا جب کوردی و مصدغ
 دشنا کلبه مصدغ بر او قلا اندی اوق ایچکا دقد اندک کجه قدا را خرده قدا از
 آخره قلا سکر فید پس و بزک چغز کو سکا ایشید کم بفسون دیو انکا اولاد
 دشد پس هله از سکو یلا کو کسین ادری و بعز لدی اول الک قوم در لید اندک
 این الشد لرویشرد لر پخان اول ککشک برن کردی بربکسک کلا هه چقد و اول
 طاعه صهنوز در لرد اندک صالحه جنرا اولدی دوی اندر لرد یو پس صالح
 کلبه بلر قوشو وروب عدو دلد و زاننده لرای تنک پینامیری ان فلان دیله برن
 انن بر عمر بقید رد و صالح بلن اینه کولک بر کسکا اومسرا کوا کلا ادر سکا اولاد
 تنک تعالی سزدن اول عتاب کهن پس طاعه چقد لرد اول ککشک بلد لرد لرد کم
 دند تنکری تعالی اول طاعه دخی فیدیک بکسله دند لرد اندک صالح و زرد پس
 اول کو شنگ قوشو کلبه صالح علیه السلام اقلدی حتم کوزند ایا ش قدی
 اندک صالح اول انا دا اوج کوز عاقلدی اول قاکو بر لید اول ککشک کوردی
 و غایب اولدی اندک صالح اول قومه اینه دکه دکا ننگ بزکون و عد سبی و ز

اینه اولو و کوا چینه اوج کن یک ایچک ککشک اوج کنده اصک سیم عداب کلبه
 ذک وعد غیر مکرگ ووب یعنی اشبور کم یلا نسوز عان در محمد بن اسحاق اینه
 اول دوه دیکم طقد ککشک دزد ککشک ازیه ایشید اول در لرد پس مصدغ بر
 مهج و انک و نند اش دواب برن مهج ادری پس مصدغ سیدی اوقلا اند و اول
 ان ککشک برکا دقد شلق ساعت دشد اندک مصدغ انک ایا غنا بکشک سیر
 طاعه اندر و انک دخی این الشد لرویشرد صالح اول قوم اینه تنکریک حره
 بقید کربک کم اول تنکریک خیم و عداب برن از پس صالح مسرا ایش اینه لرد
 اول عدابک نشان دزد ویدی کلک قشچ چنه عداب کلبه زود دوی چهار
 شنبه کن ادر ویشلرد پس صالح بلن اینه انک نشان اول اولاک بچشبه کن
 ارنیا سز جمله کوز یو صب صرا و لا اذینه کون ارنیا سز لرد کرب قول اول شنبه
 کون ارنیا سز لرد کرب فرا اولاندک و کشبه کون اشکن عداب ایا پس پخان
 بچشبه کون اولدی بر اول و لیسک بچشک ارنیکاک دیشک زعفر انک
 صب صرا اولدی بقیه بله لرد کم عداب ارنو صالح سوز کربک در پس صالح
 ایشید لرد دیکلر صالح قجد نموده قومه ابرقیلا سغید اول بوی سو عزم دزد و پبلر
 ارس فیصل ادا اول دخی کافر پس فیصل صالح کربل پخان اول قوم صالح بلد لرد

بچس قلبه تا موس هلاک اولدی شکر شکرى تعالى کللام مجید اچنه ادا قلدی
 فاجسور افی درهم جانیگان بعمو افها پس بودگا هیچ کینسا قزلدی الا
 بر قزلدی اکه در بهه در لورد اول قزلدی و کافرید و صالحه دشمنی قید پس
 شکر تعالی اول قیل ایچ کرورد اول قوم عداب اندک کوز کیداصک پس اول قیل
 یونق اولکه اول ادا کیدیحی کوزح کلده اول جگانه شام آرسنه سوزدند
 پس اول قیل عتاب جبرود قوم هلاک اولدی سیدى اندا بودا شودلید
 چان سواجد نهند اجه شندق اولدی هلاک اولدی ابو یور وایت قلدی
 جابو عبده الله داکم چان بیعامر علیه السلام سوك عزاسنده جبریندا اچرد
 صکابلنا آتند سوزا هیچ برک اشبو کلا کوسون وانک سونیدا اچسورن اولد
 عتاب قوم اچرا کوزک ناموز اعلفا مشغول اولک کم بلق این عداب یک سوز
 دخی ایما انا صدک شکر کوز ایت ونشان دیکم اشبو صالح قوم خالید
 نشان وایت دلدر شکرى تعالی بلدا اول دوری وریدی واشبودن اچید سوا
 وزرد پیغامر علیه السلام صکبلق اول کنتک اذخ طلاع دخی کسرد آندن
 آتند اول قوم شکرى اچردمد لور اول دوری ادر لرد پس شکر تعالی کوز التین
 تقدیر قوم وارسا تا موس بر ابراهلا هلاک قلد ابراهیم اکا تقیف دیزلردی

صلحه اینکم بکش عداب وورد پس صالحه ایند ابرکش وید اکا میدع
 دیزلردی وری صالحه آتند ائی کوزعامر پس کشته یچون بن عداب ورتلرد
 کسرت اصالح آتند کسرتک پس میدع اول قوم فلغ لیدی نصیل کوزد پس صالح
 اچون سیدلرد نصیل آتند صالح بم فتمده در اما سید اناک استنه یلکوز قید
 بیلد و سا اول قوم ذب کید کوز دخی شکاری قیس اولمشد چان اول کنگ
 کجسی اولد بر برنا وعل کنگ بر کید دشب قهر شد لرد چان اکر ازلد لرد
 بلوک بر لرد قیل اولد تمام قنده بیتمس یک پس چهر شد لرد و راز قیل اخلتند لرد
 چان کجه اولدی بر کوز اچغرد لرد وعل کنگ اکر کجدی و عداب کلشرد
 اخلتند لرد چان اوخج کی ازلد لرد پس لرد کاسنگ قاب قوال اولدی زقنده صومش
 یک پس لرد اچغرد لرد حقیقت عداب کی کلدی رب قوا قلد لرد چان کسند
 کجسی اولدی پس صالح بلک آرسند کدی امان کتون لردله چقید شام کلدی
 فلستین قوم قوزد لرد چان اول قوم یکسند کوز ازلد لرد پس کهن سرب لرد
 بر اسرب کوز لرد کلا دیک عداب قندا کلسن بر لردی چان قشلق پس اولد
 کوز کوز چغرمق ورتت اول کلدی کوز برین کی املو سنند ان اناک اچین پدی
 اول ان هینتند بلک لرد کوز کوز اچین پان اولد پس قوم ورتک اوسنی

كفنه حرمه اجدد اول قوم ارن اكا دخي ردي اوليحي هلاك اولد وانوكلا
بر التون يحيي لاقتدي بس بيغامبر عليه السلام اوثيق بين صحابك كشدرد
فيلر له قرب ودرج بحب اول التون فيي حصو ذرا اذن بيغامبر عليه السلام
طمن برند و تبرير تا اول دري كنجنا علم اهل اولوا ائبد لصالح عليه السلام
مكان اولدي ايش ايش اجدد و اول ائبد كم شكر تال اول قوم هلاك فله
عند اصك صاخ شامنا مكا وردنا انا انا عبادت فله و قوم اجدد
بل اكله شدي كتاب مصنف ائبد جبر و بر انا محمد بن عبد الله بن مخلون
اول ائبد خبر و ردي كتاب عبد الله بن محمد بن حسين اول ائبد حديث فله
بكا عبد الله بن هاشم اول ائبد حديث فله بكا و كيع بن جراح اول ائبد
حديث فله بكا و فيه سخا كمن ائبد بيغامبر عليه السلام عاليا ائبد با علم
اندي من اشقى الاولين يعني انا على ككنا ائبد خنرج كبد لموسى على
ائبد شكرو شكرك رسول بيغامبر ائبد صالح دوسن الدرند و بيغامبر
ائبد يا على ككنا الراد بخت رخ كبد و لموسى على ائبد شكرو شكرك رسول
بيغامبر ائبد يا على ككنا الراد بخت رخ كبد و لموسى على ائبد شكرو شكرك رسول

كفنه حرمه اجدد اول قوم ارن اكا دخي ردي اوليحي هلاك اولد وانوكلا
بر التون يحيي لاقتدي بس بيغامبر عليه السلام اوثيق بين صحابك كشدرد
فيلر له قرب ودرج بحب اول التون فيي حصو ذرا اذن بيغامبر عليه السلام
طمن برند و تبرير تا اول دري كنجنا علم اهل اولوا ائبد لصالح عليه السلام
مكان اولدي ايش ايش اجدد و اول ائبد كم شكر تال اول قوم هلاك فله
عند اصك صاخ شامنا مكا وردنا انا انا عبادت فله و قوم اجدد
بل اكله شدي كتاب مصنف ائبد جبر و بر انا محمد بن عبد الله بن مخلون
اول ائبد خبر و ردي كتاب عبد الله بن محمد بن حسين اول ائبد حديث فله
بكا عبد الله بن هاشم اول ائبد حديث فله بكا و كيع بن جراح اول ائبد
حديث فله بكا و فيه سخا كمن ائبد بيغامبر عليه السلام عاليا ائبد با علم
اندي من اشقى الاولين يعني انا على ككنا ائبد خنرج كبد لموسى على
ائبد شكرو شكرك رسول بيغامبر ائبد صالح دوسن الدرند و بيغامبر
ائبد يا على ككنا الراد بخت رخ كبد و لموسى على ائبد شكرو شكرك رسول
بيغامبر ائبد يا على ككنا الراد بخت رخ كبد و لموسى على ائبد شكرو شكرك رسول

کافو ملک اولمشکر دارا اول ای مؤمن سلیمان بن داود و دووا الصلین در اما
 ال کافو نمورد و سخت نصر در د و نمود اول باشنا تاج اورد و بریزند جبار نو
 قلن و ادملر کند فلغنا قهر تنکر و ادیندی وانک فالجدر و میگردی پسر
 عموده ایند لر سنک الکن اشوبیل اچینه براغلن دعا براغلنک دین دند
 وسنک هلاک لکن انک انده اولمیج لونی الکی بیجا مبر کلانده بیسند
 سدی ایند عمود دشنه کردیم بزیلک دعایک و گشتک نورن کردیم عمود
 حتی خوقدی میجر کرد و فالجدر قهر و اولن دشنه صر بیک ایند لرا اشوبیل اچینه
 سنک الکن براغلن دعا سنک و قوملک هلاک الیک انک انده اولیس عمود
 بیوزیم اولن بل اچینه نچاغلن دعویسا بعلک و بیوزیم ارنز عمود نچا یقین ورد
 پس هر اون کین استنبا بر کین قدی نچان عمود لر حیض کردسا قورا نزله ارمیج
 نچان حیض در ارنسا عورتلر ازلد ارب بکلر در تا ام اولن اغلن وجوده کلک
 پس ابرهیم الناس ازر کون و ناکلد کرد عورت حیض ارنش پس ارفق
 حالده اولولا یقینقد قلد شلقی ساحت حامله اولدی سدی ایند عمود
 قاور نزلدی چیا حقدی و بلر اولر ارمیج ایلدی اولن دچتی اغلن
 قوروسینه ام هیچ عورت حامله اولمشور دیوسن عمود چیا سلاشکر دلک نچا

دشج کلندی اندن شهده بر حاجت اولدی هیچ ازلد ارفق مسیا اتمی ورد
 پس عمود ازر قهر و ایند سنک قتلک بر حاجتم و در کون کم ان سنع و رب بر سر
 وسکه اند و دریم عمود تکه یقین ورمیاسین ازلن ایند بن فیم استینا یونق قان
 و عورتا یقین و ریم پس عمود حاجت اکلانک اشهن و رید پس ازلد
 کلده اولن حاجت تمام قدی و ایند براومه و رین و رین و قوم کردیم پس
 اولکلن نچان ابرهیم انسا بقدر کینه بنسینا مالک اولدی پس یقینقد قدی عمود
 ابرهیم حامله اولدی اندن فالجدر عمود ایند لرا اولن کم خبر و ریزد اشوب
 کالاسل حامله اولدی پس عمود میچ اغلن قوق بیور نچان ابرهیم دعای قیز
 کلده انسن اغلن اعرس دند پس کرد و اعلم الله در تربت جمد بر نچانی اچینه
 ابرهیم در ایزلندی اندن بر نرا صرب کون ارنسکه بر قدی کرد و اکلک ارنک
 خبر قدیم اغلن وجو دکلدی و فلان برده کز لکم پس ابرهیم اسل اولن ایاورد
 و اولن جانی قینه بر زمین فرزد و اعلی انک اچینه قیب جانورد ارفق قوس
 طاشله بر کندی الناس هر وقت و رب اعروردی سدی ایند نچان انسک
 قون بیدی ازر قور قیم ان و قونید غی ایلر پس ان الب کوفیه بصره ارنسا
 التدی و بر اقلد ریم کالودقا در لرد اولن اده ان بر زمینا قیدی و ریم اکلک

بِرْهِيمٍ عَلَيْكَ يَا سَلَامُ مِنَ السَّلَامِ يَا سَلَامُ
زِيرِزِينِ دَا حَقْبُ قَوْمًا كَلْدِي وَبِكْرًا دِيچُونُ حَجَّتْ لَشَدَّ كَرِي وَبَلَدَانِ اِدَا بُوَدِ
يَا دَا فَرْدَا خَلِ اَهْلِ اَوْلُو كَرِي چِي شِيغَامَبَرِ نَسُوْرَه خِيْرُوْرِي دِيچَانِ اِرْهِيمِ حَلِيْلِ عَلَيْهِ
اَلْسَلَامُ زِيرِزِينِ اِجْنِه يَكْتِ اَوْلَدِ عِنْدِ اَصْكَه بَرُكُونِ كَلْدِ اَنَا سِنَا اْتِيْدِ بَعُوْمِ
شَكْرِمُ كَلْدِ رَا نِسِ اِيْدِ بِنُو اِرْهِيمِ اِيْدِ سَنَكْ شَكْرِكُ كَلْدِ زَا اِيْدِ اَنَكْ اِرْهِيمِ
اَتْمُ شَكْرِيْسِ كَلْدِ رَا نِسِ شِيْغَامَبَرِ اِرْهِيمِ اِيْرُقُ دِعِيْدِ بِيْسِ اِرْهِيمِ اَسْمِ رِقْنِا وَدِ
وَاِيْدِ كَرِيْسِيْنِ شُونِ اَخْلَنُ كَمُ شِيْغَامَبَرِ دِيچُونِ هَلْنِيكُ دِيْنِ اِيْرُقِ سَدِ
سَنَكْ اَخْلَنُ اَوْلَسِيْدِ رِيْبِ اِرْهِيمِ سِنِ اَلْاَسِيْلَه اَنَدَانِ اِرْهِيمِ عَلَيْهِ اَلْسَلَامُ
اَنَسِ قِنَا كَلْدِ اِيْدِ اِي اَنَا بَمُ شَكْرِمُ كَلْدِ رَا اِيْدِ اَنَكْ دُرَا اِرْهِيمِ اِيْدِ اَتْمُ شَكْرِيْسِ
كَلْدِ اِيْدِ بِنُو اِرْهِيمِ اِيْدِ سَنَكْ شَكْرِكُ كَلْدِ زَا اِيْدِ اَنَكْ دُرُوْدِ دُرَا اِرْهِيمِ اِيْدِ
عَمُ وُ شَكْرِيْسِ كَلْدِ زِيْبَه دَسَا اَزْ اِرْهِيمِ بِيْرَا بِيْرَا بِيْرَا اَوِي وَ اِيْدِ جُحِي سِيْلَمَا
شَكْرِيْسِ قَرَانِ اِجْنِه يَا دَفْلِدِ اِيْدِ وَ لَقْنَا اَتِيْنَا اِرْهِيمِ رَشْتِ مِنْ قَبْلِ وَ كَلَا
عَالِمِيْنِ بَعْنِي اِرْهِيمِ طَعْمِيْلِ اَوْلَا كَشْتَرُ دَكِي وَ زِيْرَانِ بِلُوْدِكُ اَنَدَانِ اِرْهِيمِ
عَلَيْهِ اَلْسَلَامُ چَا نِ زِيرِزِينِ دَا اِجْصُوْدِ لُو كَرِي اَبَعُو دُرُو كَرِي اَوُ كَبُوْرُو بِيْسِ دُوَا
اَنَا سِيغَرِ اَقِيْنَا بَقْدِي وَ سُرُوْرِكُ بِلُوْدِ رَا اِيْدِ اَلْبِقِي وَ طَوْبُوْرِ دُرُوْرِيْمَكْ وَ اَبْلَكْ اِيچُونُ

كَلْدِ رَطْعَامَا مَدَا اَو اِيْرُقُ سَنَا دَا بَلَه قُدِي وَ لُوْرَا شِي اِيْرَنْدِ نَدَا كُوْرُوْرِيْسِ اِرْهِيمِ
اَو اِيْرُزِيْنِ اِجْنِه دُغْدِ وَ اَللْدِيْرَا شِيْدَه اُوْجِ بِيْشُوْ اَخْلَنَا اَوْلَدِي وَ شَوْلُ قَوْلِ
بِيْدِي كَمُ بَعْرِيچِلْ طَعْمِ اَنَدَانِ كَسِيْلَدِي اَنَدَا اَزْ اِيْرَنْدِ نَدَا اَوْلُو اَعْلُو وَ رُوْدِ بُو سِيْلِدِي كَلْدِ
وَ رُوْدِ اَزْ اِيْرَلَه اِرْهِيمِ كُوْرِي اِيْنِ اِخْطَاقِ اِيْدِ چَا نِ اِرْهِيمِ اَسْمِ اَوْعْلَنُ اَعْرِيْبِ
دُنْدِي بِيْسِ دِنِ اِحْنِ جَقْدِ يَفْقَدِ بَرْمَعَا دِيَا كُوْرِيْسِ اِرْهِيمِ اَنَدَانِ دُو عَزِزِ وَ بَعْمِ
كِيچِ اَخْلَنُ نَمَا رُوْرَا اَبِلَدِي اَنَدَانِ مَعَا نِ قِيْوَسِيْنِ بَعْلَدِي كُوْرَا كَلْدِي بَرِ قَاجِ عِنْدِ
صَكْرِي وَ دُرُو كُوْرِي كَمُ دِرِيْرُوْرِيكُ بَرْمَعْنِ اَمْرَا بُوْرُوْقِ اِيْدِ هَرُوْقُ كَمُ اِرْهِيمِ
بَلَكُ بَرْمَعْنِ اَمْرُو كُوْرِي بَرُكُونِ اِيْدِ كَرِيْنِ بَرْمَعْنَا اَمْرُو بِيْسِ بَقَا يَدِ كُوْرِي كَمُ
بِيْرُوْرِي مَعْنَا صُو اَمْرُو بَرِيْسِيْدَا سُوْتِ وَ بَرِيْسِيكُ اَبَالِ وَ بَرِيْسِيْدَا اَمْرُو مَا وَ بَرِيْسِيْدَا
يَاغِ اَمْرُو خَلْدِيْنِ اِخْطَاقِ اِيْدِ اَزْ اِرْهِيمِ اَنَسَا صَرِي كَمُ اَقْلِدِ اَو اِرْهِيمِ اَسْمِ
اِيْدِ اَزْ اَخْلَنُ دُو عَمْرُو اَلْدِي بِيْسِ اَزْ اِنْدِ اَو اَو كِي اِرْهِيمِ كُوْرُوْرِي بَرِ اَلْبِقِي قَلْدِ
بِيْرُوْرِي بِيْرُوْرِي بَرِ اَلْبِقِي قَلْدِ بِيْرُوْرِي مَعَا نِ اِجْنِه اَوْنِ بِيْشِ كَلْدِ اَرْهُمِ دُرُوْمَا
حَتِي كَمُ اَنَا سِنَا كَلْدِي وَ خِيْرُوْرِي وَ اِيْدِ بِنِ سَنَكْ اَخْلَنَا اَو اِرْهِيمِ اَسْمِ
كَلْدِ وَ اِيْدِ بُو سَنَكْ اَخْلَنُ دُرُوْبِ سِيْلَدِي وَ مَعَا نِ اِجْنِه اِنِ بَسَلَدِ كِ اِيْدِ
اَزْ شَا دَا اَوْلَدِي وَ قِي سُوْبِ فَرِحِ اَوْلَدِي اَلْبَابِ اَلْبَابِ اَلْبَابِ اَلْبَابِ اَلْبَابِ

ابراهيم ايند الله اشبو جور لک بر جيس و بسا جيس و رد زان دن کو کا بقد
 و کو ايزد کيفتا شکر قلدي بس ايند اول کم بن برتد و کا زرق و ردی شکر
 اولد و درونم ائد ايزد شکر بقدر زان دن کو کا بقدي کرم شتر يلدن
 د عيش و اول دن ايلک سکيدى و يلدن زان دن کو کا بقدي کرم شتر يلدن
 يلدنم شکر و درتک ايند فلان جن عليه التل زال کو کا قال هذا ازي تجان
 اولن يلدن کلندي ابراهيم ايند دخی شکرى اولميا و بن دخی سوزن تجان يلدن
 سگنا اى دغدى و ازان ائد کشف دغدى بس اولن اکلادخی شکر کم بودرد
 پخان اولن ائد دخی ايقد ابراهيم ايند ائد شکر او تيا و اى قوم بن سز ائد
 بزاد و ادرى و ايند ائد جهت و ججه للدى قطر السموات و الارض حنيقا
 و ما انا من المشركين يعنى بن بزم اولن شکر يا دنم کم بزکو ايزد و بنوم حاله
 مسلمانا کد درون مشرک و اکل و اربايت درم ائد بيجدى و صنم لک
 ايجدى پخان ابراهيم قتا کزدى بئلا ائد ابراهيم ائد و درم ائد و صفا
 بس ابراهيم شجر کرب بازا ايزد بغير کم ائد سوزن و سنا کم صنون ائد
 بس هنج کسا ائد صنون ائد پخان بازا ائد و قتر سنا شجر ائد ائد قتر
 و رب ناشکر سنا دلدر و سوا چاک ائد بئلا و رب اولن قوم شجر ائد و جدى

اشکاه اولد و اول کوى جا و شدى بس اولن قوم درک ابراهيم بزه حجت
 لشد لک ابراهيم ايند بملانه حجت لشتر شکرى کا دغرم اول کشته درون سز
 و سز کد عذرا هنج قورن ائد ابراهيم عليه السلام اسل و کينه دين
 بغير بس ايند يا بنت لمر عبد ما لا يسمع ولا يبصر و لا يعنى عنك شيئا يعنى
 انا اشتر و کو زوسن محتاج سز ائد سناى بخون دپرسن بس اسل ائد سز بو
 ائد و ابراهيم دين کريد ائد ابراهيم عليه السلام بلك ديد غند ايند ائد
 اشکاه قلدي و کند دين کا هز ائد و ايند سز پند عذرا و لوى ائد کد ديد
 بوم دشتم دريس ايند لک ابراهيم سن کمه دپرسن ايند عاللم شکر سنا ايند لک
 ايند سن ايند بوق اولن اولن شکر درم کم بزند و کا دغرم کستر و دين طير
 و سوز و در پخان سبز اولم سنا شفا و ردی بس بوسر حقا اما سنده اشکاه
 اولدى حنى کرم و در جان کد بس ابراهيم قغدى و ايند ابراهيم اولن کم سز
 و ريد و خلق سن ائد فالتمنا بغير سن و ائد قدرت سيلرسن اولن کهدرد
 ابراهيم ايند اول اولن شکر درم ائد در و در قلم و و ايند بئدى ائد و
 و ردی قلم و ابراهيم ايند بئتا در قلمس و ائد در رسن و ائد ايند ائد کينه
 بئتا حنى ائد ديلمک واجب اولمش اول ابريسن بئتا ائد درم اولدرد

کوریم بز او ووصفه استندن جگر دزب اتر ووصفه قوسنا ووشو و عظیم صنم در
 و آنک یائیدن بزج خاج در و هز او و خاج یائیدن بزج خاج بلد در و در و
 طعام اول خاج لژا کندن قمشلن واید در مین بر میدا کرد کلنا جگر و طعما
 ییا و ز کور بکر سیک و زینس چنان ابرهیم بلوک اکنه اول میسلر کرد
 پس سحر اربت ائید الا لکلون یعنی ای جگر چون برینس چنان اول جگر
 هنج جواب ورمید ابرهیم ائید ما لکم لا تنظفون یعنی ندی سیر اکی میسر
 و جواب ورمیز پس برلته الب اول خاج قوسن استدی اول اولو
 صنم د اذق هیچ خاج قلد پس بئنا انک بینا اسد و حقیق کندی تنک
 شکری تعالی ائید جعلاهم جمادا الا کبر لکم لعا هتیر جمعون چنان
 اول قوم بیزم ائیب دند زو خاجرا و نا کلر لوز خاجرا اول خاله کوزر
 و ائید لوزن معر هند الیهتنا انم یمن القالمین یعنی بیزم شکر لوزن اشبواش
 اشکله سا ظالم لژدند و ائید لوز بیک ائید دزم الا ابرهیم در لوز و و اش اول اشکله
 پس خبر عرو و جبار د کدی ائدن اول قومک اولو لژا ائید لژا ادم لژا کوز
 اوله که ان کوب بو اشی اول اشکله کلا طنقل و در لوزا کومد لکم طنفسن ابرهیم
 دنگوسن چنان ابرهیم ادم لژا کوز ائید لژا و انت فعلت هند الیهتنا یا ب

مدا

ک

و برینس عفو قرون الدر و اید رطله عم اولد در چنان بیله دسا ابرهیم ائید
 شکری تعالی کیش مشر قند اکثر سن بجز مده اکثر کیشله دسا عمر و دجیران اولد
 جواب ورمید سز اشغا قلد تنک ائید مبهت اذی کفر و الله لایهدی القوم
 القالمین ائدن ابرهیم علیه السلام دلدیم اول قوم اول دند قلد جگر
 ضعیف لغین کستر اچ کند نک حجت غالب اولد غ بله در چنان وقت کوزر
 الا دکن که اول قومک بیزم کلدی سدی ائید اول قومک بله بزل کی بیزم
 لژا اولد در کتب بیزم املکا جگر دردی چنان بیزم ائیب دنگلر اول جگر و نا
 کوبه عجمو قلد لردی ائدن اولو و نا و دردی چنان بیزم کلر پس ابرهیم اتر
 ابرهیم ائید اچیز ملامت اینه ائیسک بزم دیمز د کلسک پس ابرهیم لژا که
 حقیقی چنان برینس و دردی و ائید بن سیر و ایا غم اعر پس ان
 قیب کید لوز چنان قلن چنا قوب و ضعیف لژا ابرهیم قند اچکد لوز ابرهیم
 بلژا ائید و نا الله لایکده اضنا مک بعد ان اولو امید بیزن یعنی شکری جگر
 اچ سز ک جگر کاشدم سز کوز و چنا پس لوز سز اشکله لژا هده و قنا ده ائید
 ابرهیم بوسر د کسز ائید اول قومک اهیج کیشا اشکله لژا کیش و بوسر اشکار
 ائیب ان اولدی ائدن ابرهیم علیه السلام بیلد کوز دندی و اول جگر و نا

آید اول کشیم ابرهیم اوده یقمنعا اشارت آید کورن زاریدانک ادهین ادن
 شگوری تعالی اول کسبی بریندردی تا قیامت کنین زاننا کیدنجان عمود
 و انک قوم ابرهیم کینه رمک استننا ایقن قلب لزیس بزکسک اویس برین
 انن زندانلد کونیم آید قالوا ابو النبیانا فانقوه یف الحجیم اندا درلو
 انجد اولاد اودندردردن حتی برجورت سیرا ولسانک زانیم آیدرد
 اکوشکریکا سفوف و عاقبت ورسا ابرهیم کینه رچون بجا اودن ورم این
 استحق آید برای تمام اول قوم اودن دوردی چنان اودن چصلدی
 و بلکه در کجا اولدی پس دگمه طرفیدا اوبرقیدن حتی کم بیلکندی شبلیکم
 کورک بزین فشنرا انک استلکینا کینرد اندن ابرهیم قصد آیدن لروا وکنک
 بنیاد استننا چصرب بعلک لروا بلیس ملعون اشارتیه مجنون ورو لواندا
 اترکم اراسی سندا ابرهیم الدب ادا برغمز لردی پس ابرهیم علیه السلام
 بغلو و زنجیر لومجنیق استننا قد لورک و طغان و فرشتلور کورک اچم شد
 واغلسند و آیدن لواند برک اچنجه ابرهیم ابروق سکا دیرقید اولد
 دخی سنک دستلغکا کینسور ا دستور ورم اکا برودم ادم پس شکر تعالی
 آید بلرا اکسیر و قواد استکوسا ویردم ورسا ویرک اکونید ابروق کسینا

یعنی یا ابرهیم اشبوئی نرم شکر کورک سنی اشلدک ابرهیم آید بل قعله
 کیرهم هذا یعنی اشبو اولو خاج اشلدک و قفیدکم کند و شبلیه اولو و کورک لورک
 استنن چخن دخی نخون دوزدین اشندی یعامر علیه اسلام آید ابرهیم
 اوج یکنه اترق یلان سئلدی و اول اوج یلان دخی شکر چگون ندی
 اول اولد زکم بر سیروا ددی ابرهیم اولو خاج اشلدک و اوج
 کندک عورت سا ویا قورودنم دوردی پس چنان ابرهیم بو اشی اشبو
 اولو خاج اشلدک ورسا اول قوم بربرنا آید کولتا ابروکت دکلد زوزکم اشبو
 اولو خاج و رکن بو کیکزنه دخی دیرزنجب دکل اکو قفیب بو کیکر اشندی
 امید بو اولو خاجه سلم و بواشکم اشلدکنی لایبینه دسلو ابرهیم آید صرک
 اکو سیر سا چنان اول قوم اول خنجد سئلدی له بلد لورخیران الب بشلا اشغا
 فایدن ابرهیم آیدن اشبو خنجر سئلدی ک حقیقت بلد ک شکر آید نقد علمد
 ما هو لای یظنون چنان ابرهیم حجت غالب اولدی و سنی استنن اولد
 پس آید شگوری قیب سن اصبی دگمینه چگون دیرسوز وای سر اوسرک
 دبد عکرا کم هیچ عقلک بو عمش چنان بلرک سر کقلد و حجت کربا جل اولد
 پس آید لورون اوده یقنک وکنه شکر کورک برودم ادا ک عبد الله ابن عمر

قَعْرَمُ بْنُ ابْنِ بِلْرُونَ وَأَنَّكَ وَلَيْسَ بِمَوْلَاكَ إِنَّمَا أَنْ قَدْ بَسَّحْتَ لِي دَلِيلَ لِي أَنْ أَدَّ
 بِرَعْلَوَسُو وَشَقِيقِ ابْرَهِيمَ كَلْبًا وَأَيْتَهُ قَوْمِي عَمْرُو وَسَوَاعِدُ الْمَدِينَةِ دَرَاكُورُ لِي سَدِّ
 بِرَحْطَهْ إِيحْنَ تَمْرُودُ أَوْ دَرُ سِينِدُ رِينَ وَيَلُ بَلْجِينَ وَشَيْتَهْ كَلْبًا أَيْتَهُ الْوَكِيلُ لِي سَدِّ
 بُوَاوِ قَامُ سِنِ هُوَا يَهْ كَثِيرِينَ ابْرَهِيمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَيْتَهُ هَيْجُ بِرَمُورُكَ فَتَكْرَدَهْ
 حَا جَمُّ بَقْدَهْ رُوْدُ أَنْدَانِ ابْرَهِيمَ بَرِينَ كَوَا دُنْدِي وَأَيْتَهُ اللَّهُمَّ أَنْتَ الْوَاحِدُ فِي
 السَّمَاءِ وَآلِ الْوَاحِدِ فِي الْأَرْضِ يَعْنِي أَي بَارِحْدَا الْوَاكُورُ كَمَا سَمِعْتُ بِرَشْرُكَ سِنِ وَيُرِدَهْ
 بِنِ بَرَفَلُوَا وَيُرِيْرِنْدَهْ بِنْدَا أَرْتَقُ سَكَا دِيرُ بُوَقُ مَعْمَرُ وَرَايْتُ فَلَيْتَ أَنْتَ بِنِ كَهْدَا وَرَاوَا
 رِوَايْتُ فَلَيْتَ أَنْتَ دَا كَرْتَقَانِ ابْرَهِيمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ بَعْلَدُ لَزِمُكَ أَوْ دَا بَرَعْلَوَا ابْرَهِيمَ
 أَيْتَهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ رَبِّ الْعَالَمِينَ لَكَ الْحَمْدُ وَلَكَ الْمُلْكُ لِأَشْرَفِكَ لَكَ
 أَنْدَانِ أُولُ رِاقِ وَيَكْسُكَ يَزِدُ الْبِحَقِّ بَرُورَهْ أَنْدَا لَوَجِبُ بِلِانِ وَتَسُو كَلْبًا أَيْتَهُ يَا ابْرَهِيمَ
 حَا جَمُّكَ وَيُرِدُ ابْرَهِيمَ أَيْتَهُ سَنُكَ فَتَكْلَنُ بُوَقُ بِسِنِ حَبْرُ نَزَلُ أَيْتَهُ شَكْرًا كَمَا حَا جَمُّكَ
 دَلَهْ ابْرَهِيمَ أَيْتَهُ حَسْبِي مِنْ سُوَالِي عَلَيْهِ عِيَالِي حَسْبِي اللَّهُ وَيُرِمُ الْوَكِيلُ يَعْنِي أُولُ
 شَكْرِي بِسُوْمِ حَا جَمُّ بَلْدَانِ بَكَ يَزُورُ شَكْرِي بَكَ يَدِيدُ وَرَاوَا كَرُ كَلْبُوَا شِسْ سُرُجِدَهْ وَجَبْرُ
 إِيحْنَ كَلْبَشِدُ رَمُ ابْرَهِيمَ تَمْرُودَا دَلَهْ سَلَامَتُ وَتَلْدَخُ بُوَسْتَمِعُ إِيحْنَكَ سِينِدَا
 اِدْرِي حَسْبِي اللَّهُ وَيُرِمُ الْوَكِيلُ بِسِنِ شَكْرُ تَعَالَى أَيْتَهُ يَا نَاوَا كَوَا يَزِدُ سَلَامًا

عَلَى ابْرَهِيمَ يَعْنِي أَي أَوْ دَسُوْقُ أَوْ نَعْلُ وَابْرَهِيمَ سَلَامَتُ دُتْعَلُ سُدِّي أَيْتَهُ بِنْبَلَهْ
 دِيْبُ قَعْرَمُ حَبْرُ نَزَلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ اِدْرِي بَعْلُوَا بِنِ تَيْدُ لَنَا كَوَا اِدْرِي أَوْ دَسُوْقُ
 الْغَلُ رُوْدَا دَا صَكُّ ابْرَهِيمَ سَلَامَتُ دُتْعَلُ بِسَدِّ ابْرَهِيمَ أَوْ دَسُوْقِدَانِ السِّدِّ
 أُولُ كَرِي إِيحْنَ دِيَا دَهْ نَجَا أَوْ دَسُوْقَا سِينِدُ قَا دَهْ وَهَرِي أَيْتَهُ لَوِيْرِنْدَا لِي قَامُو
 أُولُ كَرِي هَيْجُ أَوْ دَا سَلْمَهْدِي وَرَاوَا هَيْجُ نَسْنَايَ كَيْتَهُ رَمِدِي سُدِّي تَيْدُ بِسِنِ وَشَيْتَهُ
 ابْرَهِيمَ إِلَيْكَ فَلْتَعْبُدَا دُنْبُ بَرِ اسْتَسْنَا أَيْتَهُ لَوِيْسُلُ وَنِ أَدَهْ بِرَحْمَهْ اِعْسِيدِي وَقِرَالُ
 كَلُ وَتَرُكْسِنُ بِمَيْسِدِي ابْرَهِيمَ أُولُ أَدَهْدِي سِنَهَالِ بِنِ عَمْرُو رَايْتُ فَلَيْتَ كَمَا ابْرَهِيمَ
 عَلَيْهِ السَّلَامُ أَيْتَهُ جَمْلَهْ عَمْرُو إِيحْنَ أُولُ بِيْدِي كُنْدَا اَطْنَلُوقُ وَكَلُ لَوَا كَرُ كَرْمُهُ
 اِبْنِ اِسْحَاقُ وَقَلَانِ أُولُو أَيْتَهُ لَوِيْسُلُ تَعَالَى كَلْبَكُ وَشَيْتَا سِلِ ابْرَهِيمَ صُوْرَتَيْنِ الْكَ
 وَيُرِدُ بِسِنِ ابْرَهِيمَ يَا نَبِيَّ اَتُوبُ اِئْتِسِ اُولُدِي وَجَبْرُ نَزَلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ اِبْنِ اِسْحَاقُ
 حَبْرُ نَزَلُ بَرُ كَوَا كَلْبُ كَثُرُ وَرَايْتَهُ يَا ابْرَهِيمَ شَكْرًا سَلَامًا أَوْ رَاوَا يَدُ وَتَمْرُوسِنِ كَم
 بِسِنِ دَسْتَلْمَهْ هَيْجُ أَوْ دَرِيَانِ فَتَرُ بِنْبَلَهْ دِيْبُ وَكَوَا كَلْبُ ابْرَهِيمَ كَيْتَهُ رُوْدَانِ تَمْرُودِيَا
 كَوَا شَكُّ اِرْدَهْ اِغْبُ ابْرَهِيمَ بَقْدِي بِسِنِ كَرِي بَرِحْمَنِ اسْتَسْنَهْ اَتُرُورُ وَرُوشَيْتَهْ يَا نَبِيَّ
 اَتُرُورُ وَجَوْرَسِنْدَهْ اَوِيْدِيْرُ بَلْ كَلْبُ سِنِ تَمْرُودِيَا يَا ابْرَهِيمَ نَاوَا لَوِيْسُلُ وَكَلُ وَرَمُ اِنْدَا
 فَلَيْتَ اِرْدَهْ وَسَلْمَكَلَهْ اِرْدَا سِيْنَا بَرُورَهْ بَرَقْدِي وَسَلْمَا اِنْدَا يَا نَبِيَّ صُرُوِي وَكَلُ

سید

بهرم اود داکشمن جهمعا ابراهيم ايند بلي نمرو ايند اکر انک دوج چن کلند
 زبان دکار ب قوروسن ابراهيم ايند بوق نمرو ايند اميد درغل جفعل پس ابراهيم
 درکلد بر دختي ک نمرو وقتا کلدي نمرو ايند اول کيشک سنک يانکلن ائوردی
 بکدی ابراهيم ايند اول کلکه فرشتهي بدشکرم وریدي بک ايش اولدی پس
 نمرو ابراهيم ايند اول ک سنک شکر کاقران ائله ايند اترک انک قدرت و عزت
 کوزم ب سنک اچون اشلد وسن انک قلعتد ايرق کيسيا عبا دت قلدي ک ايند
 دلواک انک اچون دوت بک سغقران ائله ابراهيم ايند تا قدر ک کلد و شکر
 اولسن شکر سندا قبول قلاسن کلد و تا اول دين قيب بيم ديمه کوشيا نمرو ايند
 يا ابراهيم ملکه قيو من و ياد شاه لغ ترک ادمزن وليکن دلون ک قران ائله
 پس اول دوت بک سغقران شکر چون قران ائله و ابراهيم کا ان کزدي
 شعيب الجباري ايند ابراهيم عليه السلام اوده برغل غنم اون الت يا شيه
 بيد و اخلاق عليه السلام قران اولد غنم بيد باشي اچنک يدي وساره اخلاق
 دخره قن طقسس يا شيه يدي و اخلاق بقر کند غ بر ائله اوندگ ائله ميل
 بر دجان سان بديک ابراهيم ان قران فلما الذ ذالک قران ائله اوج کون
 الی ابن اخلاق ايند ان ابراهيم بزقاج کشي و يدي قران شکرى الا و دستا

فلدغ کوز کيس لوط ابراهيم ايمان کزده و اول ابراهيم قودش غلیدی و انک
 ائس هاران اده هاران تارخ اعلیدی و دخی سان ابراهيم ايمان کزده و اول
 ابراهيم ک عيس قويد سدی ايند سان بخران ملک ک قويدی و اول ائله بک
 ابراهيم لا لوط شاه مديکا و در کون ابراهيم ساری بله و اول بخران ملک قويد
 و اول قومک دين کي دیکر ديس ابراهيم سادی اولندی اول اذراک بلدي
 دينسا سان ايمان ايند اخلاق ايند ابراهيم عراف زين کوني داگه شکر يا ايلو
 استيو حنی ک حران کلد و انک شکر دل کجا در ائله اچقیدی بعض کلدي
 انان شاه مديکا چقيد فلسطين بديک سبع منز ليا کلد و اول شاه بيس و لوط
 موقتکه بيا کلد و اول سبع داگ برون برون بديک بديک شکر تعالی لوط اول
 بر قومنا بيغما بریدي کلام اچنک ايند و بخينا و لوگا ال الاض التي رکا
 فيها العالکين يعنى ابراهيم نمرو اودندا قورب لوطله بله مبارک وريدی
 و مبارک بريدی در دام در و انک برکت اولد و بک بيغما بک اولد انک ائله
 و اول ايرود و دري الب بيق بريد و عيسى بيغما بک ائله رود جال ملعون
 لاجوسنک هلاک قلسيد رود خي برکت اولد و کسوي و اچک و شکر چيد
 بايان و يقساک انک ديري ککو و کتاه و در ائله بن کعب ايند بريدن هبع

جبار کو قلدی و ہاجر کا قلندری و یا قلدی بریخا جبر کے اچھن بیلہ درم شکر کی
تعالیٰ ابرہیم الہ سارہ ارسینہ نجاب کتہ شیلہ کم ابرہیم اکامٹا ہتہ ادرہ
اول جبار و تبار کو جھینا ابرہیم لہ سارہ کا امتیگا اتر و ابرہیم لہ کو کل ر
اوسون دیو اچھن درم ہا جبار و کو کل و تروس ادری پس سارہ ان ابرہیم
غشیلہ ی و آئید بن ایشینی بوق بوق لو عورت کو دم الغل اول کم شکر کی سکا
عیال و رہ و سارہ اغلدا اتر کا قلدی پس ابرہیم ہا جبرہ وقاع قلدہ انما
علیہ السلام دغدی اندن ابرہیم علیہ السلام مضر دگاشا مید چکا جھید
واول ملاک دگا کی کو و در انک نہ ننگا اسقندری پس فلسطین بربنا اسبع ادر
قلدی و اندن برقیو فرید و بر مسجد بیدی و اول قیونلو و سوری استوری و قین
ابہیم اندن سور دی پس بمرلت اندن مقیم اولدی اندن اول بریاد قوم
ابہیم بریخا استیلہ اچھن ارسین ابرہیم اندا کندی فلسطین بریہ رماہ لہ
الیا ارسینہ بر شہن کلذیکم اول شہن قظ در ارسین چان اول قوم ارسیند
چھدی اول قیونک سوی سغدی کندی پس سبع اھل بشیمان بیدی
ابہیم اچھن کلذنا و آئید لار مزدا ابرصا کینی چھر دق لاجرم سو بر سغدی
پس ابرہیم اول دغیا کلذ کو و دلد لکم کو و آندا کل کل ابرہیم آئید بن کندی کم

الذین کو و وزوزین بلو آئید لو اول سو کم سن اندا ابرہک و بر دخی اجرد کم سغدی
و بر دخی بکلذق پس ابرہیم بلن کندی قیندا بیدی قین و ریدی و آئید ایشو
قین بریخان قیواسستنا ائسز سو کو دنا و دتسہن کلانجا و لاسکر اچک انا جا
عورت الا یقین کلسون پس اول قیونلو الی قیواسستنا و رید لو قیونلو
چھدی روان اولدی پس اجد لرو اول حال ادر ابرخان زمان و رید لرو اندا
صکم بر ارسر عورت کلب اندن سوالدی شلق ساحت قیو سغدی و رہ
دخی اول قیو و در و و ابرہیم علیہ السلام قظ شہزین مقیم اولد و کم
اندا چکر ساقی ادر دی و تکر تعالیٰ در لک الا یک قلدی و ریزق دشد
و مال و قلندری و ریدی چان شکر کی تعالیٰ دلیم کو طو قوم ہلاک قلدی
پس شکر تعالیٰ لو طہ یو جکر و رید کم اول قوم ارسیند اچھا و دخی اول و شکر
بیدی کم ابرہیم اشکان اولو و اچھا و عیس ابرہیم و سارہ مستیلند
و اچھا قذ یعقوب کلسن بلد لرو پس چان اول و شکر ابرہیم و تبا
اندا لرو اول بین کوند کم ابرہیم قتی کل شیدی و ابرہیم کو کل اندا اتر
کلار اچھن قتمسز طعام بیز چان ابرہیم بلو ازلو صورتیں کندی
پس سورید لو چکر بکر کی کو کل و صورتلو قمع ہج کر مک کدی ابرہیم

ايند بنگ ب فتنقم قلتم بن ايم كرك بس حفيد ي سمن بيان اولسن برعو
كوزي برك اكلادي تجان كرك برك ايك طعامه الشمن ابراهيم نفسنا
فوردشدي وايند بخون برين ايند اوزن ما سن ورميخا طعام بيز ابراهيم
ايند اولنه بسم الله وملك وصكبه الحمد لله ذمك بس جبرئيل
بقدي وايند خصمشون شكري دوست دينا و خليل ديان اندان اولن فرستند
ايند اوز قمعلم برك بوجلو ووز لوط قومنا وريبادك وسر مشمشي اولند
اسحاق دغس وانك صكنا يعقوب كلبي سن ساره اوردوب فلق ادرود ابراهيم
بلكرا اوردوي تجان اسحاق مشمشي ساره اشدي بس كدي عالما ايند
قلمشدردم اولن ناسبند اكلدي سدي ايند ساره اويكون كدي اولن
قتلوا برك طعام بيد وساره ايند ابي عجمك بزاياغ درب فلق ادرود
ابراهيم وبلو بزم طها من بزم فنا ده ايند لوط قومندك عاقل اغنا كدي
عذاب بدين كدي وبلو بس مفايل وكي ايند اوزك ساره كدي ابراهيم
بجاقوم و اوابا وقلوا رسندن بكن اوج كيشا اوقد غندا ازيدوي ابراهيم
ايند ساره شني طاييب كدي كده طمسن باشنده و ابراهيم بوز برك باشند
اغلن دعاسدي ايند تجان جبرئيل اقل مشمشي ساره ايند يا جبرئيل

بخلق حالده اغلن بنا ولا بنا نشان كستر بس جبرئيل انا برفرو اناح
لدي بومقلد بركه سغدي شائق ساعك يشوب يشال برف برف بس بزم
ايند اكريله اوسا اول شك چون فومان اولسون سدي و ابراهيم بشا ووز
جبرئيل و لوان ايند اوز بس ساره اسحاق بلكوا ولدي وهاجر دخي سيعيل
بلكوا ولسدي بس ايس دخي بله اغلندن ابرئيلدي و ايس بله اغلندا
برئيلدي و ايس بله بيد بركون اولن ايك اغلن اوز اتردي و ابراهيم
دخي ابرئيلدي تجان ابراهيم فنا كدي لنا سمعيل اكدن كدي ابراهيم ان
الب دراستنده اتردي و اسحاق كده ياتين اتردي وساره بقا درود
بس قصه وايند قروش اغل كدا انك استنا الك و نم اعلم كدي يا كده
اتردي و قول ايك كدي بزم گوكل بضميدك و بلكا بوز لوق سنيما ده عورت ل
كسر ان ذندي بس ايد اجد بكم هاجر و ابراهيم ات كميخا وان ابراهيم
دزيم بزمنا عندا عصب كندي و عقول بنا كدي بس ساره ايد نايشيدان
ولد ويند بس طيب حيران قلدي بس ابراهيم سارا ايند و رغل هاجر ست
بلكن و ايك قاغ دلك اند بركا كلسون بس ساره ايله اشليدي و اولد
اخن سنت قلدي انا فله اسماعيل بركون اعلمشرك سوشد كرو

پس ساره هاجره قعدی و آید بنملا شهره از مغل و از بهیم آید هاجره بند
 از غل پس تنگ نغانی از بهیم و چی قلدیم هاجرا غلبه مگلا انگل پس از بهیم بر
 مگلا آندی و اول کن مگر بر سگ قوم عمالقه و کعبه اولک بزیر قران دیک از
 پس از بهیم جبریل آید هاجره انما عیال آشنده معنی بر آید جبریل آید
 اوت از بهیم اول ای حجره استوریزه قدی و هاجره بر دم چودق آنگل از غل
 آنگ آید و بنا ای اسکنت من یزنی بوا د عیزری ذریع عند بینک الحرم یعنی
 ای جگم دریم سنک حرمتلو اوله قنده اکنتو میش سوزده قدم و سکا اضهر لیه
 دلند دریم پس از بهیم بیله ددر چی کردندی پس هاجر از بهیم آردمه آید و آید
 بزیم قیب کدر سن از بهیم خواب و رومد حاجر آید تنگم بزیر از بهیم آید
 علی هاجر آید ایلسا اول خوری بزضاغ قلابا پس از بهیم شامد حاکمندی و هاجره
 بزود لفق سو و وردید کند هاجر و انما عیال نولق مسکدی پس هاجر اول بقیدغ
 دچیک حقدیم اول صفا درود کلدیم بران آشدیم بزادیم کرم اول آشت
 نه آدم کرد آندن اسمعیل بنکاخ ددر جک ایچند بزجلا بن آشتدیش مکر
 اول دریا آید آنگ از ویدیکلا بر اول آشتد پس آید کلابد قلو کیشک اول صفا
 کله مزه از آسندن بلق اولدی آندن مزو با عبد بر اول آشتدی پس قعدی بتلید

دعا قعدی و اول اول دکلدیم آید راسع اینیک یعنی بن کرد عاک و اکلد آید
 پس هاجر آید آنگ کلا آشتد روبا کلا فریاد اولکل کمین و اعلمه هلاک اولسر
 پس جبریل حاضر کلدی و آید سن کمین هاجر آندی بن از بهیم اغل سمعاک
 پس فروشو ابن اعلا آشنودن قودی حرمین آشتد کلا اسمله هاجر آید بجاکرا
 معنی آید آنگل از بیجا اسمن آشتد هیچ غیر مق حاجت دکل آندن جبریل بلر
 آذر دم فیوس بی بر اکثر و بکر طعام لر سوزد گمشدی پس جبریل اول آدی
 قدم بر له ددی شلق ساعت بکرتیو حقدی آندن از مز عرب رکضه جبریل
 در ز یعنی جبریل پدله طغان سوروان آندی پس هاجر لفق الد بشاک سو در
 نرم دخیب قلا جبریل آید امک کرم بو قوقند بی سود در دبهله و سا بشاک
 سو بک آنگ بقله و بکر کول اولسون دیونیمنا مبع علیه السلام آید اگر هاجر
 اوت آنگ آنگ مسکدی شمدری زحزم اوسو السیدی پس جبریل هاجر آید اشو
 بزور قویک هیچ موسن چون فرمعلیم بو بر کردیم کرم ققلر بند اچسرو اشو
 اخلنک آتن کلک بو اعلبله کچر چون اویسر لزوا اول اول بر اشو در روایت
 دریم جرمه قیله سندا چق اولکاروان کچر شام کدردی طغان اول آید
 اول طاع جعرا سندن مش کردیم چود زین آید لرا اشو مش سو سندن

جورون بکوزدیب اولان اداقتد کوزدیم بول وسکرسو پسن ها جزا ایتد اولادک اول
سنکله اولام وسکا ایش اولن سفکا سونام پسن ها جزا دستور ورده اولد اول
وسکله یزلد اولن مکه ی بردا بیت اولن بلور اذن اعره رب قوم حقا ورجون
دعا وتلییه اچن بلر ک اولو ایدر اولله حرا ان جزهما عبادا ذک اتاس کور
وهم بلادک یعنی انا جزوهم قیس سنک قل لکذا دم لر فک وبلک لک
درو اولن الذک عمادت فلن لک در پس اولن عرب قبیله س اینه اکلندی تا کم
ایما عیالک اولدی وها جزا الدی پسن ایما عیالک اولد ابر عورت اولندی
ولک لک دین اکرندی عرب اولدی وایما عیال غلندی عرب عربا قیدی
اندان ایزهیم علیه السلام ساردا دستور اولدی ون ها جزا ایما عیالک پسن سار
دستور وردی وشرط اولدی ک کلک ائل کوزد پسن کس مکه کله وها جزا الندی
رو ایتدیم ایزهیم مکلانق بنت کدی پسن ایما عیالک اولان وردی وایک عور
ایتد ایلد شک فان اولن ایتد بنن دکل اولو کیدی وایما عیال هر کون کعبه
حرمندا اچیب اولدی واولمقا ووق ایما کوزدیم کور اولن حر یصد پسن ایما
اول عورته ایتد هیچ سنک قتلک قتلک وشراب ودم کیم ایتد ایتد در پسن ایما
ایتد چنان اولن کلنا بندا الاسلام افعول واینگلکم اولاشیک دکش مسور

پسن ایزهیم کور ونا دندی تقان ایما عیال ونا کله اسن پسن دندی عورت ایتد
هیچ سنکا کلنا کلدم ایتد بزواج کله ی بیلک بیلک صفتمو پسن دنا سبیلک ایما علیه
خوش کله ایتد هیچ سنکا دیم عورت ایتد سبیلک تقان اولن کلنا بندان اکل
سلام دکر کل واینگلکم اولاشیک دکش مسور پسن ایما عیال اولن عورت بشک
بزایق عورت الدی شکر دلک ایما کلک اولدی اذن ایزهیم سار دنا دستور
دلک ایما علیه ون کور سار دستور ورد اول شرط اولد اکر کز کینه ایما
وانع کلنا پسن ایزهیم کیدی حتی ک ایما عیال قوسنا کله عورت نا ایتد
ایشیک فان عورت ایتد ورد اولمقا کیدی شمد کلا ان سا الله انک برساعت
اترک ایزهیم ایتد اولن هیچ قتلک قتلک ودم ایتد اوت پسن کور یز ایتد
وسوت کوزد ایزهیم پدی اول ایما کلنا کله دعاسن فدی اکر ایزهیم اکل
ایما عیال غلندی کوزمش اولدی مکه بر جمله یزدا ایتد اولدی اذن
ایما عیال عورت ایتد انک باشک پسن ایزهیم ایتد پسن ایما عیال عورت پدی
ایزهیم مقام کوزدی و مقام ایما قاقوتید بزایقوت مد پسن ایزهیم مرکب
اسننه اساع انا غن جعرب انک اسننه قور اکل عورت انک باشک
ساع پسن بود اذن مقام ایزهیم کول با ننا قودی صول انا غن جعرب

اِنَّكَ اسْتَنْتَا فَوَدِي بِسِّبَا شَيْكَ سُورِلَ يَا ذِي دَعْوَى بُودِي بِسِّبَا اِرْهِيمِ الْاَلَا اَيْتِدَ فَنَجَّاز
 اِرْكَ كَلَسَا بِنْدَا الْاَسْلَامُ اَفْعَلْ وَابْتِكَلْ اُرْكَ اَشِيكَ دُخْرَا وُلْدِي وَدَلْدِي فَنَجَّاز
 اِسْمَا عَيْلِ وَنَا كَلْدِي وَانْسِ ضَوْسِنِ اَلْدِي عَمْرَتِنَا اَيْتِدَ هَيْجِ كَسَا سَكَا كَلْدِي
 اَيْتِدَ بَرْتَوْجَا كَلْدِي كُرْ كَلُو بَرْتَوْجَا كَلْدِي وَابْتِكَلْ قَتْلُو وَكَلْبِي كَلْبِي سَيْلِي وَنِ كَلْدِي
 جَوَابِ وِرْدَمِ وَبَا شِنْ يَدِمِ وَاشِبُو مَقَامِ اسْتِنْدَا اِذَا نَا كَلْدِي قَدِمِ بَرْدَرَا اِسْمَا عَيْلِ
 اَيْتِدَا نَحْمِ اِرْهِيمِ اَوْلَادِ رَا نَسِنِ بِنِ مَالِكِ اَيْتِدَ مَقَامِ اِرْهِيمِ اِنَا يَغِ اِزْنِ كَرْدَمِ
 اَدَمَلَا اَلِنْ فَرِيْنِ سَمَكَنْ بَلُو مَرْزَا وِلْسِنْدِي جَبْرُو دَرِيْنِ مَحْمَدِ بِنِ اَحْمَدَا اَوْلَا اَيْتِدَ
 جَبْرُو دَرِيْنِ مَحْمَدِ بِنِ حَمْدِ وُنِ اَوْلَا اَيْتِدَ حَلِيْتِ قَلْدِي بِنِ مَحْمَدِ بِنِ اِرْهِيمِ اَوْلَا اَيْتِدَ
 حَلِيْتِ قَلْدِي بِنِ هَدِيْبِ بِنِ حَلْدِ اَوْلَا اَيْتِدَ حَلِيْتِ قَلْدِي بِنِ اَبُو حَيِّي اَوْلَا اَيْتِدَ اَشْتِدَ
 مَشَا فَيَعِ بِنِ شَيْبِهِ دَا كِمِ اَيْتِدَ اَشْتِدَ عَدَمِ اَللّٰهِ بِنِ عَمْرُو كَلْبَا اِحْ اَيْتِدَ كَطْنِقِ اَوْلَعَا
 كِمِ بِنِ اَشْتِدَ شُكْرُو سُو رَلْدِي كِمِ اَيْتِدَ اَلْوَكْنِ وَالتَّقَا يَمْ فَوْشَا نِ مِّنْ يَمْ فَوْشِ الْجِنْدِ
 كَطْمَسَ اَللّٰهُ لُوْرَهُمَا يَعْنِي لُكَلَهْ مَقَامِ الْجَمَاعِ لُكَلَهْ لُكَلَهْ اِلَا اِيْ فَوْشِ دُرْتِكُو
 اَوْلَا اِحْ نُوْرِنِ كِيْدُو اَكُو اَوْلَا اِحْ نُوْرِنِ كِيْدُو مَسْدِي مَشْرِفِدَا مَعْرَا دَا كِي
 اَيْتِدَ قَلْدَا اَلْوَكْنِ بِنْدِي بِنْدِي كَلْبِي كَلْبِي كَلْبِي كَلْبِي كَلْبِي كَلْبِي كَلْبِي كَلْبِي
 قَلْدِي نَا ذِي فَوْرُو رَا يْتِ قَلْبُو رَا يْتِ قَلْدِي كَلْبِي نِ اِنِي طَلَبِ دَا كَلْبِي اَللّٰهُ عَمْرُو

اَعْبَدُ الْمَلِكِ بِنِ هَا شِيْمِ اَيْتِدَ رُوْنِ كَجْرَا لَسُو دَرِيْنِدَا اِيْرِدَمِ كَلْبِي كَلْبِي وَ اَيْتِدَ
 دُرْعَلِ طَيْبِي تَزْعَلِ اَيْتِدَمِ طَيْبِي نَدِيْرُ جَوَابِ وَرَمْدِي كَلْبِي كَلْبِي اِيْحِ دُنِ اَوْلَدِي
 بِنَا كَلْدِي وَ اَيْتِدَ بِنِ قَزْعَلِ اَيْتِدَمِ بِنِ نَدِيْرُ جَوَابِ وَرَمْدِي كَلْبِي اِيْحِ دُنِ بِنَا كَلْدِي
 وَ اَيْتِدَ بَضْعِي قَزْعَلِ اَيْتِدَمِ بَضْعِي نَدِيْرُ جَوَابِ وَرَمْدِي كَلْبِي اِيْحِ دُنِ بِنَا كَلْدِي
 اَوْلَا كَلْدَمِ وَ اَيْتِدَمِ بِنِ كَلْدِي اَيْتِدَا اِحْضَرُو مَرْزَمِ يَعْنِي مَرْزَمِ قِيُو سِنِ قَزْعَلِ اَيْتِدَمِ دُرْمِ
 نَدِيْرُ اَيْتِدَ فَيُوْرِدَمِ كَا كَلْبِي اَنْدَا نِ سَوَا اِحْضَرُو شَيْكَ وَنَا نَدِيْرُ رَمْدِي قَزْعَلِ كَلْبِي قَتْلُو كِمِ
 فَوْعَا اَنَا دُرْمِ وَرَمْدِي اَنْدَا بِنِ قَقَا دُرْمِ اَوْلَا وَا وُنِ قِيُو اِسْمَا عَيْلِ زَمَا بِنِ كَلْبِي
 اَشْكَمِسِ وَ سُو يَمْ تَمِسِ وَ كَلْبِي هَيْجِ بَلُو مَرْزَمِ اَوْلَدِي بِنِ نَجْمَانِ بِنِهْ اَشْتِدَ وَ فَوْرُو دَرِيْنِ دَخِي
 قَلْعَا اِلَا بِنِ عَدَمِ الْمَلِكِ بَلْدِي كِمِ بُوْرَشِ كَلْبِي دَرِيْسِ اَلتَّكَلْمِ اَلْدِي وَ اَحْضَرُو جَا دَرِيْنِ
 دَخِي بِلَهْ اَيْتِدَ وَا وُنِ كِيْ اَنْدَا اَنْدَا اِيْرُقِ اَقْلِ بُوْعَدِي بِسِّبَا نِ اِسْمَا عَيْلِ
 نَسَلِي قَزْعَلِ قَزْعَلِ اِنِ بَلْدِي كَلْبِي اَيْتِدَ لُوْ كَا عَدَمِ الْمَلِكِ اَوْلَا بِنِ دَرْمِ مَرْزَمِ اَعْبَدِ
 قِيُو لُوْ كَلْبِي دَرْمِ وِرْمِ اِنَّهْ حَضَمِ وِرْمِ دَخِي اِيْرُقِ قَلْعَا اِلَا بِلَهْ قَزْعَلِ عَدَمِ الْمَلِكِ
 اَيْتِدَا اِيْرُقِ اَوْلَا مَسُوْنِ اِنِ فَوْشِ كَلْبِي كَلْبِي بَلْدِي اَيْتِدَ بِنِ اِنِ قَزْعَلِ اِنِ اَوْلَا اَشْتِدَ
 سُو شَيْبِنَا عَدَمِ الْمَلِكِ اَيْتِدَا اِيْدِي كِمِ دُرْمِ كَلْبِي بِنِ اِنِ اَحْ كَلْبِي سُو شَيْبِنَا بَلْدِي
 اَيْتِدَ بِنِ سَعْدِي بِنِ هُرْبَلِ نَا اِحْ كَلْبِي سُو شَيْبِنَا اَوْلَا نَشَا اَوْلُو لُوْ كَلْبِي اِدْعَبُوا اَلْقَلْبِ

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Sündüz ÖZER
Doğum Yeri ve Tarihi : Kırıkkale / 14.03.1969

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Hacettepe Üniversitesi
Yüksek Lisans Öğrenimi : Hacettepe Üniversitesi
Bildiği Yabancı Diller : İngilizce
Bilimsel Faaliyetleri :

İş Deneyimi

Stajlar :
Projeler :
Çalıştığı Kurumlar : Kırıkkale Anadolu Lisesi, Kırıkkale Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi

İletişim

E-Posta Adresi : sunduzozzer71@gmail.com

Tarih : 14 Mayıs 2010